MER BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED

GEMEENTE GROESBEEK

10 augustus 2012
076487586:A - Definitief
B02047.000006.0100

Inhoud

Samenvatting **5**

1 Inleiding **15**
1.1 Aanleiding tot bestemmingsplan Buitengebied 15
1.2 M.e.r.-plicht 16
1.3 Overzicht m.e.r.-procedure 18
1.4 Consultatie 20
1.5 Leeswijzer 21

2 Achtergrond en besluitvorming **23**
2.1 Inleiding 23
2.2 Visie gemeente Groesbeek 23
2.2.1 Veehouderij 25
2.2.2 Recreatie 28
2.3 Overzicht kaderstellend beleid en wetgeving 32

3 Huidige situatie en ontwikkeling landbouw **33**
3.1 Inleiding 33
3.2 Huidige situatie en ontwikkeling veehouderij 33
3.2.1 Landelijke situatie en ontwikkeling veehouderij 33
3.2.2 Huidige situatie en ontwikkeling veehouderij in Groesbeek 35
3.3 Referentie voor veehouderij 39

4 Milieugebruiksruimte **43**
4.1 Veehouderij 43
4.1.1 Ammoniak 43
4.1.2 Geur 48
4.1.3 Fijn stof 51

5 Voornemen en alternatieven **57**
5.1 Voornemen 57
5.1.1 Veehouderij 57
5.1.2 Recreatie 58
5.1.3 Overige functies 61
5.2 Alternatieven 61

6 Milieubeoordeling **65**
6.1 Inleiding 65
6.2 Studie- en plangebied 65
6.3 Planhorizon 65
6.4 Beoordelingsschaal 65
6.5 Relevante aspecten 66
6.6 Milieubeoordeling alternatieven A en B veehouderij 66
6.6.1 Stikstof 66

6.6.2 Geur ... 78
6.6.3 Fijn stof ... 81
6.7 Milieubeoordeling voorkeursalternatief veehouderij ... 82
6.7.1 Natuur ... 82
6.7.2 Geur ... 90
6.7.3 Fijn stof ... 93
6.7.4 Landschap ... 94
6.7.5 Cultuurhistorie ... 97
6.7.6 Archeologie ... 100
6.7.7 Geluid ... 102
6.7.8 Verkeer ... 105
6.7.9 Gezondheid ... 108
6.7.10 Water en bodem ... 112
6.8 Vergelijking alternatieven veehouderij ... 118
6.9 Milieubeoordeling voorkeursalternatief recreatie ... 119
6.9.1 Referentiesituatie recreatie ... 119
6.9.2 Effecten en effectbeoordeling ... 119

7 Conclusies en aanbevelingen ... 123
7.1 Conclusies ... 123
7.2 Aanbevelingen ... 125

Bijlage 1 Passende Beoordeling Natuurbeschermingswet 1998 ... 129

Bijlage 2 Gebiedskaart ... 131

Bijlage 3 Beleid en wetgeving ... 133
Bijlage 3.1 Europees niveau ... 133
Bijlage 3.2 Landelijk niveau ... 135
Bijlage 3.3 Provinciaal, regionaal en gemeentelijk niveau ... 139

Bijlage 4 Details rekenwijze alternatieven veehouderij ... 143

Bijlage 5 Kaartmateriaal ammoniak en geur ... 147

Bijlage 6 Gezondheid ... 149

Bijlage 7 Verklarende woordenlijst ... 153

Bijlage 8 Literatuurlijst ... 157

Colofon ... 159

Samenvatting

Aanleiding voor het milieueffectrapport (MER)
De gemeente Groesbeek gaat een nieuw bestemmingplan voor het buitengebied opstellen. De aanleiding voor het opstellen van het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Groesbeek is zowel juridisch als inhoudelijk.

Voor het buitengebied van de gemeente Groesbeek gelden op dit moment meerdere bestemmingsplannen, ruimtelijke onderbouwingen en diverse wijzigingsplannen die richting geven aan de bestemmingen in het buitengebied van de gemeente Groesbeek. Het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied zal deze bestemmingsplannen vervangen. Verder zijn er inhoudelijk gezien diverse feitelijke en beleidsmatige ontwikkelingen, die vragen om herziening.

Het doel van het nieuwe bestemmingsplan is het bieden van een actueel, eenduidig, toegankelijk en uitvoerbaar/handhaafbaar planologisch-juridisch beleidskader voor het buitengebied van de gemeente Groesbeek. Dit kader is gericht op het beheer van bestaande kwaliteiten en functies en het faciliteren van nieuwe kwaliteiten en functies.

In onderstaande afbeelding is de begrenzing van het plangebied voor het bestemmingsplan Buitengebied weergegeven.

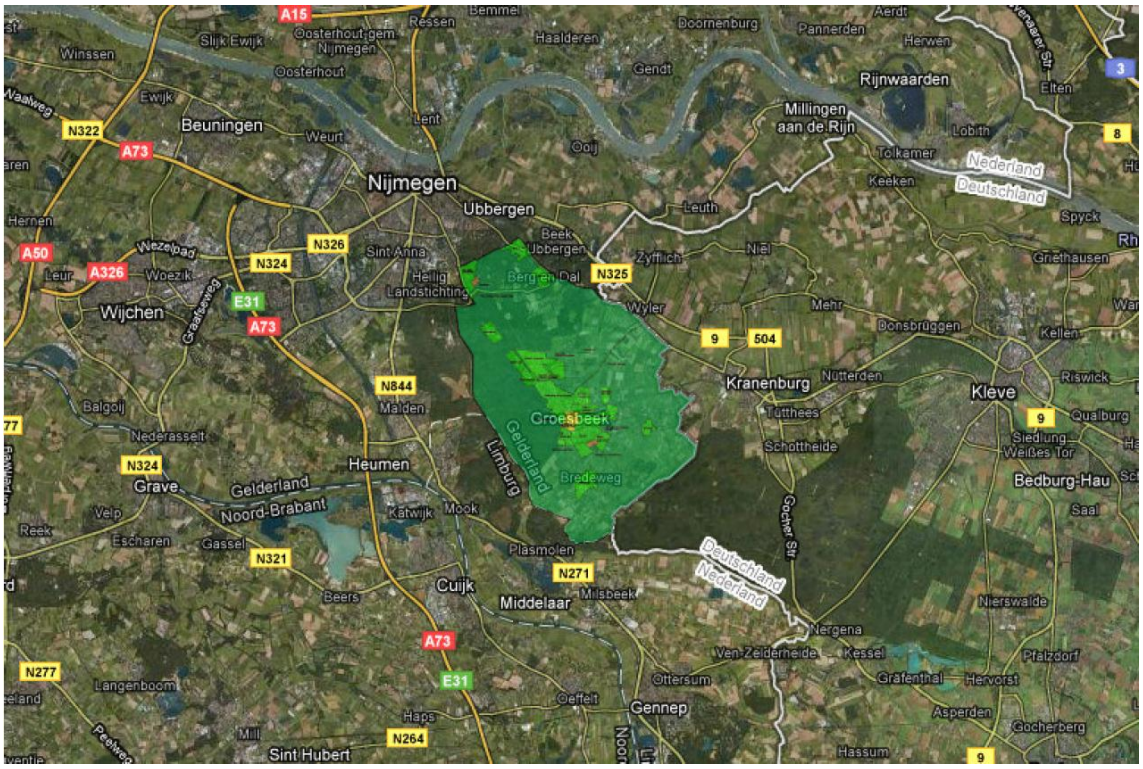

M.e.r.-plicht
Het bestemmingsplan Buitengebied is voornamelijk conserverend van aard. Echter is het bestemmingsplan Buitengebied m.e.r.-plichtig omdat het bestemmingsplan kaderstellend is voor activiteiten, in dit geval veehouderij en recreatie, die zijn genoemd in het Besluit m.e.r. Daarnaast is er sprake van m.e.r.-plicht omdat er een Passende Beoordeling op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk is. Deze Passende Beoordeling is noodzakelijk omdat er mogelijk sprake is van beïnvloeding van Natura 2000-gebieden die vallen onder de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Natuurbeschermingswet 1998.

Procedure voor dit MER
Nadat de gemeente Groesbeek eerst aan de hand van een Notitie Reikwijdte en Detailniveau advies heeft ingewonnen, is vervolgens het MER opgesteld. De gemeente voegt dit MER toe bij het voorontwerp bestemmingsplan. Hiermee zijn de milieueffecten van het plan en de effecten van eventuele alternatieven inzichtelijk gemaakt. Het ontwerp-bestemmingsplan en het MER worden formeel ter inzage gelegd met de mogelijkheid tot het inbrengen van zienswijzen. Vervolgens worden de milieugevolgen, de alternatieven en de ingebrachte zienswijzen en adviezen meegewogen bij de vaststelling van het plan.

Visie gemeente op haar buitengebied
Haar visie op het buitengebied heeft de gemeente vastgelegd in een Streefbeeldnotitie voor het bestemmingsplan Buitengebied ((d.d. 27 augustus 2009). De beleidskeuzes in deze notitie zijn de uitgangspunten voor het nieuwe bestemmingsplan. De hoofddoelstelling is:
Het bestemmingsplan Buitengebied Groesbeek richt zich op het behoud en waar mogelijk het versterken van de ruimtelijke en functionele kwaliteit van het plangebied. Het gaat hierbij met name om kwaliteit voor aan het buitengebied gebonden functies (landbouw, bos, natuur, landschap, recreatie en water), mede in relatie tot de dynamiek ervan en aanwezige waarden.

In het raadsbesluit van 1 juli 2010 is een aantal beleidsuitgangspunten uit de Streefbeeldnotitie aangescherpt dan wel nader uitgewerkt.

Wat gebeurt er zonder nieuw bestemmingsplan?
Uit trendmatige cijfers (afgelopen tien jaar) blijkt dat de veehouderijsector ongeveer even groot is gebleven in Nederland. Het aantal veebedrijven neemt af, daar staat tegenover dat deze veehouderijen per stuk steeds groter groeien, zodat per saldo de sector even groot blijft. Als referentiesituatie *("wat zou er gebeuren als de gemeente geen nieuw bestemmingsplan met planologische mogelijkheden voor de veehouderij erin mogelijk maakt?"*) is aangenomen dat de veehouderij in de gemeente Groesbeek gelijk van omvang blijft de komende tien jaar. Verder zal de sector de komende jaren moeten investeren in stalsystemen die de uitstoot van ammoniak terugdringen (AMvB-Huisvesting). Daarnaast is er voor ammoniak en geur sprake van een ingeschatte afwijking tussen de huidige vergunde situatie en de werkelijke situatie op basis van CBS gegevens van 35%. De huidige vergunde situatie met toepassing van AMvB-Huisvesting en de ingeschatte afwijking op basis van ammoniak en geur vormt de referentiesituatie voor dit MER.

Milieugebruiksruimte
In dit MER is in beeld gebracht hoeveel groei er mogelijk is vanuit milieueisen voor stikstof, geur en fijn stof. De zogenaamde 'milieugebruiksruimte'.

Stikstof
Voor de stikstofdepositie vanuit de veehouderij op Natura 2000-gebieden is een streng toetsingsregiem van kracht op grond van de Natuurbeschermingswet 1998. Met dit regiem is geen enkele ontwikkeling mogelijk in de buurt van Natura 2000-gebieden waar in de bestaande situatie de voor vermesting gevoelige habitats overbelast zijn met stikstofdepositie. In de bestaande situatie is de achtergrondbelasting (het totaal van de neerslag aan stikstof) zo hoog, dat er zonder maatregelen geen gram bij mag. Om die reden mag de veehouderij in Groesbeek de uitstoot aan ammoniak niet uitbreiden.

Om de vastgelopen vergunningverlening aan veehouderij bedrijven weer vlot te trekken is het rijk samen met de provincies gestart met de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) gekoppeld aan het beleid en regelgeving voor het beschermen van Natura 2000. Vooruitlopend op de PAS hebben de provincies Gelderland en Noord-Brabant een provinciale stikstofverordening vastgesteld. De provincie Limburg heeft geen interim beleid voor stikstof.

Geur
Voor geurhinder geldt de Wet geurhinder en veehouderij als maatstaf. Gemeenten kunnen op grond van de Wet geurhinder en veehouderij binnen een bepaalde bandbreedte variëren met de bescherming van geurgevoelige objecten. De gemeente Groesbeek heeft een eigen geurverordening vastgesteld op 29 oktober 2009, zodat de daarin vastgestelde normen van toepassing zijn. Bij uitbreiding van een veehouderij moet de gemeente toetsen of dit niet leidt tot een overschrijding van de geurnormen voor geurgevoelige objecten in het buitengebied resp. in de bebouwde kom. Voor de meeste veehouderijen is de milieuruimte m.b.t. geur in de gemeente Groesbeek beperkt, hetgeen inhoudt dat ze maar beperkt kunnen groeien en tegen hun geurgrenzen 'aanlopen'. Voor melkveehouderij gelden vaste afstanden tot geurgevoelige objecten en geldt de geurfactor dus niet.

Fijn stof
Fijn stof bestaat uit in de lucht zwevende deeltjes die kleiner zijn dan 10 micrometer, die kunnen leiden tot gezondheidsproblemen en tot vroegtijdige sterfte. Wettelijk zijn grenswaarden vastgelegd, waarboven de fijn stof-concentratie in een bepaalde hoeveelheid tijd niet mag komen. De fijn stof-concentratie in Groesbeek ligt betrekkelijk ver onder die norm. Dit betekent dat er nog veel ruimte is voor uitbreiding van veehouderij, die deze uitstoot. Wel moet gezegd worden dat de norm van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) lager ligt dan de wettelijke Nederlandse norm en dat die wordt overschreden in grote delen van de gemeente Groesbeek.

Stalmaatregelen
Voor de bovengenoemde milieubelastende stoffen (stikstof, geur, fijn stof) bestaan in de veehouderij mogelijkheden om deze door stalinnovatie te beperken. Dit betekent dat uitbreiding toch mogelijk kan zijn, zonder dat er sprake is van een toename aan milieubelasting.

Voornemen en alternatieven
Voornemen
Het voornemen bestaat uit alles wat planologisch mogelijk wordt gemaakt in het nieuwe bestemmingsplan voor het buitengebied van de gemeente Groesbeek. Het voornemen is nader ingekaderd tot wat redelijkerwijs maximaal mogelijk wordt gemaakt voor veehouderij- en recreatiebestemmingen . Voor alle overige ontwikkelingsmogelijkheden geldt dat het plan niet kaderstellend is voor m.e.r.(beoordelings)-plichtige activiteiten of nadelig voor het milieu kan zijn.

Alternatieven

Veehouderij

Om de milieugevolgen van de mogelijkheden voor de veehouderij uit het voorontwerp bestemmingsplan te verkennen, is in het MER een tweetal alternatieven geformuleerd. Voor deze twee alternatieven zijn de milieueffecten op stikstof, geur en fijn stof bepaald. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de te verkennen alternatieven.

Alternatief A	Alternatief B
10 bedrijven krijgen de mogelijkheid om te groeien tot 2 hectare bouwblok met maximaal 1,5 hectare aan bebouwing en de overige 43 bedrijven (agrarische bouwblokken met een vergunning*) krijgen ook de mogelijkheid om te groeien tot 2 hectare aan bouwblok maar met maximaal 1 hectare aan bebouwing. Alle bedrijven voldoen aan de AMvB-Huisvesting.	10 bedrijven krijgen de mogelijkheid om te groeien tot 2 hectare bouwblok met maximaal 1,5 hectare aan bebouwing. 13 bedrijven zijn binnen dit alternatief aangeduid als stopper. Dit zijn de bedrijven die worden wegbestemd in het bestemmingsplan welke nu nog zijn opgenomen in het BVB. De overige 25 bedrijven (agrarische bouwblokken met een vergunning*) met meer dan 40 nge krijgen ook de mogelijkheid om te groeien tot 2 hectare aan bouwblok** maar met maximaal 1 hectare aan bebouwing. Alle bedrijven voldaan aan AMvB-Huisvesting.

**Alle agrarische bouwblokken op de bestemmingsplankaart zonder milieuvergunning zijn niet meegenomen.*
*** Alle locaties met minder dan 40 nge aan vee, gaan niet mee in de schaalvergroting en behouden de omvang zoals aanwezig in de huidige vergunde situatie.*

Voornaamste doel is het verkennen van de haalbaarheid van het plan op grond van de Natuurbeschermingswet 1998. In een werksessie met gemeente en provincie is het voornemen vervolgens geoptimaliseerd. Hierdoor zijn de ontwikkelingsmogelijkheden voor het bestemmingsplan Buitengebied verder beperkt. Deze bijstelling van het plan is besproken met de klankbordgroep waarin LTO-Noord en de natuurorganisaties zijn vertegenwoordigd. Vervolgens is het bestemmingsplan, na optimalisatie, beoordeeld als voorkeursalternatief (VKA). Voor het voorkeursalternatief zijn ook de milieueffecten op landschap, cultuurhistorie, archeologie, geluid, verkeer, gezondheid en water & bodem bepaald.

Onderstaande tabel beschrijft het voorkeursalternatief.

Voorkeursalternatief
In het voorkeursalternatief is er geen mogelijkheid tot nieuwvestiging, omschakeling of hervestiging van veehouderijbedrijven. Daarnaast is er in het voorkeursalternatief geen sprake van uitbreiding van agrarische bouwkavels met intensieve veehouderij. In het voorkeursalternatief krijgen een 8-tal rundveebedrijven, in overleg met de klankbordgroep[1], de mogelijkheid om te groeien tot 2 hectare bouwblok met maximaal 1,5 hectare aan bebouwing. De overige 12 rundveebedrijven (agrarische bouwblokken met een vergunning*) met meer dan 40 nge krijgen ook de mogelijkheid om te groeien tot 2 hectare aan bouwblok** maar met maximaal 1 hectare aan bebouwing. Met uitzondering van deze 20 rundveebedrijven*** worden alle veehouderijlocaties op de muur begrensd. Alle bedrijven voldoen aan de AMvB-Huisvesting.

Tabel 1 Voorkeursalternatief.

[1] De klankbordgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de provincie Gelderland, Waterschap Rivierenland, Werkgroep Milieubeheer Groesbeek (WMG), Heemkundekring, STER (Stichting Toerisme en Recreatie), ZLTO (Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie), RECRON (Vereniging van Recreatieondernemers Nederland), Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer (SBB) en Groesbeekse ondernemersvereniging (GOV).

**Alle agrarische bouwblokken op de bestemmingsplankaart zonder milieuvergunning zijn niet meegenomen.*
*** Alle locaties met minder dan 40 nge aan vee, gaan niet mee in de schaalvergroting en behouden de omvang zoals aanwezig in de huidige vergunde situatie.*
**** Het VKA gaat uit van het feit dat de 20 rundveebedrijven een Natuurbeschermingswetvergunning krijgen voor het maximaal benutten van hun bouwblok in het nieuwe plan met een maximale ammoniakemissie. Dit is overigens niet waarschijnlijk. Daarnaast is het maximale milieueffect vooral bepaald doordat het VKA uitgaat van de maximale stalbezetting met vee terwijl de referentie uitgaat van de feitelijke stalbezetting op basis van het aantal dieren uit de CBS-Statline voor 2011. Dit is 35% van de vergunde stalbezetting (zie tabel 14). Dit is, hoewel mogelijk, zeer onwaarschijnlijk. De effecten van het voorkeursalternatief die in dit MER in beeld zijn gebracht zijn dus te beoordelen als een worst-case invulling van het voorkeursalternatief.*

Recreatie

De mogelijkheden voor recreatie uit het voorontwerp bestemmingsplan zijn het vertrekpunt (het VKA) voor de beoordeling van milieugevolgen door recreatie. Voor de milieugevolgen door recreatie is het milieueffect op natuur bepaald.

Effecten van de alternatieven

Op basis van modelberekeningen aan de alternatieven is bepaald wat de ammoniakuitstoot vanuit de veehouderij is en in welke hoeveelheden deze neerslaat op natuurgebieden. Verder is berekend welke geurhinder te verwachten is. De effecten voor andere aspecten zijn vooral verkregen door de alternatieven te linken aan documentatie die beschikbaar is over bijvoorbeeld waterkwaliteit, natuur- en landschapswaarden en de verkeerssituatie in de gemeente. In onderstaande tabel is het resultaat van deze beoordeling weergegeven.

Aspect	Criterium	Alternatief A	Alternatief B	Voorkeursalternatief
Natuur	Stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden	- -	- -	-
	Stikstofdepositie op Wav-gebieden	- -	- -	-
	Stikstofdepositie overige EHS	0	0	0
	Soortenbescherming Flora- en faunawet	Niet beoordeeld		0/-
Geur	Geur: Leefklimaat binnen de bebouwde kom	- -	0/-	0/-
	Geur: Leefklimaat buiten de bebouwde kom	- -	0/-	0/-
Fijn stof	Bedrijfsvoering: fijn stof (PM10)	0	0	0
	Verkeer: fijn stof (PM10)	-	0/-	0/-
Landschap	Beïnvloeding regionale landschapsstructuur (variatie, herkenbaarheid en identiteit)	Niet beoordeeld		0
	Beïnvloeding openheid van de glooiende hellingen.			0/-
	Beïnvloeding contrast tussen grootschalige open karakter en natte besloten karakter.			0
	Beïnvloeding karakteristieke kleinschalige en afwisselende kring van lintdorpen.			-

Aspect	Criterium	Alternatief A	Alternatief B	Voorkeursalternatief
Cultuurhistorie	Beïnvloeding cultuurhistorische waardevolle elementen en patronen.			Niet beoordeeld*
	Beïnvloeding karakteristieke boerderijcomplexen/gebouwensembles.			Niet beoordeeld*
	Beïnvloeding aardkundig waardevolle elementen en patronen.			Niet beoordeeld*
	Beïnvloeding oude linten en ontginningsassen.			Niet beoordeeld*
Archeologie	Beïnvloeding archeologische waarden			0/-
Geluid	Invloed op geluidhinder (bij gevoelige categorieën: bebouwde kom, geluidgevoelige gebouwen en terreinen, woningen en stiltegebieden en overige bos- en natuurgebieden)			0/-
Verkeer	Gevolgen voor de verkeersafwikkeling			0
	Gevolgen voor de verkeersveiligheid			0
Gezondheid	Invloed op gezondheid			p.m.
Water & Bodem	Invloed op bodemstructuur en geomorfologie			0/-
	Invloed op grond- en oppervlaktewatersysteem			0
	Invloed op bodem-, grond- en oppervlaktewaterkwaliteit			0

** Vanwege de leemten in kennis en informatie is het effect van het voorkeursalternatief op het aspect cultuurhistorie niet beoordeeld.*

Passende Beoordeling

Significant negatieve effecten op de Natura 2000-gebieden zijn op voorhand niet uit te sluiten met het vaststellen van net nieuwe bestemmingsplan. Daarom is, op grond van de Natuurbeschermingswet 1998, een Passende Beoordeling verplicht. In het geval van Groesbeek gaat het om de volgende Natura 2000-gebieden in Nederland en Duitsland: De Bruuk, Sint Jansberg, Gelderse Poort, Oeffelter Meent, Uiterwaarden Waal, Zeldersche Driessen, Maasduinen, VSG Unterer Niederrhein, Reichswald en Kranenburger Bruch. De beoordeling vindt plaats aan de hand van het voorkeursalternatief zoals deze overeenkomstig is opgesteld in het kader van dit MER. Uit de Passende Beoordeling blijkt dat de achtergronddepositie in de huidige situatie voor alle Natura 2000-gebieden in de omgeving van Groesbeek leidt tot een overschrijding van de kritische stikstofdepositie van verschillende stikstofgevoelige habitattypen. De verwachting is dat ook in de toekomst (2020) nog steeds een overschrijding van de kritische depositiewaarden plaatsvindt voor deze stikstofgevoelig habitattypen. Met het VKA is tevens een toename aan stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden niet uit te sluiten, met uitzondering van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal. Vertrekpunt is de actuele vergunde situatie van agrarische bedrijven gecorrigeerd op de feitelijke stalbezetting. Hiermee zijn de maximale mogelijkheden van het bestemmingsplan niet haalbaar op grond van de Natuurbeschermingswet.

Uit de Passend Beoordeling blijkt dat, indien in het voorkeursalternatief alle veehouderijen gebruik maken van de inzet van de best beschikbare staltechnieken, er sprake is van een afname aan stikstofbelasting op Natura 2000-gebieden.

Uitgaande van de inzet van dergelijke technieken bij nieuwe maar ook bestaande bedrijven, is het dus mogelijk om gebruik te maken van de geboden planologische ruimte, binnen de randvoorwaarden van de Natuurbeschermingswet. Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden zijn bij deze variant op het voorkeursalternatief uit te sluiten.

Gelet op de zeer strikte regels van de (huidige) Natuurbeschermingswet zal er bij het vaststellen van het bestemmingsplan Buitengebied met zekerheid uitgesloten moeten worden dat er een toename van de depositie van stikstof op de overbelaste Natura 2000-gebieden kan ontstaan. Indien dat op dat moment onvoldoende is geborgd via andere regelingen (provinciale verordening, vertaling PAS in aanpassing Natuurbeschermingswet) zal deze borging c.q. toets een plek moeten krijgen in de planregels van het bestemmingsplan Buitengebied.

In de Passende Beoordeling is geconcludeerd dat significant negatieve effecten als gevolg van recreatie op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten met zekerheid geheel kunnen worden uitgesloten.

Conclusies

Verschillen tussen de alternatieven

Veehouderij

De alternatieven A en B zijn niet onderscheidend voor de verandering in stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden, Wav-gebieden en overige natuur in de EHS. Dit omdat beide alternatieven in meer of mindere mate zorgen voor een toename aan stikstofdepositie. Beide alternatieven scoren zeer negatief (- -) voor wat betreft de effecten stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden, Wav-gebieden en overige natuur ten opzichte van de referentiesituatie.

Voor wat betreft het leefklimaat vanuit geurhinder zijn alternatief A en B, voor zowel binnen als buiten de bebouwde kom, wel onderscheidend. In alternatief A vindt er een grotere verslechtering van het leefklimaat binnen en buiten de bebouwde kom plaats dan in alternatief B. Alternatief A scoort zeer negatief (- -) voor wat betreft het leefklimaat binnen en buiten de bebouwde kom. Alternatief B scoort daarentegen licht negatief (0/-) voor wat betreft het leefklimaat binnen en buiten de bebouwde kom ten opzichte van de referentiesituatie.

Alternatief A en B zijn niet onderscheidend voor de maximale emissies aan fijn stof vanuit de bedrijfsvoering. Echter voor wat betreft het criterium verkeer (fijn stof) zijn alternatief A en B wel onderscheidend. Dit omdat in alternatief B er een minder grote toename is aan verkeer in het buitengebied en daarmee een minder grote toename aan fijn stof emissies. Alternatief A is voor het criterium verkeer (fijn stof) beoordeeld als negatief (-) en alternatief B is beoordeeld als licht negatief (0/-).

Het voorkeursalternatief zorgt voor wat betreft de criteria stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden, Wav-gebieden en overige natuur in de EHS voor een lichte verbetering ten opzichte van alternatief A en B. Dit omdat in tegenstelling tot de alternatief A en B in het voorkeursalternatief minder mogelijkheden geboden worden voor de veehouderij. Het voorkeursalternatief kan zorgen voor een toename aan stikstofdepositie en heeft daarmee mogelijk significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden. Een dergelijke ontwikkeling past niet binnen de randvoorwaarden van de Natuurbeschermingswet. Indien alle veehouderijen gebruik maken van de best beschikbare staltechnieken dan is het mogelijk om gebruik te maken van de geboden planologische ruimte, binnen de randvoorwaarden van de Natuurbeschermingswet. Het voorkeursalternatief een licht negatief effect op soorten beschermd via de Flora- en faunawet. Dit omdat boerderijen en/of schuren gesloopt kunnen worden, en er uitbreiding van bebouwing plaatsvindt.

Door de gekozen effectbeoordeling in plussen en minnen komt de lichte verbetering ten opzichte van alternatief B voor de criteria leefklimaat binnen en buiten de bebouwde kom en verkeer (fijn stof) niet naar voren in de toegekende effectscores. In de effectbeoordeling van het voorkeursalternatief in paragraaf 6.7 is voor deze criteria echter wel kwantitatief (getalsmatig) navolgbaar hoe het voorkeursalternatief uitpakt.
Het voorkeursalternatief zorgt voor een neutraal effect op de beïnvloeding van de regionale landschapsstructuur en het contrast tussen het grootschalige open karakter en natte besloten karakter. Wel vindt er door het voorkeursalternatief een licht negatieve beïnvloeding plaats op de openheid van de glooiende hellingen.
Het effect wordt daarom als negatief (-) beoordeeld Ook kan de schaalvergroting in het voorkeursalternatief effect hebben op de lintdorpenstructuren. Dit effect is daarom als negatief (-) beoordeeld.
Ondanks dat archeologische monumenten en archeologische verwachtingswaarden nadrukkelijk zijn beschermd in het bestemmingsplan Buitengebied kan er door het voorkeursalternatief sprake zijn van beïnvloeding van archeologische waarden, wanneer de waarden niet behouden kunnen worden en tot opgraving wordt besloten. Hierdoor moet het effect toch als licht negatief (0/-) worden beoordeeld.
Het voorkeursalternatief zorgt voor een toename van de omvang van de rundveehouderij. Daarmee vergroot het voorkeursalternatief de kans op een lokale toename van de geluidbelasting op woningen en geluidgevoelige gebouwen en terreinen door verkeer (zoals vrachtauto's). Hierdoor moet het effect toch als licht negatief (0/-) worden beoordeeld.
In het voorkeursalternatief zal de toename van veehouderijen niet leiden tot een verslechtering van de verkeersafwikkeling en de verkeersveiligheid. Het voorkeursalternatief scoort daarmee neutraal (0) ten opzichte van de referentiesituatie.
De toename van de oppervlakte aan bouwvlakken zorgt voor aantasting van de bodemstructuur en de geomorfologische waarde. Het voorkeursalternatief zorgt vanwege de toename van de oppervlakte aan bouwvlakken voor een licht negatieve (0/-) score. Uitgangspunt is dat uitbreidingen aan veehouderij waterneutraal worden gerealiseerd. Ook is als uitgangspunt gehanteerd dat dat de intensieve veehouderij en grondgebonden melkveehouderij door maatregelen (zoals vloeistofdichte vloeren) in het kader van vergunningen geen emissies naar het grond- en oppervlaktewater veroorzaken. Het effect van het voorkeursalternatief op het grond- en oppervlaktewatersysteem en op de bodem-, grond en oppervlaktewaterkwaliteit is derhalve als neutraal (0) beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie.

Vanwege de leemten in kennis en informatie is het effect van het voorkeursalternatief op het aspect cultuurhistorie niet beoordeeld.

<u>Recreatie</u>
Het VKA voor recreatie heeft geen effect op Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten, waardoor de effectscore neutraal (0) is. Wel zal de recreatieve druk op de EHS met het VKA toenemen. Significant negatieve effecten kunnen echter door inpassing en geleiding van recreanten worden voorkomen. Daarom wordt het effect van het voorkeursalternatief op de EHS als licht negatief beoordeeld (0/-). Effecten van het voorkeursalternatief op beschermde soorten zijn als neutraal (0) beoordeeld omdat er vanuit wordt gegaan dat uitsluitend wettelijk toegestane activiteiten zullen worden ondernomen en dat er geen wetsartikelen van de Flora- en faunawet worden overtreden.

Alternatieven ten opzichte van de doelen en ambities voor het buitengebied
Het VKA komt het meest tegemoet aan de wens tot behoud en waar mogelijk het versterken van de ruimtelijke en functionele kwaliteit van het plangebied (zie hoofddoelstelling). Het risico op het aantasten van een aantal ruimtelijke en functionele kwaliteiten van het buitengebied is niet uit te sluiten maar wel minimaal met de keuze voor het VKA, blijkt uit de effectbeoordeling. Dit geldt voor de aspecten natuur, geur en fijn stof.

Voor alle aspecten geldt dat de aantasting door het VKA over het algemeen beperkt is omdat het bestemmingsplan voorziet in beschermingsmaatregelen en actief beleid ten aanzien van het voorkomen van negatieve effecten onder andere door adequate gebiedsgerichte inpassingsmaatregelen. Daarnaast zijn er voor een aantal aspecten mitigerende en compenserende maatregelen te nemen die mogelijke effecten beperken. Het nemen van mitigerende en compenserende maatregelen is in onderstaande paragraaf uitgewerkt als aanbeveling voor de gemeente Groesbeek.

Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van het MER zijn de volgende aanbevelingen aan de gemeente Groesbeek geformuleerd:

- Bij een aantal thema's is aangegeven hoe met mitigerende en compenserende maatregelen vermindering van milieueffecten is te bewerkstelligen. Wil een gemeente verder gaan dan de wettelijke normen, dan moet zij dit echter goed motiveren, o.a. vanwege een verhoogde milieubelasting. De juridische mogelijkheden voor verdergaande normstelling zijn echter beperkt.
- De gemeente wordt aanbevolen om bij concrete initiatieven de toetsing op soorten uit de Flora- en faunawet te betrekken. Hierbij gaat het om alle activiteiten waarbij ruimtelijke herinrichting (sloop, afgravingen, bouwen, enz.) is voorzien. Het is noodzakelijk om de effecten op beschermde soorten te toetsen. Aanbevolen wordt (in sommige gevallen zelfs verplicht voor een ontheffing) om maatregelen te laten nemen. Hierbij gaat het om fasering en specifieke manier van uitvoering, maar zonodig ook om het compenseren van ruimtebeslag op leefgebieden van beschermde soorten door activiteiten uit het bestemmingsplan Buitengebied. Vanuit dit oogpunt is het gunstig om zoveel mogelijk ruimtebeslag te beperken door mitigatie. Bijvoorbeeld door een toename aan veehouderij ook op lokaal niveau in te passen binnen bestaande natuurwaarden.
- Een actief gemeentelijk beleid gericht op het intrekken van niet benutte rechten, volgens de vigerende omgevingsvergunning. Dit heeft vooral effect in zones rondom de kernen, natuurgebieden en andere kwetsbare gebieden.
- Een actief verplaatsingsbeleid gericht op het verplaatsen van veehouderijen nabij Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten draagt bij aan positieve effecten ten aanzien van stikstofdepositie op deze beschermde natuurgebieden.
- Aangezien de Natura 2000-gebieden in en in de omgeving van het grondgebied van de gemeente Groesbeek liggen, wordt geadviseerd om bij nieuwe planologische procedures te toetsen aan de Natuurbeschermingswet en de uitwerking hiervan in de provinciale verordeningen voor stikstof en Natura 2000. Hierbij is raadzaam om de ontwikkelingen rond de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS; rijksbeleid) te volgen. Er moet voldoende juridische borging zijn dat voldaan wordt aan de Natuurbeschermingswet.
- Aanbevolen wordt om de kennisontwikkeling en adviezen op het gebied van gezondheid te volgen. Pas dit toe bij de vergunningverlening en het beoordelen van ruimtelijke initiatieven. Dit kan zeker nadat deze kennis is vastgelegd in beleid en/of wetgeving. Nieuwe kennis of regels kan worden vertaald naar planregels van het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.

Daarnaast dienen de monitoring en evaluatie van de feitelijk optredende milieueffecten en de ontwikkeling van de veehouderij bijzondere aandachtspunten voor de gemeente te zijn. Aandachtspunten daarbij zijn o.a.:

- De ontwikkeling van de veestapel, toegepaste stalsystemen en de emissies van geur, ammoniak en fijn stof uit de veehouderij in Groesbeek en de concentraties/belasting van die stoffen.
- Monitor dat de gerealiseerde bebouwing en inpassing ervan voldoen aan de kaders zoals gesteld in het bestemmingsplan Buitengebied en in omgevingsvergunningen.

Hoe verder?

Op basis van de zienswijzen op het voorontwerp en/of ontwerpbestemmingsplan en dit MER zal de gemeenteraad het bestemmingsplan gaan vaststellen. Dit nieuwe bestemmingsplan vervangt vanaf dat moment de vigerende bestemmingsplannen.

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING TOT BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED

De gemeente Groesbeek gaat een nieuw bestemmingplan voor het buitengebied opstellen[2]. De aanleiding voor het opstellen van het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Groesbeek is zowel juridisch als inhoudelijk.

Voor het buitengebied van de gemeente Groesbeek gelden op dit moment meerdere bestemmingsplannen:

- Bestemmingsplan 'Buitengebied herziening 2005' (correctieve herziening), vastgesteld op 15 juni 2006 door de gemeenteraad en op 30 januari 2007 door gedeputeerde staten (GS) goedgekeurd.
- 'Bestemmingsplan Fietspad Wylerbaan' vastgesteld op 26 augustus 2004 door de gemeenteraad en op 8 maart 2005 goedgekeurd door GS.
- 'Bestemmingsplan Omgeving De Linde' vastgesteld op 23 november 2000 en goedgekeurd door GS op 26 juni 2001.

Naast deze belangrijkste bestemmingsplannen zijn nog enkele (postzegel) bestemmingsplannen, ruimtelijke onderbouwingen en diverse wijzigingsplannen opgesteld die richting geven aan de bestemmingen in het buitengebied van de gemeente Groesbeek.

Het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied zal de hierboven genoemde bestemmingsplannen vervangen.

Inhoudelijk gezien zijn er diverse feitelijke en beleidsmatige ontwikkelingen, die vragen om herziening. Te noemen zijn ontwikkelingen op het terrein van landbouw (bedrijfsbeëindiging, nevenfuncties), recreatie ((kleinschalige) bedrijfsontwikkeling) en natuur en landschap (natuur- en landschapsontwikkeling). Het bestemmingsplan schenkt expliciet aandacht aan de harmonisatie en actualisatie van het bestaande plan, de uitwerking van lokale visies, de ruimtelijke structuur, de infrastructuur (wegen en waterlopen), de doorvertaling van nieuw provinciaal en lokaal beleid, omgevingsaspecten (natuur, water en milieu), de haalbaarheid en de nieuwe Wet ruimtelijke ordening.

Het doel van het nieuwe bestemmingsplan is het bieden van een actueel, eenduidig, toegankelijk en uitvoerbaar/handhaafbaar planologisch-juridisch beleidskader voor het buitengebied van de gemeente Groesbeek. Dit kader is gericht op het beheer van bestaande kwaliteiten en functies en het faciliteren van nieuwe kwaliteiten en functies.

[2] Hierbij wordt aangesloten op de nieuwe IMRO 2006 normen voor digitalisering en DURP voor standaardisering van het bestemmingsplan.

Het plangebied voor het bestemmingsplan Buitengebied omvat het buitengebied, circa 3.750 ha groot, van de gemeente Groesbeek, exclusief de dorpskernen Heilig Landstichting, Berg en Dal, Groesbeek, De Horst en Breedeweg.

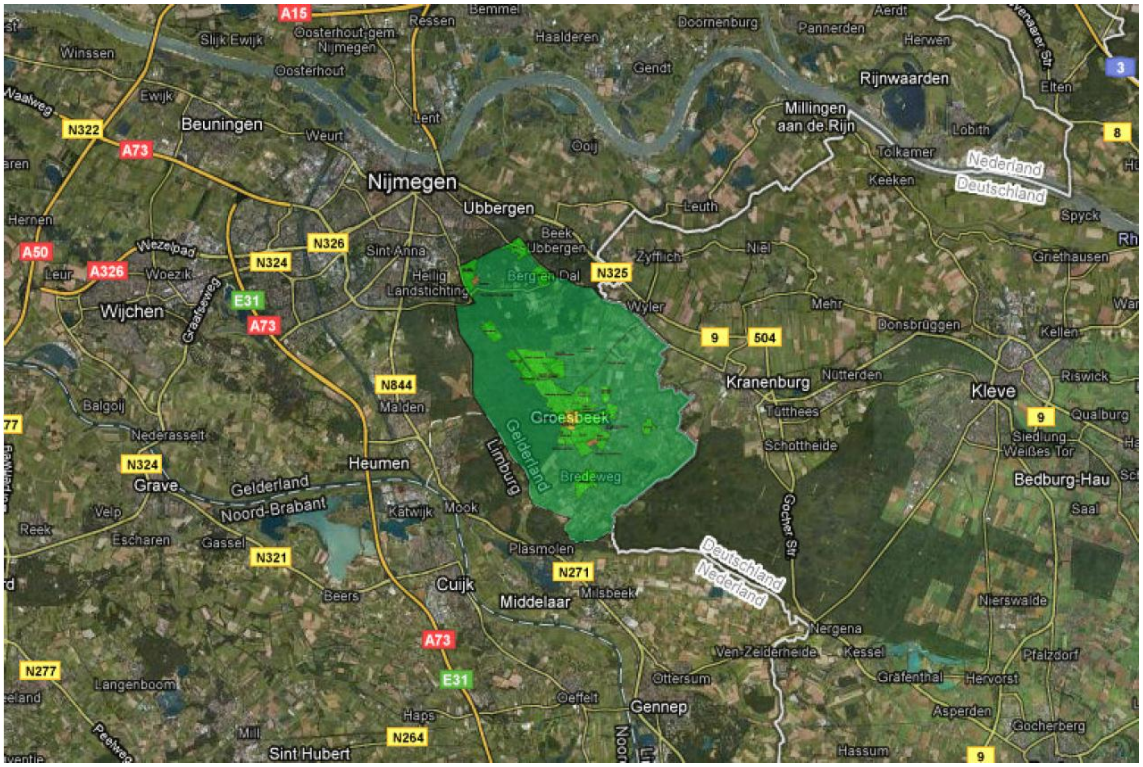

Afbeelding 1 Ligging van de gemeente Groesbeek.

Groesbeek is een grensgemeente in het zuidoosten van de provincie Gelderland en grenst aan de provincie Limburg en aan Duitsland. Groesbeek wordt in het westen begrensd door de gemeente Heumen, in het noorden door de gemeente Nijmegen, in het (zuid)oosten door de Duitse gemeente Kranenburg en het Reichswald en in het zuiden door de Limburgse gemeenten Mook en Middelaar en Gennep (zie Afbeelding 1).

1.2 M.E.R.-PLICHT

Toelichting op M.E.R.-procedure en de terminologie:
m.e.r. = milieueffectrapportage = de procedure
MER = milieueffectrapport = het product

Het opstellen van een milieueffectrapport (MER) is verplicht wanneer het bestemmingsplan ruimte biedt voor activiteiten die zijn genoemd in het Besluit m.e.r. en/of wanneer een Passende Beoordeling op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk is. De m.e.r.-plicht geldt voor wettelijk of bestuursrechtelijk verplichte plannen (zoals het bestemmingsplan) die het kader vormen voor toekomstige m.e.r.-(beoordelings-) plichtige besluiten (zoals agrarische bedrijven van een bepaald type en minimale omvang).

Het bestemmingsplan Buitengebied is voornamelijk conserverend van aard. Echter stelt het bestemmingsplan Buitengebied voor veehouderij en recreatie kaders voor, waarvoor tevens een m.e.r. nodig is. Ook is mogelijk sprake van beïnvloeding van Natura 2000-gebieden die vallen onder de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Natuurbeschermingswet 1998.

MER-PLICHT

M.e.r. voor plannen vloeit voort uit de Europese richtlijn 'betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's' (nr. 2001/42/EG). Deze richtlijn is in september 2006 omgezet in de Nederlandse wet- en regelgeving door wijziging van de Wet milieubeheer (Wm) en het hieraan gekoppelde Besluit m.e.r. Inmiddels is deze richtlijn op aangepaste wijze verwerkt in het nieuwe Besluit milieueffectrapportage. Het nieuwe Besluit is op 1 april 2011 in werking getreden. Het is verplicht om voorafgaand aan de vaststelling, door een overheid, van bepaalde plannen de m.e.r.-procedure te doorlopen. Het gaat daarbij om plannen met een wettelijke status die (uiteindelijk) kunnen leiden tot concrete besluiten (projecten) met mogelijk belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu. Daarbij is het aangepaste artikel 2, vijfde lid, onder b van het nieuwe Besluit m.e.r relevant. Onder dit artikelonderdeel vallen in het Besluit m.e.r. genoemde activiteiten die beneden de voor de m.e.r.-beoordeling gedefinieerde drempel vallen. Ook voor deze gevallen zal het bevoegd gezag op grond van artikel 7.2, eerste lid, onder b, van de Wet milieubeheer zich ervan moeten vergewissen of de activiteit daadwerkelijk geen aanzienlijke milieugevolgen kan hebben. In overleg met de gemeente zijn alle activiteiten die planologisch mogelijk worden gemaakt langs gelopen. Hierna wordt toegelicht welke activiteiten aan de orde dienen te komen in dit MER. Alle andere activiteiten vallen ver onder de grens van de m.e.r.-beoordelingsdrempel en hebben naar is ingeschat geen aanzienlijke milieugevolgen.

Veehouderij

In het bestemmingsplan voor het buitengebied worden uitbreidingen van veehouderijen mogelijk gemaakt. Dit voorgenomen planologisch beleid van de gemeente voor de veehouderij kan worden aangemerkt als een kader voor latere m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten, te weten besluiten over milieu- en bouwvergunningen (met inwerkingtreding van de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) per 1-10-2010 vervangen door de omgevingsvergunning) van veehouderijen met een omvang boven de m.e.r.-drempel. Om die reden dient voor het bestemmingsplan een m.e.r. te worden doorlopen (zie tekstkader hieronder).

M.E.R.-(BEOORDELINGS)PLICHTIGE PROJECTEN

Op grond van het nieuwe Besluit m.e.r. geldt dat de m.e.r.-procedure (en het maken van een milieueffectrapport = MER) beoordelingsplichtig is bij veehouderijbedrijven die groter zijn dan een indicatieve drempel van 40.000 stuks pluimvee, 2000 stuks mestvarkens, 750 stuks zeugen, 2700 stuks gespeende biggen, 5000 stuks pelsdieren, 1000 stuks voedsters of 6000 vlees- en opfokkonijnen, 200 stuks melk-, kalf- of zoogkoeien ouder dan 2 jaar, 340 stuks vrouwelijk jongvee tot 2 jaar, 340 stuks melk-, kalf- en zoogkoeien ouder dan 2 jaar en vrouwelijk jongvee tot 2 jaar, 1200 stuks vleesrunderen, 2000 stuks schapen of geiten, 100 stuks paarden of pony's, 1000 stuks struisvogels (categorie D14).

Ook het uitvoeren van een Passende Beoordeling vormt een reden dat er een MER dient te worden opgesteld. Voor de ontwikkelingen in het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Groesbeek geldt dat uit een Passende Beoordeling moet blijken of significante gevolgen uit te sluiten zijn op de Natura 2000-gebieden. Deze Passende Beoordeling is onderdeel van dit MER en opgenomen in bijlage 1.

M.E.R.-PLICHT BIJ PASSENDE BEOORDELING

De Natuurbeschermingswet 1998 en de m.e.r.-plicht zijn aan elkaar gekoppeld. Wanneer een plan wettelijk of bestuursrechtelijk verplicht is (zoals een bestemmingsplan) én hiervoor moet een Passende Beoordeling worden gemaakt, dan geldt automatisch een m.e.r.-plicht. Een Passende Beoordeling is vereist wanneer een wettelijk of bestuursrechtelijk verplicht plan significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. In dit geval moeten MER en Passende Beoordeling worden geïntegreerd in één rapportage.

Recreatie

Het bestemmingsplan Buitengebied biedt mogelijkheden voor natuurkampeerterreinen, kleinschalig kamperen en recreatiewegen in of nabij de Natura 2000-gebieden, al dan niet doormiddel van een wijzigingsbevoegdheid. Deze mogelijke ontwikkelingen sluiten een significant effect op de Natura 2000-gebieden niet uit. Daarom zijn deze ontwikkelingen ook meegenomen in de Passende Beoordeling en zijn de conclusies verwerkt in het MER. Hiermee handelt de gemeente Groesbeek in de geest van het nieuwe Besluit-m.e.r. en van de Europese Richtlijn.

Het MER beschrijft ontwikkelingen en effecten op het schaalniveau van het buitengebied van de gemeente Groesbeek. Het MER gaat dus niet in op individuele bedrijven.

M.E.R.-PLICHT VOOR INDIVIDUELE ACTIVITEITEN BLIJFT GEHANDHAAFD

Een misverstand is dat, na het doorlopen van een m.e.r. voor de ruimtelijke procedure, geen MER meer nodig zou zijn voor de individuele activiteiten. Dit is niet het geval: de m.e.r.-plicht blijft onverkort van kracht! Als een veehouderij of tuinder wil uitbreiden wordt de aanvraag voor een nieuwe vergunning getoetst op de m.e.r.-plicht. Basis daarvoor is het Besluit-m.e.r. In de bijlage bij dit besluit staan twee lijsten: de zogenaamde C-lijst met m.e.r.-plichtige activiteiten en de zogenaamde D-lijst voor activiteiten op basis waarvan het bevoegd gezag beoordeelt of er een MER moet worden gemaakt. (zie voor meer informatie: www.infomil.nl of www.vrom.nl).

Initiatiefnemer en bevoegd gezag

Voor deze m.e.r.-procedure is de gemeente Groesbeek zowel initiatiefnemer (IN) als bevoegd gezag (BG). Praktisch betekent dit dat het college van burgemeester en wethouders het bestemmingsplan Buitengebied en het MER voorbereidt en dat de gemeenteraad het bestemmingsplan Buitengebied vaststelt. Bij de vaststelling van het bestemmingsplan Buitengebied maakt de gemeenteraad gebruik van het MER en de reacties en adviezen die worden gegeven naar aanleiding van de ter inzage legging van het voorontwerp en/of ontwerpbestemmingsplan.

1.3 OVERZICHT M.E.R.-PROCEDURE

Voor deze m.e.r.-procedure wordt de uitgebreide procedure doorlopen (zie Afbeelding 2).

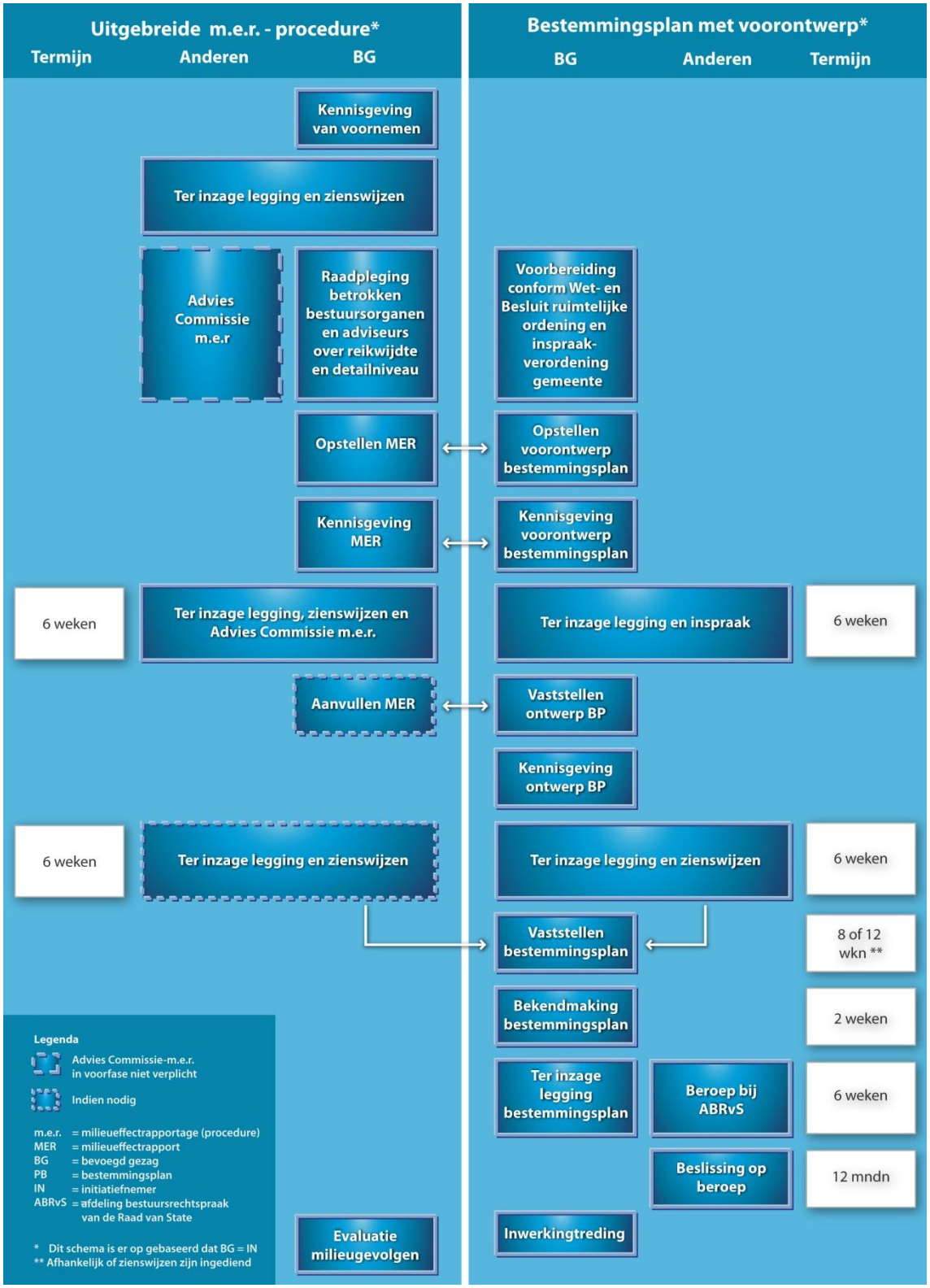

Afbeelding 2 De m.e.r.-procedure voor het MER bestemmingsplan Buitengebied Groesbeek.

Stappen in de m.e.r.-procedure

Voor de m.e.r. van het bestemmingsplan Buitengebied Groesbeek is/wordt het proces als volgt doorlopen:

- De procedure startte met een bekendmaking van het voornemen via een openbare kennisgeving en met een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) van het MER. De kennisgeving heeft plaatsgevonden op 14 december 2010. De notitie heeft van 15 december 2010 tot en met 11 januari 2011 ter inzage gelegen.
- De gemeente stuurde een Notitie Reikwijdte en Detailniveau naar andere overheden en maatschappelijke organisaties, maar ook anderen konden een zienswijze indienen over de inhoud van het op te stellen MER. Bijvoorbeeld over de alternatieven, de beoordelingscriteria en suggesties voor de besluitvorming. Bij de m.e.r.-procedure voor het bestemmingsplan Buitengebied heeft de gemeente Groesbeek de organisaties en overheden geraadpleegd zoals genoemd in paragraaf 1.4. Raadpleging heeft plaatsgevonden bij brief van 10 december 2010, verzonden 14 december 2010.
- Bij het opstellen van het MER is rekening gehouden met de ingebrachte zienswijzen over de reikwijdte en het detailniveau van het MER.
- Nadat het milieuonderzoek in het kader van het MER is afgerond, worden de resultaten daarvan meegenomen bij het formuleren van het beleid, het opstellen van de planregels en het maken van de verbeelding voor het bestemmingsplan Buitengebied.
- Het MER wordt samen met het voorontwerp bestemmingsplan ter inzage gelegd. Een ieder wordt in de gelegenheid gesteld zienswijzen over het MER en het voorontwerp bestemmingsplan naar voren te brengen. De Commissie voor de m.e.r. toetst tevens de kwaliteit van het MER. Ook beoordeelt de commissie of informatie aanwezig is (en juist is) om het besluit te kunnen nemen.

In het bestemmingsplan dat ter vaststelling aan de gemeenteraad wordt aangeboden, zal worden beschreven hoe de resultaten van het MER en de inspraakreacties zijn verwerkt. Ook zal worden beschreven op welke wijze de milieugevolgen worden geëvalueerd. In het MER wordt hiertoe een eerste aanzet voor een evaluatieprogramma opgenomen.

1.4 CONSULTATIE

Het bevoegd gezag voor het plan dient advies in te winnen omtrent de reikwijdte en het detailniveau voor het op te stellen MER. Hierbij dient gelet te worden op de elementen waar in een MER aandacht aan moet worden besteed. Bij het bepalen van de reikwijdte en detailniveau van dit MER raadpleegt het bevoegd gezag minstens de wettelijk voorgeschreven bestuursorganen (artikel 7.11b Wet milieubeheer).

De volgende bestuursorganen en organisaties zijn geraadpleegd:

- College van Gedeputeerde Staten van Gelderland.
- Waterschap Rivierenland.
- ZLTO.
- Staatsbosbeheer.
- Vereniging van Natuurmonumenten.
- Werkgroep Milieubeheer Groesbeek (WMG).
- Vereniging Recreatieondernemers Nederland (RECRON).
- Stichting Toerisme en Recreatie (STER).
- Groesbeekse Ondernemersvereniging (GOV).
- Heemkundekring Groesbeek.

Het College van Gedeputeerde Staten van Gelderland, Waterschap Rivierenland, ZLTO en de Werkgroep Milieubeheer Groesbeek (WMG) hebben inhoudelijk gereageerd. Deze reacties hebben inhoudelijk niet geleidt tot een ander MER.

Op dit MER kunnen wederom door een ieder zienswijzen worden ingediend. Onderstaand staat aan wie dat geadresseerd dient te worden. De gemeente zal in een kennisgeving de ter visieleggingstermijn vaststellen.

Eventuele reacties kunnen per post of e-mail worden aangeleverd aan:

Gemeente Groesbeek
t.a.v. afdeling Ruimte en Welzijn, cluster Ruimte, N. Heeren
Postbus 20
6560 AA Groesbeek
N.Heeren@groesbeek.nl

1.5 LEESWIJZER

Hoofdstuk 2 bevat de visie van de gemeente Groesbeek op het buitengebied. Ook is de samenhang tussen de mogelijkheden voor de veehouderij in het oude en nieuwe bestemmingsplan beschreven. Het hoofdstuk besluit met een overzicht van Europese, landelijke, provinciale, regionale en gemeentelijke beleidskaders. Hoofdstuk 3 beschrijft de huidige situatie en trendmatige ontwikkelingen in de veehouderij en hoofdstuk 4 beschrijft de beschikbare milieuruimte voor deze ontwikkelingen. De informatie in de hoofdstukken 2 tot en met 4 zijn kaderstellend voor de alternatieven veehouderij die in hoofdstuk 5 zijn beschreven. Hoofdstuk 6 beschrijft de effecten van de alternatieven veehouderij en gaat in op de effecten van recreatie. Hoofdstuk 7 beschrijft de conclusies en aanbevelingen op basis van de effectbeschrijving.

In bijlage 1 is de Passende Beoordeling als deelrapportage opgenomen. De hoofdconclusies hiervan zijn vertaald naar het hoofdrapport. Daarnaast is een kaart van het plangebied als bijlage 2 opgenomen, is beleid en wetgeving uitgeschreven in bijlage 3 en is nader ingegaan op de modellering van de alternatieven veehouderij in bijlage 4. Voor ammoniak en geur zijn de effectkaarten opgenomen in bijlage 5 op A4 formaat en bijlage 6 gaat nader in op het aspect gezondheid. In bijlage 7 is een verklarende woordenlijst opgenomen en de literatuurlijst is te vinden in bijlage 8. In het rapport is verwezen naar de bijlagen.

2 Achtergrond en besluitvorming

2.1 INLEIDING

Zoals beschreven in het vorige hoofdstuk staat de planologische regeling ten aanzien van de ontwikkelingsmogelijkheden van de veehouderij en recreatie in het op te stellen MER centraal.

In dit hoofdstuk staat de besluitvorming ten behoeve van het bestemmingsplan Buitengebied omschreven. Zo wordt er ingegaan op het oude bestemmingplan buitengebied, de Streefbeeldnotitie voor het bestemmingsplan Buitengebied uit 2009 en het raadsbesluit uit 2010. De mogelijkheden voor veehouderij en recreatie zoals opgenomen in het voorontwerp bestemmingsplan zijn omschreven in paragraaf 5.1. Er kan geconcludeerd worden dat de planologische ruimte voor de veehouderij in het voorontwerp bestemmingsplan beperkter is dan omschreven in de Streefbeeldnotitie voor het bestemmingsplan Buitengebied uit 2009 en het raadsbesluit uit 2010.

In bijlage 3 is een overzicht van Europese, landelijke, provinciale, regionale en gemeentelijke beleidskaders opgenomen in relatie tot het bestemmingsplan Buitengebied Groesbeek.

2.2 VISIE GEMEENTE GROESBEEK

Streefbeeldnotitie bestemmingsplan Buitengebied
Op 27 augustus 2009 heeft de gemeenteraad ingestemd met de Streefbeeldnotitie voor het bestemmingsplan Buitengebied. De Streefbeeldnotitie is de basis voor de beleidskeuzes op grond waarvan het nieuwe voorontwerpbestemmingsplan opgesteld zal worden. Een aantal beleidsuitgangspunten uit de Streefbeeldnotitie is aangescherpt dan wel nader uitgewerkt in het raadsbesluit van 1 juli 2010.

Voor dit bestemmingsplan geldt de volgende **hoofddoelstelling**:

Het bestemmingsplan Buitengebied Groesbeek richt zich op het behoud en waar mogelijk het versterken van de ruimtelijke en functionele kwaliteit van het plangebied. Het gaat hierbij met name om kwaliteit voor aan het buitengebiedgebonden functies (landbouw, bos, natuur, landschap, recreatie en water), mede in relatie tot de dynamiek ervan en aanwezige waarden.

De hoofddoelstelling is uitgewerkt in de volgende **subdoelen**:

1. Landbouw: behoud en waar mogelijk versterking van de agrarische bedrijvigheid. Hierbij wordt rekening gehouden met de aanwezige landbouw (agrarische bedrijfsvoering en bedrijfsontwikkeling), landbouw met een neventak, verbrede landbouw.

2. Bos/Natuur: behoud en waar mogelijk versterking van de ecologische verscheidenheid. Hierbij wordt rekening gehouden met aanwezige soorten en de te realiseren en aanwezige ecologische (hoofd)structuur (water, bosgebieden, natuurgebieden, landschapselementen);
3. Landschap: behoud en waar mogelijk versterking van de landschappelijke identiteit en verscheidenheid, zowel visueel-ruimtelijk als cultuurhistorisch gezien. Hierbij wordt rekening gehouden met de landschappelijke onderlegger van de verschillende (deel)gebieden;
4. Archeologie/Cultuurhistorie: behoud en waar mogelijk verheldering van archeologische gebieden en cultuurhistorische structuren, waarbij ook herstel door ontwikkeling plaats moet kunnen vinden.
5. Recreatie: behoud en waar mogelijk versterking van de mogelijkheden voor recreatie en recreatief (mede)gebruik, mede in relatie tot de aanwezige toeristisch-recreatieve infrastructuur (paden, routes, bossen);
6. Water: behoud, herstel en ontwikkeling van het bestaande watersysteem, mede in relatie tot het vasthouden en bergen van gebiedseigen water.

Voor het bereiken van de subdoelen gelden de volgende **uitgangspunten**:

1. Het scheiden (waar nodig) dan wel het verweven (waar mogelijk) van de verschillende functies in het buitengebied (landbouw, bos, natuur en landschap, alsmede recreatie en toerisme);
2. Het voorkomen van een toename van niet-agrarische functies en niet functioneel aan het buitengebied gebonden functies in het primair agrarisch gebied buiten de aanwezige bebouwingsconcentraties (goede zonering van Vrijkomende Agrarische Bebouwing en Nieuwe Economische Dragers, bijvoorbeeld agrarisch technische hulpbedrijven en zorgvoorzieningen);
3. Het behouden en versterken van aanwezige landschappelijke – en natuurwaarden binnen het plangebied;
4. Het zoveel mogelijk vasthouden van gebiedseigen water, het terugdringen van verdroging en het bereiken van de algemene waterkwaliteit;
5. Het zoveel mogelijk rekening houden met milieuzoneringen en milieuzones en het bereiken van de algemene milieukwaliteit.

De belangrijkste facetmatige en sectorale zaken zijn vastgelegd in een gebiedskaart (bijlage 2). Deze kaart kan gezien worden als een denk- en werkrichting voor behoud, herstel en ontwikkeling van bijvoorbeeld landbouw, bos, natuur, landschap, recreatie en water, mede in relatie tot de gewenste zonering. De aanduidingen van het streekplan en het landschapsontwikkelingsplan zijn actief benut voor het opstellen van de gebiedskaart.

Voor het bestemmingsplan wordt gekozen voor een mengvorm van een globaal, flexibel en gedetailleerd plan (met accent op globaal en flexibel), dat uitgaat van een adequate bescherming van aanwezige waarden en kwaliteiten. Dit betekent dat waar nodig het bestemmingsplan gedetailleerd is en waar mogelijk het bestemmingsplan globaal en flexibel is.

De mogelijkheden voor wat betreft de veehouderij en recreatie welke gesteld zijn in het oude bestemmingsplan buitengebied, de Streefbeeldnotitie bestemmingsplan Buitengebied uit 2009 en het raadsbesluit uit 2010 staan beschreven in onderstaande paragraven. De mogelijkheden voor wat betreft de veehouderij en recreatie uit het voorontwerp bestemmingsplan staat omschreven in paragraaf 5.1. In paragraaf 5.1 is ook kort ingegaan op de mogelijkheden uit het voorontwerp bestemmingsplan voor de overige functies.

2.2.1 VEEHOUDERIJ

In Tabel 2 zijn de mogelijkheden voor de veehouderij in het vigerende en nieuwe bestemmingsplan Buitengebied samenvattend weergegeven.

	Vigerende bestemmingsplan	Nieuwe bestemmingsplan	
	Grondgebonden en overige niet grondgebonden (incl intensieve veehouderij)	**Grondgebonden**	**Overige niet grondgebonden (incl intensieve veehouderij)**
Nieuwvestiging	Nieuwvestiging niet toegestaan.	Nieuwvestiging in beginsel niet toegestaan. Het is mogelijk dat nieuwvestiging toegestaan wordt indien daar de noodzaak voor is (alleen via (postzegel) bestemmingsplan (buitenplans)).	Nieuwvestiging in beginsel niet toegestaan. Het is mogelijk dat nieuwvestiging toegestaan wordt indien daar de noodzaak voor is (alleen via (postzegel) bestemmingsplan (buitenplans)).
Hervestiging	Via planwijziging is hervestiging mogelijk op voorwaarde dat het gaat om een bedrijfsverplaatsing.	Hervestiging in beginsel niet toegestaan. Het is mogelijk dat hervestiging toegestaan wordt indien daar de noodzaak voor is (alleen via (postzegel) bestemmingsplan (buitenplans)).	Hervestiging in beginsel niet toegestaan. Het is mogelijk dat hervestiging toegestaan wordt indien daar de noodzaak voor is (alleen via (postzegel) bestemmingsplan (buitenplans)).
Uitbreiding	Maximaal 1 hectare bouwblok. Via afwijking maximaal 1,5 hectare bouwblok. En via planwijziging maximaal 2 hectare bouwblok.	Niet toegestaan in bos en natuurgebieden. In ALN tot maximaal 2 hectare.	Niet toegestaan.
Omschakeling	Omschakelen van een grondgebonden bedrijf naar intensieve veehouderij (of andersom).	Omschakeling van grondgebonden bedrijf naar intensieve veehouderij is niet toegestaan.	Omschakeling van een niet grondgebonden bedrijf (intensieve veehouderij) naar een grondgebonden bedrijf is toegestaan.

Tabel 2 Mogelijkheden vigerende en nieuwe bestemmingsplan Buitengebied Groesbeek.

Mogelijkheden oude bestemmingsplan

In het vigerende bestemmingsplan van de gemeente Groesbeek wordt geen onderscheid gemaakt tussen intensieve en grondgebonden veehouderijen. In het vigerende bestemmingsplan Buitengebied zijn verschillende uitbreidingsmogelijkheden weergegeven voor agrarische bedrijven. Agrarische bedrijven hebben de volgende uitbreidingsmogelijkheden.

- Het agrarisch bouwblok mag in het gehele plangebied maximaal 1 ha zijn (op 1 locatie na, waar 1,5 ha bij recht is toegestaan).
- Binnen het agrarisch gebied hebben burgemeester en wethouders de bevoegdheid via een afwijking uitbreiding van het bouwblok tot 1,5 ha mogelijk te maken.
- Via een planwijziging op grond van artikel 11 Wet Ruimtelijke Ordening hebben burgemeester en wethouders de mogelijkheid tot:
  - het vergroten van het bouwblok tot 2 ha is mogelijk in Agrarisch gebied (artikel 4);
  - het laten vestigen van een nieuw agrarisch bedrijf, op voorwaarde dat het gaat om een bedrijfsverplaatsing is mogelijk in Agrarisch gebied (artikel 4);
  - het omzetten van de bestemming agrarisch naar de bestemming niet-agrarisch.

Binnen het bestemmingsplan is er ruimte voor het omschakelen van een grondgebonden bedrijf naar intensieve veehouderij (of andersom). Een beperking op het aantal te houden dieren wordt gevormd door de voorwaarde dat agrarische bedrijfsgebouwen een maximale goothoogte mogen hebben van 6,5 meter en een gebouwhoogte van maximaal 11 meter.

Mogelijkheden nieuwe bestemmingsplan

Streefbeeldennotitie (2009)

In de Streefbeeldnotitie bestemmingsplan Buitengebied zijn onderstaande uitgangspunten voor veehouderijen beschreven waarbij is ingegaan op de thema's nieuwvestiging, uitbreiding bouwvlakken en omschakeling. Voor de gehanteerde gebiedsbestemmingen wordt verwezen naar bijlage 2.

<u>Thema nieuwvestiging</u>

Het bestemmingsplan biedt geen mogelijkheden voor nieuwvestiging. Dit is de projectie van een agrarisch bouwvlak op een locatie, die niet is voorzien van een bouwvlak. Uit het raadsvoorstel bij het raadsbesluit d.d. 27 augustus 2009 met betrekking tot de Streefbeeldnotitie blijkt dat er in tegenstelling tot hetgeen in de Streefbeeldnotitie staat vermeld, er geen mogelijkheid voor hervestiging wordt gegeven ook niet via een wijzigingsbevoegdheid. Hervestiging is het verplaatsen van een agrarisch bedrijf van het ene – naar het andere agrarisch bouwvlak. Nieuwvestiging en hervestiging is alleen toegestaan via een aparte bestemmingsplanprocedure (buitenplans).

<u>Thema uitbreiding bouwvlakken</u>

Tabel 3 geeft de mogelijkheden aan voor uitbreiding van bouwvlakken van veehouderijen zoals omschreven in de Streefbeeldnotitie Bestemmingsplan Buitengebied (2009).

Gebiedstype	Grondgebonden	Overig niet grondgebonden (incl intensieve veehouderij)
Bos en Natuur	Niet toegestaan	Niet toegestaan
ALN (agrarisch met landschappelijke- en natuurwaarden)	+ 15% tot maximaal 2 ha	Niet toegestaan
AL (agrarisch met landschappelijke waarden)	+ 15% tot maximaal 2 ha	+ 15% tot maximaal 2 ha
A (agrarisch)	+ 15% tot maximaal 2 ha	+ 15% tot maximaal 2 ha

Tabel 3 Mogelijkheden voor uitbreiding van bouwvlakken van veehouderijen in de Streefbeeldnotitie Bestemmingsplan Buitengebied (2009).

Thema omschakeling

Tabel 4 geeft de mogelijkheden aan voor omschakeling naar veehouderijen in de Streefbeeldnotitie Bestemmingsplan Buitengebied (2009).

Gebiedstype	Grondgebonden	Overig niet grondgebonden (incl intensieve veehouderij)
Bos en Natuur	Toegestaan op bestaand agrarisch bouwvlak	Niet toegestaan
ALN (agrarisch met landschappelijke- en natuurwaarden)	Toegestaan, ook binnen niet-agrarisch bouwvlak	Niet toegestaan
AL (agrarisch met landschappelijke waarden)	Toegestaan, ook binnen niet-agrarisch bouwvlak	Toegestaan (m.u.v. intensieve veehouderij)
A (agrarisch)	Toegestaan, ook binnen niet-agrarisch bouwvlak	Toegestaan (m.u.v. intensieve veehouderij)

Tabel 4 Mogelijkheden voor omschakeling naar veehouderijen in de Streefbeeldnotitie bestemmingsplan Buitengebied (2009).

Raadsbesluit (2010)

Op basis van het Raadsbesluit worden de volgende mogelijkheden geboden voor de veehouderij waarbij is ingegaan op de thema's nieuwvestiging, uitbreiding bouwvlakken en omschakeling. Voor de gehanteerde gebiedsbestemmingen wordt verwezen naar bijlage 2.

In het Raadsbesluit is aangegeven dat de systematiek kan wijzigen door resultaten van de plan-MER dan wel de wetswijziging van de Wet ruimtelijke ordening en het bijbehorende Besluit ruimtelijke ordening.

Thema nieuwvestiging

Het bestemmingsplan biedt geen mogelijkheden voor nieuwvestiging en hervestiging. Nieuwvestiging en hervestiging is alleen toegestaan via een aparte bestemmingsplanprocedure (buitenplans).

Thema uitbreiding bouwvlakken

Tabel 5 geeft de mogelijkheden aan voor uitbreiding van bouwvlakken van veehouderijen rekening houdend met het Raadsbesluit.

Gebiedstype	Grondgebonden	Overig niet grondgebonden (incl intensieve veehouderij)
Bos en Natuur	Niet toegestaan	Niet toegestaan
ALN (agrarisch met landschappelijke- en natuurwaarden)	Maximaal 2 ha*	Niet toegestaan
AL (agrarisch met landschappelijke waarden)	Maximaal 2 ha*	Maximaal 2 ha*
A (agrarisch)	Maximaal 2 ha*	Maximaal 2 ha*

Tabel 5 Mogelijkheden voor uitbreiding van bouwvlakken van veehouderijen rekening houdend met het Raadsbesluit.

** waarbij 50% en voor sommige gevallen tot 75 % bij recht mag worden bebouwd. De 50 % en de 75 % wordt gemeten rondom de buitenste bebouwing, verhardingen en openingen tussen de gebouwen tellen mee. Er wordt in de regels aandacht besteed aan concentratie van de bebouwing bij de bestaande bedrijfswoning dan wel aan de openbare weg om zo versnippering binnen het bouwblok tegen te gaan. Via een ontheffing wordt uitbreiding mogelijk gemaakt tot maximaal 2 hectare onder voorwaarden van o.a. landschappelijke inpassing waarbij uitbreidingsruimte ook afhankelijk is van het betreffende deelgebied met bijbehorende landschappelijke waarden.*

Thema omschakeling

Tabel 6 geeft de mogelijkheden aan voor omschakeling naar veehouderijen rekening houdend met het Raadsbesluit.

Gebiedstype	Grondgebonden	Overig niet grondgebonden (incl intensieve veehouderij)
Bos en Natuur	Toegestaan op bestaand agrarisch bouwvlak	Niet toegestaan
ALN (agrarisch met landschappelijke- en natuurwaarden)	Toegestaan, ook binnen niet-agrarisch bouwvlak	Niet toegestaan
AL (agrarisch met landschappelijke waarden)	Toegestaan, ook binnen niet-agrarisch bouwvlak	Toegestaan (m.u.v. intensieve veehouderij)
A (agrarisch)	Toegestaan, ook binnen niet-agrarisch bouwvlak	Toegestaan (m.u.v. intensieve veehouderij)

Tabel 6 Mogelijkheden voor omschakeling naar veehouderijen rekening houdend met het Raadsbesluit.

2.2.2 RECREATIE

Mogelijkheden oude bestemmingsplan

In het vigerende bestemmingsplan Buitengebied geldt als uitgangspunt dat een verdere recreatieve ontwikkeling van de hellingen en het zuidelijk deel van het lage middengebied wenselijk is. Daarnaast wil men meer samenhang in het recreatieve geheel aanbrengen en voorzieningen voor extensieve vormen van recreatie toe staan, waardoor de mogelijkheden voor recreatief (mede-) gebruik worden versterkt.

In het vigerende bestemmingsplan Buitengebied worden er bij verschillende bestemmingen mogelijkheden voor (verblijfs)recreatie geboden. Het betreft de bestemmingen agrarisch gebied, agrarisch gebied met landschappelijke ecologische en recreatieve potenties, bos- en natuurgebied, niet-agrarische bedrijven, bijzondere doeleinden en burgerwoningen.

Agrarisch gebied

Onder de bestemming agrarisch gebied wordt op gronden met de aanduiding “agrarisch bedrijf” kleinschalig kamperen toegestaan, waarbij geldt dat:

- Kamperen uitsluitend is toegestaan binnen de kampeerperiode van 15 maart t/m 31 oktober.
- Per agrarisch bedrijf maximaal 10 kampeermiddelen in de zin van de Wet op de Openluchtrecreatie mogen worden geplaatst en wel binnen een afstand van 100 meter uit de agrarische bedrijfsgebouwen.
- De sanitaire voorzieningen uitsluitend binnen de bestaande bedrijfsgebouwen zijn toegestaan.

Burgemeester en wethouders kunnen vrijstelling verlenen om het aantal kampeermiddelen te verhogen tot maximaal 15 en wel voor een termijn van ten hoogste 8 weken gedurende de perioden Hemelvaart/Pinksteren, de zomer- en herfstvakantie.

Daarbij is het voor burgemeester en wethouders mogelijk om agrarische bedrijven vrijstelling te verlenen voor het oprichten van boerenkamers in de bestaande agrarische bedrijfsgebouwen, mits:

- Het aantal boerenkamers op het betreffende bedrijf niet meer dan 5 bedraagt.
- de oppervlakte per boerenkamer niet meer dan 50 m^2 bedraagt;
- Het gebruik niet leidt tot extra belemmeringen voor de bedrijfsontwikkeling van de omliggende agrarische bedrijven voortvloeiende uit de milieuwetgeving.
- Voldaan wordt aan de eisen ingevolge de Wet geluidhinder.

Daarnaast is voor burgemeester en wethouders de mogelijkheid geboden de bestemming agrarisch bedrijf om te zetten naar de bestemming niet-agrarisch bedrijf. De mogelijkheden die deze bestemming biedt voor recreatie wordt weergegeven onder het kopje niet-agrarisch bedrijf.

Agrarisch gebied met landschappelijke ecologische en recreatieve potenties

Onder deze bestemming wordt kleinschalig kamperen bij een agrarisch bedrijf, verenigingskamperen en groepskamperen mogelijk gemaakt. Voor kleinschalig kamperen geldt dat:

- Kamperen uitsluitend is toegestaan binnen de kampeerperiode van 15 maart t/m 31 oktober.
- Per agrarisch bedrijf maximaal 10 kampeermiddelen in de zin van de Wet op de Openluchtrecreatie mogen worden geplaatst en wel binnen een afstand van 100 meter uit de bedrijfsgebouwen.
- De sanitaire voorzieningen uitsluitend binnen de bestaande bedrijfsgebouwen zijn toegestaan.

Burgemeester en wethouders kunnen vrijstelling verlenen om het aantal kampeermiddelen te verhogen tot maximaal 15 en wel voor een termijn van ten hoogste 8 weken gedurende de perioden Hemelvaart/Pinksteren, de zomer- en herfstvakantie.

Ook onder deze bestemming is het in het vigerende bestemmingsplan Buitengebied voor burgemeester en wethouders mogelijk vrijstelling te verlenen aan agrarische bedrijven voor het oprichten van boerenkamers, waarbij dezelfde eisen gelden zoals beschreven bij de bestemming agrarisch gebied.

Daarnaast is voor burgemeester en wethouders de mogelijkheid geboden de bestemming agrarisch bedrijf om te zetten naar de bestemming niet-agrarisch bedrijf. De mogelijkheden die deze bestemming biedt voor recreatie wordt weergegeven onder het kopje niet-agrarisch bedrijf.

Bos- en natuurgebied

Voor zover de gronden met bestemming bos- en natuurgebied zijn aangeduid als “natuurcamping” zijn de gronden tevens bestemd voor een natuurcamping met een oppervlakte van maximaal 1 ha en 40 standplaatsen. Zijn de gronden aangeduid als vakantiewoning dan zijn de gronden ook bestemd voor de bestaande vakantiewoning.

Burgemeester en wethouders zijn in staat het plan te wijzigen voor het aanleggen van parkeervoorzieningen voor het recreatieve verkeer. Dit is mogelijk mits er wordt voldaan aan de volgende voorwaarden.

- De parkeerhavens zijn enkel toegestaan direct grenzend aan de openbare weg.
- De parkeerhavens mogen enkel onverhard of semiverhard zijn.
- Per parkeerhaven is een oppervlakte van maximaal 100 m^2 toegestaan.
- Binnen de bestemming zijn in totaal maximaal 4 parkeerhavens toegestaan.

Niet-agrarische bedrijven

Het plaatsen van kampeermiddelen op gronden met de bestemming niet-agrarische bedrijven is mogelijk op gronden met de aanduiding “minicamping”, “camping” of “verblijfsrecreatie”. Het plaatsen van stacaravans is alleen mogelijk op gronden met de aanduiding “verblijfsrecreatie”.

In Tabel 7 zijn de locaties met één van deze aanduidingen in het vigerende bestemmingsplan aangegeven. Deze tabel geeft tevens de mogelijkheid tot uitbreiding van het bebouwd oppervlak aan.

Aanduiding adres	nr	Aanduiding	Bestaand bebouwd oppervlak (m^2)	Maximaal bebouwd oppervlak met omgevingsvergunning (m^2)
Biesseltse baan	-	Verblijfsrecreatie	n.v.t.	n.v.t.
Biesseltse baan	2	Horeca/recreatie	995	1145
Cranenburgsestraat	73a	Mini-camping	130	165
Cranenburgsestraat	178	Mini-camping	1300	1550
Hogewaldseweg	6	Mini-camping	230	290
Oude Kleefsebaan	134	Camping	720	825
Postweg	10	Camping	550	690
Zevenheuvelenweg	57	Camping, maximaal 40 kampeermiddelen	470	540

Tabel 7 Niet-agrarische bedrijven met een recreatieve aanduiding.

Voor de bedrijfsbebouwing zijn een aantal algemene eisen opgesteld, waaronder het maximale bebouwd oppervlak zoals wordt getoond in Tabel 7. Voor de aanduiding “verblijfsrecreatie” geldt echter een afwijking op deze eisen, waarbij een onderverdeling heeft plaatsgevonden in de zones I, II en III. Voor de eisen gesteld bij de zones I, II en III wordt verwezen naar het vigerende bestemmingsplan Buitengebied.

Bijzondere doeleinden

Onder de gronden met de bestemming bijzondere doeleinden zijn gronden met de aanduiding “museum”, “conferentiecentrum” en “conferentie- en recreatiecentrum” gelegen. De gronden met deze aanduiding zijn weergegeven in Tabel 8.

Aanduiding adres	nr	Aanduiding	Bestaand bebouwd oppervlak (m^2)	Maximaal bebouwd oppervlak met omgevingsvergunning (m^2)
Biesseltse baan	34	Conferentiecentrum	1950	2200
Meerwijkselaan	-	Museum	13500	13750
Oude Kleefsebaan	136	Conferentie- en recreatiecentrum	7850	8100
Wylerbaan	-	Museum	0	0
Postweg	6	Museum	4150	4400

Tabel 8 Bijzondere doeleinden met een recreatieve aanduiding.

Burgemeester en wethouders kunnen een vrijstelling verlenen om het bestaande bebouwde oppervlakte te vergroten tot ten hoogste de maximaal bebouwd oppervlak zoals in Tabel 8 wordt aangegeven. Het vergroten van de bebouwde oppervlakte van deze bestemmingen is uitsluitend toegestaan, indien voldaan wordt aan de volgende eisen:

- De uitbreiding mag niet dienen voor nieuwe activiteiten.
- De verkeer aantrekkende werking mag niet toenemen.
- Een tweede bedrijfswoning dienstwoning is niet toegestaan.
- Het gebruik mag voor de omliggende agrarische bedrijven niet leiden tot extra belemmeringen voor de bedrijfsontwikkeling voortvloeiende uit de milieuwetgeving.

Voor de gronden met de aanduiding "Museum" geldt als aanvulling dat voor zover het de nadere aanduiding "parkeerterrein" betreft, hier maximaal 300 parkeerplaatsen voor personenauto's en maximaal 15 parkeerplaatsen voor autobussen zijn toegestaan. Voor de gronden met de aanduiding "Conferentie- en recreatiecentrum" geldt als aanvulling dat een gezamenlijk oppervlak verhard terrein (zoals ontsluitingswegen en paden) is toegestaan van maximaal 4250 m², waarvan maximaal 1816 m² voor het stallen van ten hoogste 80 auto's.

Burgerwoningen

Ter plaatse van de bestemming burgerwoningen met de aanduiding "vakantiewoning" is een vakantiewoning toegestaan. Wat betekent dat de bestaande vakantiewoning behouden mag blijven op de bestaande locatie en in maximaal de bestaande omvang.

Mogelijkheden nieuwe bestemmingsplan

Streefbeeldnotitie (2009)

In de Streefbeeldnotitie bestemmingsplan Buitengebied zijn onderstaande uitgangspunten voor recreatie beschreven waarbij is ingegaan op de thema's recreatiebedrijven, kleinschalig kamperen, boerenkamers en recreatief medegebruik.

Thema recreatiebedrijven

Recreatiebedrijven en recreatieterreinen krijgen een recreatiebestemming, eventueel met de toevoeging verblijfsrecreatie, dagrecreatie, golfbaan, volkstuin, etc. De hoofdvoorzieningen en het parkeren zijn gelegen binnen het bestemmingsvlak. Reguliere kampeerterreinen worden planologisch als zodanig bestemd binnen de bestemming Recreatie. Ze worden derhalve altijd positief bestemd met de mogelijkheid van een jaarronde openstelling. Een bijzondere (extensieve) vorm van kamperen is natuurkamperen. Het betreft hier kamperen in tenminste 25 ha bos/natuur/landgoed met een dichtheid van maximaal 30 kampeermiddelen per ha. Er wordt een verbod op vrij kamperen opgenomen met een ontheffing op het gebruik onder voorwaarden (openbare orde, overlast, brandveiligheid, etc.). Vanuit een goede ruimtelijke ordening is het van belang dat recreatiewoningen hun recreatieve toeristische functie behouden. Recreatiebedrijven krijgen een bouwvlak op maat. In het groen-blauwe raamwerk geldt een restrictief beleid (nee, tenzij). Er is geen overgang van recreatiewoning naar woonbestemming mogelijk. Nieuwbouw en uitbreiding is alleen aanvaardbaar als dit gepaard gaat met een pakket van maatregelen tot zekerstelling van het recreatieve gebruik. Dit wordt gerealiseerd door de omvang van de woning te beperken tot 75 m² en maximaal 300 m³ en de goothoogte tot 3 m en de nokhoogte tot 5,5 m. De schuurtjes dienen zo klein mogelijk te zijn, maximaal 10 m² en 3 m hoog. Voor vaste stacaravans geldt een maximum maat van 55 m² en een hoogte van 4 m.

Thema kleinschalig kamperen

Kleinschalig kamperen tot 25 kampeermiddelen (i.c. tenten, tentwagens, kampeerauto's en/of caravans, dus geen stacaravans) wordt met nadere eisen direct toegestaan of via ontheffing onder voorwaarden toegestaan bij landbouwbedrijven (kamperen bij de boer) m.u.v. bos- en natuurgebieden, essen en beekdalen. Uitbreiding van 25 naar 50 kampeermiddelen wordt onder voorwaarden via een ontheffing geregeld in nader aan te duiden toeristisch-recreatieve (ontwikkelings)gebieden. De toeristisch-recreatieve ontwikkelingen mogen gebieden gericht op het behoud en de ontwikkeling van de landbouw niet beperken. Kleinschalig logeren tot 5 bedden (appartementen, Bed & Breakfast en/of gastenkamers) tot een maximum van 350 m² worden met nadere eisen direct toegestaan of via ontheffing onder voorwaarden toegestaan bij landbouwbedrijven en burgerwoningen. Uitbreiding van 5 naar 10 bedden wordt via een ontheffing geregeld in nader aan te duiden toeristisch-recreatieve ontwikkelingsgebieden.

Thema boerenkamers
Binnen agrarische bedrijfsgebouwen is het mogelijk om maximaal 5 boerenkamers te realiseren ten behoeve van het bieden van recreatieve verblijfs- en overnachtingsmogelijkheden. De oppervlakte per boerenkamer mag niet meer dan 50 m^2 bedragen.

Thema recreatief medegebruik
Het (extensief) recreatief medegebruik in de vorm van wandelen, fietsen, paardrijden en sportvissen wordt in principe binnen alle verschillende gebiedsbestemmingen mogelijk gemaakt via de doeleindenomschrijving, dus ook bij bos, natuur, groen, water, etc.

Naar aanleiding van de inventarisatie heeft de gemeenteraad van Groesbeek besloten dat in tegenstelling tot hetgeen staat vermeld in de Streefbeeldnotitie het beleid voor bed- and breakfast dient te worden aangepast. Bed and breakfast zal in tegenstelling tot hetgeen dat staat vermeld in de Streefbeeldnotitie worden toegestaan binnen de woning en binnen de bijgebouwen tot maximaal 70 m^2 onder de gehanteerde voorwaarde zoals vermeld in de notitie bed and breakfast.

Raadsbesluit (2010)
Een aantal beleidsuitgangspunten uit de Streefbeeldnotitie is aangescherpt dan wel nader uitgewerkt in het raadsbesluit van 1 juli 2010.

Zo is het beleid voor campings verduidelijkt zodat dit beleid beter aansluit bij het bestaande beleid, de Kadernota Toerisme 2008. Daarnaast is met onderstaande beslispunten meer rekening gehouden met gebiedseigen landschappelijke- en natuurlijke waarden. Daarom is in het raadsbesluit voorgesteld om:
- Kleinschalig kamperen bij de boer toe te staan onder voorwaarden tot maximaal 15 standplaatsen.
- Een ontheffing op te nemen voor kleinschalig kamperen bij de boer onder voorwaarden tot maximaal 25 standplaatsen.
- Positief te staan ten opzichte van grootschaligere campings tot 50 standplaatsen in de deelgebieden 2, 4 en 5 onder de voorwaarden dat de camping passend is in het landschap en via een wijzigingsbevoegdheid of een aparte bestemmingsplanprocedure wordt geregeld.

Ook is het beleid voor bed- and breakfast aangepast omdat de Streefbeeldnotitie niet aansluit op de huidige werkwijze. Daarom is in het raadsbesluit voorgesteld om:
- Bed and breakfasts toe te staan binnen de woning en binnen de bijgebouwen tot maximaal 70 m2 onder de reeds gehanteerde voorwaarden van de notitie bed and break-fast.

2.3 OVERZICHT KADERSTELLEND BELEID EN WETGEVING

Er zijn verschillende beleidskaders en wetten relevant voor het voorliggende MER en het bijbehorende bestemmingsplan Buitengebied. Het overheidsbeleid en wetgeving zijn zowel kaderstellend als sturend. In hoeverre beleid kaderstellend of sturend is hangt mede af van het niveau waarop het beleid ontwikkeld wordt. In bijlage 3 wordt relevant(e) beleid en regelgeving behandeld aan de hand van Europees, landelijk en provinciaal, regionaal en gemeentelijk niveau.

3 Huidige situatie en ontwikkeling landbouw

3.1 INLEIDING

De huidige situatie en vaststaande autonome ontwikkelingen vormen de referentie voor het beoordelen van de alternatieven in het MER. De ontwikkeling in de landbouw maakt geen deel uit van de referentie maar is als een belangrijke factor in het vormgeven van de alternatieven meegenomen. Daarom is de ontwikkeling van de landbouw in dit hoofdstuk beschreven. Hoofdstuk 4 beschrijft de milieugebruiksruimte voor ammoniak, geur en fijn stof. Deze milieuaspecten zijn bepalend voor wat mogelijk is in de ontwikkeling van veehouderijen. Binnen deze milieugebruiksruimte, en rekening houdend met de ontwikkeling in veehouderij zijn vervolgens in hoofdstuk 5 de alternatieven voor veehouderij ontwikkeld. De referentiesituatie voor de overige aspecten is beschreven in hoofdstuk 6 waarin de effecten zijn beoordeeld.

3.2 HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING VEEHOUDERIJ

3.2.1 LANDELIJKE SITUATIE EN ONTWIKKELING VEEHOUDERIJ

Huidige situatie Nederland

Afbeelding 3 laat de ontwikkeling van de Nederlandse veestapel zien tot 2010.

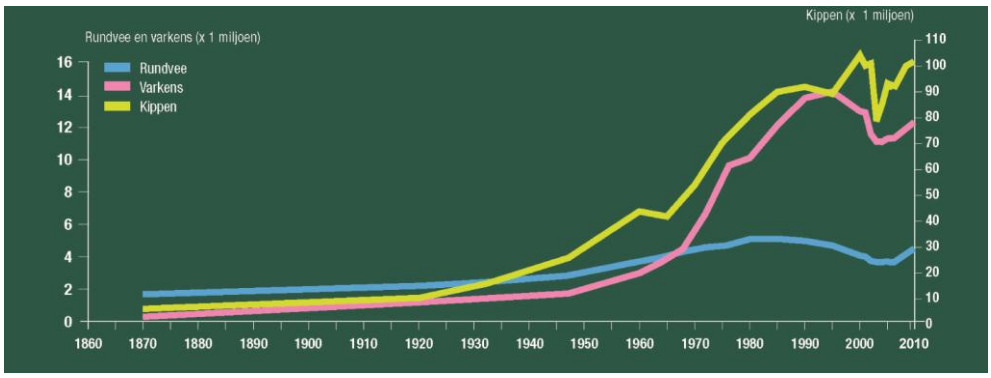

Afbeelding 3 Ontwikkeling Nederlandse veestapel.

Ter toelichting op Afbeelding 3 is het volgende van belang:

- De veestapel in Nederland en ook in Groesbeek nam sinds het midden van de vorige eeuw sterk toe als gevolg van intensievere landbouwmethoden en de import van veevoer.

- Het aantal runderen daalt sinds de invoering van de melkquotering in 1984, om de zuiveloverschotten in Europa te beteugelen. Bij een gelijkblijvend nationaal melkquotum daalde sindsdien het aantal melkkoeien als gevolg van een steeds hogere melkproductie per koe. De laatste paar jaar stijgt het aantal melkkoeien weer als gevolg van verruiming van het melkquotum.
- Na het in 1987 instellen van mestproductierechten is het aantal varkens en kippen in Nederland sinds 1999 gemaximeerd door het invoeren van een systeem van varkens- en pluimveerechten wat sindsdien een plafond betekent voor de totale omvang van de pluimvee- en varkensstapel in Nederland. Dit om milieuredenen om het nationale mestoverschot beheersbaar te houden. De afname van het aantal varkens en kippen begin jaren 2000 komt vooral door de eenmalige opkoopregeling van varkens- en pluimveerechten om het Nederlandse mestoverschot te verminderen. In de periode 2003-2010 groeide de varkens- en kippenstapel weer. Deels komt dit door het uitgeven van extra dierrechten door het rijk, in ruil voor afzet van de mest buiten de Nederlandse landbouw en deels wellicht door een hogere benuttingsgraad van rechten.
- De schaalvergroting naar minder maar grotere bedrijven gaat gestaag door. Groeiende bedrijven nemen daarbij grond, melkquotum, varkens- of pluimveerechten over van stoppende bedrijven. Het Landbouw Economisch Instituut (LEI) verwacht dat de komende 15 jaar het aantal landbouwbedrijven in Nederland met circa een derde zal afnemen. Dat betekent een (voortgaande) afname met enkele procenten per jaar (LEI rapport 2010.042).

Autonome ontwikkeling veehouderij in Nederland

Het economisch perspectief van de landbouw in de wereld en in Nederland is goed te noemen. De wereldbevolking groeit de komende decennia met circa een derde en zal bij gemiddeld toenemende welvaart meer gaan besteden aan voedsel en ook meer dierlijke producten gaan consumeren. Daarnaast neemt de vraag naar bio-energie en bio-plastics toe.

Ook het economisch perspectief van de veehouderijsector in Nederland is goed. De sector is de afgelopen jaren levenskrachtig gebleken en kan de concurrentie met het buitenland aan. De trend naar schaalvergroting naar minder maar grotere bedrijven zal doorzetten als gevolg van efficiency-voordelen, techniek en automatisering. Dat is een sterk autonoom proces waarop de overheid nauwelijks invloed kan uitoefenen, behalve het stellen van milieugrenzen en grenzen aan de omvang van bouwvlakken en stallen. Voor zover de omvang van individuele bouwvlakken beperkend zal zijn voor schaalvergroting zullen schaalvergrotende bedrijven steeds vaker meerdere bedrijfslocaties omvatten. Het is niet aannemelijk dat de veestapel in Nederland afneemt door gebrek aan economisch perspectief of gebrek aan geschikte locaties. Binnen de huidige milieuregels en bouwvlakken zijn er nog voldoende geschikte locaties om de huidige Nederlandse veestapel te huisvesten en te laten groeien op minder maar grotere bedrijven. De Nederlandse veestapel kan mogelijk gaan groeien door de volgende ontwikkelingen:

- Het afschaffen van de melkquotering in 2015. Dan kan de totale Nederlandse melkveestapel mogelijk toenemen. Het (LEI) heeft onderzocht dat de toename van de Nederlandse melkveestapel dan enkele tientallen procenten kan bedragen. Uitbreiden wordt dan goedkoper omdat melkveebedrijven voor die uitbreiding geen quotum meer hoeven te kopen van stoppende bedrijven.
- Het mogelijk vervallen van het systeem van pluimvee- en varkensrechten in 2015. Dit systeem vervalt als niet voor die tijd besloten wordt om het te handhaven. Als het systeem vervalt, kan de Nederlandse varkens- en pluimveestapel toenemen.

De toekomstige ontwikkeling van de omvang van de veestapel in Nederland en Groesbeek zal vooral afhangen van het mestbeleid na 2015 en de internationale concurrentiepositie van de Nederlandse veehouderij. Nederland is nu 200 tot 300% zelfvoorzienend voor melk, vlees en eieren. Tweederde van de productie moet dus geëxporteerd worden.

Gegeven de sterke Nederlandse concurrentiepositie enerzijds en de beperkte mestafzetruimte voor groei van de veestapel anderzijds is het voorshands niet aannemelijk dat de Nederlandse veestapel, ook na 2015, grote krimp of groei zal laten zien. Echter als het technisch en financieel de komende jaren haalbaar zal blijken om te komen tot mestverwerking waarbij meer mest kan worden afgezet, dan is het niet ondenkbaar dat de Nederlandse veestapel wel fors gaat groeien.

Bedrijven moeten in 2013 voldoen aan het Besluit Huisvesting. Dit Besluit is vanaf 1 april 2008 van kracht en bepaalt het algemene emissiebeleid voor heel Nederland. Met dit besluit moeten dierenverblijven, waar emissiearme huisvestingssystemen voor beschikbaar zijn, op den duur emissiearm worden uitgevoerd[3] . Hiertoe bevat het besluit zogenaamde maximale emissiewaarden. Op grond van het besluit mogen alleen nog huisvestingssystemen met een emissiefactor die lager is dan of gelijk is aan de maximale emissiewaarde, toegepast worden. Bedrijven die voor 2020 stoppen mogen vanaf 2013 aan de eisen voldoen door minder vee te gaan houden, in plaats van de stallen aan te passen.

In 2013 worden daarnaast de Europese dierenwelzijneisen van kracht. Een consequentie hiervan is een verbod op legbatterijen.

Het is de verwachting dat de eisen aan huisvesting en welzijn er toe leiden dat een substantieel aantal intensieve veehouderijen zal stoppen waarbij de varkens- en pluimveerechten worden overgenomen door bedrijven die uitbreiden met stallen die wel aan de eisen voldoen.

3.2.2 HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING VEEHOUDERIJ IN GROESBEEK

Situatie en ontwikkeling veehouderij op basis van CBS-cijfers

Tabel 9 geeft een overzicht van het aantal dieren en veehouderijbedrijven in Groesbeek in de periode 2000-2011, op basis van cijfers van het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS). Deze cijfers zijn gebaseerd op de door agrariërs opgegeven meitellingen van daadwerkelijke aanwezige dieraantallen.

In 2011 zijn er 67 bedrijven met graasdieren (rundvee en vleeskalveren) en 17 bedrijven met hokdieren (varkens en pluimvee). Tussen 2004 en 2011 is het aantal bedrijven met graasdieren afgenomen met 17%, circa 2,4% per jaar. Het aantal bedrijven met hokdieren is afgenomen met 32%, circa 4,6% per jaar. Het aandeel aan rundvee en varkens is in de gemeente Groesbeek ongeveer gelijk gebleven. De pluimveestapel is sterk gestegen ten opzichte van 2004. En het aantal edelpelsdieren is binnen de gemeente tussen 2004 en 2011 afgenomen met 59%. In Groesbeek zijn er op basis van CBS-cijfers geen kalkoenen, slachteenden, konijnen of overig pluimvee aanwezig.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2011 in % van 2004*
Aantal bedrijven met graasdieren	95	95	91	85	81	77	80	80	77	66	68	67	83
Aantal bedrijven met hokdieren	33	30	35	30	25	5	23	21	22	18	16	17	68

[3] Volgens het gedoogbeleid hebben veehouders tot 1 april 2010 de tijd gehad om in een plan aan te geven hoe en wanneer ze voldoen aan de eisen voor ammoniakuitstoot. Dat staat in het Actieplan ammoniak veehouderijen dat op 1 december 2009 bekend is gemaakt. Het actieplan is gericht op pluimvee-, varkens- en melkveehouderijen.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2011 in % van 2004*
Rundvee totaal	3586	3752	3265	3006	2920	2926	2792	2584	2764	2608	2827	2747	94
Melk- en fokvee totaal	2723	2781	2228	2175	1929	1870	1805	1585	1683	1773	1832	1829	95
Vlees- en weidevee totaal	863	971	1037	831	991	1 056	987	999	1 081	835	995	918	93
Varkens totaal	21154	20754	19055	19035	17172	17256	20973	21566	20854	15684	17840	17601	102
Kippen totaal	277690	370490	339420	343090	98000	324700	331450	334200	532988	271480	356450	297150	303
Paarden en pony's	235	232	238	264	273	331	330	313	425	345	386	516	189
Kalkoenen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Slachteenden	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Overig pluimvee	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Konijnen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	150	-	0
Edelpelsdieren	-	4750	4750	5850	2200	2200	1000	1000	1950	1000	900	900	41

Tabel 9 Aantal dieren en bedrijven (groter dan 3 nge) in Groesbeek in de periode 2000-2011 (bron: CBS).

** aantallen bedrijven en dieren 2011 zijn uitgedrukt in % van 2004 omdat 2004-2011 een stabiele trend weergeeft na de vogelpest en de opkoopregeling van varkens- en pluimveerechten.*

Situatie en ontwikkeling veehouderij op basis van milieuvergunningen

Met behulp van het Bestand Veehouderij Bedrijven (BVB) is een overzicht beschikbaar van de veehouderijbedrijven[4].

Er zijn in Groesbeek 87 bedrijven met een milieuvergunning (=inclusief vallen onder een AMvB ingevolge de Wet milieubeheer) voor het houden van vee. Voor het merendeel betreft het rundveebedrijven (37), voor een veel kleiner deel gaat het om bedrijven met varkens, paardenhouderijen en overige of gemengde bedrijven. Van deze bedrijven hebben 36 bedrijven een omvang van meer dan 70 nge. Ook hiervan is het grootste deel rundveehouderij.

In Tabel 10 en Afbeelding 4 is de ligging van de veehouderijbedrijven naar aard en omvang in de gemeente Groesbeek weergegeven.

ONDERSCHEID VEEHOUDERIJEN-NGE

De Nederlandse grootte-eenheid (nge) is een reële economische maatstaf die gebaseerd is op het brutostandaardsaldo (bbs, opbrengst minus bepaalde specifieke kosten). Het is een maat voor de economische omvang van agrarische activiteiten. Een grens van 70 nge geldt veelal als maat voor een volwaardig bedrijf (bron: www.lei.wur.nl). Een bedrijf van 70 nge bestaat uit ongeveer 100 zeugen gesloten of 1600 vleesvarkens of 50 melk- en kalfkoeien met bijbehorend jongvee of 26000 leghennen.

[4] Peildatum voor de gegevens is het BVB uit 29-03-2012. Dit zijn de door de gemeente ingevoerde vergunde/gemelde dieraantallen.

	1 – 40 nge	40 -70 nge	70 – 140 nge	140 -210 nge	> 210 nge	Totaal aantal bedrijven
Rundvee	15	7	4	10	1	37
Varkens	2	3	5	2	0	12
Pluimvee	0	0	2	0	3	5
Gemengd	5	5	3	0	1	14
Geiten	0	1	0	0	0	1
Nertsen	0	1	0	0	0	1
Paarden	8	1	4	1	0	14
Overige	3	0	0	0	0	3
Totaal aantal bedrijven	33	18	18	13	5	87

Tabel 10 Omvang veehouderijen (met minimaal 1 nge IV) in de gemeente Groesbeek.

Afbeelding 4 Overzichtskaart veehouderijbedrijven in de gemeente Groesbeek o.b.v. milieuvergunningen en meldingen Besluit Landbouw (bron: BVB 29-03-2012. Dit zijn de door de gemeente ingevoerde vergunde/gemelde dieraantallen.).

Te verwachten ontwikkeling veehouderij in Groesbeek
Volgens de gemeente zal in de gemeente Groesbeek niet of nauwelijks sprake zijn van een daling van het aantal veehouderijen. Het aantal bedrijven daalt veelal ook door bijvoorbeeld stads- en dorpsuitbreidingen en realisatie van de ecologische hoofdstructuur (indien bedrijven daarbij vertrekken naar buiten de gemeente), doch dat zal in Groesbeek niet of nauwelijks een reden meer zijn tot daling van het aantal bedrijven. De totale veestapel in Groesbeek zal ongeveer gelijk blijven.

3.3 REFERENTIE VOOR VEEHOUDERIJ

De milieueffecten van de huidige situatie plus de autonome ontwikkeling vormen gezamenlijk de referentiesituatie voor het MER, waarmee het voornemen en de alternatieven vergeleken moeten worden. Met name voor bestemmingsplannen buitengebied is het soms lastig om te bepalen welke elementen nu behoren tot de referentiesituatie en welke tot het voornemen.

Toegespitst op de milieueffecten van de veehouderij, is de referentiesituatie opgebouwd uit:
- Bouwvlakken en vergunningen voor de veehouderijen, voor zover die feitelijk zijn ingevuld.
- Bouwvlakken en vergunningen die nog niet (volledig) zijn ingevuld, maar wel op korte termijn worden ingevuld.
- Ontwikkelingen in de veehouderij op basis van andere reeds genomen besluiten (de zogenaamde autonome ontwikkeling), zoals het Besluit Huisvesting dat eisen stelt aan de stalsystemen (maximale emissies per dier) die worden toegepast.

Het is lastig te bepalen welk deel van de vergunde ruimte (= milieuvergunningen dan wel vallend onder een AMvB ingevolgde de Wet milieubeheer, hierna tezamen aangeduid als vergunningen) die nu nog niet is gerealiseerd op korte termijn (bijvoorbeeld binnen 3 jaar) wel zal zijn gerealiseerd. De vergunningen van veehouderijen worden systematisch door gemeenten en provincie geregistreerd; informatie over concrete initiatieven of plannen om te investeren (of juist niet) is veel minder goed toegankelijk.

Een aanpak die daarom vaak wordt gehanteerd is:
- Op basis van de vergunde rechten van de veehouderijen in het plangebied en omgeving wordt de (vergunde) milieubelasting in beeld gebracht. Dus de milieubelasting op basis van de vergunde stalsystemen en het vergunde aantal dieren (Huidige situatie vergund).
- Uitgaande van de normen (maximale emissie per dierplaats) uit het Besluit Huisvesting wordt geschat hoe de milieubelasting zich ontwikkelt indien het nu vergunde aantal dieren is gehuisvest in stallen volgens die maximale emissiewaarden. Dus het huidig vergunde aantal dieren en de emissie per dier voldoet aan de eisen uit dit besluit. (Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting)
- Uitgaande van de CBS landbouwtellingen wordt op gemeenteniveau een inschatting gemaakt van het verschil tussen het vergunde aantal dierplaatsen (milieuvergunningen) en de opgave van het daadwerkelijk aantal dieren dat gemiddeld aanwezig is (CBS meitellingen)(zie hieronder).
- De milieubelasting op basis van de huidige vergunde situatie (Huidige situatie vergund) en op basis van de AMvB-Huisvesting (Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting) kan met dat verschil worden “gecorrigeerd” om ten behoeve van de effectvergelijking de alternatieven te kunnen vergelijken met de referentiesituatie (Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel) en met een inschatting van de huidige milieubelasting (Huidige situatie + CBS-correctie veestapel).

Hieronder worden de verschillende situaties kort toegelicht:

- Huidige situatie vergund
  Met dit scenario wordt inzichtelijk wat de milieubelasting is van de aanwezige veehouderijen binnen de verleende vergunningen. De basis voor dit scenario zijn de dieraantallen en stallen op basis van de verleende vergunningen (BVB).
- Huidige situatie + CBS-correctie veestapel
  Dit scenario beschrijft de huidige situatie zoals de veehouderijen momenteel feitelijk in bedrijfsvoering zijn. Voor dit scenario gebruiken we het percentuele verschil tussen de vergunde rechten en werkelijk aanwezige dieren binnen de gemeente Groesbeek. Het percentage verrekenen we met het scenario huidige situatie vergund.
- Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting
  De autonome situatie is gelijk aan de huidige situatie vergund echter wordt hierbij uitgegaan van de verplichting dat alle stallen voldoen aan het AMvB-Huisvesting.
- Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentiesituatie). De autonome situatie is gelijk aan de huidige situatie CBS. Echter, er wordt hierbij uitgegaan van de verplichting dat alle stallen voldoen aan de AMvB-Huisvesting. Voor ammoniak is er sprake van een ingeschatte afwijking tussen Huidige situatie vergund en Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel van 35%. Voor geur is ingeschat dat er een verschil van circa 35% is. Dit is de referentiesituatie voor het MER.

Vergund versus werkelijk gebruik

Zoals ook de Commissie voor de m.e.r. in haar recente adviezen aangeeft, is de vergunde situatie voor veehouderij niet altijd in overeenstemming met het werkelijke aantal gehouden dieren. Daarom is inzichtelijk gemaakt hoe groot dit verschil ongeveer is binnen de gemeente Groesbeek. De vergelijking is gemaakt aan de hand van de meitellingen van het CBS. Een verschil tussen beide cijfers, kan ontstaan door verschillen in wijze van registreren (locatie inrichting versus locatie eigenaar), functionele leegstand (afvoeren van slachtvee, schoonmaken van de stallen), het feit dat bedrijven in opbouw zijn en daarom de vergunde ruimte nog niet volledig benutten, bedrijven gestopt zijn maar vergunningen nog niet zijn ingetrokken of omdat bedrijven structureel of vanwege marktomstandigheden hun vergunde ruimte niet benutten.

Consequenties voor referentiesituatie ammoniak

In Tabel 11 is het verschil in de huidige (werkelijke) bezetting (CBS-gegevens) versus de vergunde situatie weergegeven voor ammoniak. Wanneer rekening wordt gehouden met de functionele leegstand die al is verdisconteerd in de wettelijke emissiefactoren per dier (gemiddeld 5 tot 10%) en bedrijven die in opbouw zijn, is de latente vergunde ruimte in Groesbeek op basis van deze vergelijking circa 33% tot 38%. In de berekeningen die verder in dit MER zijn opgenomen, is uitgegaan van een verschil van 35%.

Diercategorie	CBS 2011 aantal dieren	Vergund aantal	Vergund NH_3	Bezetting %	Indicatie CBS emissie NH_3 bezetting x emissie
Melk- en kalfkoeien (>= 2 jaar)	963	1901	17879	51%	9057
Zoogkoeien (>= 2 jaar)	198	561	2977	35%	1051
Jongvee voor de melkveehouderij	862	1994	7781	43%	3364

Diercategorie	CBS 2011 aantal dieren	Vergund aantal	Vergund NH_3	Bezetting %	Indicatie CBS emissie NH_3 bezetting x emissie
Vleeskalveren	643	980	6305	66%	4137
Stieren, ov rundvee (>= 2 jaar)	81	26	249	312%	776
Schapen*	3222	3222	2256	100%	2256
Melkgeiten	185	338	643	55%	352
Overige geiten***	67	4322	1027	2%	16
Biggen**	7768	9033	2831	86%	2435
Fokvarkens	2563	2969	10204	86%	8809
Vleesvarkens	3077	6557	16170	47%	7588
Ouderdieren van leghennen***	0	181480	4425	0%	0
Leghennen	297150	423905	10901	70%	7641
Edelpelsdieren	900	900	522	100%	522
Konijnen	0	225	242	0%	0
Paarden en pony's, totaal	516	776	3543	66%	2356
Totaal			87955		50359
Verschil tussen vergunningen en CBS				43%	
Gecorrigeerd percentage (gehanteerd in voorliggend MER)				35%	

Tabel 11 Verschil werkelijk gebruik versus vergunde situatie ammoniak.

** Schapen op 100% gezet.*
*** Biggen op percentage fokvarkens gezet.*
**** Ouderdieren/overige geiten: ze zitten er niet, niet opgegeven of de eigenaar woont ergens anders.*

Consequenties voor referentiesituatie geur

Ook voor geuremissies is in Tabel 12 het verschil in beeld gebracht van de huidige (werkelijke) bezetting (CBS-gegevens) versus de vergunde situatie. Deze zijn onderstaand weergegeven. Wanneer ook voor geur de functionele leegstand (5-10%) wordt verdisconteerd, dan is er een verschil van circa 29% tot 34% tussen de huidige situatie voor geur en de vergunde situatie voor geur. In de berekeningen die verder in dit MER zijn opgenomen, is uitgegaan van een verschil van 35%.

Diercategorie	CBS 2010 aantal dieren	Vergund aantal	Vergund geur	Bezetting %	Indicatie CBS emissie geur bezetting x emissie
Melk- en kalfkoeien (>= 2 jaar)	963	1901	n.v.t.[5]	n.v.t.	n.v.t.
Zoogkoeien (>= 2 jaar)	198	561	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Jongvee voor de melkveehouderij	862	1994	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Vleeskalveren	643	980	34888	66%	22891
Stieren, ov rundvee (>= 2 jaar)	81	26	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Schapen*	3222	3222	25132	100%	25132
Melkgeiten	185	338	6354	55%	3478
Overige geiten***	67	4322	26154	2%	405
Biggen**	7768	9033	56716	86%	48773
Fokvarkens	2563	2969	55240	86%	47686
Vleesvarkens	3077	6557	148740	47%	69799
Ouderdieren van leghennen***	0	181480	30916	0%	0
Leghennen	297150	423905	148366	70%	104002
Edelpelsdieren	900	900	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Konijnen	0	225	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Paarden en pony's, totaal	516	776	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal			532506		322167
Verschil tussen vergunningen en CBS				39%	
Gecorrigeerd percentage (gehanteerd in voorliggend MER)				35%	

Tabel 12 Verschil werkelijk gebruik versus vergunde situatie geur.

** Schapen op 100% gezet.*
*** Biggen op percentage fokvarkens gezet.*
**** Ouderdieren/overige geiten: ze zitten er niet, niet opgegeven of de eigenaar woont ergens anders.*

[5] Dit zijn de diercategorieën zonder geuremissie.

4 Milieugebruiksruimte

4.1 VEEHOUDERIJ

De milieugebruiksruimte (hierna ook wel milieuruimte genoemd) is het verschil tussen de huidige milieubelasting en de maximale milieubelasting op basis van wettelijke normen. Ontwikkeling van de veehouderij binnen Groesbeek kan slechts binnen deze milieuruimte plaatsvinden. Dit hoofdstuk bevat een analyse van de milieuruimte voor de veehouderij in Groesbeek, die bepaald wordt door de milieuruimte op basis van ammoniak, geur, en fijn stof. De milieuruimte en planologische beleidsruimte vormen de basis van de invulling van de alternatieven. Dat neemt niet weg dat tussen de alternatieven binnen de maximale milieuruimte verschillen in milieubelasting kunnen blijken. Deze verschillen komen aan de orde in het hoofdstuk effectbeschrijving.

4.1.1 AMMONIAK

Toets aan haalbaarheid en ruimtelijke ontwikkeling
De gehanteerde referentiesituatie in dit MER (huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel) verschilt met de referentiesituatie zoals gehanteerd in de Passende Beoordeling (huidige situatie vergund + CBS-correctie veestapel). In de Passende Beoordeling wordt met in achtneming van de Natuurbeschermingswet 1998 de haalbaarheid van het bestemmingsplan Buitengebied getoetst. In het MER wordt daarentegen de aanvaardbaarheid van de ruimtelijke ontwikkeling van het bestemmingsplan Buitengebied getoetst.

Voor de CBS-correctie is in dit MER en de Passende Beoordeling uitgegaan van een verschil van 35% tussen de in 2012 vergunde en werkelijke aanwezige dieraantallen (zie paragraaf 3.3). Hierbij is uitgegaan van de meest actuele situatie. Op het niveau van vergunningen op basis van de Natuurbeschermingswet wordt het initiatief getoetst aan de vergunde situatie op basis van de wet milieubeheer uit december 2004. Dat is de datum waarop de meeste Natura 2000-gebieden die in dit kader relevant zijn, zijn aangewezen. Op grond van de jurisprudentie van de Raad van State inzake vergunningen op basis van de Natuurbeschermingswet is in sommige situaties ten opzichte van de vergunde situatie in 2004 sprake van een forse toename van de ammoniakemissie. In een groot aantal situaties is sprake van een afname van emissie. Gemeente breed is sprake van een afname van de ammoniakemissie van 14% ten opzichte van de vergunde situatie uit 2004. Individuele bedrijven kunnen evenwel niet zonder meer de vervallen vergunningen van andere toevoegen aan hun eigen capaciteit.

Voor de beoordeling van het plan mogen mitigerende maatregelen niet worden betrokken bij de beoordeling van de vraag of sprake is van significante gevolgen voor de Natura 2000-gebieden, zoals blijkt uit de uit de uitspraken van de afdeling bestuursrechtspraak Raad van State, nrs. 201003301, 200604924 en 201010623.

Mitigerende maatregelen mogen wel worden betrokken bij de Passende Beoordeling op basis van de Natuurbeschermingswet. Saldering is alleen van toepassing als er een rechtstreeks verband ligt tussen twee locaties. Is dat niet zo dat wordt de ruimte die is ontstaan als gevolg van het intrekken van vergunningen toegevoegd aan de provinciale depositiebank. Voor de beoordeling van de effecten van het bestemmingsplan dienen we uit te gaan van het verschil tussen de vergunde situatie 2012 en de feitelijke situatie (min 35%). In het kader van het bestemmingsplan is het niet mogelijk om zonder meer het verschil in ammoniakdepositie ten opzichte van 2004 in te vullen door uitbreidingsruimte toe te staan aan andere bedrijven. Dat is alleen mogelijk als daadwerkelijk de vereiste vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet is afgegeven. Dat is afhankelijk van de beslissing van Gedeputeerde Staten en daarop kan een bestemmingsplan niet vooruitlopen. (ABRvS ,201010623).

Stikstof en Natura 2000-gebieden

Voor het toetsen van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden is een streng toetsingsregiem van kracht op grond van de Natuurbeschermingswet 1998. Met dit regiem is geen enkele ontwikkeling mogelijk in de buurt van Natura 2000-gebieden waar de voor vermesting gevoelige habitats overbelast zijn in de bestaande situatie met stikstofdepositie.

Om de vastgelopen vergunningverlening aan veehouderij bedrijven weer vlot te trekken is het rijk samen met de provincies gestart met de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) gekoppeld aan het beleid en regelgeving voor het beschermen van Natura 2000. Natura 2000 is een Europees netwerk van natuurgebieden, maar het is ook de naam van het Europese beleid om de natuur en vooral biodiversiteit in die gebieden te beschermen. In Nederland heeft Natura 2000 geleid tot het aanwijzen van 162 natuurgebieden. Om de natuurdoelen in een groot aantal van die gebieden te kunnen halen moet de neerslag van stikstof - de stikstofdepositie - minder worden. Die depositie daalt weliswaar al tientallen jaren maar is in veel gevallen nog steeds te groot om de stikstofgevoelige leefgebieden van planten en dieren - habitats in de Natura 2000-taal - weer een vitaal bestaan te bezorgen. Dat is slecht voor die habitats, maar het is ook slecht voor de plaatselijke en regionale economie.

Vooruitlopend op de PAS hebben de provincies Gelderland en Noord-Brabant een provinciale stikstofverordening vastgesteld. De provincie Limburg heeft geen interim beleid voor stikstof.

Verordening Stikstof en Natura 2000 Gelderland

De Verordening Stikstof en Natura 2000 Gelderland heeft als doel de vastgelopen vergunningverlening aan veehouderijbedrijven weer vlot te trekken. Bedrijven die willen uitbreiden kunnen alleen een vergunning krijgen als ook de stikstofbelasting op de Natura 2000-gebieden daalt. De verordening bereikt deze twee doelen met behulp van een salderingssysteem.
Het salderingssysteem, dat wordt beheerd door de provincie, registreert de stikstofuitstoot door veehouderijbedrijven, ook wel depositieruimte genoemd, en houdt de ontwikkeling daarvan bij. Als de depositieruimte van een bedrijf afneemt door het geheel of gedeeltelijk beëindigen van de activiteiten, kan een ander bedrijf deze depositieruimte voor een deel overnemen. Het salderingssysteem is gemeentegrens overstijgend.

Als de stikstofuitstoot door de uitbreiding een bepaalde drempelwaarde overschrijdt, is het bedrijf dat de vergunning aanvraagt verplicht om gebruik te maken van het salderingssysteem. De drempelwaarde is gerelateerd aan de stikstofgevoeligheid van het nabijgelegen Natura 2000-gebied en is 0,5% van de kritische depositiewaarde van een stikstofgevoelig habitat, met uitzondering van de Natura 2000-gebieden Rijntakken, waarvoor een waarde van 1% van de kritische depositiewaarde geldt. Beneden deze drempelwaarde hoeft er niet gesaldeerd te worden en krijgt het bedrijf de Nb-wetvergunning zonder extra voorwaarden ten aanzien van de stikstofuitstoot.

Boven deze drempelwaarde treedt het salderingssysteem in werking. Dit systeem garandeert een afname aan stikstofdepositie op de nabijgelegen Natura 2000-gebieden.

Verordening Stikstof en Natura 2000 Noord-Brabant
De Verordening Stikstof en Natura 2000 Noord-Brabant beoogt:

- Het beschermen van natuur en landschap, waaronder het terugdringen van de achteruitgang van biodiversiteit door reductie van de stikstofdepositie.
- Ruimte geven aan agrarische bedrijfsontwikkeling door het reduceren van vergunningenprocedures in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.
- Het terugdringen van de regeldruk en administratieve lasten door facilitering van saldering via de depositiebank.

Eisen maximale emissie
De verordening stelt (extra) technische eisen aan stallen die qua emissiereductie verder gaan dan de vereisten uit de AMvB-Huisvesting. Nieuwe stallen worden vanaf juli 2010 getoetst aan de streefwaarden die in de bijlagen bij de verordening zijn genoemd en de toepassing van stallen/technieken met een ammoniakemissie per dier die ligt onder die streefwaarden. Voor bijvoorbeeld varkensstallen geldt een streefwaarde van 85% reductie t.o.v. traditionele stallen en zijn er ook voldoende technieken beschikbaar die voldoen aan die streefwaarden. Voor een aantal diercategorieën zoals melkkoeien, geiten en legkippen in scharrelsysteem zijn er nog geen stallen/technieken beschikbaar die aan de streefwaarden voldoen. Voor die diersoorten geldt dat gebruik moet worden gemaakt van die technieken die het meest in de buurt van de streefwaarden komen en praktisch toepasbaar zijn. Dit wordt beoordeeld door een commissie van deskundigen die de streefwaarden periodiek bijstelt, naar gelang de beschikbaarheid van nieuwe technieken of een te hoog regionaal depositieniveau.

Deze eisen gelden voor nieuwe stallen, niet voor bestaande stallen. Uiterlijk op 1 januari 2028 (na drie beheerplanperioden) dient het bedrijf als geheel gemiddeld te voldoen aan de vereisten uit de provinciale verordening.

Gecorrigeerd emissieplafond als referentieniveau
Aanvragen voor een Natuurbeschermingswetvergunning c.q. meldingen worden ook getoetst aan het gecorrigeerd emissieplafond. Dit is de emissie van ammoniak volgens de op 7 december 2004 geldende vergunning, gecorrigeerd voor de vereisten uit de AMvB-Huisvesting[6].
Voor bedrijven die al eerder een Natuurbeschermingswetvergunning hebben gekregen is dat de daarin vergunde situatie, gecorrigeerd voor de vereisten uit de AMvB-Huisvesting. Is de emissie in de nieuwe, aangevraagde situatie hoger dan dit gecorrigeerd emissieplafond, dan dient er gesaldeerd te worden via de depositiebank (zie hierna). Is er onvoldoende saldo beschikbaar, dan kan de vergunning niet verleend worden. Is er voldoende saldo beschikbaar of is de emissie in de nieuwe, aangevraagde situatie lager dan het gecorrigeerd emissieplafond (en wordt voldaan aan de hiervoor beschreven eisen m.b.t. maximale emissie per dierplaats), dan is er vanuit de verordening geen belemmering voor vergunningverlening.

Depositiebank Provincie Noord-Brabant

[6] Uit recente jurisprudentie blijkt dat voor gebieden die beschermd zijn op basis van de Natuurbeschermingswet de situatie op 7 december 2004 of eerder wanneer gebieden daarvoor al zijn aangewezen, geldt als toetsingskader (referentiesituatie) in het kader van een Natuurbeschermingswetvergunning. Voor dit MER op het niveau van het Bestemmingsplan Buitengebied is de referentiesituatie bepaald door de vergunde situatie anno 2011 op basis van het Bestand Veehouderij Bedrijven (BVB) te corrigeren met het werkelijk gehouden aantal dieren op basis van CBS-statline. Overigens is het beleid omtrent de Natuurbeschermingswet op dit moment nog volop in ontwikkeling.

De depositiebank is een registratie- en monitoringssysteem dat de ontwikkelingen van de stikstofdepositie (N-depositie) op de gevoelige habitats binnen de Natura 2000-gebieden van veehouderijbedrijven registreert en via saldering de mogelijkheid biedt voor agrarische bedrijfsontwikkeling. Salderingen verlopen (verplicht) via de depositiebank. De depositiebank wordt door de provincie beheerd. Door te salderen wordt een door een bedrijf veroorzaakte toename (van emissie van ammoniak, boven het gecorrigeerd emissieplafond) van de N-depositie op een N-gevoelig habitat verevend met de (eerdere) afname van de N-depositie op hetzelfde habitat als gevolg van het geheel of gedeeltelijk beëindigen van de bedrijfsvoering door (een of meer) andere bedrijven. Als er onvoldoende saldo op de bank beschikbaar is, is saldering niet mogelijk en wordt de aanvraag geweigerd.

De depositiebank wordt gevuld[7] met:

- Depositierechten van veehouderijbedrijven die gestopt zijn na 7 december 2004 en op die datum nog aantoonbaar actief waren.
- Depositierechten van bedrijven die sinds 7 december 2004 zowel in emissie (en daarmee in depositie) als ook in aantallen dieren, ingekrompen zijn.

Uitgifte van depositierechten vindt plaats ten behoeve van initiatiefnemers, die een nieuwe stal bouwen dan wel een stal geheel of gedeeltelijk renoveren na 25 mei 2010 waarvoor een bouwvergunning krachtens de Woningwet noodzakelijk is (met de komst van de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) per 1 oktober 2010 vervangen door een omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen). Dit in het geval dat de nieuwe situatie leidt tot een depositietoename ten opzichte van de gecorrigeerde depositie van de uitgangssituatie op 7 december 2004 of, bij het in bezit hebben van een geldende Natuurbeschermingswetvergunning, ten opzichte van de gecorrigeerde depositie van de uitgangssituatie in die vergunning.

BEREKENINGEN TBV DE DEPOSITIEBANK

In het kader van de depositiebank wordt de depositie berekend als de depositie op alle habitats in een Natura 2000-gebied, welke geheel of gedeeltelijk gelegen zijn binnen 25 km van een door te rekenen bedrijf. De berekende depositie wordt per habitattype gesommeerd voor zowel de inkomende deposities als de uitgaande deposities. Op basis van de depositiepiek valt een bedrijf in een bank voor bedrijven tot 5 mol depositiepiek of daarboven. Bedrijven met een depositiepiek die lager is dan 5 mol, mogen saldo's uit beide deelbanken voor saldering benutten. Bedrijven met een depositiepiek van 5 mol of meer alleen maar uit de deelbank voor bedrijven > 5 mol.
Op deze wijze wordt een afwaartse beweging t.o.v. de Natura 2000-gebieden gestimuleerd. Saldering is niet mogelijk voor bedrijven met een depositiepiek van 50 mol of meer. Het streven is om zoveel mogelijk bedrijven met een hoge piekdepositie te saneren.

Door de eis van saldering bij emissies boven het gecorrigeerd emissieplafond (vergunning december 2004) en dat er voldoende saldo beschikbaar moet zijn dankzij stoppers en inkrimpers voor er gesaldeerd kan worden, is verzekerd dat de depositie van stikstof door veehouderijen op de gevoelige habitats, niet hoger kan worden dan de depositie op basis van de vergunde emissies per 7 december 2004, gecorrigeerd voor de vereisten uit de AMvB-Huisvesting.

[7] Reeds vóór inwerkingtreding van de Verordening bij saldering gebruikte deposities (ten behoeve van eerdere aanvragen van Nb-wetvergunningen of ten behoeve van saldering in het kader van de Crisis- en herstelwet, worden niet opnieuw in de depositiebank opgenomen.

Het gebruik van de planologische ontwikkelruimte voor veehouderijen die in het bestemmingsplan Buitengebied wordt geboden, kan dus niet gepaard gaan met een toename van de depositie van stikstof boven het niveau van december 2004, gecorrigeerd voor de AMvB-Huisvesting (dus lager dan op basis van de vergunde rechten in december 2004). Daar waar een veehouderijbedrijf gebruik wil maken van de geboden planologische ontwikkelruimte, zal dit gepaard moeten gaan met een emissieniveau dat ligt onder het gecorrigeerd plafond op bedrijfsniveau of, bij een toename, bij een minstens even zo grote gebleken afname van depositie op elk gevoelig habitatgebied door stoppers en krimpers. Deze administratie verloopt via de Depositiebank bij de Provincie Noord-Brabant.

De Provincie Noord-Brabant heeft in december 2010 een beleidsregel vastgesteld die ingaat op de bescherming van de zogenaamde natuurmonumenten. Die beleidsregel lijkt op de verordening voor de Natura 2000-gebieden, maar hanteert een andere referentie om te beoordelen of er sprake is van een noodzaak voor saldering. Anders dan voor de Natura 2000-gebieden wordt de vergunde emissie bij de toetsing van de Beschermde Natuurmonumenten niet gecorrigeerd met de emissie-eisen uit het Besluit Huisvesting.

Wet ammoniak en veehouderij (Wav)

Ook het beschermingsregime voor Wav-gebieden (gebieden die op grond van de Wet ammoniak en veehouderij zijn aangewezen als zeer kwetsbare natuur) en overige natuurgebieden kunnen beperkend werken voor de milieugebruiksruimte. Op nationaal niveau is de bescherming van de voor ammoniakdepositie gevoelige bos- en natuurgebieden geregeld in de Wet ammoniak en veehouderij (Wav). Deze wet geeft de Provincie de bevoegdheid om bepaalde afwegingen te maken ten aanzien van de te beschermen gebieden. De Wet ammoniak en veehouderij (Wav) is bedoeld als basis voor het beoordelen van het aspect ammoniak afkomstig van dierenverblijven van veehouderijen. De Wav heeft alleen betrekking op de ammoniakemissie uit dierenverblijven van een veehouderij en niet op andere bronnen van ammoniak binnen een veehouderij. Bij beslissingen inzake het oprichten of veranderen van een veehouderij moet op grond van de Wav worden besloten of de aangevraagde vergunning kan worden verleend of moet worden geweigerd. In de Wav-gebieden en in een zone van 250 meter daaromheen hebben bedrijven te maken met een gecorrigeerd emissieplafond (vergunde emissie gecorrigeerd voor de AMvB-Huisvesting). Saldering is hierbij niet aan de orde. Op Afbeelding 5 is de ligging van de Wav-gebieden weergegeven.

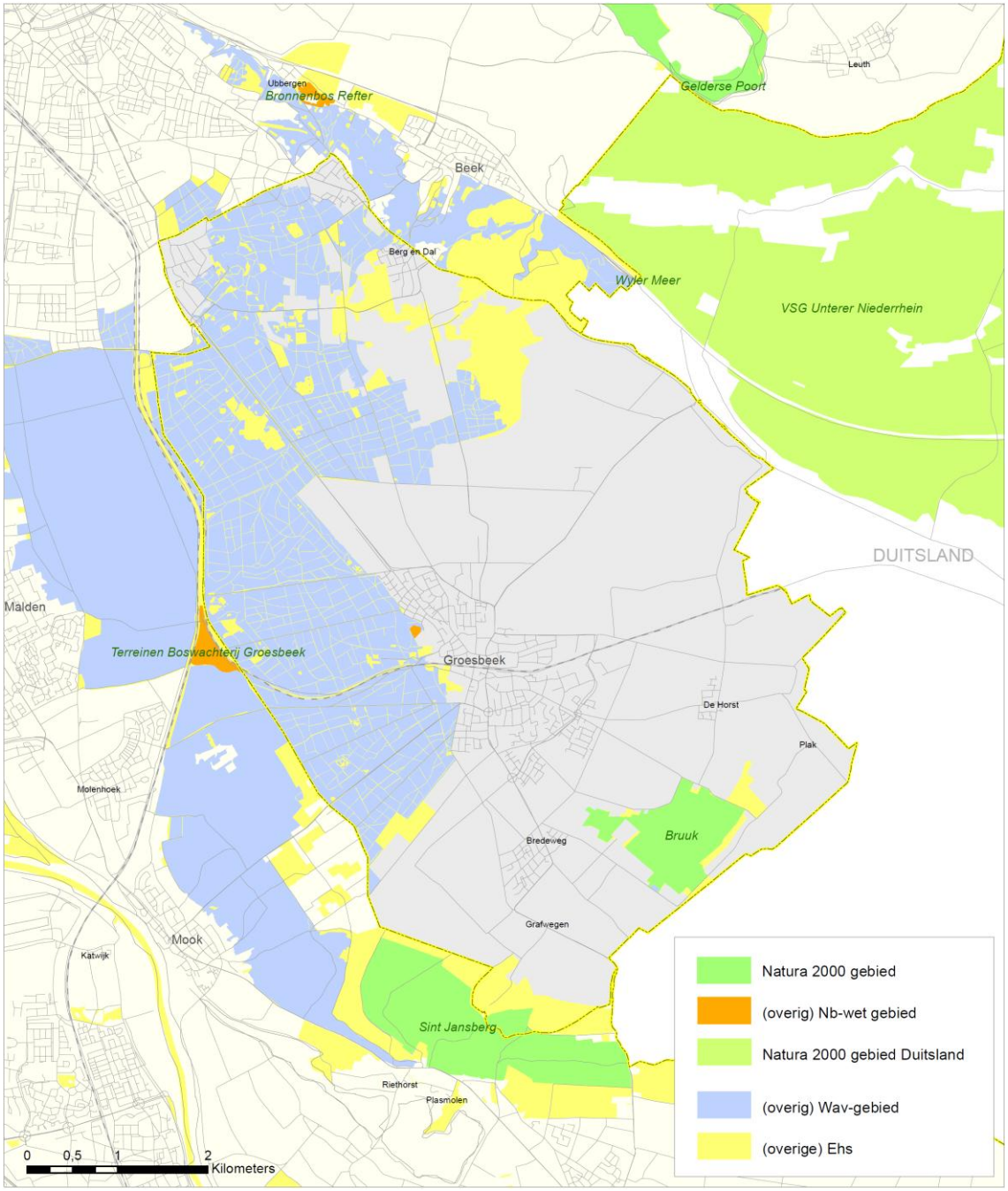

Afbeelding 5 Wav-gebieden in Groesbeek.

In Groesbeek zijn er enkele veehouderijen gelegen in een Wav-zone.

4.1.2 GEUR

Bij het verlenen van omgevingsvergunningen voor de activiteit milieu voor veehouderijen en in de ruimtelijke ordening moet rekening worden gehouden met geuroverlast van veehouderijen. De op 1 januari 2007 in werking getreden Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) vormt hiervoor het beoordelingskader. Deze wet geeft aan hoe bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor de activiteit milieu de geuremissies uit veehouderijstallen en de geurbelasting op geurgevoelige objecten moet worden meegenomen. Daarnaast heeft deze wet consequenties voor de wijze waarop in ruimtelijke plannen het aspect geurbelasting door veehouderijen een rol speelt.

Gemeenten kunnen op grond van de Wet geurhinder en veehouderij binnen een bepaalde bandbreedte variëren met de bescherming van geurgevoelige objecten. Als een gemeente geen gebruik maakt van deze bevoegdheid of besluit geen eigen, afwijkende waarde, vast te stellen, gelden de vaste wettelijke waarden.

De Wgv stelt eisen aan de maximale geurbelasting die de veehouderij mag veroorzaken op een gevoelig object zoals een woning. De geuremissie en -belasting worden uitgedrukt in zogenaamde Odour Units (OU's). De in de wet opgenomen maximale geurbelastingsnormen zijn maximaal 14 OU/m³ voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom en maximaal 3 OU/m³ voor geurgevoelige objecten binnen de bebouwde kom (dit bij 98% percentiel, oftewel 98% van de tijd) in Groesbeek. Voor bepaalde veehouderijbedrijven (geen intensieve veehouderij, zoals melkrundveebedrijven) geldt een vaste afstand die in acht genomen dient te worden. Deze afstand bedraagt ten aanzien van geurgevoelige objecten binnen de bebouwde kom 100 meter en voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom 50 meter. Voor intensieve veehouderijen wordt de norm niet uitgedrukt in een afstandsnorm, maar in een geurcontour, die een grillige vorm kan hebben.

Een eventuele afwijkende gemeentelijke normering dient vastgelegd te worden in een verordening, een gebiedsvisie moet deze verordening onderbouwen. De gebiedsvisie moet aantonen dat een – van de wet afwijkende – gemeentelijke normstelling nodig is om de gewenste ruimtelijke visie te realiseren. Bij het vaststellen van de norm, die dus de maximale belasting van een individuele bron bepaalt (de zogenaamde voorgrondbelasting), dient er rekening te worden gehouden met de geurhinder die meerdere bronnen samen (de cumulatieve belasting of de achtergrondbelasting) veroorzaken. De gemeente Groesbeek heeft een eigen geurverordening vastgesteld op 29 oktober 2009, zodat de daarin vastgestelde normen van toepassing zijn. In dit MER hanteren we de normstelling zoals opgenomen in de geurverordening van de gemeente Groesbeek namelijk 2 OU/m³ / 50 meter voor stedelijke bebouwde kom, 3 OU/m³ / 50 meter voor landelijke bebouwde kom, 5 OU/m³ / 25 meter voor eengebied met hoofdzakelijk burger gebruik, 8 OU/m³ / 25 meter voor een gemengd gebied met burger en agrarisch gebruik en 11 OU/m³ / 25 meter voor een gebied met hoofdzakelijk agrarisch gebruik.

De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) verbiedt het overschrijden van de geurnorm bij gevoelige objecten en beperkt daarmee de milieugebruiksruimte voor veehouderijen, vooral intensieve veehouderijen.

De geurbelasting is afhankelijk van de afstand van gevoelige objecten tot veehouderijbedrijven en de emissie van geureenheden. Afbeelding 6 laat de indicatieve ruimte voor geuremissie in Groesbeek zien. Deze afbeelding geeft indicatief aan hoeveel OU veehouderijbedrijven (met dieren waarvoor een emissiefactor geldt, zoals varkens, pluimvee en vleeskalveren) mogen uitstoten, voordat zij tegen de OU-norm 'aanlopen'. In Afbeelding 6 is te zien dat de milieuruimte in en rondom de woonkern en woningen in het buitengebied beperkt is. De meeste benutbare milieuruimte voor wat betreft geur is aanwezig ten westen en ten noorden van Groesbeek.

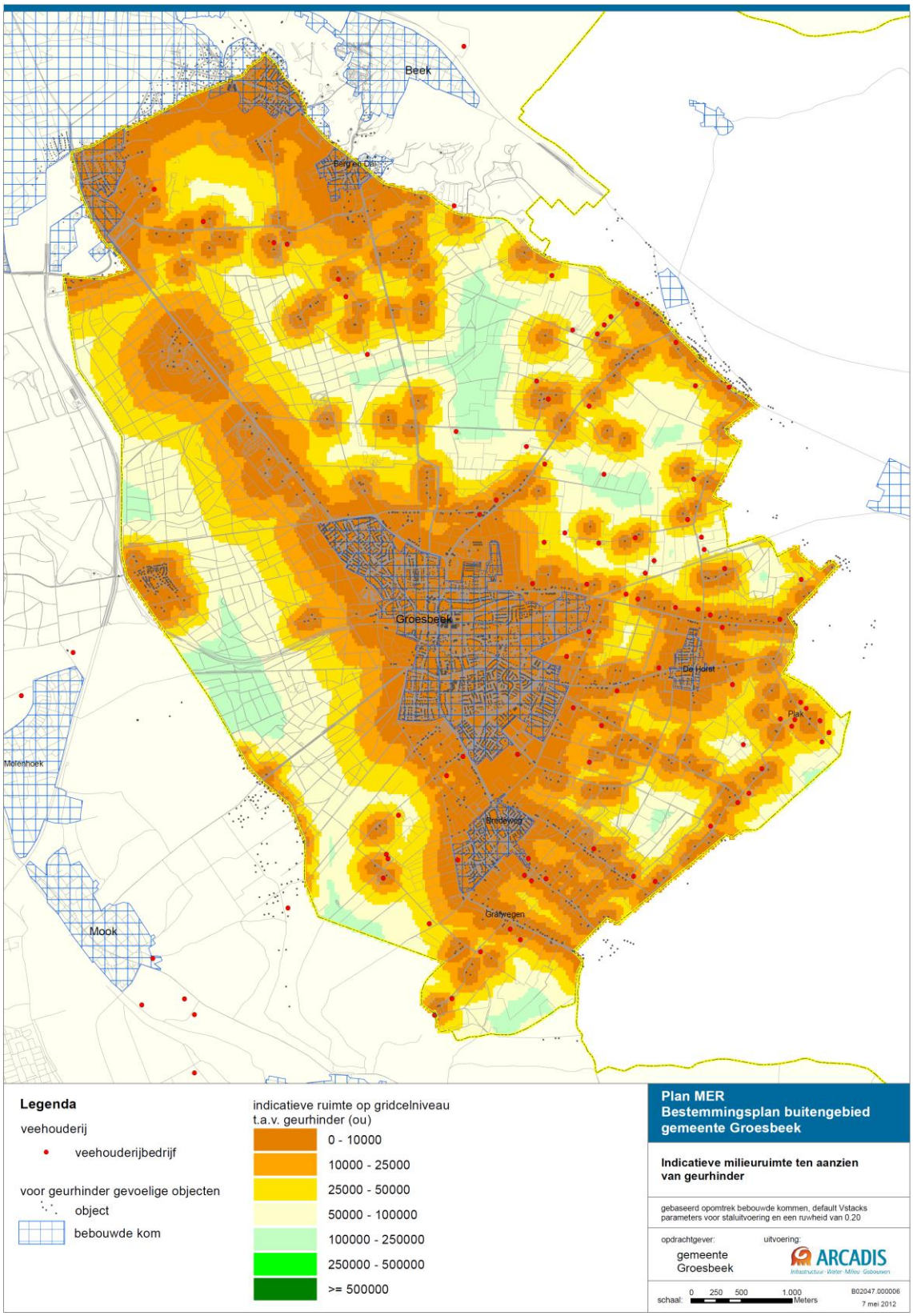

Afbeelding 6 Indicatieve milieuruimte ten aanzien van geurhinder.

Voor de meeste veehouderijen (met dieren met een geuremissiefactor) is de milieuruimte m.b.t. geur beperkt. Ook kunnen er vanuit het bestemmingsplan beperkingen zijn (omvang bouwvlak en maximaal toegestane bebouwing daarbinnen).

Net zoals voor ammoniak zullen veel veehouderijen die willen groeien in het aantal dierplaatsen gebruik moeten maken van technieken om de emissie of belasting te beperken. Die technieken zijn beschikbaar en vergunbaar, maar zullen ook vanuit bedrijfseconomisch oogpunt betaalbaar moeten zijn. In de regel zijn bedrijven met een grotere omvang hiertoe beter in staat dan kleinere bedrijven.

Voor bepaalde veehouderijenbedrijven (zoals melkveehouderijen met alleen melkvee) geldt een vaste afstand. De milieuruimte voor deze bedrijven is niet geregeld via de geurnormen uit de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv). Voor deze bedrijven moet een vaste afstand van 100 meter binnen de bebouwde kom en 50 meter buiten de bebouwde kom ten aanzien van geurgevoelige objecten aangehouden worden. Met de geurverordening van de gemeente Groesbeek zijn deze vaste afstanden gehalveerd.

4.1.3 FIJN STOF

Fijn stof wordt gezien als één van de meest schadelijke stoffen van luchtverontreiniging. Tot fijn stof worden in de lucht zwevende deeltjes kleiner dan 10 micrometer (PM10) gerekend. Fijn stof blijft in de lucht zweven en bestaat uit deeltjes van verschillende grootte, van verschillende herkomst, met een verschillende chemische samenstelling. Uit verschillende publicaties is bekend dat fijn stof gezondheidsproblemen en vroegtijdige sterfte kan veroorzaken bij de mens. Concentratie van veehouderijen kan de kans op overschrijding van de fijn stof normen verhogen. Mogelijk vormt dit een beletsel bij de vergunningverlening voor grotere intensieve veehouderijen.

Het voorkomen van nieuwe overschrijdingen is een belangrijk uitgangspunt van de wet- en regelgeving. In het kader van vergunningverlening zal de gemeente Groesbeek rekening houden met de wet- en regelgeving met betrekking tot fijn stof. Deze wet- en regelgeving is relatief nieuw. Inmiddels is er een toetsingskader, een verspreidingsmodel en een handreiking over fijn stof en de landbouw. Voor fijn stof gelden de volgende normen:

- Een jaargemiddelde concentratie van 40 µg/m3 fijn stof in de buitenlucht.
- Een daggemiddelde concentratie van 50 µg/m3 welke maximaal 35 keer per jaar mag worden overschreden.

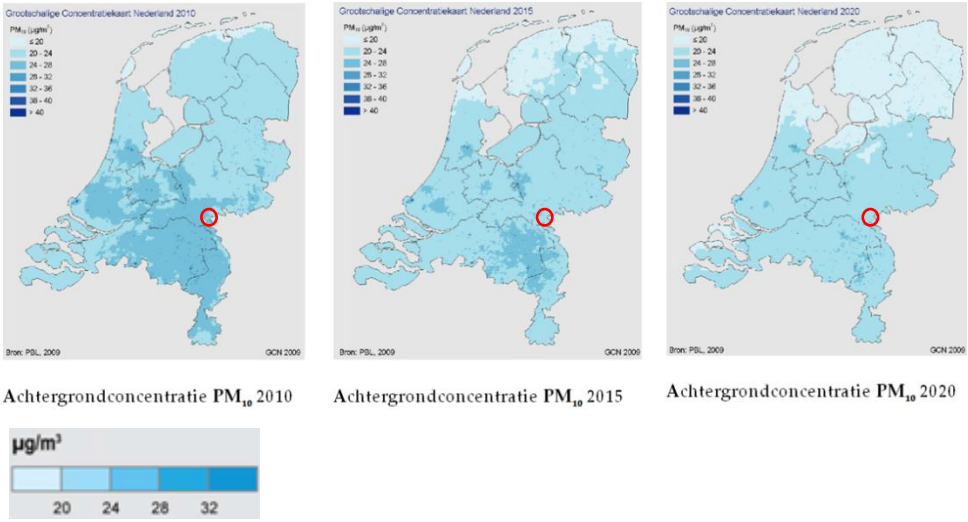

Afbeelding 7 Achtergrondconcentraties PM10 2010, 2015 en 2020.

Medio 2008 is het verspreidingsmodel uitgekomen, aangevuld met de handreiking en per 24 december 2008 is ook het te hanteren toetsingskader vastgelegd in de Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007. In het toetsingskader is opgenomen dat de concentratie van fijn stof uitsluitend wordt beoordeeld op woonlocaties en op locaties die voor het publiek toegankelijk zijn. Met behulp van dit toetsingskader en de tabel met emissiefactoren fijn stof kan en zal de gemeente de milieuaanvragen toetsen op het onderwerp fijn stof.

De totale emissie van fijn stof in Nederland bedroeg in het jaar 2000 circa 50 Kton aan PM10. Hiervan was circa 10 Kton (20%) afkomstig uit de landbouw. Van de fijn stof uit de landbouw is het overgrote deel afkomstig van pluimvee- en varkensstallen (geschatte bijdrage circa 9 Kton). In Afbeelding 7 zijn de achtergrondconcentraties fijn stof (PM10) voor Nederland, waaronder Groesbeek, in 2010, 2015 en 2020 weergegeven.

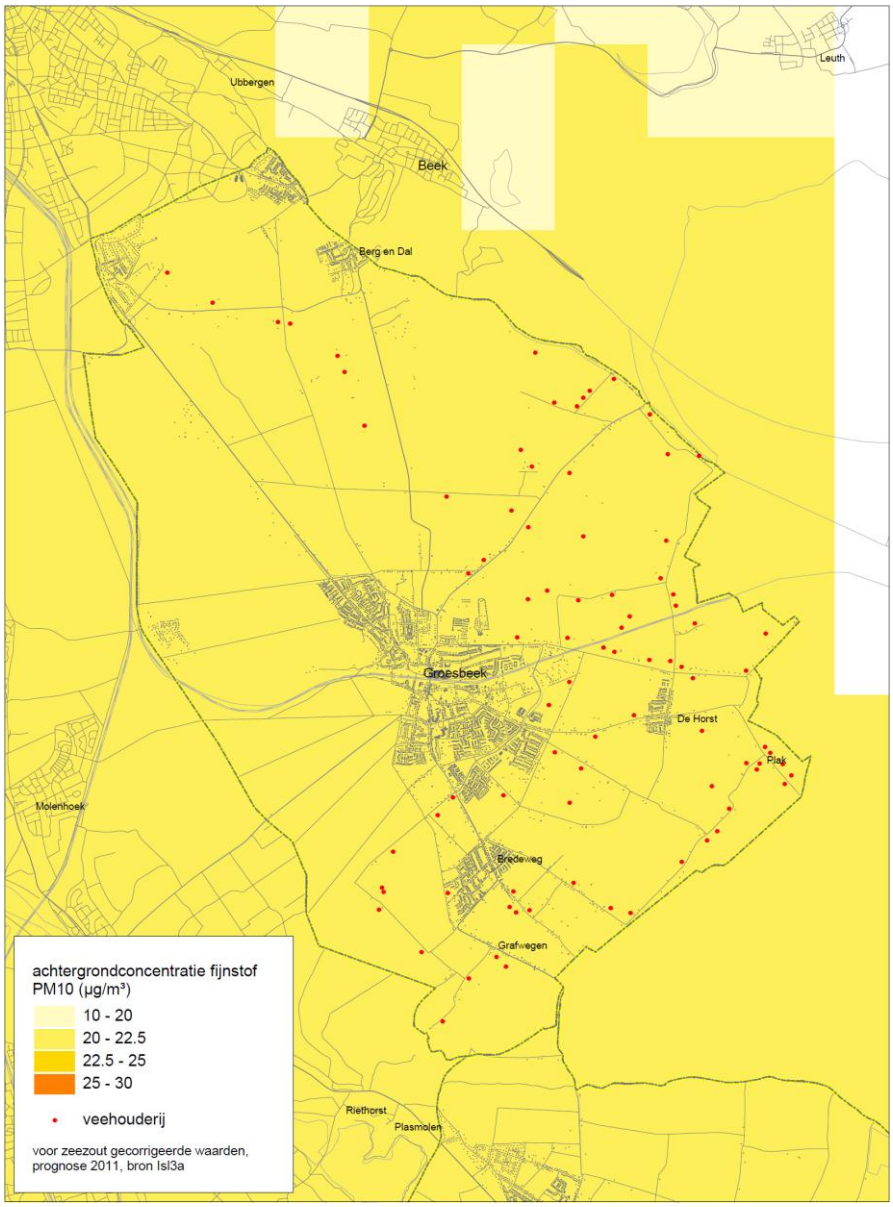

Afbeelding 8 Achtergrondconcentraties fijn stof voor de gemeente Groesbeek.

Uit Afbeelding 8 blijkt dat in 2010 de jaargemiddelde achtergrondconcentratie van fijn stof (PM10) in het buitengebied van Groesbeek nergens hoger is dan 22.5 µg/m3, wat ruim onder de maximaal toegestane jaargemiddelde concentratie van 40 µg/m3 fijn stof in de buitenlucht ligt. Echter, het gezondheidsadvies van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) voor fijn stof bestaat uit een maximum jaargemiddelde concentratie van 20 µg/m3. Het WHO advies stelt de gezondheid van de mens centraal en is scherper dan die van de EU. De EU hanteert ook 40 µg/m3 maar hanteert wel een scherpere streefwaarde dan de norm zelf.

In het referentiejaar 2022 (zie paragraaf 6.3) zullen de concentraties mogelijk lager zijn, doordat de emissies uit verkeer mogelijk afnemen. Of de emissies uit de veehouderij afnemen hangt af van de bedrijfsontwikkeling. Enerzijds is waarschijnlijk sprake van afname door de maatregelen vanwege de AMvB-Huisvesting (vooral voor intensieve veehouderijen), anderzijds zal tengevolge van het legbatterijverbod en de omschakeling naar scharrelhuisvesting of andere systemen (pluimvee, leghennen) de emissie van fijn stof kunnen gaan toenemen.

De gestelde grenswaarden mogen niet meer dan 35 dagen per jaar worden overschreden. Afbeelding 9 geeft voor Groesbeek een beeld van de overschrijdingsdagen van fijn stof vanuit de achtergrondconcentratie. In de afbeelding is te zien dat er in de hele gemeente Groesbeek geen locaties zijn met 35 overschrijdingsdagen. In de gehele gemeente is het aantal dagen dat de fijn stof concentratie wordt overschreden lager dan 10 overschrijdingsdagen per jaar.

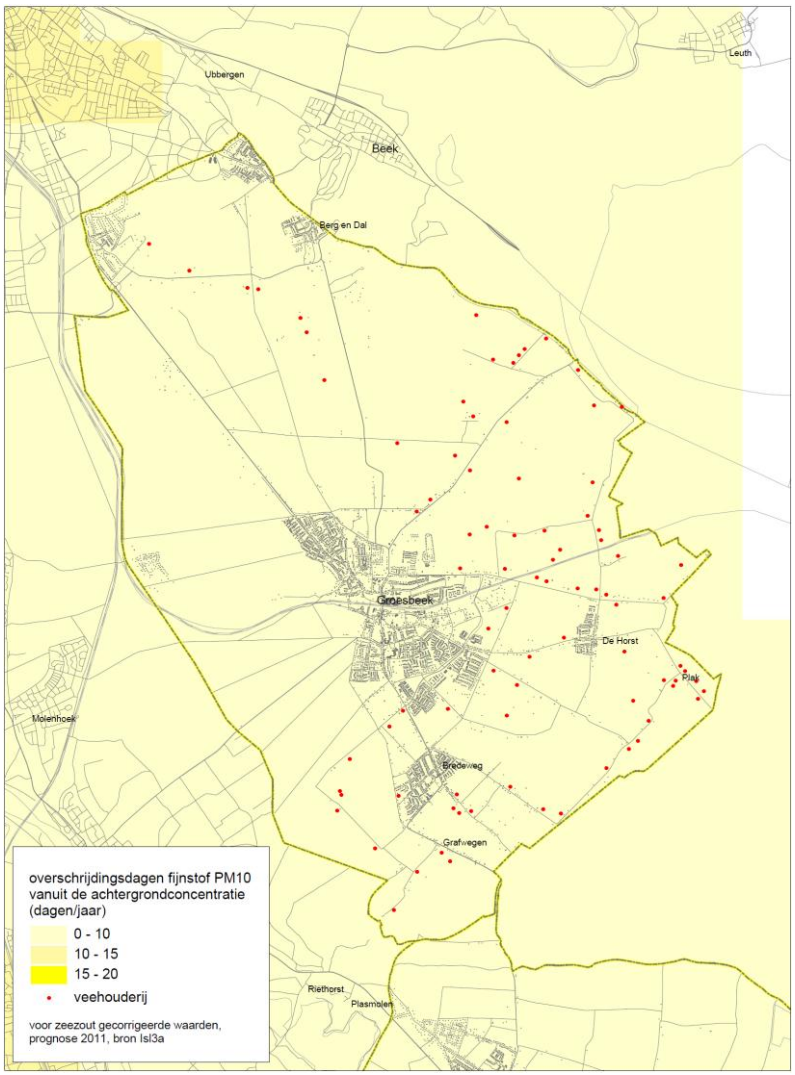

Afbeelding 9 Aantal overschrijdingsdagen fijn stof in de gemeente Groesbeek.

Afbeelding 10 geeft de indicatieve cumulatieve belasting van fijn stof uit veehouderij weer in de gemeente Groesbeek. Te concluderen valt dat veehouderijen geen belemmeringen veroorzaken wat betreft fijn stof.

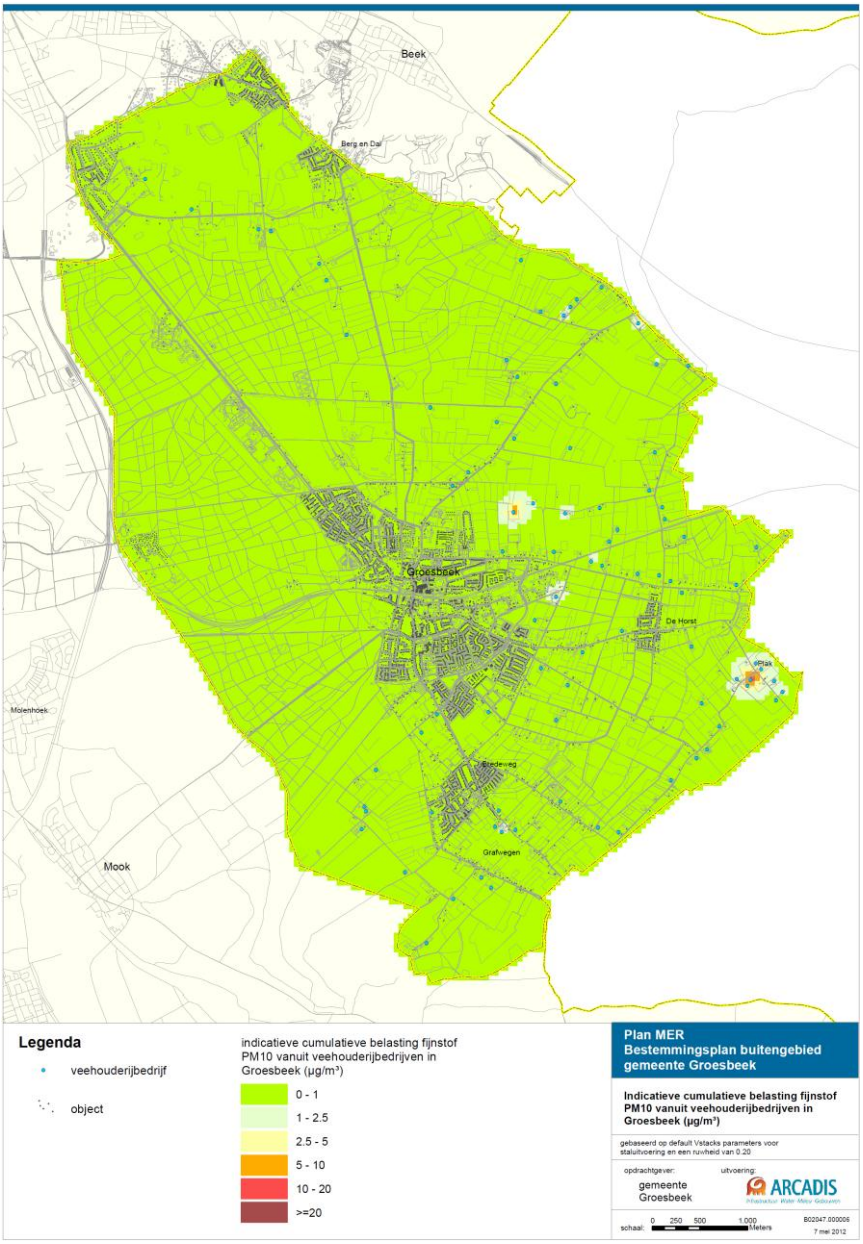

Afbeelding 10 Indicatieve cumulatieve belasting van fijn stof vanuit veehouderijen in de gemeente Groesbeek.

Voor PM2,5 (zwevende deeltjes kleiner dan 2,5 micrometer) is nog geen Grootschalige Concentratiekaart Nederland vastgesteld. Wel is een indicatieve kaart beschikbaar (zie Afbeelding 11). Hieruit is af te leiden dat in 2010 de achtergrondconcentratie PM2,5 in Groesbeek vanuit alle fijn stof bronnen rond de 15 µg/m3 bedraagt. Hiermee wordt ruimschoots voldaan aan de richtwaarde 25 µg/m3 voor 2010. Er is nog geen nauwkeurige informatie beschikbaar van de emissie van PM2,5 van veehouderijen, maar uit informatie van de Commissie voor de m.e.r. blijkt dat de emissie voor primair PM2,5 grofweg gelijkgesteld kan worden aan 20% van de PM10 emissies. Daarnaast is er nog een geringe bijdrage van secundair PM2,5 dat ontstaat door de omzetting van geëmitteerd NH_3 in NH4-deeltjes. De richtwaarde voor PM2,5 vanuit de veehouderij komt effectief overeen met 77 % van de grenswaarde voor PM10 circa 30 µg/m3.

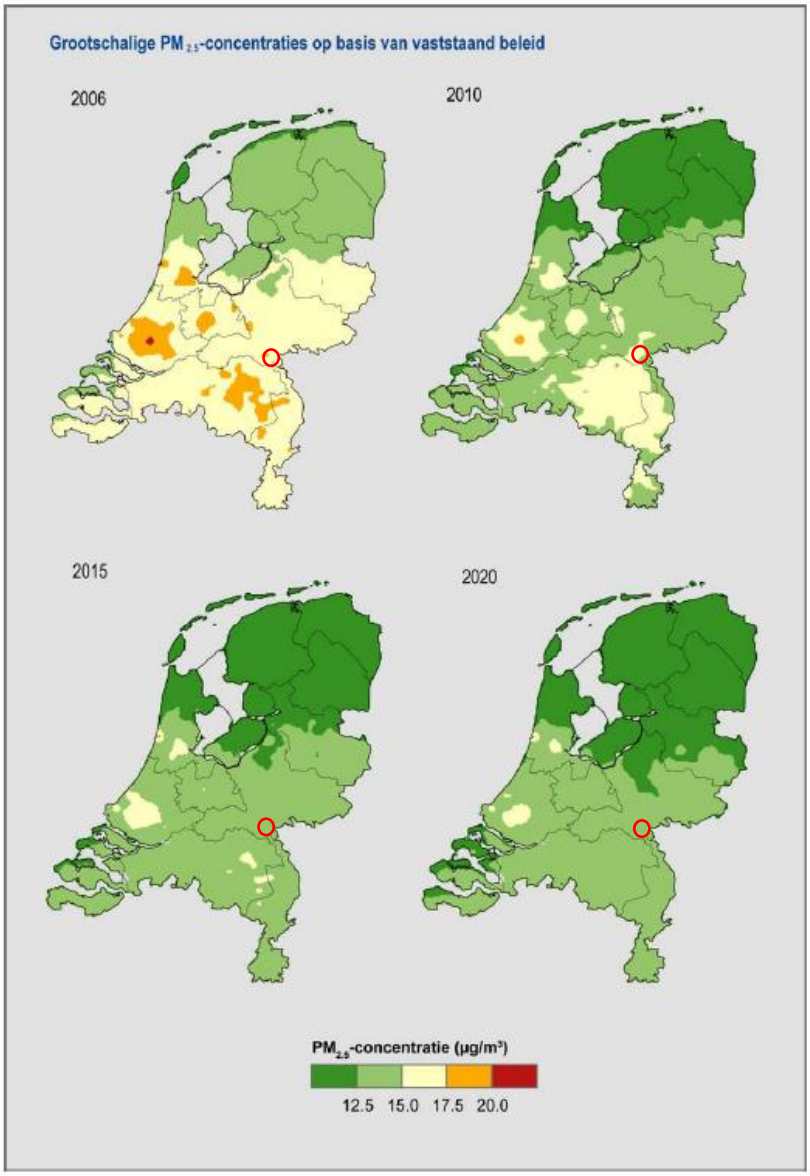

Afbeelding 11 Achtergrondconcentraties fijn stof PM2,5.

Er kan dus gesteld worden dat er op het thema fijn stof geen belemmeringen (beperking milieuruimte door te hoge wettelijke concentratie en/of veel overschrijdingsdagen) zijn te verwachten.

5 Voornemen en alternatieven

5.1 VOORNEMEN

In paragraaf 2.2 zijn de mogelijkheden voor de veehouderij en recreatie uit het oude bestemmingsplan buitengebied, de Streefbeeldnotitie voor het bestemmingsplan Buitengebied uit 2009 en het raadsbesluit uit 2010 weergegeven. In onderstaande paragraven is de planologische ruimte voor de veehouderij en recreatie uit het voorontwerp bestemmingsplan weergegeven. Ook is de planologische ruimte voor een aantal overige functies aangegeven. De mogelijkheden uit het voorontwerp bestemmingsplan zijn in m.e.r.-termen het voornemen.

5.1.1 VEEHOUDERIJ

Voorontwerp bestemmingsplan
In het voorontwerp bestemmingsplan zijn onderstaande uitgangspunten voor veehouderijen beschreven waarbij is ingegaan op de thema's nieuwvestiging, uitbreiding bouwvlakken en omschakeling. Voor de gehanteerde gebiedsbestemmingen wordt verwezen naar bijlage 2.

Thema nieuwvestiging
Het bestemmingsplan biedt geen mogelijkheden voor nieuwvestiging en hervestiging. Nieuwvestiging en hervestiging is alleen toegestaan via een aparte bestemmingsplanprocedure (buitenplans).

Thema uitbreiding bouwvlakken
Tabel 13 geeft de mogelijkheden aan voor uitbreiding van bouwvlakken van veehouderijen zoals omschreven in het voorontwerp bestemmingsplan.

Gebiedstype **	Grondgebonden	Overig niet grondgebonden (incl intensieve veehouderij)
Bos en Natuur	Niet toegestaan	Niet toegestaan
ALN (agrarisch met landschappelijke- en natuurwaarden)	Maximaal 2 ha*	Niet toegestaan

Tabel 13 Mogelijkheden voor uitbreiding van bouwvlakken van veehouderijen in voorontwerp bestemmingsplan.

** waarbij 50% en voor sommige gevallen tot 75 % bij recht mag worden bebouwd. De 50 % en de 75 % wordt gemeten rondom de buitenste bebouwing, verhardingen en openingen tussen de gebouwen tellen mee. Er wordt in de regels aandacht besteed aan concentratie van de bebouwing bij de bestaande bedrijfswoning dan wel aan de openbare weg om zo versnippering binnen het bouwblok tegen te gaan.*
*** in het voorontwerp bestemmingsplan is er geen sprake meer van de aanduidingen AL (agrarisch met landschappelijke waarden) en A (Agrarisch) maar is er alleen sprake van de aanduiding ALN (agrarisch met landschappelijke- en natuurwaarden).*

Thema omschakeling

Tabel 14 geeft de mogelijkheden aan voor omschakeling naar veehouderijen zoals omschreven in het voorontwerp bestemmingsplan.

Gebiedstype	Grondgebonden	Overig niet grondgebonden (incl intensieve veehouderij)
Bos en Natuur	Niet toegestaan	Niet toegestaan
ALN (agrarisch met landschappelijke- en natuurwaarden)	Omschakeling naar een niet grondgebonden bedrijf is niet toegestaan.	Omschakeling naar een grondgebonden bedrijf is toegestaan.

Tabel 14 Mogelijkheden voor omschakeling naar veehouderijen in voorontwerp bestemmingsplan.

5.1.2 RECREATIE

In het voorontwerp bestemmingsplan Buitengebied hanteert de gemeente Groesbeek voor recreatie twee bestemmingen namelijk: Recreatie 1 en Recreatie 2.

De in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied aangewezen gronden met de bestemming Recreatie 1 zijn bestemd voor dag- en verblijfsrecreatie zoals opgenomen in Tabel 15. Het bestemmingsvlak met de bestemming Recreatie 1 mag tot de in Tabel 15 onder 'bestaand bebouwd oppervlak' aangegeven oppervlakte worden bebouwd. Het bevoegd gezag kan een omgevingsvergunning verlenen voor het afwijken van deze eis, mits er aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- De vergroting dient noodzakelijk te zijn voor een doelmatige bedrijfsvoering en/of ontwikkeling van het bedrijf.
- De bestaande oppervlakte mag worden vergroot tot de in de 'Tabel 15' aangegeven oppervlakte onder 'maximum bebouwd oppervlak toegestaan met omgevingsvergunning'.
- De verkeersaantrekkende werking mag niet toenemen.
- Een tweede bedrijfswoning is niet toegestaan.
- De uitbreiding mag geen onevenredige beperking opleveren voor de bedrijfsvoering/ bedrijfsontwikkeling van omliggende agrarische bedrijven.
- De uitbreiding dient milieuhygiënisch inpasbaar te zijn.

Aanduiding adres	nr	Soort voorziening	Bestaand bebouwd oppervlak (m^2)	Maximaal bebouwd oppervlak met omgevingsvergunning (m^2)
'sr – 1' Bredeweg	118	Logiesverstrekkend bedrijf: recreatieappartementen	560	560
'sr – 2' Cranenburgsestraat	73a	mini-camping	130	165
'sr – 3' Cranenburgsestraat	178	mini-camping	1300	1550
'sr – 4' Hogewaldseweg	6	mini-camping	230	290
'sr – 5' Oude Kleefsebaan	132	Verblijfsrecreatieve groepsaccomodatie inclusief recreatieunits	550	550

Aanduiding adres	nr	Soort voorziening	Bestaand bebouwd oppervlak (m^2)	Maximaal bebouwd oppervlak met omgevingsvergunning (m^2)
'sr – 6' Oude Kleefsebaan	134	Verblijfsrecreatieve voorzieningen in de vorm van een groepsaccomodatie en 5 standplaatsen voor kampeermiddelen	950	1045
'sr – 7' Postweg	10	camping	550	690
'sr – 8' Wylerbaan	1a/1b	Verblijfsrecreatieve groepsaccommodatie	475	475
'sr – 9' Zevenheuvelenweg	47	Verblijfsrecreatieve voorziening in de vorm van een camping met maximaal 50 standplaatsen dagrecreatieve voorziening in de vorm van discgolfbaan ontvangstruimte met horecavoorziening agrarische nevenactiviteit	1390	1529
'sr – 10' Zevenheuvelenweg	57	camping	470	540

Tabel 15 Dag- en verblijfsrecreatieve voorzieningen met de bestemming 'Recreatie 1'.

Voor de bestemming Recreatie 1 is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen welke burgemeester en wethouders de bevoegdheid geeft om de bestemming te wijzigen voor het vestigen van andere recreatievoorzieningen dan op basis van Tabel 15 is toegestaan. Hierbij gelden echter wel de volgende voorwaarden:

- De oppervlakte aan bedrijfsbebouwing mag niet worden vergroot.
- Het toepassen van de wijziging mag geen onevenredige beperking opleveren van de bestaande bedrijfsvoering/bedrijfsontwikkeling van omliggende (agrarische) bedrijven.
- Er mag geen uitbreiding van bestaande detailhandel of nieuw vestiging van detailhandel plaatsvinden.
- Er is geen sprake van onevenredige aantasting van de landschappelijke kenmerken zoals genoemd in artikel 25.6.

De in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied opgenomen gronden met bestemming Recreatie 2 zijn bestemd voor verblijfsrecreatieve voorzieningen zoals opgenomen in Tabel 16.

Soort voorziening	Mogelijk bebouwd oppervlak	Bouwhoogte
Centrale voorzieningen in de vorm van een recreatiegebouw met groepsverblijfsruimte, kampwinkel, slechtweeraccommodatie, wasserette, telefoonvoorzieningen, kantine/ restaurant, tennis- en zwemaccommodatie, sanitaire ruimten en overige dienstruimten	Bestaand + 10%: = 860 m²	8 m
Recreatiewoningen	75 m² en 300 m³ inclusief bergingen en kelders	6 m
Stacaravans	55 m² inclusief bijgebouwen en overkappingen	4 m
Bergingen bij recreatiewoningen en stacaravans	10 m²	3 m
Trekkershutten	25 m²	5 m

Soort voorziening	Mogelijk bebouwd oppervlak	Bouwhoogte
Totaal aantal standplaatsen	maximaal 130 waarvan minimaal 20 beschikbaar moeten blijven voor trekkershutten, tenten en toercaravans	-

Tabel 16 Recreatieve voorzieningen en mogelijk bebouwd oppervlak bij de bestemming 'Recreatie – 2'.

Daarnaast zijn er bij de bestemmingen 'Agrarisch met waarden – natuur- en landschapswaarden', 'Wonen' en 'Natuur' ook beperkte mogelijkheden tot recreatie mogelijk.

De voor 'Agrarisch met waarden – natuur- en landschapswaarden' aangewezen gronden zijn namelijk ook bestemd voor kleinschalig kamperen. Wat inhoudt dat kleinschalig kamperen als agrarische nevenactiviteit tot 15 kampeermiddelen rechtstreeks mogelijk is. Tot 25 kampeermiddelen (tenten, tentwagens, kampeerauto's en/of caravans, dus geen stacaravans) is dit via een afwijking van de regels toegestaan. Via een wijzigingsbevoegdheid zijn 50 kampeermiddelen mogelijk onder specifieke voorwaarden en niet in alle deelgebieden. Boerenkamers, ten behoeve van het bieden van recreatieve verblijfs- en overnachtingsmogelijkheden, zijn binnen agrarische bedrijfsgebouw mogelijk middels een afwijking. Hierbij gaat het om een maximum van 5 kamers, waarbij de oppervlakte per boerenkamer niet meer mag zijn dan 50 m². Kleinschalige logeren (appartementen) is mogelijk tot 350 m² via een ontheffing onder voorwaarden.

Daarnaast zijn de burgemeester en wethouders bevoegd het bouwvlak voor agrarische bedrijven in de bestemming 'Agrarisch met waarden – natuur- en landschapswaarden' te wijzigen naar de bestemming Recreatie 1, ten behoeve van de vestiging van niet agrarische functies. Hierbij gelden echter de volgende voorwaarden.

- Wijziging is uitsluitend toegestaan ter plaatse van het bouwvlak.
- Het bouwvlak wordt verkleind tot de voormalige agrarische bedrijfswoning met bijhorende tuinen, erven en verhardingen en resterende bedrijfsgebouwen.
- De agrarische bedrijvigheid dient te zijn beëindigd.
- De oppervlakte aan niet-agrarische activiteiten mag niet meer bedragen dan 50% van de bestaande bedrijfsgebouwen en/of bijbehorende bouwwerken met een maximum van 500 m².
- In uitzondering op het bepaalde in lid d is voor gebruiksgerichte paardenhouderijen een grotere oppervlakte toegestaan waarbij geldt dat gebruiksgerichte paardenhouderijen niet zijn toegestaan ter plaatse van de aanduiding "Plateau" en "Noordelijk deel lage middengebied".
- Uitsluitend zijn toegestaan bedrijven uit maximaal categorie 2 van de bijgevoegde Staat van bedrijfsactiviteiten (Bijlage 2) dan wel bedrijven die daarmee naar aard en invloed vergelijkbaar zijn.
- Vervangende nieuwbouw is niet toegestaan.
- Overige bebouwing dient te worden gesloopt met uitzondering van de bedrijfswoning en bijbehorende bouwwerken van maximaal 80 m².
- Een extra bedrijfswoning bij een niet-agrarisch bedrijf wordt niet toegestaan.
- Buitenopslag is niet toegestaan.
- De niet-agrarische functie dient milieuhygiënisch inpasbaar te zijn.
- Het gebruik mag niet leiden tot extra belemmeringen voor de bedrijfsontwikkeling van de omliggende agrarische bedrijven voortvloeiende uit de milieuwetgeving.
- De verkeersaantrekkende werking dient te zijn afgestemd op de feitelijke ontsluitingssituatie en parkeren dient binnen het bestemmingsvlak plaats te vinden.
- Er is sprake van een zorgvuldige landschappelijke inpassing op basis van een erfbeplantingsplan, waarbij de landschappelijke kenmerken zoals genoemd in artikel 25.6 in acht worden genomen.

Binnen de bestemming 'Wonen' wordt in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied Bed & Breakfast aangemerkt als rechtstreekse toegestane vorm van gebruik wanneer:

- De woonfunctie in overwegende mate behouden blijft.
- Er max. 2 logeereenheden per woning aanwezig zijn, met een totale oppervlakte aan logeereenheden van max 70 m2.
- En deze logeereenheden gelokaliseerd zijn in de woning of in een bijgebouw.

Een bijzondere (extensieve) vorm van kamperen is natuurkamperen. Deze activiteit wordt mogelijk gemaakt op gronden met de bestemming 'Natuur' welke de aanduiding "specifieke vorm van natuur – natuurkampeerterrein" hebben. Op deze bestemming mag het aantal kampeerplaatsen niet meer dan 40 bedragen.

5.1.3 OVERIGE FUNCTIES

In het voorontwerp bestemmingsplan is naast de veehouderij en recreatie nog ingegaan op een aantal andere functies in het buitengebied. Zo is er onder het planthema landbouw en tuinbouw ook ingegaan op de thema's paardenhouderij, bedrijfswoning(en), boomteelt, teeltondersteunende voorzieningen (TOV), teeltondersteunende kassen (TOK), nieuwe economische dragers / vrijkomende agrarische bedrijven, neventakken bij agrarische bedrijven. Verder is er in het voorontwerp bestemmingsplan ingegaan op de planthema's werken/wonen, bos/natuur/landschap en water.

Voor een gedetailleerde beschrijving van de verschillende (plan)thema's wordt verwezen naar het voorontwerp bestemmingsplan.

5.2 ALTERNATIEVEN

Om de milieugevolgen van de mogelijkheden voor de veehouderij uit het voorontwerp bestemmingsplan te verkennen, is in het MER een tweetal alternatieven geformuleerd. Voor deze twee alternatieven zijn de milieueffecten op stikstof, geur en fijn stof bepaald (zie paragraaf 6.6). Tabel 17 geeft een overzicht van de te verkennen alternatieven.

Alternatief A	Alternatief B
10 bedrijven krijgen de mogelijkheid om te groeien tot 2 hectare bouwblok met maximaal 1,5 hectare aan bebouwing en de overige 43 bedrijven (agrarische bouwblokken met een vergunning*) krijgen ook de mogelijkheid om te groeien tot 2 hectare aan bouwblok maar met maximaal 1 hectare aan bebouwing. Alle bedrijven voldoen aan de AMvB-Huisvesting.	10 bedrijven krijgen de mogelijkheid om te groeien tot 2 hectare bouwblok met maximaal 1,5 hectare aan bebouwing. 13 bedrijven zijn binnen dit alternatief aangeduid als stopper. Dit zijn de bedrijven die worden wegbestemd in het bestemmingsplan welke nu nog zijn opgenomen in het BVB. De overige 25 bedrijven (agrarische bouwblokken met een vergunning*) met meer dan 40 nge krijgen ook de mogelijkheid om te groeien tot 2 hectare aan bouwblok** maar met maximaal 1 hectare aan bebouwing. Alle bedrijven voldaan aan AMvB-Huisvesting.

Tabel 17: Alternatief A en B.

**Alle agrarische bouwblokken op de bestemmingsplankaart zonder milieuvergunning zijn niet meegenomen.*
*** Alle locaties met minder dan 40 nge aan vee, gaan niet mee in de schaalvergroting en behouden de omvang zoals aanwezig in de huidige vergunde situatie.*

Voor beide alternatieven geldt dat bedrijven modelmatig groeien vanuit de bestaande situatie naar een gangbaar bedrijf voor komende planperiode. Hierbij is geen sprake van omschakeling van bijvoorbeeld melkrundvee naar een vorm van intensieve veehouderij zoals varkens of pluimvee. Het nieuwe bestemmingsplan sluit dit uit (zie tabel 1).

Voor intensieve veehouderij is de volgende definitie aangehouden: "Alle locaties met overwegend varkens, pluimvee, vleeskalveren, nertsen en geiten".

De alternatieven A en B zijn verkent op het maximale milieu effect voor stikstofdepositie op beschermde natuurgebieden, geur en fijn stof. Hieruit blijkt dat deze alternatieven ontwikkelingsmogelijkheden toestaan op veehouderijlocaties die niet voldoen aan de Natuurbeschermingswet 1998 en de provinciale stikstofverordeningen.

In een werksessie met gemeente en provincie is het voornemen vervolgens geoptimaliseerd. Doel hiervan is risicoreductie op een niet haalbaar plan vanuit de Natuurbeschermingswet 1998. Hierdoor zijn de ontwikkelingsmogelijkheden voor het bestemmingsplan Buitengebied verder beperkt. Deze bijstelling van het plan is besproken met de klankbordgroep waarin LTO-Noord en de natuurorganisaties zijn vertegenwoordigd. Het bestemmingsplan is vervolgens na deze optimalisatie beoordeeld als het voorkeursalternatief (VKA). Voor het voorkeursalternatief zijn ook de milieueffecten op landschap, cultuurhistorie, archeologie, geluid, verkeer, gezondheid en water & bodem bepaald (zie paragraaf 6.7). Tabel 18 beschrijft het voorkeursalternatief.

Voorkeursalternatief
In het voorkeursalternatief is er geen mogelijkheid tot nieuwvestiging, omschakeling of hervestiging van veehouderijbedrijven. Daarnaast is er in het voorkeursalternatief geen sprake van uitbreiding van agrarische bouwkavels met intensieve veehouderij. In het voorkeursalternatief krijgen een 8-tal rundveebedrijven, in overleg met de klankbordgroep[8], de mogelijkheid om te groeien tot 2 hectare bouwblok met maximaal 1,5 hectare aan bebouwing. De overige 12 rundveebedrijven (agrarische bouwblokken met een vergunning*) met meer dan 40 nge krijgen ook de mogelijkheid om te groeien tot 2 hectare aan bouwblok** maar met maximaal 1 hectare aan bebouwing. Met uitzondering van deze 20 rundveebedrijven*** worden alle veehouderijlocaties op de muur begrensd. Alle bedrijven voldoen aan de AMvB-Huisvesting.

Tabel 18 Voorkeursalternatief.

**Alle agrarische bouwblokken op de bestemmingsplankaart zonder milieuvergunning zijn niet meegenomen.*
*** Alle locaties met minder dan 40 nge aan vee, gaan niet mee in de schaalvergroting en behouden de omvang zoals aanwezig in de huidige vergunde situatie.*

[8] De klankbordgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de provincie Gelderland, Waterschap Rivierenland, Werkgroep Milieubeheer Groesbeek (WMG), Heemkundekring, STER (Stichting Toerisme en Recreatie), ZLTO (Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie), RECRON (Vereniging van Recreatieondernemers Nederland), Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer (SBB) en Groesbeekse ondernemersvereniging (GOV).

**** Het VKA gaat uit van het feit dat de 20 rundveebedrijven een Natuurbeschermingswetvergunning krijgen voor het maximaal benutten van hun bouwblok in het nieuwe plan met een maximale ammoniakemissie. Dit is overigens niet waarschijnlijk. Daarnaast is het maximale milieueffect vooral bepaald doordat het VKA uitgaat van de maximale stalbezetting met vee terwijl de referentie uitgaat van de feitelijke stalbezetting op basis van het aantal dieren uit de CBS-Statline voor 2011. Dit is 35% van de vergunde stalbezetting (zie tabel 14). Dit is, hoewel mogelijk, zeer onwaarschijnlijk. De effecten van het voorkeursalternatief die in dit MER in beeld zijn gebracht zijn dus te beoordelen als een worst-case invulling van het voorkeursalternatief.*

Varianten op het voorkeursalternatief
Als variant op het voorkeursalternatief is het VKA doorgerekend op basis van de best beschikbare staltechnieken. Het resultaat hiervan staat beschreven in paragraaf 6.7.1.

Recreatie
De mogelijkheden voor recreatie uit het voorontwerp bestemmingsplan zijn het vertrekpunt voor de beoordeling van milieugevolgen. Deze mogelijkheden uit het voorontwerp bestemmingsplan zijn uitgewerkt in paragraaf 5.1.2.
De milieugevolgen van de mogelijkheden voor recreatie uit het voorontwerp bestemmingsplan zijn op kwalitatieve wijze getoetst doormiddel van het voorkeursalternatief. Voor het voorkeursalternatief is het milieueffect op natuur bepaald (zie paragraaf 6.9).

Bijlage 4 bevat meer informatie over de wijze van modelberekeningen per alternatief.

6 Milieubeoordeling

6.1 INLEIDING

Dit hoofdstuk beschrijft de effecten van de alternatieven op de verschillende milieuaspecten. De effecten zijn getoetst op basis van verschillende criteria. Onderstaande subparagrafen beschrijven respectievelijk het studie- en plangebied, de planhorizon, de beoordelingsschaal en de relevante aspecten. De daaropvolgende paragrafen geven per aspect de effectbeschrijving weer.

6.2 STUDIE- EN PLANGEBIED

In het MER wordt onderscheid gemaakt in het plangebied en het studiegebied. Het plangebied is het gebied dat valt binnen de grenzen van het bestemmingsplan voor het buitengebied daar waar relevant. De effecten van de m.e.r.-plichtige activiteiten kunnen verder reiken dan dit plangebied, dit is afhankelijk van het milieuaspect. De omvang van dit zogenaamde studiegebied verschilt daarom per milieuaspect.

6.3 PLANHORIZON

Op grond van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is het bestemmingsplan maximaal 10 jaar geldig. De planhorizon ligt dus 10 jaar na vaststellen van het plan. De effecten van deze ontwikkelingen worden in het MER beschreven.

6.4 BEOORDELINGSSCHAAL

In het MER worden de effecten (positief en negatief) van de te onderzoeken ontwikkelingen (zoals de alternatieven voor de schaalvergroting in de landbouw) op verschillende aspecten in beeld gebracht en vergeleken met de referentiesituatie. Per aspect worden één of meer criteria gebruikt voor de effectbeoordeling. De effecten worden kwalitatief beoordeeld met zevenpunt beoordelingsschaal zoals weergegeven in Tabel 19.

Score	Toelichting
++	Zeer positieve bijdrage / effect
+	Positieve bijdrage / effect
0/+	Licht positieve bijdrage / effect
0	Gelijkblijvende bijdrage / geen of neutraal effect
0/-	Licht negatieve bijdrage / effect
-	Negatieve bijdrage / effect
--	Zeer negatieve bijdrage / effect

Tabel 19 Tabel effectscores.

6.5 RELEVANTE ASPECTEN

Veehouderij
De ontwikkeling van de veehouderij kenmerkt zich door een aantal prominente gevolgen voor de leefomgeving en het milieu, die in het MER aan de orde zullen komen.

Het betreft, min of meer in afnemende volgorde van impact:
- Natuur.
- Geur.
- Fijn stof.
- Landschap.
- Cultuurhistorie.
- Archeologie.
- Geluid.
- Verkeer.
- Gezondheid.
- Bodem en water.

Deze aspecten worden in navolgende subparagrafen 6.7.1 t/m 6.7.10 nader uitgewerkt.

Recreatie
De ontwikkeling van recreatie wordt op kwalitatieve wijze getoetst doormiddel van één voorkeursalternatief. Hierbij wordt beschouwd wat invloed is op:
- Natuur.

6.6 MILIEUBEOORDELING ALTERNATIEVEN A EN B VEEHOUDERIJ

6.6.1 STIKSTOF

Methodiek
De volgende criteria worden gehanteerd:
- Stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden;
- Stikstofdepositie op Wav-gebieden en overige natuur.

Voor wat betreft stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden , Wav-gebieden en overige natuur is de ontwikkeling van de veehouderij van belang.

Dit MER presenteert per alternatief de ammoniakemissie en -depositie. Daarbij is onderscheid gemaakt in Natura 2000-gebieden, Wav-gebieden (Wet ammoniak en veehouderij) en EHS. Per alternatief is een inschatting gegeven van de verwachte bedrijfsontwikkelingen en de deposities (toename en afname) die deze opleveren. Met een verspreidingsmodel is de toename of afname van ammoniakdepositie berekend. Hierbij is de autonome ontwikkeling, waarin o.a. alle bedrijven voldoen aan het Besluit huisvesting, verdisconteerd.

Wettelijk kader: Natuurbeschermingswet 1998
In Nederland hebben veel natuurgebieden een beschermde status onder de Natuurbeschermingswet 1998 gekregen. Daarbij kunnen twee categorieën beschermingsgebieden worden onderscheiden:
- Natura 2000-gebieden.
- Beschermde Natuurmonumenten.

Natura 2000-gebieden
Omdat het bestemmingsplan Buitengebied een plan is met potentieel significante effecten op Natura 2000-gebieden, is volgens de Natuurbeschermingswet 1998 (art. 19j) een Passende Beoordeling vereist als significante effecten niet zijn uit te sluiten met een Voortoets.

Passende Beoordeling Natura 2000
Bij de Passende Beoordeling wordt gedetailleerd in kaart gebracht wat de effecten (kunnen) zijn van de activiteit op de natuurwaarden in het gebied en welke verzachtende (mitigerende) maatregelen de initiatiefnemer van plan is te nemen. Hierbij wordt rekening gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen. De significantie van de gevolgen moet met name worden beoordeeld in het licht van de specifieke milieukenmerken en omstandigheden van het gebied. Omkeerbare en tijdelijke effecten kunnen ook significant zijn.

De Passende Beoordeling die op plan-m.e.r.-niveau is uitgevoerd, richt zich op het niveau van het bestemmingsplan. Voor gedetailleerd locatieonderzoek is het plan te globaal. Locatie, omvang en type van de veehouderijbedrijven die worden doorgerekend, zijn immers grotendeels modelmatig. Het onderzoek relateert de depositieberekeningen voor de relevante gebieden aan de gevoeligheid voor stikstofdepositie van habitattypen en natuurdoelen binnen de beschermde gebieden. Het betreft een globale beoordeling op basis van de mogelijkheden die het bestemmingsplan Buitengebied biedt.

Bij de effectbeschrijving op de Natura 2000-gebieden zijn de kritische depositiewaarden (KDW) van de habitattypen gebruikt als norm. De KDW is gedefinieerd als de grens waarboven het risico niet kan worden uitgesloten dat de kwaliteit van het habitattype significant wordt aangetast door de verzurende en/of vermestende invloed van de atmosferische stikstofdepositie (Van Dobben & Van Hinsberg, 2009). In de huidige situatie is echter de achtergronddepositie, dat wil zeggen de depositie ten gevolge van de huidige luchtkwaliteit, ter plekke van alle Natura 2000-gebieden, al hoger dan de kritische depositiewaarde van deze gebieden. Er is dus al sprake van een overbelaste situatie ten aanzien van stikstof.

De effecten zijn beschreven in relatie tot de instandhoudingsdoelen voor habitattypen. Voor deze doelen is een duidelijke, kwantitatief te onderbouwen, relatie aanwezig met de hoeveelheid stikstofdepositie. De effecten van stikstofdepositie op habitatsoorten en vogelrichtlijnsoorten is indirect. Deze effecten zijn daarom kwalitatief beschreven.

Beschermde Natuurmonumenten
Sinds de inwerkingtreding van de (oude) Natuurbeschermingswet zijn 188 gebieden aangewezen als Beschermd Natuurmonument of staatsnatuurmonument. Door de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 verdwijnt het verschil tussen Beschermde en Staatsnatuurmonumenten. Deze gebieden vallen dan onder de noemer van Beschermde Natuurmonumenten. Een deel van de Beschermde Natuurmonumenten vallen samen met Natura 2000-gebieden. Hiervoor geldt bij definitieve aanwijzing van de Natura 2000-gebieden dat de effecten van ingrepen buiten het voormalig Beschermde Natuurmonument niet meer vergunningsplichtig zijn.

Waar de gebieden niet samen vallen, blijven Beschermde Natuurmonumenten in stand en vallen onder het toetsingskader van artikel 16 van de Natuurbeschermingswet, dat hieronder wordt toegelicht.

Beoordelingskader van Beschermde Natuurmonumenten

De status Beschermd Natuurmonument betekent dat het zonder vergunning verboden is om handelingen te verrichten die schadelijk kunnen zijn voor dat natuurmonument. Het gaat om handelingen die significante gevolgen kunnen hebben voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied. Tenzij er zwaarwegende openbare belangen zijn ('dwingende reden van openbaar belang') die het verlenen van een vergunning 'noodzaken'. In tegenstelling tot de afweging bij een Natura 2000-gebied, hoeft hier geen alternatievenonderzoek plaats te vinden. Ook een Passende Beoordeling is niet verplicht.

Bij Beschermde Natuurmonumenten ontbreken de instandhoudingdoelen als toetsingskader voor mogelijke effecten, zoals bij de Natura 2000-gebieden. Het aanwijzingsbesluit van een Beschermd Natuurmonument bevat echter een overzicht van de te behouden natuurwaarden. Het toetsingskader is vergelijkbaar met dat van de Natura 2000-gebieden. Voor handelingen buiten het Beschermde Natuurmonument (voor zover aangewezen voor de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998) die significante effecten kunnen hebben op het gebied is het begrip 'externe werking' van toepassing (art. 65 Nbwet[9]). Dit betekent dat de vergunningplicht ook van toepassing is op handelingen buiten een Beschermd Natuurmonument die negatieve gevolgen kunnen hebben.

Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de Wet ammoniak en veehouderij (Wav)

Om de natuur in Nederland tot een goed functionerend ecologisch netwerk te maken, wordt de EHS begrensd en aangelegd als netwerk van bestaande en nieuwe natuur. Het wettelijke kader voor het aanwijzen (begrenzen) en beschermen van de EHS is de Nota Ruimte. De EHS wordt op provinciaal niveau uitgewerkt in provinciale structuurvisies en verordening ruimte (wettelijk toetsingskader en ruimtelijke ordening) en natuurbeheerplannen (financieel kader en uitvoering). Op de EHS is ook de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) van toepassing. De Wav is het wettelijke kader dat van toepassing is bij de toetsing van ammoniakinvloeden op de EHS.

Op 1 mei 2007 is de gewijzigde Wet ammoniak en veehouderij (Wav) in werking getreden. De Wav is bedoeld ter bescherming van de zeer kwetsbare gebieden tegen de effecten van ammoniakdepositie. Provinciale Staten wijzen deze zeer kwetsbare gebieden aan op basis van criteria die in de wet staan vermeld. De Wav bevat regels met betrekking tot de ammoniakemissie uit dierenverblijven. Het bevoegd gezag moet die regels toepassen bij beslissingen over de verlening van milieuvergunningen voor veehouderijen. De wet geeft regels voor veehouderijen die in een zeer kwetsbaar gebied of in een zone van 250 meter rondom zo'n kwetsbaar gebied liggen. Hoofdlijn hierbij is dat vestiging in deze zones niet mogelijk is en dat uitbreiding slechts mogelijk is binnen een bedrijfsemissieplafond. Alleen voor verzuring gevoelige gebieden, of delen daarvan, die zijn gelegen in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) kunnen als zeer kwetsbaar gebied worden aangewezen (art. 2, lid 2 Wav). Alle voor verzuring gevoelige gebieden, die in Beschermde Natuurmonumenten of Natura 2000-gebieden liggen, moeten worden aangewezen als zeer kwetsbaar gebied, op voorwaarde dat ze binnen de EHS liggen. Provinciale Staten zijn hiertoe verplicht (art. 2, lid 3 Wav).

Voor de effecten op Natura 2000-gebieden en Natuurmonumenten geldt het eerder geschetste toetsingskader en beoordelingskader. Voor de effecten op EHS-gebieden wordt gekeken of er toe- of afnames zijn te verwachten in de voor stikstof gevoelige delen van de EHS die begrensd zijn als voor zeer gevoelig in het kader van de Wav.

[9] In artikel 16 staat dat externe werking alleen geldt voor in het aanwijzingsbesluit beschreven activiteiten. Uit art. 65 blijkt echter dat dit alleen geldt voor beschermde natuurmonumenten die na 1 oktober 2005 zijn aangewezen en die zijn er (nog) niet.

Huidige situatie en autonome ontwikkeling

Natura 2000-gebieden

Binnen het grondgebied van de gemeente Groesbeek zijn twee Natura 2000-gebied gelegen. Het betreft het Natura 2000-gebied De Bruuk en de Sint Jansberg. Verder zijn in Afbeelding 12 de meest nabijgelegen Natura 2000-gebieden weergegeven, welke binnen de invloedsfeer van het buitengebied van de gemeente liggen. De invloedssfeer is gedefinieerd als een zone van 10 km om het plangebied.

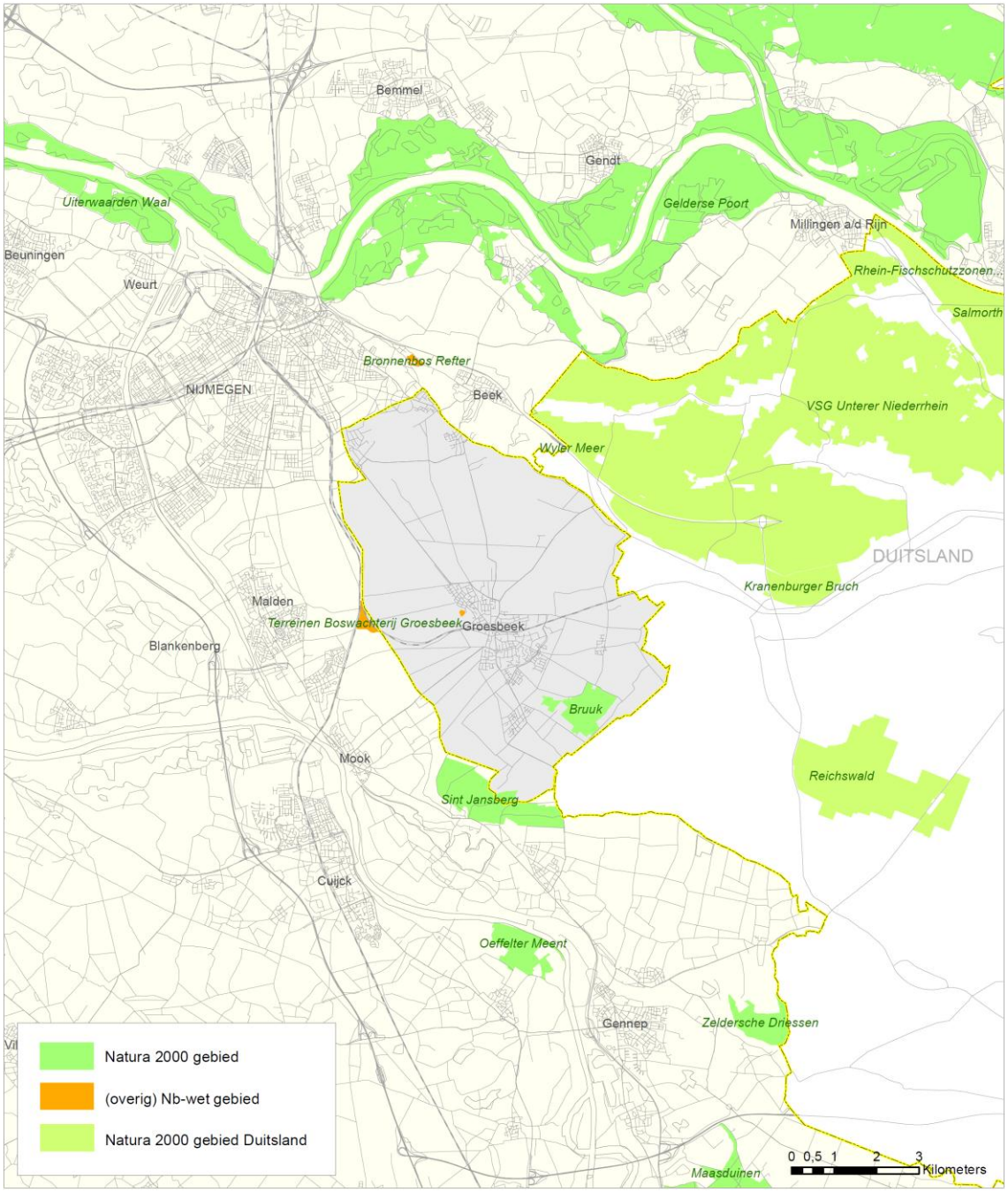

Afbeelding 12 Natura 2000-gebieden in en in de omgeving van de gemeente Groesbeek.

Wav-gebieden

In Afbeelding 13 zijn de Wav-gebieden weergegeven die gelegen zijn in en rondom het plangebied. Alleen 'voor verzuring gevoelige' gebieden die liggen in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) kunnen als zeer kwetsbaar worden aangewezen.

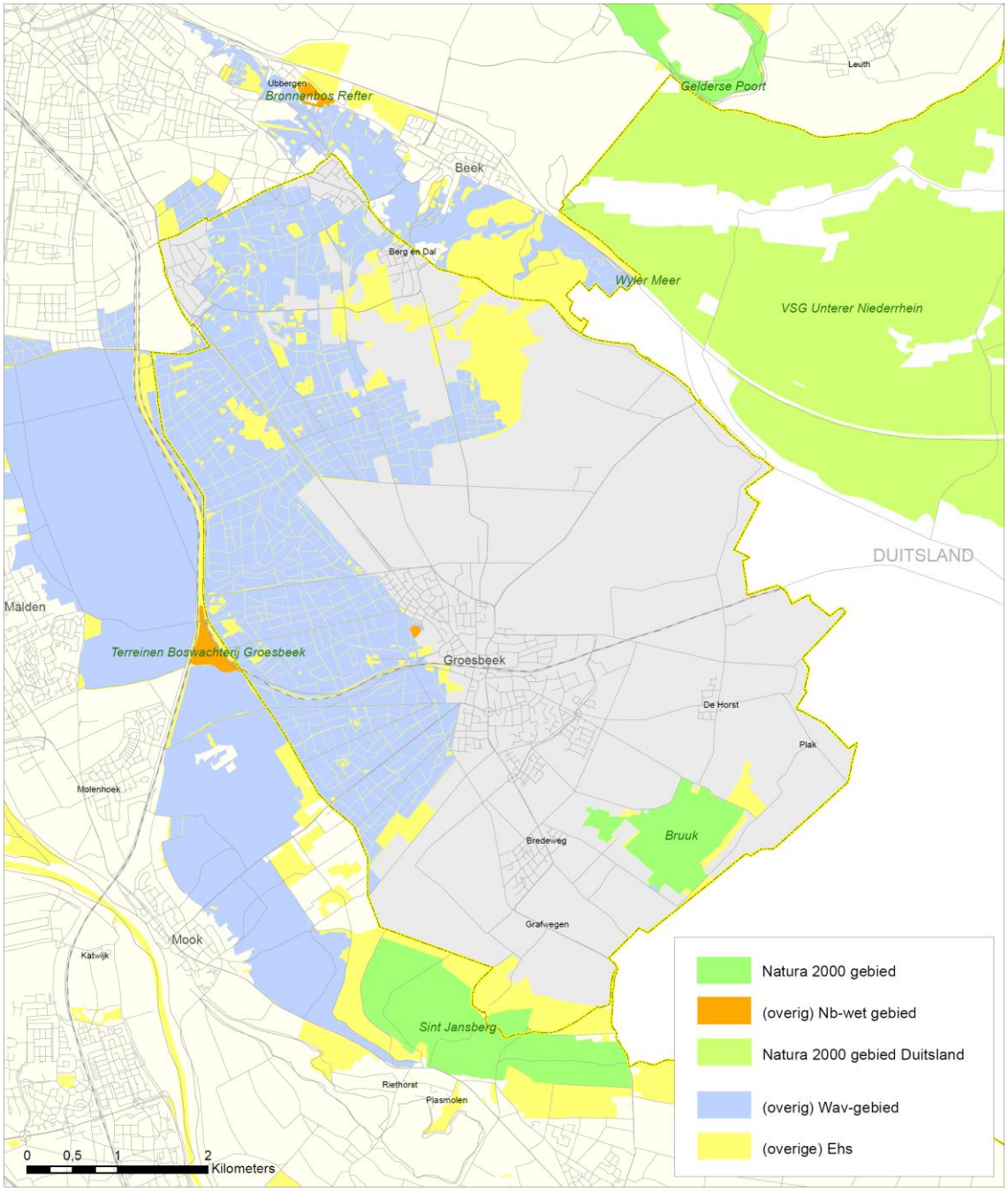

Afbeelding 13 Wav-gebieden in Groesbeek.

Overige natuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland. Het vormt de basis voor het Nederlandse natuurbeleid. In de gemeente Groesbeek is een groot deel van het buitengebied aangewezen als EHS-natuur. EHS-natuur bestaat uit bestaande natuurgebieden, en voor een kleiner deel uit natuurontwikkelingsgebieden die momenteel agrarische cultuurgrond zijn. Het betreft voornamelijk het noordwestelijk en westelijk deel van het buitengebied. Enkele gebieden in het noorden (om de Vlierenberg) en het zuiden (bij De Bruuk) zijn getypeerd als EHS-verwerven. EHS-verweven omvat landgoederen onder de Natuurschoonwet (daarop aanwezige grotere natuur- en bosgebieden zijn tot de EHS-natuur gerekend), landbouwgebieden met natuurwaarden en landbouwgebieden met een hoge dichtheid aan natuur- en boselementen. En het gebied om de Leigraaf is aangewezen als ecologische verbindingszone (EVZ). Ter verbinding van EHS-natuur en EHS-verweven worden ecologische verbindingen gerealiseerd. Deze EHS-gebieden zijn weergegeven in Afbeelding 14. Daarnaast kent de gemeente Groesbeek binnen de EHS-natuur nog Natura 2000-gebieden en een Beschermd Natuurmonument 'Terreinen Boswachterij Groesbeek' (zie Afbeelding 12).

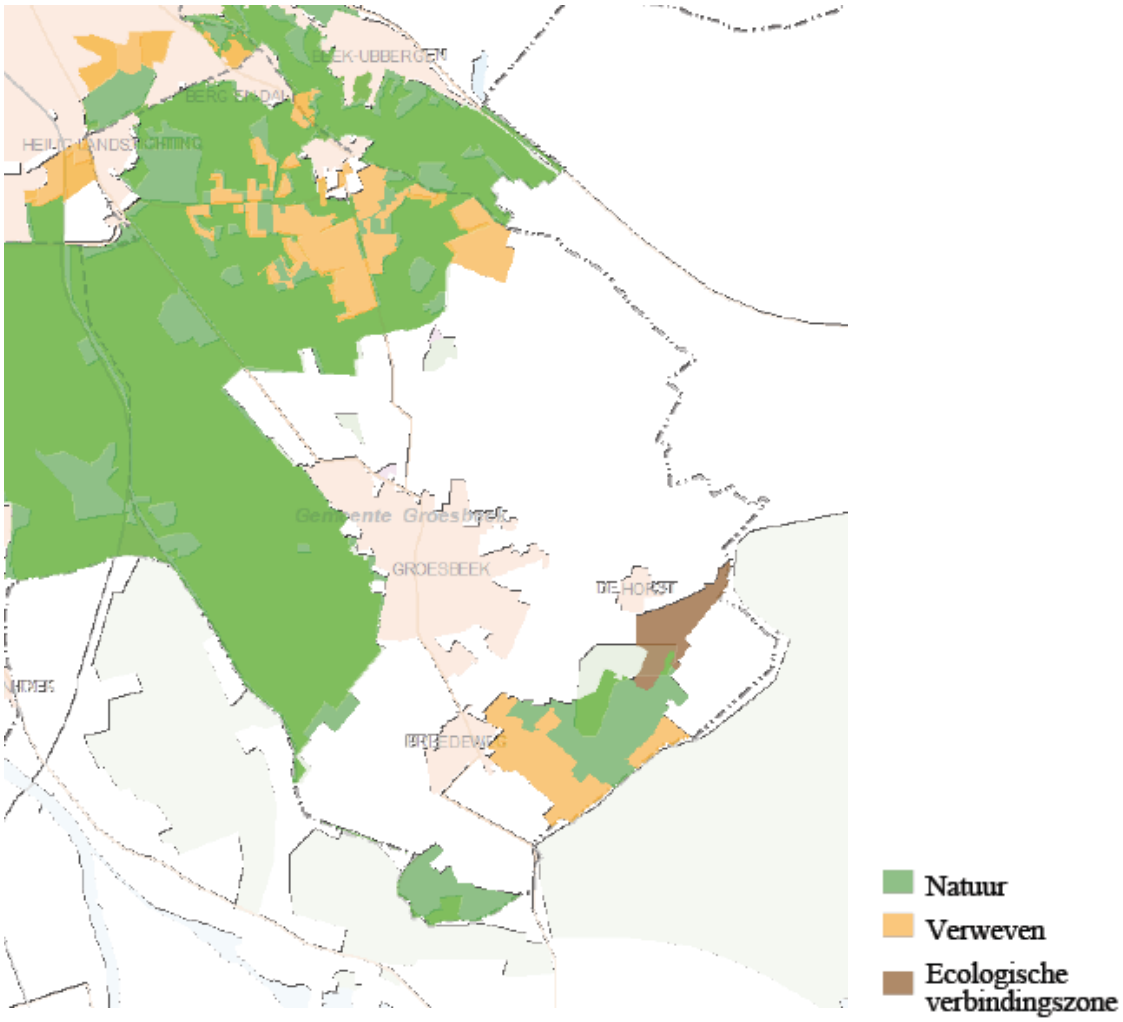

Afbeelding 14 EHS gemeente Groesbeek (bron: ags.prvgld.nl).

In het Natuurbeheerplan Gelderland 2011 heeft de provincie Gelderland de natuurdoelen voor de EHS-gebieden vastgesteld. De basis van dit plan bestaat uit een tweetal kaarten:

- Beheertypenkaart (huidige natuurbeheertypen).

- Ambitiekaart (gewenste natuurbeheertypen).

Op de natuurambitiekaart (Afbeelding 15) staan de natuurbeheertypen weergegeven voor de gemeente Groesbeek zoals gesteld in het Natuurbeheerplan Gelderland 2011. In het grootste gedeelte (oostelijk gedeelte) van de gemeente Groesbeek is het natuurdoeltypen “botanisch waardevol grasland” vastgesteld. Daarnaast kent het westelijk gedeelte van de gemeente een groot gebied met het natuurdoeltypen “droog bos met productie”. Daarnaast is ten noorden van de dorpskern Groesbeek een gebied aanwezig met het natuurdoeltypen “botanische waardevol akkerland” en “kruiden- en faunarijk grasland”. Ten zuiden van de dorpskern Groesbeek zijn ook nog gebieden aanwezig met natuurdoeltypen “hoog- en laagveenbos”, “vochtig hooiland”, “nat schraalland”, “dennen-, eiken- en beukenbos” en “kruiden- en faunarijk grasland”.

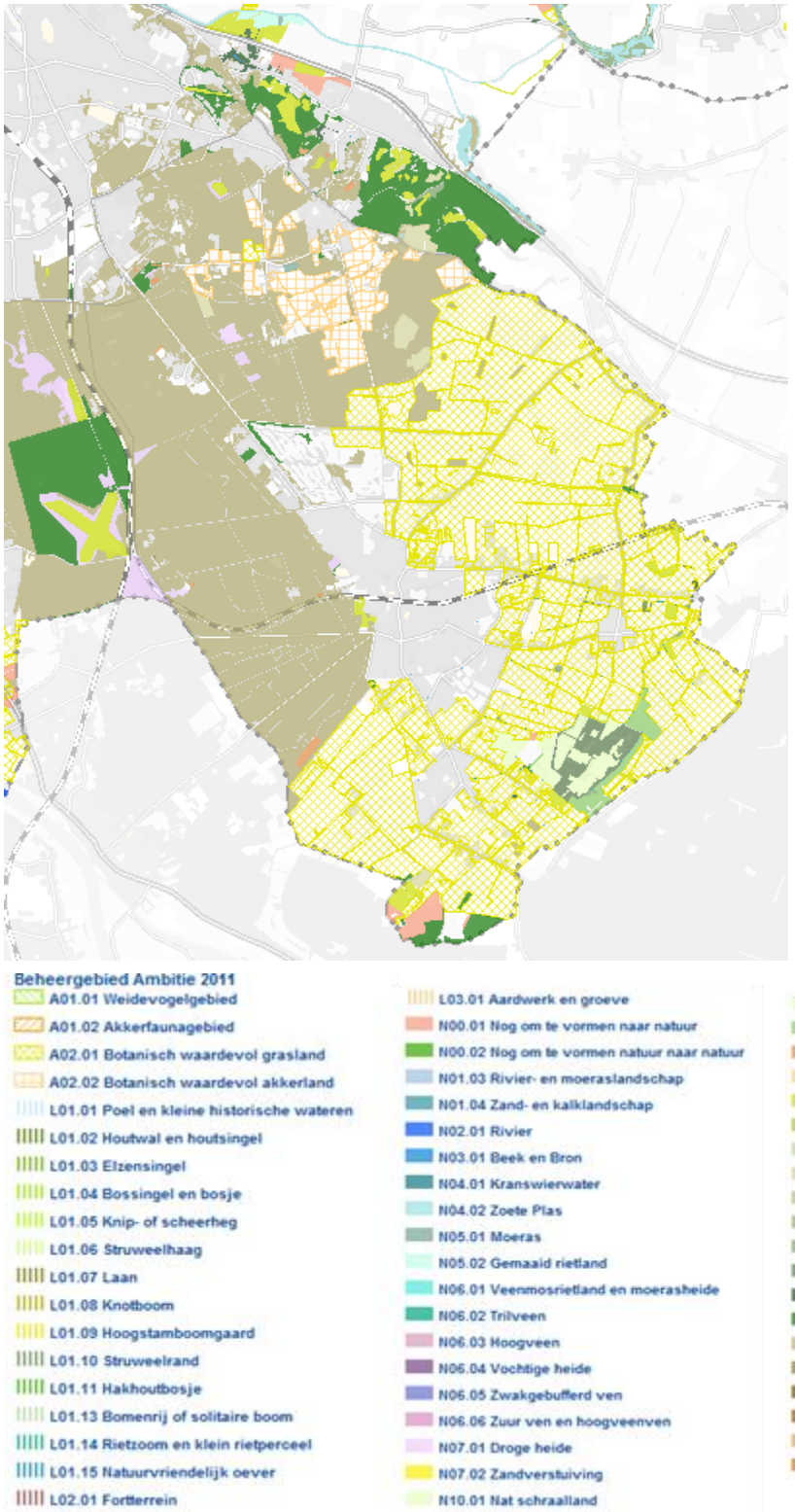

Afbeelding 15 Natuurambitiekaart gemeente Groesbeek (bron: geodata2.prvgld.nl).

Effecten

Stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden

In Tabel 20 zijn de gemiddelde deposities van stikstof weergegeven op de Natura 2000-gebieden in de omgeving van de gemeente Groesbeek. Het verschil in depositie is ook weergegeven in de kaarten in bijlage 5.

De huidige situatie vergund laat de stikstofdepositie zien vanuit de veehouderij op basis van de vergunde stalsystemen en het vergund aantal dieren. In de huidige situatie + CBS-correctie veestapel is de stikstofdepositie gecorrigeerd op basis van de latente ruimte (35%) binnen de vergunningen (zie paragraaf 3.3). Dit is de situatie zoals de veehouderijen momenteel feitelijk in bedrijf zijn. De huidige situatie + CBS wordt in de Passende Beoordeling als referentie gehanteerd. Dit omdat in het kader van de Natuurbeschermingswet en ook de provinciale Verordening stikstof en Natura 2000 de vergunde en daadwerkelijk gerealiseerde dierplaatsen in december 2004 de referentie zijn voor de beoordeling van de mogelijke toename van stikstofbelasting op Natura 2000-gebieden. Door de huidige situatie vergund te corrigeren met de CBS correctie wordt beoogd deze situatie in beeld te brengen. In de huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting is er voor de stikstofdeposities vanuit gegaan dat alle stallen voldoen aan AMvB-Huisvesting. In de huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel is er van uitgegaan dat alle huidige vergunde stallen voldoen aan AMvB-Huisvesting en is de stikstofdepositie gecorrigeerd op basis van de latente ruimte (35%) binnen de vergunningen. De huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel wordt in dit MER als referentie gehanteerd.

Zowel alternatief A als alternatief B leiden tot een verhoging van de depositie van stikstof in vrijwel alle Natura 2000-gebieden. Alleen op het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal zorgt alternatief B voor een gelijkblijvende stikstofdepositie. De toename aan stikstofdepositie is het hoogst in de gebieden Bruuk, Sint Jansberg, Wyler Meer en Kranenburger Bruch. Voor alle gebieden, uitgezonderd het Vogelschutzgebiet (VSG) Unterer Niederrhein, zijn gevoelige habitattypen aanwezig. In de huidige situatie overschrijdt de achtergronddepositiewaarde reeds de kritische depositiewaarde van de aanwezige habitattypen. Extra depositie van stikstof kan daardoor dus leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de habitattypen.

	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentie-situatie)	Alternatief A	Alternatief B
Bruuk (oost)	100	65	82	53	188	143
Bruuk (west)	67	43	57	37	126	86
Sint Jansberg	46	30	39	25	78	60
Oeffelter Meent	4	2	3	2	6	4
Gelderse Poort	3	2	3	2	6	4
Zeldersche Driessen	5	3	4	2	8	6
Uiterwaarden Waal	1	1	1	1	2	1
Maasduinen	3	2	3	2	6	4
Wyler Meer	47	31	37	24	81	57
Kranenburger Bruch	15	10	12	8	27	18
Reichswald	8	5	7	4	15	10
Rhein-Fischschutzzonen zwischen Emmerich und Bad Honnef	4	2	3	2	6	4
Salmorth	5	3	4	2	8	6
VSG Unterer Niederrhein	14	9	11	7	24	16

Tabel 20 Gemiddelde stikstofdepositie (mol/ha/jaar) op Natura 2000-gebieden.

Bronnenbos Refter is aangewezen als bosgebied met daarin een aantal bronnen, bronvijvers en bronbeken (en een klein perceel grasland met solitaire bomen). Met name de bronvegetaties zijn van grote waarde. Het Goudveil essenbos dat hier kenmerkend is komt overeen met Natura 2000-habitattype vochtig alluviale bossen. Voor Boswachterij Groesbeek zijn de overgangen van droge naar natte heide kenmerkend, evenals eikenhakhoutbos. Deze typen zijn vergelijkbaar met habitattypen vochtige en droge heide(mogelijk beukeneikenbossen met hulst). Volgens de beheerambitiekaart (zie Afbeelding 15) zijn voor de twee Beschermde Natuurmonumenten de volgende natuurtypes geambieerd: Droge heide en Haagbeuken- en essenbos. Deze natuurbeheertypen zijn vergelijkbaar met de Natura 2000-habitattypen Droge heide en Vochtige Alluviale Bossen. Voor de aangewezen habitattypen wordt in de huidige situatie de kritische depositiewaarde in het gebied reeds overschreden. Beide alternatieven leiden tot een verhoging van de depositie van stikstof ten opzichte van de referentiesituatie (zie Tabel 21). Extra depositie van stikstof kan daardoor leiden tot een negatief effect op de Beschermde Natuurmonumenten.

	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentie-situatie)	Alternatief A	Alternatief B
Terreinen Boswachterij Groesbeek (oost)	54	35	42	27	100	70
Terreinen Boswachterij Groesbeek (west)	15	10	12	8	27	19
Bronnenbos Refter	15	10	12	8	26	19

Tabel 21 Gemiddelde stikstofdepositie op Beschermde Natuurmonumenten.

Stikstofdepositie op Wav-gebieden en overige natuur

Onder de Wet Ammoniak en Veehouderij (WAV) hebben de provincies (EHS)-gebieden aangewezen die sterk gevoelig zijn voor depositie van stikstof. Een deel van deze gebieden valt onder de Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten. Deze gebieden zijn hierboven al beoordeeld.

De overige WAV-gebieden bestaan voornamelijk uit droge bossen op zandgrond en (droge) heiden. In de huidige situatie zijn ook deze gebieden reeds overbelast door stikstofdepositie. De effecten van een extra depositie van stikstof kan daardoor leiden tot een negatief effect op de als voor verzuring/vermesting aangewezen gebieden. Alternatief A en B leiden tot een hogere depositie van stikstof ten opzichte van de huidige situatie met CBS-correctie in de WAV-gebieden (zie Tabel 22 en Tabel 24). De alternatieven hebben zodoende dus een negatief effect op de gebieden die zijn aangewezen onder de WAV.

In de overige EHS zijn nauwelijks gevoelige natuurbeheertypen aanwezig. De verhoogde depositie als gevolg van alternatieven A en B heeft daarom naar verwachting geen significant negatief effect op de EHS die niet is aangewezen onder de WAV (zie Tabel 23 en Tabel 25).

	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentie-situatie)	Alternatief A	Alternatief B
Wav-gebieden	31	20	25	16	54	39

Tabel 22 Gemiddelde stikstofdepositie op Wav-gebieden Gelderland, voor zover geen Natura 2000 of Nb-wet gebied (mol/ha/jr).

	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentie-situatie)	Alternatief A	Alternatief B
EHS natuur	44	29	37	24	78	61
EHS verbindingszone	88	57	77	50	182	128

Tabel 23 Gemiddelde stikstofdepositie op EHS Gelderland, voor zover geen Natura 2000 of Nb-wet gebied (mol/ha/jr).

	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentie-situatie)	Alternatief A	Alternatief B
Wav-gebieden	23	15	18	12	41	29

Tabel 24 Gemiddelde stikstofdepositie op Wav-gebieden Limburg, voor zover geen Natura 2000 of Nb-wet gebied (mol/ha/jr).

	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentie-situatie)	Alternatief A	Alternatief B
EHS natuur	43	28	35	23	72	57
EHS verbindingszone	22	14	18	12	38	27

Tabel 25 Gemiddelde stikstofdepositie op EHS Limburg, voor zover geen Natura 2000 of Nb-wet gebied (mol/ha/jr).

Effectbeoordeling

De effectscores voor alternatief A en B en voor de beide criteria zijn zeer negatief (- -), zie Tabel 26. De stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden is zeer negatief beoordeeld omdat een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden zeker niet is uit te sluiten. De effectscore voor WAV-gebieden en overige natuur is zeer negatief (- -) beoordeeld omdat de extra stikstofdepositie leidt tot een verslechtering van de toch al gevoelige WAV-gebieden en leidt tot een negatief effect op de twee Beschermde Natuurmonumenten. De toename van stikstofdepositie op de overige EHS is als neutraal beoordeeld.

Criterium	Alternatief A	Alternatief B
Stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden	- -	- -
Stikstofdepositie op Wav-gebieden en overige natuur	- -	- -
Stikstofdepositie op de overige EHS	0	0

Tabel 26 Totale effectscores stikstof.

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

6.6.2 GEUR

Methodiek

Op basis van het gemeentelijke vergunningenbestand is voor de alternatieven met een door ARCADIS ontwikkelde GIS-applicatie (gecombineerd met het programma V-stacks-gebied) berekend en in kaart gebracht welke achtergrondbelasting aan geur optreedt ten gevolge van de stalemissies in gemeente Groesbeek. Deze achtergrondbelasting geeft samen met onderstaande milieukwaliteitscriteria (Tabel 27) een beeld van het leefklimaat in het buitengebied van de gemeente.

De volgende criteria zijn gehanteerd:

- Ontwikkeling woon- en leefklimaat a.d.h.v. de geurbelasting binnen de bebouwde kom (achtergrondbelasting).
- Ontwikkeling woon- en leefklimaat a.d.h.v. de geurbelasting in het buitengebied (achtergrondbelasting).

Achtergrondbelasting (OU/m^3)	Kans op geurhinder	Beoordeling leefklimaat
0 – 1.5	<5%	Zeer goed
1.6 – 3.7	5-10%	Goed
3.8 – 6.5	10-15%	Redelijk goed
6.6 – 9.9	15-20%	Matig
10 – 14.1	20-25%	Tamelijk slecht
14.2 – 19.1	25-30%	Slecht
19.2 – 25.2	30-35%	Zeer slecht
>25.2	>35%	Extreem slecht

Tabel 27 Milieukwaliteit criteria voor geurhinder.

Voor het aspect geur wordt er gekeken naar de ontwikkelingen van de intensieve veehouderij. Deze levert namelijk een bijdrage aan geurhinder door middel van stalemissies. Voor melkveehouderijen is geen geuremissiefactor vastgesteld, hiervoor geldt een minimum afstand van 100 meter tussen het dichtstbij gelegen emissiepunt van de melkveehouderij en een geurgevoelig object in de bebouwde kom. Ten opzichte van geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom geldt een afstand van 50 meter. De melkveehouderij is daarom niet meegenomen in onderstaande beoordeling.

Ontwikkeling achtergrondbelasting

De afbeeldingen in bijlage 4 van het MER geven de achtergrondbelasting weer voor de verschillende huidige situaties en de alternatieven, op basis van de modelmatige uitgangspunten. Een beschrijving van de modelmatige uitgangspunten is opgenomen in paragraaf 4.1.2.

De kaarten geven een beeld van een mogelijke ontwikkeling van de achtergrondbelasting. Daarbij is het nodig om de achtergrondbelasting te relateren aan milieukwaliteitscriteria (zie hierboven) en het aantal geurgehinderden (de blootstelling aan de geurbelasting). In onderstaande tabellen (Tabel 28 en Tabel 29) zijn de resultaten weergegeven ten opzichte van de geurgevoelige objecten (zoals woningen in het buitengebied).

Binnen bebouwde kom	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentiesituatie)	Alternatief A	Alternatief B
Classificatie						
Zeer goed	2976	5856	3131	6201	1511	3081
Goed	5024	2595	4950	2255	5699	4838
Redelijk goed	473	59	395	54	1228	568
Matig	37	10	34	10	71	32
Tamelijk slecht	10	5	10	5	11	5
Slecht	5	1	5	1	5	1
Zeer slecht	0	1	0	1	0	0
Extreem slecht	2	0	2	0	2	2

Binnen bebouwde kom	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentiesituatie)	Alternatief A	Alternatief B
Totaal	8527	8527	8527	8527	8527	8527
Hinder-percentage*	5,8	5,7	4,2	4,1	7,1	5,8

Tabel 28 Achtergrondbelasting geur binnen de bebouwde kom naar classificatie woon- en leefmilieu voor de verschillende alternatieven (in absolute aantallen geurgehinderden).

** Berekend door per klasse te vermenigvuldigen met de kans op geurhinder en te sommeren per huidige situatie/alternatieven.*

Buiten bebouwde kom	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentiesituatie)	Alternatief A	Alternatief B
Classificatie						
Zeer goed	398	534	412	547	328	512
Goed	340	295	333	289	316	229
Redelijk goed	119	39	114	35	159	112
Matig	10	12	11	9	58	24
Tamelijk slecht	12	4	10	4	11	7
Slecht	5	1	4	1	12	5
Zeer slecht	0	6	0	6	0	0
Extreem slecht	7	0	7	0	7	2
Totaal	891	891	891	891	891	891
Hinder-percentage*	6,4	6,2	4,6	4,5	7,5	5,6

Tabel 29 Achtergrondbelasting geur buiten de bebouwde kom naar classificatie woon- en leefmilieu voor de verschillende alternatieven (in absolute aantallen geurgehinderden).

** Berekend door per klasse te vermenigvuldigen met de kans op geurhinder en te sommeren per huidige situatie/alternatieven.*

Effecten en effectbeoordeling

Tabel 30 geeft een overzicht van de totale effectscores geur met betrekking tot de alternatieven A en B en de criteria leefklimaat binnen de bebouwde kom en leefklimaat buiten de bebouwde kom.

Binnen en buiten de bebouwde kom leidt alternatief A tot een verslechtering van het woon- en leefmilieu ten opzichte van de huidige vergunde situatie (vergunningen 2012). Dit ontstaat doordat in alternatief A de geurhinder toeneemt omdat veehouderijen uitbreiden. Het woon- en leefmilieu binnen de bebouwde kom blijft in alternatief B hetzelfde ten opzichte van de huidige vergunde situatie.

Dit komt omdat de uitbreiding van een aantal veehouderijen wordt gecompenseerd door het wegbestemmen van een aantal veehouderijen. Buiten de bebouwde kom zorgt alternatief B voor een verbetering van het woon- en leefmilieu ten opzichte van de huidige vergunde situatie. Dit ontstaat doordat het wegbestemmen van een aantal veehouderijen een positiever effect heeft op geurhinder dan het negatieve effect wat ontstaat door de uitbreiding van een aantal veehouderijen.

Het woon- en leefmilieu binnen en buiten de bebouwde kom verslechterd in alternatief A en B ten opzichte van de referentie, dus huidige situatie vergund inclusief CBS-correctie en AMvB-Huisvesting. Deze verslechtering is in alternatief A groter dan in alternatief B. Feitelijk wordt een groot deel van dit negatief effect veroorzaakt door de veronderstelde opvulling van de latente ruimte in vergunningen. De veestapel groeit dan met de nog beschikbare ruimte in de vergunningen, als gevolg waarvan de geurbelasting met 35% toeneemt.

Vanwege de grote verslechtering van het woon- en leefmilieu scoort alternatief A zeer negatief (- -) voor het effect op het woon- en leefmilieu binnen en buiten de bebouwde kom ten opzichte van de referentie. Alternatief B zorgt voor een minder grote verslechtering van het woon- en leefmilieu binnen en buiten de bebouwde kom en scoort licht negatief (0/-) ten opzichte van de referentie.

De milieuruimte wordt ook door andere wetten en regels beperkt. Met name de Natuurbeschermingswet en de provinciale Verordening stikstof en Natura 2000 zorgen er voor dat de emissies veel minder kunnen toenemen en dat de ammoniakemissie per saldo zal moeten dalen. Hierdoor wordt het risico op een te hoge achtergrondbelasting met betrekking tot geur beperkt.

Criterium	Alternatief A	Alternatief B
Leefklimaat binnen de bebouwde kom	- -	0/-
Leefklimaat buiten de bebouwde kom	- -	0/-

Tabel 30 Totale effectscores geur.

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

6.6.3 FIJN STOF

Methodiek

Voor emissies van fijn stof zijn onderscheidend het type bedrijf en de verkeersbewegingen die daarbij een rol spelen. Daarom is luchtkwaliteit beoordeeld op de volgende criteria:

- Bedrijfsvoering: fijn stof (PM10).
- Verkeer: fijn stof (PM10).

Voor wat betreft de invloed op fijn stof is de veehouderij relevant. In de alternatieven kan er een toename ontstaan aan (vracht)verkeer. Daarnaast kan een concentratie aan veehouderijen de concentratie aan fijn stof verhogen. In de achtergrondconcentraties zijn de bijdrages van de bestaande veehouderijen al inbegrepen. Nieuwe overschrijdingen van de wettelijke normen in de toekomst kunnen bij een adequate vergunningverlening in principe niet plaatsvinden, tenzij de normen worden bijgesteld op basis van nieuwe inzichten bijvoorbeeld de dosis-effectrelatie.

Huidige situatie en autonome ontwikkeling
In paragraaf 4.1.3 is ingegaan op de fijn stof situatie in de gemeente Groesbeek. Er kan gesteld worden dat in de gemeente de normen voor fijn stof niet worden overschreden, althans op globaal niveau. Fijn stof is voor veehouderijen in de gemeente Groesbeek geen bepalend of beperkend criterium voor wat betreft de milieuruimte voor alle veehouderijen, maar lokaal kunnen er wel knelpunten zijn of ontstaan door een relatief hoge concentratie. Vooral pluimveebedrijven stoten fijn stof uit. Het invloedsgebied van dergelijke lokale bronnen is relatief beperkt.

Effecten en effectbeoordeling
Bedrijfsvoering
Door wetgeving zullen er in de alternatieven geen overschrijdingen van de fijn stof-norm mogen ontstaan voor wat betreft de luchtkwaliteit. De relevante verschillen die optreden zijn beperkt tot een gebied op relatief korte afstand van de veehouderijen (met name de pluimveebedrijven). Omdat de milieuruimte voor met name geur beperkt, is dwingt dit al snel tot technieken die minstens tot stabilisatie, maar mogelijk zelfs tot een daling van de emissie van fijn stof leiden. Beide alternatieven zijn derhalve op het criterium bedrijfsvoering (fijn stof) beoordeeld als neutraal (0) ten opzichte van de referentiesituatie.

Verkeer
Beide alternatieven zorgen voor een toename aan transportbewegingen in het buitengebied van de gemeente Groesbeek. Per saldo en op het niveau van de gehele gemeente Groesbeek is het effect van verkeer op fijn stof voor alternatief A beoordeeld als negatief (-). Alternatief B scoort licht negatief (0/-) ten opzichte van de referentiesituatie. Dit vanwege de minder grote toename aan verkeer in het buitengebied en daarmee de minder grote toename aan fijn stof emissies.

Bij bovenstaande effectbeoordeling dient de kanttekening geplaatst te worden dat de toename aan verkeersbewegingen en fijn stof emissies slechts een zeer beperkt aandeel vormen in de reeds aanwezige verkeersbewegingen en fijn stof emissies. Eventuele hoge concentraties zijn dan ook alleen merkbaar op lokaal niveau.

Criterium	Alternatief A	Alternatief B
Bedrijfsvoering: fijn stof (PM10)	0	0
Verkeer: fijn stof (PM10)	-	0/-

Tabel 31 Totale effectscores fijn stof.

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

6.7 MILIEUBEOORDELING VOORKEURSALTERNATIEF VEEHOUDERIJ

6.7.1 NATUUR

Methodiek
De volgende criteria worden gehanteerd:
- Stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.
- Stikstofdepositie op Wav-gebieden en overige natuur.
- Soortbescherming Flora- en faunawet.

Voor wat betreft stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden, Wav-gebieden en overige natuur is de ontwikkeling van de veehouderij van belang. Aangezien op het niveau van dit MER de detailinformatie over soorten niet voorhanden is, is er op hoofdlijnen getoetst aan de effecten op soorten door invloed van de veehouderij.

Huidige situatie en autonome ontwikkeling

Natura 2000-gebieden, Wav-gebieden en overige natuur

Voor een beschrijving van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling voor Natura 2000-gebieden, Wav-gebieden en overige natuur wordt verwezen naar paragraaf 6.6.1.

Soorten in de gemeente Groesbeek

Verspreidingsgegevens over het voorkomen van beschermde soorten in het buitengebied van de gemeente Groesbeek zijn niet of slecht beperkt voorhanden. Vanuit de geïnventariseerde quick-scans Flora- en faunawet en vleermuisonderzoeken blijkt dat op bestaande bouwblokken van agrarische bedrijven verschillende gebouw bewonende soorten zoals kerkuil, steenuil, huismus, steenmarters en verschillende soorten vleermuizen voorkomen.

Naast bovenstaande informatie is met behulp van de website van RAVON bepaald dat onderstaande soorten in de gemeente Groesbeek voorkomen (zie Tabel 32). Hier gaat het om soorten die algemeen voorkomen in Nederland en enkele strikt beschermde soorten.

Soortgroep/soorten	Flora- en faunawet
Amfibieën	
Alpenwatersalamander	Tabel 2
Kleine watersalamander	Tabel 1
Gewone pad	Tabel 1
Bruine kikker	Tabel 1
Bastaardkikker	Tabel 1
Reptielen	
Hazelworm	Tabel 3
Zandhagedis	Tabel 3
Levendbarende hagedis	Tabel 2
Gladde slang	Tabel 3
Ringslang	Tabel 3

Tabel 32 Relatie tussen soorten, aanwezig in het plangebied (bron: RAVON), en de bescherming hiervan op grond van de Flora- en faunawet (tabel 1 t/m 3).

Het is aannemelijk dat een aantal strikt beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet voorkomt in het buitengebied van de gemeente Groesbeek.

Voor de algemene soorten uit Tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt een vrijstelling voor artikelen 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld, mits de zorgplicht is acht wordt genomen. Voor soorten die voorkomen in Tabel 2 van de Flora- en faunawet geldt een vrijstelling voor bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, mits er een goedgekeurde gedragscode wordt gevolgd. In dat geval hoeft er voor deze activiteiten geen ontheffing aangevraagd te worden. Voor strikt beschermde soorten van Tabel 3 (Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bijlage 1 AMvB art. 75 Flora- en faunawet) geldt geen vrijstelling.

Ook niet op basis van een gedragscode. Voor deze soorten is een ontheffing nodig indien verbodsbepaling worden overtreden. Vogels zijn niet opgenomen in Tabel 1 t/m 3 van de Flora- en faunawet: alle vogels zijn in Nederland beschermd. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij broedvogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord zijn verboden. Het is voor effecten op broedende vogels niet mogelijk om een ontheffing aan te vragen: effecten op broedende vogels moeten zoveel mogelijk voorkomen worden. Uitzonderingen vormen de vogels met een jaarrond beschermde nestplaats, voor deze soorten is wel een ontheffing vereist. Deze wordt alleen verkregen indien er een belang volgens de Vogelrichtlijn aanwezig is. Voor alle beschermde soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt wel een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken.

Effecten

Stikstofdepositie op Natura 2000

Zoals weergegeven in Tabel 33 en bijlage 5 leidt het voorkeursalternatief tot een verhoging van de stikstofdepositie in vrijwel alle Natura 2000-gebieden ten opzichte van de referentiesituatie. Alleen op het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal blijft de stikstofdepositie door het voorkeursalternatief gelijk. De toename aan stikstofdepositie is het grootst op de Natura 2000-gebied Bruuk, Sint Jansberg en het Wyler Meer. Een toename aan stikstofdepositie kan leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de habitattypen. Dit omdat in de huidige situatie de achtergronddepositiewaarde reeds de kritische depositiewaarde van de aanwezige habitattype overschrijdt, uitgezonderd het Natura 2000-gebied Vogelschutzgebiet (VSG) Unterer Niederrhein.

	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentie-situatie)	Voorkeurs-alternatief
Bruuk (oost)	100	65	82	53	71
Bruuk (west)	67	43	57	37	50
Sint Jansberg	46	30	39	25	37
Oeffelter Meent	4	2	3	2	3
Gelderse Poort	3	2	3	2	3
Zeldersche Driessen	5	3	4	2	4
Uiterwaarden Waal	1	1	1	1	1
Maasduinen	3	2	3	2	3
Wyler Meer	47	31	37	24	39
Kranenburger Bruch	15	10	12	8	12
Reichswald	8	5	7	4	7
Rhein-Fischschutzzonen zwischen Emmerich und Bad Honnef	4	2	3	2	3
Salmorth	5	3	4	2	4
VSG Unterer Niederrhein	14	9	11	7	11

Tabel 33 Gemiddelde stikstofdepositie (mol/ha/jaar) op Natura 2000-gebieden.

Het voorkeursalternatief leidt tot een verhoging van de depositie van stikstof ten opzichte van de referentiesituatie (zie Tabel 34). Extra stikstofdepositie kan leiden tot een negatief effect op de Beschermde Natuurmonumenten.

	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentie-situatie)	Voorkeurs-alternatief
Terreinen Boswachterij Groesbeek (oost)	54	35	42	27	50
Terreinen Boswachterij Groesbeek (west)	15	10	12	8	13
Bronnenbos Refter	15	10	12	8	13

Tabel 34 Gemiddelde stikstofdepositie op Beschermde Natuurmonumenten.

Stikstofdepositie op Wav-gebieden en overige natuur

Het voorkeursalternatief leidt tot een hogere depositie van stikstof ten opzichte van de referentiesituatie in de WAV-gebieden (zie Tabel 35 en Tabel 37). Het voorkeursalternatief heeft zodoende dus een negatief effect op de gebieden die zijn aangewezen onder de WAV. In de overige EHS-gebieden zijn nauwelijks gevoelige natuurbeheertypen aanwezig. De verhoogde depositie als gevolg van het voorkeursalternatief heeft daarom naar verwachting geen effect op de EHS die niet is aangewezen onder de WAV (zie Tabel 36 en Tabel 38).

	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentie-situatie)	Voorkeurs-alternatief
Wav-gebieden	31	20	25	16	28

Tabel 35 Gemiddelde stikstofdepositie op Wav-gebieden Gelderland, voor zover geen Natura 2000 of Nb-wet gebied (mol/ha/jr).

	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentie-situatie)	Voorkeurs-alternatief
EHS natuur	44	29	37	24	40
EHS verbindingszone	88	57	77	50	73

Tabel 36 Gemiddelde stikstofdepositie op EHS Gelderland, voor zover geen Natura 2000 of Nb-wet gebied (mol/ha/jr).

	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentie-situatie)	Voorkeurs-alternatief
Wav-gebieden	23	15	18	12	20

Tabel 37 Gemiddelde stikstofdepositie op Wav-gebieden Limburg, voor zover geen Natura 2000 of Nb-wet gebied (mol/ha/jr).

	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentie-situatie)	Voorkeurs-alternatief
EHS natuur	43	28	35	23	35
EHS verbindingszone	22	14	18	12	17

Tabel 38 Gemiddelde stikstofdepositie op EHS Limburg, voor zover geen Natura 2000 of Nb-wet gebied (mol/ha/jr).

Varianten op het voorkeursalternatief

In Tabel 39 is het resultaat op de ammoniakemissie opgenomen bij verschillende varianten op het voorkeursalternatief. In relatie tot de berekende stikstofdepositie bij het voorkeursalternatief zijn de volgende conclusies af te leiden:

- Het voorkeursalternatief kan zorgen voor een toename aan stikstofbelasting en heeft daarmee mogelijk significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden. Een dergelijke ontwikkeling past niet binnen de randvoorwaarden van de Natuurbeschermingswet. Het benutten van de planologische mogelijk die geboden worden in het voorontwerp bestemmingsplan, is dus niet mogelijk bij een dergelijke "ontwikkeling".
- Indien er gebruik wordt gemaakt van de inzet van de best beschikbare staltechnieken voor de potentiele groeiers in het voorkeursalternatief is er nog steeds sprake van een toename aan stikstofbelasting op Natura 2000-gebieden in vergelijking met het referentieniveau van de Natuurbeschermingswet (Vergunde situatie gecorrigeerd voor de feitelijke bezetting via de CBS-correctie).
- Indien in het voorkeursalternatief alle veehouderijen gebruik maken van de inzet van de best beschikbare staltechnieken dan is er sprake van een afname aan stikstofbelasting op Natura 2000-gebieden in vergelijking met het referentieniveau van de Natuurbeschermingswet (Vergunde situatie gecorrigeerd voor de feitelijke bezetting via de CBS-correctie). Uitgaande van de inzet van dergelijke technieken bij nieuwe maar ook bestaande bedrijven, is het dus mogelijk om gebruik te maken van de geboden planologische ruimte, binnen de randvoorwaarden van de Natuurbeschermingswet.

	NH3 emissie (kg/jr)	Procentueel (vergunde emissie = 100%)
Huidige situatie vergund	87968	100%
Huidige situatie vergund + CBS-correctie veestapel	57179	65%
Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	69087	79%
Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel	44907	51%
Huidige situatie vergund + minimale emissies	36384	41%
Huidige situatie vergund + minimale emissies + CBS-correctie veestapel	23650	27%
Voorkeursalternatief	73513	84%
Voorkeursalternatief waarbij potentiele groeiers op minimale emissies	62994	72%
Voorkeursalternatief waarbij alle veehouderijen op minimale emissies	49687	56%
Voorkeursalternatief waarbij alle veehouderijen op minimale emissies + CBS-correctie veestapel	39400	45%

Tabel 39 Ammoniakemissies bij varianten op het voorkeursalternatief.

Passende Beoordeling

In het kader van de Natuurbeschermingswet en ook de provinciale Verordening stikstof en Natura 2000 zijn de vergunde en daadwerkelijk gerealiseerde dierplaatsen in december 2004 (de datum waarop de lijst van gebieden van communautair belang ingevolge de Habitatrichtlijn is vastgesteld) de referentie voor de beoordeling van de mogelijke toename van stikstofbelasting op Natura 2000-gebieden. Is het gebied eerder al als Vogelrichtlijn-gebied aangewezen, dan geldt in zoverre de datum van aanwijzing als Vogelrichtlijn-gebied als referentiedatum, met als vroegst mogelijke datum: 10 juni 1994 (zijnde de datum waarop Vogelrichtlijn-gebieden onder het beschermingsregime van artikel 6 Hrl kwamen te vallen).

Omdat de meeste habitatgebieden binnen de Natura 2000-gebieden gevoelig zijn voor verzuring en nu al een belasting van stikstof hebben die hoger is dan de kritische depositiewaarden, kan gesteld worden dat een dergelijke toename van stikstofdepositie conform het voorkeursalternatief niet past binnen de toetsingskaders. Bij een dergelijke toename van depositie, die binnen de planologische mogelijkheden theoretisch gezien zou kunnen plaatsvinden, zijn significante effecten immers niet op voorhand uit te sluiten. Dit vereist een zogenaamde Passende Beoordeling, ook al kan gesteld worden dat bij een adequate vergunningverlening o.g.v. Natuurbeschermingswet 1998 een dergelijke ontwikkeling niet kan optreden. De Passende Beoordeling is als afzonderlijke rapportage in bijlage 1 opgenomen.

RESULTAAT PASSENDE BEOORDELING

In de huidige situatie leidt de achtergronddepositie voor alle Natura 2000-gebieden in en in de omgeving van Groesbeek tot een overschrijding van de kritische stikstofdepositie van verschillende stikstofgevoelige habitattypen. Ook in de toekomst (2020) wordt nog steeds een overschrijding van de kritische depositiewaarden verwacht. Het voorkeursalternatief zorgt, op het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal na, voor een toename aan stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden in vergelijking met de huidige situatie + CBS-correctie veestapel. Het voorkeursalternatief heeft daarmee mogelijk significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van deze Natura 2000-gebieden. Indien in het voorkeursalternatief alle veehouderijen gebruik maken van de inzet van de best beschikbare staltechnieken dan is er sprake van een afname aan stikstofbelasting op Natura 2000-gebieden in vergelijking met de huidige situatie + CBS-correctie (referentiesituatie). Uitgaande van de inzet van dergelijke technieken bij nieuwe maar ook bestaande bedrijven, is het dus mogelijk om gebruik te maken van de geboden planologische ruimte, binnen de randvoorwaarden van de Natuurbeschermingswet. Significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden zijn bij dit variant op het voorkeursalternatief uit te sluiten.

Gelet op de zeer strikte regels van de (huidige) Natuurbeschermingswet (omgekeerde bewijslast) zal er bij het vaststellen van het bestemmingsplan Buitengebied met zekerheid uitgesloten moeten worden dat er een toename van de depositie van stikstof op de overbelaste Natura 2000-gebieden kan ontstaan. Indien dat op dat moment onvoldoende is geborgd via andere regelingen (provinciale verordening, vertaling PAS (Programmatische Aanpak Stikstof) in aanpassing Natuurbeschermingswet) zal deze borging c.q. toets een plek moeten krijgen in de planregels van het bestemmingsplan Buitengebied.

Effecten op soorten

De ingrepen vanuit het voorkeursalternatief vinden veelal plaats op bestaande bouwblokken van agrarische bedrijven. Op deze bouwblokken en in de omgeving van de bouwblokken komen gebouw bewonende vogelsoorten zoals kerkuil, steenuil en huismus voor. Ook broeden deze soorten vaak in de agrarische bedrijfsgebouwen. Verder gebruiken vleermuizen en steenmarters boerderijen of schuren als verblijfsplaats. Andere zwaarder beschermde soorten zijn niet direct te verwachten op agrarische bouwkavels. Wanneer boerderijen en/of schuren gesloopt worden, kunnen eventuele verblijfplaatsen van beschermde soorten verloren gaan. Bij uitbreiding van bebouwing kan er tevens verlies van habitat van beschermde soorten optreden.

Het voorkeursalternatief maakt het mogelijk dat bestaande bebouwing wordt gesloopt. Ook maakt het voorkeursalternatief een toename aan bebouwing mogelijk. Deze ontwikkelingsmogelijkheden vanuit het voorkeursalternatief zorgen ervoor dat het voorkeursalternatief voor wat betreft het effect op soorten licht negatief (0/-) is beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie.

Bij concrete initiatieven dient de toetsing op soorten uit de Flora- en faunawet te worden betrokken.

Effectbeoordeling

Het voorkeursalternatief leidt tot een negatief (-) effect op de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Dit is negatief beoordeeld omdat een significant negatief effect op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden niet is uit te sluiten. Op het criterium ammoniakdepositie op Wav-gebieden en overige natuur scoort het voorkeursalternatief negatief (-). Dit omdat de extra stikstofdepositie leidt tot een verslechtering van de toch al gevoelige WAV-gebieden en leidt tot een negatief effect op de twee Beschermde Natuurmonumenten. De toename aan stikstofdepositie heeft geen gevolgen voor de overige EHS omdat hier gevoelige natuurbeheertypen ontbreken. Verder heeft het voorkeursalternatief een licht negatief effect op soorten beschermd via de Flora- en faunawet. Dit omdat boerderijen en/of schuren gesloopt kunnen worden, en er uitbreiding van bebouwing plaatsvindt.

Criterium	Voorkeursalternatief
Stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden	-
Stikstofdepositie op Wav-gebieden	-
Stikstofdepositie op de overige EHS	0
Soortenbescherming Flora- en faunawet	0/-

Tabel 40 Totale effectscores natuur.

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende en compenserende maatregelen

Stimuleren van verdergaande emissiebeperkende maatregelen dan wettelijk vereist volgens de AMvB-Huisvesting en de IPPC-richtlijn voor grote bedrijven is een mogelijk extra mitigerende maatregel (zie resultaat alternatief best beschikbare technieken). Indien de gemeente hiertoe besluit, is het voor de hand liggend om dit toe te passen bij omgevingsvergunningen (Wabo). Ook kan de gemeente een bijdrage leveren aan de implementatie van het generiek beleid gericht op een versnelde afname van de emissie van ammoniak, o.a. door het gebruik van emissiearme stalsystemen en andere technieken om emissies te voorkomen en te beperken te stimuleren en, waar deze verplicht zijn, te controleren op een goede werking. Een actief gemeentelijk beleid gericht op het intrekken van onbenutte planologische mogelijkheden voor hergebruik van bestaande veehouderijen kan helpen de vergunde emissie van ammoniak nog verder te doen dalen. Gezien de afstand tussen de veehouderijen in Groesbeek en de Natura 2000-gebieden zullen positieve effecten van een gemeentelijk gebiedsgericht beleid groot zijn.

Leemten in kennis en informatie

Er zijn geen leemten in kennis en informatie geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

6.7.2 GEUR

Methodiek

De methodiek welke is gehanteerd voor de beoordeling van het woon- en leefmilieu van het voorkeursalternatief komt overeen met de methodiek gehanteerd voor de beoordeling van het woon- en leefmilieu alternatieven (zie paragraaf 6.6.2).

Ontwikkeling achtergrondbelasting

De afbeeldingen in bijlage 4 van het MER geven de achtergrondbelasting weer voor de verschillende huidige situaties en het voorkeursalternatief, op basis van de modelmatige uitgangspunten. Een beschrijving van de modelmatige uitgangspunten is opgenomen in paragraaf 4.1.2.

De kaarten geven een beeld van een mogelijke ontwikkeling van de achtergrondbelasting. Daarbij is het nodig om de achtergrondbelasting te relateren aan milieukwaliteitscriteria (zie hierboven) en het aantal geurgehinderden (de blootstelling aan de geurbelasting). In onderstaande tabellen (Tabel 41 en Tabel 42) zijn de resultaten weergegeven ten opzichte van de geurgevoelige objecten (zoals woningen in het buitengebied).

Binnen bebouwde kom	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentiesituatie)	Voorkeursalternatief
Classificatie					
Zeer goed	2976	5856	3131	6201	4475
Goed	5024	2595	4950	2255	3787
Redelijk goed	473	59	395	54	236
Matig	37	10	34	10	21
Tamelijk slecht	10	5	10	5	5
Slecht	5	1	5	1	1
Zeer slecht	0	1	0	1	0
Extreem slecht	2	0	2	0	2
Totaal	8527	8527	8527	8527	8527
Hinder-percentage*	5,8	5,7	4,2	4,1	4,9

Tabel 41 Achtergrondbelasting geur binnen de bebouwde kom naar classificatie woon- en leefmilieu voor het voorkeursalternatief (in absolute aantallen geurgehinderden).

** Berekend door per klasse te vermenigvuldigen met de kans op geurhinder en te sommeren per huidige situatie/voorkeursalternatief.*

Buiten bebouwde kom	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentiesituatie)	Voorkeursalternatief
Classificatie					
Zeer goed	398	534	412	547	568
Goed	340	295	333	289	214
Redelijk goed	119	39	114	35	90

Buiten bebouwde kom	Huidige situatie vergund	Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel (referentiesituatie)	Voorkeursalternatief
Matig	10	12	11	9	8
Tamelijk slecht	12	4	10	4	7
Slecht	5	1	4	1	2
Zeer slecht	0	6	0	6	0
Extreem slecht	7	0	7	0	2
Totaal	891	891	891	891	891
Hinder-percentage*	6,4	6,2	4,6	4,5	4,8

Tabel 42 Achtergrondbelasting geur buiten de bebouwde kom naar classificatie woon- en leefmilieu voor het voorkeursalternatief (in absolute aantallen geurgehinderden).

** Berekend door per klasse te vermenigvuldigen met de kans op geurhinder en te sommeren per huidige situatie/voorkeursalternatief.*

Effecten en effectbeoordeling

Tabel 43 geeft een overzicht van de effectscores van het voorkeursalternatief voor wat betreft het leefklimaat binnen en buiten de bebouwde kom.

Binnen en buiten de bebouwde kom leidt het voorkeursalternatief tot een verbetering van het woon- en leefmilieu ten opzichte van de huidige vergunde situatie (vergunningen 2012). Dit ontstaat doordat in het voorkeursalternatief het wegbestemmen van een aantal veehouderijen een positief effect heeft op geurhinder.

Het woon- en leefmilieu binnen en buiten de bebouwde kom verslechterd in het voorkeursalternatief ten opzichte van de referentie, dus huidige situatie vergund inclusief CBS-correctie en AMvB-Huisvesting. Deze verslechtering is het grootst binnen de bebouwde kom. Feitelijk wordt een groot deel van dit negatief effect veroorzaakt door de veronderstelde opvulling van de latente ruimte in vergunningen. De veestapel groeit dan met de nog beschikbare ruimte in de vergunningen, als gevolg waarvan de geurbelasting met 35% toeneemt.

Vanwege de verslechtering van het woon- en leefmilieu scoort het voorkeursalternatief licht negatief (0/-) voor het effect op het woon- en leefmilieu binnen en buiten de bebouwde kom ten opzichte van de referentie.

Criterium	Voorkeursalternatief
Leefklimaat binnen de bebouwde kom	0/-
Leefklimaat buiten de bebouwde kom	0/-

Tabel 43 Totale effectscores geur.

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende en compenserende maatregelen
Ook hier is het stimuleren van verdergaande emissiebeperkende maatregel dan wettelijk vereist volgens de AMvB-Huisvesting en de IPPC-richtlijn voor grote bedrijven een mogelijk extra mitigerende maatregel (zie resultaat alternatief best beschikbare staltechnieken).

Leemten in kennis en informatie
Er zijn geen leemten in kennis en informatie geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

6.7.3 FIJN STOF

Methodiek
De methodiek welke is gehanteerd voor de beoordeling van effecten op fijn stof van het voorkeursalternatief komt overeen met de methodiek gehanteerd voor de beoordeling van effecten op fijn stof door de alternatieven (zie paragraaf 6.6.3).

Huidige situatie en autonome ontwikkeling
Voor een beschrijving van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling voor fijn stof wordt verwezen naar paragraaf 6.6.3.

Effecten en effectbeoordeling
Bedrijfsvoering
Voor het criterium bedrijfsvoering (fijn stof) is het voorkeursalternatief niet onderscheidend ten opzichte van alternatief A en B. Het voorkeursalternatief scoort voor het criterium bedrijfsvoering (fijn stof) derhalve neutraal (0) ten opzichte van de referentiesituatie.

Verkeer
Het voorkeursalternatief zorgt voor een zeer beperkte toename aan transportbewegingen in het buitengebied van de gemeente Groesbeek. Per saldo en op het niveau van de gehele gemeente Groesbeek is het effect van verkeer op fijn stof voor het voorkeursalternatief beoordeeld als licht negatief (0/-).

Bij bovenstaande effectbeoordeling dient de kanttekening geplaatst te worden dat de toename aan verkeersbewegingen en fijn stof emissies slechts een zeer beperkt aandeel vormen in de reeds aanwezige verkeersbewegingen en fijn stof emissies. Eventuele hoge concentraties zijn dan ook alleen merkbaar op lokaal niveau.

Criterium	Voorkeursalternatief
Bedrijfsvoering: fijn stof (PM10)	0
Verkeer: fijn stof (PM10)	0/-

Tabel 44 Totale effectscores fijn stof.

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende en compenserende maatregelen
Voor beperking van fijn stof emissies uit de veehouderij bestaan desgewenst de volgende mogelijkheden:
- Aanpak van de bron: voermaatregelen (gebruik coating tegen stofverspreiding) & huisvesting (strooisel, mest afdekken).

- Aanpak luchtkwaliteit in de stal: vernevelen (olie/water), elektrostatisch filter. Aanpak luchtkwaliteit bij de uitlaat: (combi-)wasser, watergordijn, filters, groensingels. Bij toepassing van een chemische of biologische luchtwasser kan de emissie van fijn stof met circa 60% worden gereduceerd. Bij toepassing van de gecombineerde luchtwasser bedraagt de reductie circa 80%.

Leemten in kennis en informatie

De effectscores zijn bepaald op basis van expertbeoordeling. De modelberekeningen (cumulatieve concentratie fijn stof door veehouderijen (zie Afbeelding 10)) zijn uitgevoerd op basis van standaard stalparameters. De uitvoering van stallen zoals de exacte ligging van emissiepunten en de wijze van de uitstroom van lucht uit de stallen, bepalen in sterke mate lokale concentraties. Net als de aanwezigheid van andere lokale bronnen, die onvoldoende zichtbaar zijn in de landelijke gegevens m.b.t. de achtergrondbelasting. In het kader van dit onderzoek zijn onvoldoende gegevens beschikbaar om een betere prognose te maken. Het voldoen aan de grenswaarde van een uitbreiding wordt nader getoetst in het kader van de daarvoor benodigde vergunningaanvraag. Er zijn geen leemten die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

6.7.4 LANDSCHAP

Methodiek

Het volgende criterium wordt gehanteerd:

- Beïnvloeding regionale landschapsstructuur (variatie, herkenbaarheid en identiteit).
- Beïnvloeding openheid van de glooiende hellingen.
- Beïnvloeding contrast tussen grootschalige open karakter en natte besloten karakter.
- Beïnvloeding karakteristieke kleinschalige en afwisselende kring van lintdorpen.

Referentiesituatie

Het landschap van de gemeente wordt gekenmerkt door de volgende zes zones. Deze worden in beeld (Afbeelding 16) en tekst per stuk besproken (bron: Regionaal Landschapsontwikkelingsplan, 2005).

- **Nederzettingen op de beboste helling (nr. 10):** Dorpen met soms sprookjesachtige bebouwing, door hoogteverschillen en architectuur die rijk aan detaillering is. Bosrijke omgeving dringt door tot in de tuinen. Beken zijn met het project “WaterWerkt!” zichtbaar gemaakt in de bebouwde kom, maar ook in de overgang naar de Ooijpolder.
- **Glooiende hellingen langs de Wylerbaan (nr. 11):** Glooiende hellingen met verre uitzichten, over de hellingen verspreide erven en bosjes. In het westen zijn de hellingen steiler en daar zijn ook enkele graften aanwezig. Er ligt enige bebouwing, waaronder enkele grote gebouwen, langs de Wylerbaan. Vanaf de Wylerbaan liggen veel doodlopende (vaak weggeploegde) zandpaden in oostwest richting. De oude spoorbaan is duidelijk zichtbaar als lijn in het landschap. Enige niet-agrarische bedrijvigheid (manege en tuincentrum) langs de Wylerbaan, maar verder door hele gebied grootschalige akkerbouw en veeteelt. Het toerisme is gekoppeld aan langeafstandswandelpaden en verblijfsrecreatie. Er ligt een camping en een bungalowpark midden in dit gebied.
- **Schildbroek e.o. (nr. 12, noordelijk deel):** Ondanks kwel en lage ligging, een grootschalig en open landschap; verspreide boerderijen met grote, vaak nieuwe schuren. De agrarische bedrijven zijn relatief grootschalig.

- **Nat en laag middengebied (nr. 12, zuidelijk deel):** Dit middengebied heeft twee gezichten. In het oosten is het grotendeels besloten door de moerasbossen, natte weides en hooilanden van De Bruuk. In het westen en noorden is het grootschalig en open. Het Schildbroek wordt landschappelijk afgescheiden door de bebouwing van de Horst en de Cranenburgsestraat. De bult van de stortplaats is niet in de bebossing van het lage middengebied opgenomen, maar ligt open en bloot afbreuk te doen aan de sfeer in het Bekken van Groesbeek. Dit natte, lage, besloten gebied is, tussen De Horst en Plak door, waterhuishoudkundig wel, maar ruimtelijk-visueel en ecologisch niet verbonden met de lage bossen van Kreuzfurth bij Kranenburg. In de oostelijke helft ligt natuurgebied en in het westen menging van enkele relatief grootschalige agrarische bedrijven en enkele regionale voorzieningen als de zuiveringsinstallatie en de stortplaats. Het Schildbroek is vooral agrarisch.
- **Kring van lintbebouwing (nr. 13):** Lintdorpen met kleinschalige afwisseling in tuinen, boomgaarden, weides, akkers en moestuinen. Dicht bij de rand van de bebouwde kom van Groesbeek ontbreekt de kleinschaligheid en is het door enkele grote bedrijven en onsamenhangende dorpsrand-activiteiten een rommelig gezicht.
- **Helling op de stuwwal (nr. 14):** Open, grootschalig glooiend gebied met fantastische uitzichten over het Bekken. Het wordt aan de hoge kant begrensd door bossen, aan de lage kant door de lintdorpen. Op de hellingen liggen enkele verspreide houtwallen en bosjes met historische betekenis. Er zijn ook enkele oude paden, o.a. naar de Sint Jansberg. Grootschalige, moderne agrarische bedrijven (veeteelt, akkerbouw) op de hellingen.

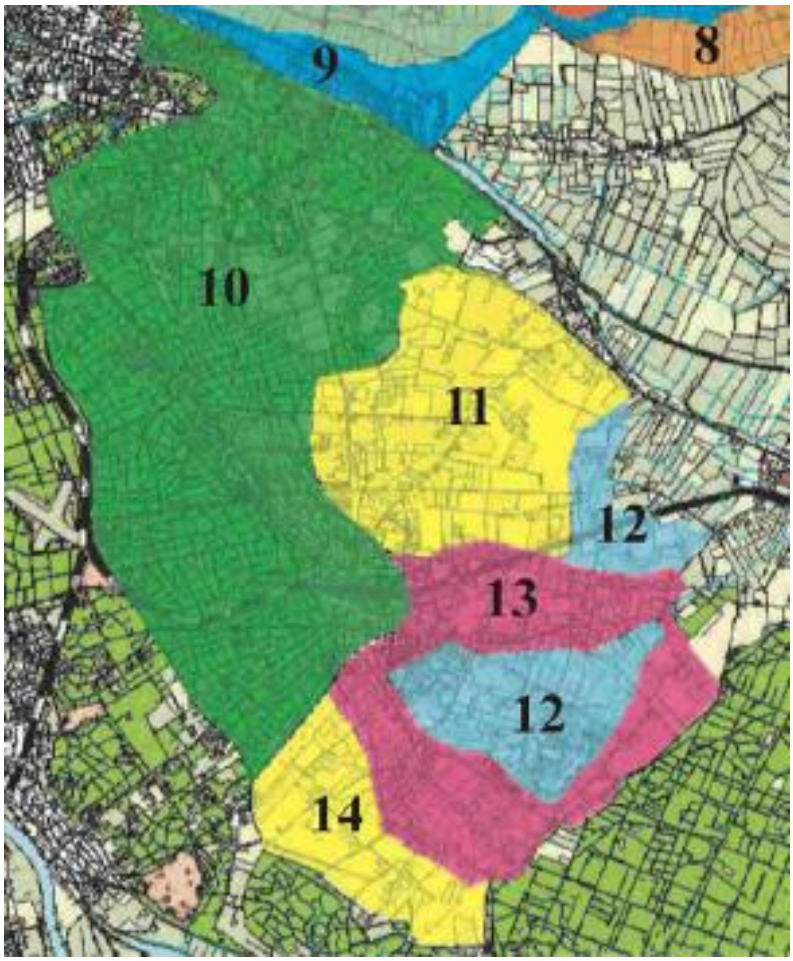

Afbeelding 16 Landschappelijke zones in de gemeente Groesbeek (bron: Regionaal Landschapsontwikkelingsplan voor de gemeente Groesbeek, Millingen a/d Rijn, Ubbergen).

Effecten en effectbeoordeling
Het bestemmingsplan houdt terdege rekening met landschappelijke waarden. In het bestemmingsplan wordt nadrukkelijk aangegeven dat bij aanpassing van de bestaande situatie bij agrarische bedrijven het landschap er toe doet, zowel bij bebouwing as bij teeltondersteunende voorzieningen buiten het bouwvlak. Er mag geen sprake zijn van onevenredige aantasting van landschappelijke kenmerken en/of er dient sprake te zijn van een zorgvuldige landschappelijke inpassing op basis van een erfbeplantingsplan, waarbij de landschappelijke kenmerken in acht moeten worden genomen. Deze landschappelijke kenmerken zijn daarbij in artikel 25.6 expliciet benoemd en bestemd. Daarnaast kan sprake zijn van specifieke clausules, bijvoorbeeld doordat teeltondersteunende voorzieningen niet zijn toegestaan ter plaatsen van de aanduiding 'open gebied', 'erosiedal', 'steilrand' en landschapswaarden. Effecten zullen daardoor sterk beperkt worden, maar dat wil niet zeggen dat er geen effecten hoeven te zijn.

Lastig bij de beoordeling van het gebied, is dat door de akkerbouw het gebied afhankelijk van het seizoen meer of minder last heeft van de visueel ruimtelijke effecten van de schaalvergroting in de landbouw. Met name maisteelt blokkeert veel van het zicht, waardoor in die periode het effect zeer gering zal zijn.

Los van dit seizoenseffect is het hele gebied in verschillende mater gevoelig voor de te verwachten schaalvergroting in de veehouderij:

- **Nederzettingen op de beboste helling (nr. 10):** Weinig gevoelig, want weinig bedrijven die niet zeer zichtbaar zijn in de bosrijke context.
- **Glooiende hellingen langs de Wylerbaan (nr. 11):** Gebied is door zijn openheid en grote aantal bedrijven relatief gevoelig. Naast de veehouderijbedrijven zijn ook andere agrarische bedrijven in het gebied aanwezig. Het gebied wordt daardoor nu al in behoorlijke mate door agrarische bebouwing beïnvloed. Het reliëf verzacht of versterkt dit enigszins afhankelijk van het gezichtspunt.
- **Schildbroek e.o. (nr. 12, noordelijk deel):** Gebied is door de wat grotere dichtheid aan relevante veehouderij bedrijven wat gevoeliger dan gebied 11.
- **Nat en laag middengebied (nr. 12, zuidelijk deel):** Ondanks een fors aantal agrarische bedrijven, komt in het gebied zelf komen relatief weinig relevante veehouderij bedrijven voor. Ook is het gebied relatief kleinschalig, waardoor de impact minder van schaalvergroting minder zal zijn. Daarnaast is het gebied in de huidige situatie relatief verrommeld. Huidige bedrijven zijn lang niet altijd goed ingepast (matige erfbeplanting). Met de eisen die aan schaalvergroting worden gesteld zou hier zelfs sprake kunnen zijn van kwaliteitsverbetering.
- **Kring van lintbebouwing (nr. 13):** Relatief kleinschalig gebied met een veelheid van agrarische bedrijven, waaronder meerdere relevante veehouderij bedrijven. Uitbreiding van deze bedrijven kan de ruimtelijke opbouw van de linten verstoren.
- **Helling op de stuwwal (nr. 14):** Door zijn openheid en het voorkomen van meerdere relevante bedrijven lijkt dit gebied relatief gevoelig voor schaalvergroting van de bedrijven. De meeste bedrijven liggen echter nu al als groene eilanden in de ruimte en vormen zo een eigen landschapsbeeld, dat naar verwachting door de schaalvergroting met bijbehorende inpassingsmaatregelen niet significant aangetast zal worden.

In zijn algemeenheid wordt het effect van de schaalvergroting nog wel verzacht omdat de meeste agrarische bedrijven gekoppeld zijn aan landschappelijke groenstructuren, waardoor de effecten verzacht worden.

Op basis van bovenstaande kan niet gesteld worden dat door schaalvergroting in de veehouderij, de regionale landschapsstructuur wordt beïnvloed. Gebieden behouden hun identiteit en herkenbaarheid. Verschillen zouden zelfs sterker kunnen worden, omdat in bepaalde gebied meer sprake is van schaalvergroting (met name in de grootschalige gebieden) dan in de kleinschalige gebieden.

Omdat de veehouderij maar een beperkt onderdeel is van de agrarische bedrijvigheid, zal dit effect zeer beperkt zijn. Alles bij elkaar moet het effect voor dit criterium als neutraal (0) worden beoordeeld.

De uitbreiding van veehouderij bedrijven in glooiende gebied zal wel degelijk de openheid van de gebieden beïnvloeden, maar mede door de inpassingsvoorschriften en de grootte van de ruimtes toch in zeer beperkte mate. Het effect wordt daarom als licht negatief (0/-) beoordeeld.

Voor het contrast tussen open grootschalige gebieden en natte besloten karakter geldt grotendeels hetzelfde als bij het criterium regionale structuur. Ook hier wordt daarom het effect als neutraal (0) beoordeeld.

De lintdorpenstructuren kunnen wel degelijk leiden onder de schaalvergroting van de veehouderij. De ruimtelijke afwisseling en doorzichten kunnen ondanks de inpassingsmaatregelen negatief beïnvloed worden. Het effect wordt daarom als negatief (-) beoordeeld.

Criterium	Voorkeursalternatief
Beïnvloeding regionale landschapsstructuur (variatie, herkenbaarheid en identiteit)	0
Beïnvloeding openheid van de glooiende hellingen.	0/-
Beïnvloeding contrast tussen grootschalige open karakter en natte besloten karakter.	0
Beïnvloeding karakteristieke kleinschalige en afwisselende kring van lintdorpen.	-

Tabel 45 Totale effectscores landschap.

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende en compenserende maatregelen
Het bestemmingsplan voorziet al in voldoende mate in beschermingsmaatregelen en actief beleid ten aanzien van het voorkomen van negatieve effecten onder andere door adequate gebiedsgerichte inpassingsmaatregelen.

Leemten in kennis en informatie
Er zijn geen leemten in kennis en informatie geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

6.7.5 CULTUURHISTORIE

Methodiek
Het volgende criterium wordt gehanteerd:
- Beïnvloeding cultuurhistorische waardevolle elementen en patronen.
- Beïnvloeding karakteristieke boerderijcomplexen/gebouwensembles.
- Beïnvloeding aardkundig waardevolle elementen en patronen.
- Beïnvloeding oude linten en ontginningsassen.

Referentiesituatie
De eerste bewoning van Groesbeek dateert uit het Mesolithicum (circa 9000 en 6000 voor Chr.). Een bloeitijd lijkt er te zijn in de IJzertijd. Op allerlei plaatsen in het gebied zijn vondsten gedaan die duiden op bewoning.

Bijzonder zijn de resten van een 'cultus-plaats' uit de late IJzertijd of de vroeg Romeinse tijd op de terreinen bij de Colonjes (Klein Amerika). Buiten de grens van Groesbeek moet een Romeinse villa gestaan hebben. Vermoedelijk heeft de streek rond Berg en Dal niet alleen gediend als wingewest voor baksteen (en hout) maar ook voor water. Er zou een waterleidingsysteem hebben gelopen. Na de Romeinen verviel de cultuur, bossen keerden terug, maar de omgeving bleef in trek. Karel de Grote stichtte zijn palts in Nijmegen. Water Meerwijk aan de Meerwijkselaan bij Berg en Dal is aangemerkt als terrein van zeer hoge archeologische waarde vanwege een vestigingsplaats van de Heren van Groesbeek. Terzelfder tijd moet ook in Groesbeek zelf al sprake zijn geweest van een (rijke) boerderij. Er is bosbeheer en akkerbouw (granen) op de Groesbeekse heuvels. Het woud werd behalve voor hout en jacht ook benut als veeweide. Het (oer)woud tussen Nijmegen en Kleef heette toen Ketelwoud. Een speciale categorie waarover nog weinig bekend is betreft het vermoedelijke tracé van een Romeinse waterleiding die een kwelzone/brongebied in het Kerstendal verbindt met de legioenslegerplaats op de Hunnerberg te Nijmegen. Een deel van de locaties waar aanwijzingen zijn gevonden voor de vroegere loop van het Romeinse aquaduct hebben nu een beschermde status. Een ander noemenswaardig monument zijn de steen- en pottenbakkersovens bij de Holdeurn (Holthurnse Hof). In Groesbeek vindt vooral in de 14e eeuw een flinke uitbreiding van de cultuurgronden plaats. Rond 1350 komen de ontginningen tot stilstand door de ineenstorting van de economie en de uitdunning van de bevolking als gevolg van de pestepidemieën uit die tijd. Het zal tot in de 17^{e} eeuw duren voordat het cultuurland weer zijn oude omvang krijgt. Onder Koning Willem I werd het Groesbeekse Nederrijk verkocht aan particulieren. Ook in deze periode zijn er landgoederen gesticht. Vooral na de afname van het belang van de bossen en heiden als graasgronden vanaf het eind van de 19e eeuw lukte het de herbebossing van de stuwwallen effectief te ondernemen. Er zou nog eenmaal een aanzienlijke ontginning plaatsvinden: het gebied van Klein Amerika en de St. Jansberg is pas in het begin van de twintigste eeuw ontgonnen.

In totaal kent de gemeente Groesbeek 16 rijksmonumenten, waarvan 11 in het buitengebied, en 30 gemeentelijke monumenten in het buitengebied. Deze worden beschermd via de Monumentenwet en de Erfgoedverordening Groesbeek 2010 van 2 september 2010.

Daarbij heeft de provincie Gelderland een cultuurhistorische Beleidskaart welke in combinatie met bijbehorend schema geeft in tien gebieden voor heel Gelderland de cultuurhistorische identiteitsdragers weer. De provincie hanteert deze kaart om bij ruimtelijke ontwikkeling actief bij te dragen aan behoud, herstel en ontwikkeling van cultuurhistorische kwaliteiten. Het buitengebied van de gemeente Groesbeek ligt binnen het gebied "Wal van Nijmegen"(groen) zoals zichtbaar is in Afbeelding 17.

Wal van Nijmegen	*Strategische ligging* (ligging was inzet in Romeinse Tijd, Middeleeuwen, daarna tot en met de Tweede Wereldoorlog; Nijmegen was in de 20e eeuw 'frontstad' van Katholiek Nederland)
	Park- en boslandschap (het oorspronkelijke Rijkswald kende in de loop der eeuwen een ontwikkeling tot een waaier van aantrekkelijke park- en boslandschappen, die doorlopen in Noord-Limburg en Nordrhein-Westfalen)

Afbeelding 17 Cultuurhistorische Beleidskaart (thema kaart 13) (bron: Streekplan Gelderland 2005).

Effecten en effectbeoordeling

Er heeft geen effectbeoordeling plaatsgevonden van het voorkeursalternatief vanwege leemten in kennis en informatie.

Criterium	Voorkeursalternatief
Beïnvloeding cultuurhistorische waardevolle elementen en patronen.	Niet beoordeeld vanwege leemten in kennis en informatie
Beïnvloeding karakteristieke boerderijcomplexen/gebouwensembles.	Niet beoordeeld vanwege leemten in kennis en informatie
Beïnvloeding aardkundig waardevolle elementen en patronen.	Niet beoordeeld vanwege leemten in kennis en informatie
Beïnvloeding oude linten en ontginningsassen.	Niet beoordeeld vanwege leemten in kennis en informatie

Tabel 46 Totale effectscores cultuurhistorie.

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende en compenserende maatregelen
Aangezien er geen effectbeoordeling van het voorkeursalternatief heeft plaatsgevonden zijn er ook geen mitigerende en compenserende maatregelen geformuleerd.

Leemten in kennis en informatie
De beschikbare informatie over cultuurhistorische waarden in het buitengebied van de gemeente Groesbeek is onvoldoende specifiek voor een goede effectbeoordeling op cultuurhistorie. Voor de uitbreiding van veehouderijbedrijven ontbreekt een waardeoordeel over veehouderijbedrijven en ensembles waarmee deze objecten worden gekenmerkt. Het is niet duidelijke welke elementen waardevol zijn waardoor gebieden als historisch geografisch waardevol worden gekenmerkt. Wat is aardkundig waardevol en wat zijn de oude linten en in welke mate zijn deze nog gaaf? Hiervoor wordt nu een cultuurhistorische waardenkaart opgesteld. Dit project van de gemeente Groesbeek is in het jaar 2013 afgerond.

6.7.6 ARCHEOLOGIE

Methodiek
Het volgende criterium wordt gehanteerd:
- Beïnvloeding archeologische waarden.

Referentiesituatie
De gemeente Groesbeek heeft door het archeologisch bureau RAAP een archeologische beleidsadvieskaart laten opstellen (Afbeelding 18). Op deze kaart is aangegeven waar de bekende archeologische vindplaatsen zich bevinden en welke archeologische verwachtingszones er zijn, gecombineerd met een beleidsadvies per archeologische verwachtingszone. De gemeente heeft in de 'Notitie interim-beleid archeologie gemeente Groesbeek' aangegeven hoe zij in de praktijk om zal gaan met de archeologische beleidsadvieskaart.

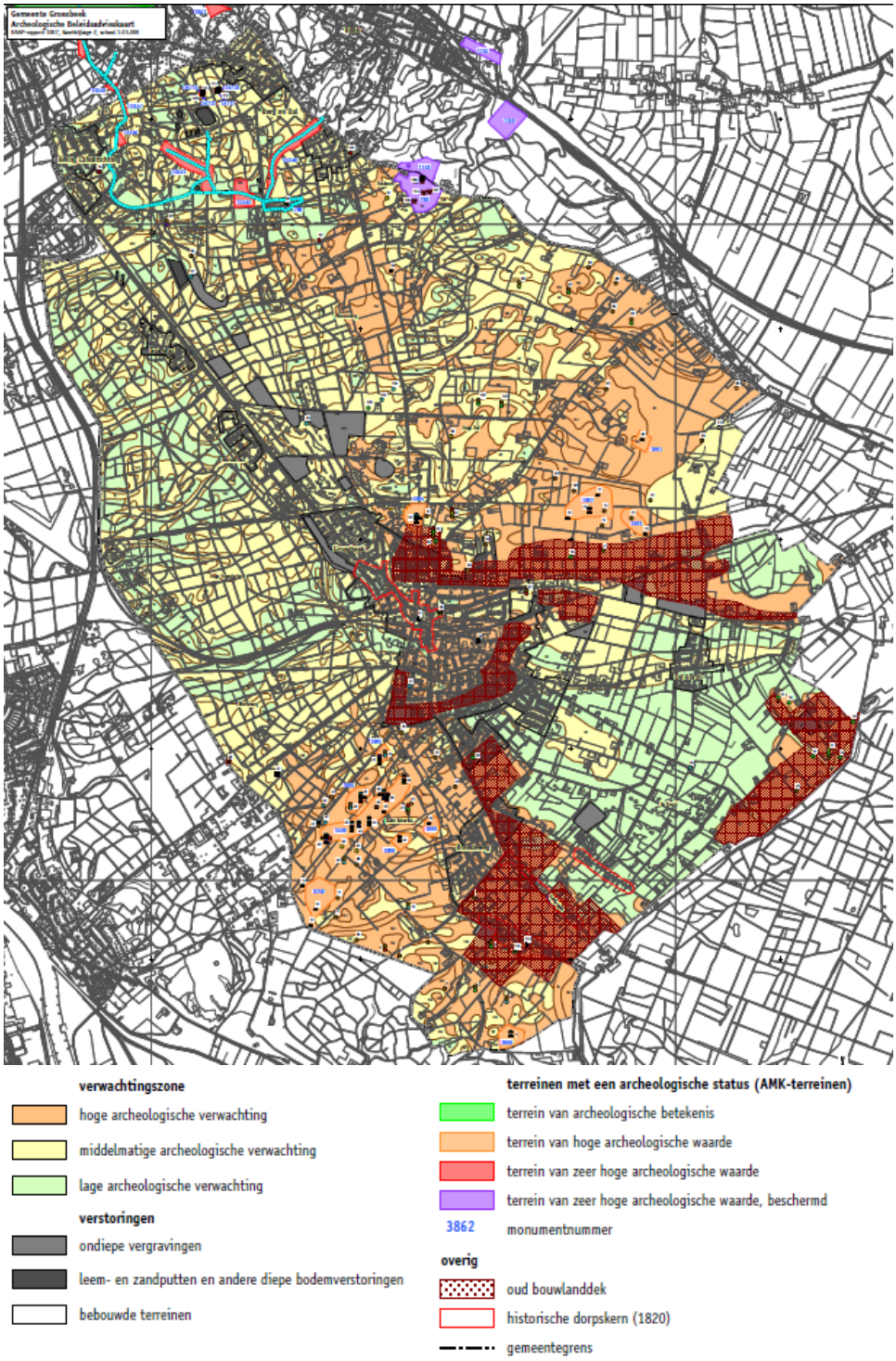

Afbeelding 18 Archeologische beleidsadvieskaart gemeente Groesbeek (bron: www.groesbeek.nl).

Archeologische verwachtingen , welke op de archeologische beleidsadvieskaart aangegeven worden, zijn een uitdrukking van de verwachte dichtheid aan archeologische resten in de ondergrond. Op de kaart wordt aangegeven hoe deze kans wordt ingeschat. Deze kans wordt uitgedrukt in hoge, middelmatige en lage archeologische verwachting. Een hoge, middelmatige of lage verwachting betekent dat verwacht wordt dat de relatieve dichtheid van archeologische verschijnselen groot, gemiddeld of klein is.

Een lage verwachting betekent dus niet dat er geen archeologische resten/sporen aanwezig zijn, maar dat zij door hun aard en omvang een lage dichtheid hebben en dat dus het risico dat daar bij bodemingrepen op wordt gestuit laag is. De gebieden ten noord-oosten en zuid-westen van de dorpskern Groesbeek zijn voornamelijk als hoge archeologische verwachting gekwantificeerd. En de gebieden ten noord-westen en zuid-oosten zijn voornamelijk als lage archeologische verwachting gekwantificeerd.

Effecten en effectbeoordeling
In de landschappelijke deelgebieden 11 en 14 is sprake van een hoge archeologische verwachtingswaarde. Hier zouden effecten zich kunnen voordoen. Echter in het bestemmingsplan zijn in artikel 18 en 19 de archeologische monumenten en archeologische verwachtingswaarden nadrukkelijk beschermd. Toch kan van beïnvloeding van archeologische waarden sprake zijn, wanneer de waarden niet behouden kunnen worden en tot opgraving wordt besloten. Kennis en artefacten gaan dan niet verloren, maar de situatie zelf zal wel voor altijd worden aangetast. Hierdoor moet het effect toch als licht negatief (0/-) worden beoordeeld.

Criterium	Voorkeursalternatief
Beïnvloeding archeologische waarden	0/-

Tabel 47 Totale effectscores archeologie.

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende en compenserende maatregelen
Het bestemmingsplan voorziet al in voldoende mate in beschermingsmaatregelen en actief beleid ten aanzien van het voorkomen van negatieve effecten onder andere door adequate gebiedsgerichte inpassingsmaatregelen.

Leemten in kennis en informatie
Er zijn geen leemten in kennis en informatie geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

6.7.7 GELUID

Methodiek
De geluidbelasting in het buitengebied wordt voornamelijk bepaald door de agrarische bedrijven, bestemmings- en doorgaand verkeer. De geluidbelasting van de agrarische bedrijven (vooral ventilatoren bij intensieve veehouderijen, laden en lossen) wordt gereguleerd via de vergunningverlening. Hierdoor wordt voorkomen dat op gevoelige objecten en terreinen (zoals woningen in het buitengebied) geluidhinder boven de gestelde (voorkeurs-) grenswaarde komt.

Op basis van algemeen beschikbare gegevens is globaal ingeschat of en waar (indicatief) de veehouderij van invloed kunnen zijn op de geluidgevoelige functies: bebouwde kom, geluidgevoelige gebouwen en terreinen, woningen en stiltegebieden. Ook kan er overlast worden ervaren in andere gebieden, zoals bos- en natuurgebieden, hoewel deze niet wettelijk zijn beschermd.

Volgens het *VNG-handboek Bedrijven en Milieuzonering (2009)* bedraagt voor het thema geluid de aan te houden afstand minimaal 50 meter tussen een inrichting en een gevoelige functie (zoals wonen). Is de afstand groter, dan wordt de kans op directe geluidhinder (uit ventilatoren en dergelijke) snel kleiner. Wel kan er sprake zijn van indirecte hinder (geluidhinder door extra verkeersbewegingen).

De ligging van de locaties waar er sprake is van veehouderij ten opzichte van de bebouwde kom, geluidgevoelige gebouwen en terreinen en woningen is in belangrijke mate bepalend voor eventuele geluidhinder. Op basis van algemeen beschikbare gegevens is globaal ingeschat of een toename aan veehouderij invloed kan hebben op de geluidgevoelige functies.

Het volgende criterium wordt voor geluid gehanteerd:

- Verandering geluidsemissie bij geluidgevoelige categorieën: bebouwde kom, geluidgevoelige gebouwen en terreinen, woningen en stiltegebieden en overige bos- en natuurgebieden.

Huidige situatie en autonome ontwikkeling

Bebouwde kom

De bebouwde kom van Groesbeek bestaat uit vijf dorpskernen, Groesbeek, Berg en Dal, Heilige Landstichting, De Horst en Breedeweg. De dorpskern Groesbeek ligt in het midden van de gemeente. Ten oosten van de dorpskern Groesbeek ligt een bedrijventerrein. De dorpskernen Berg en Dal en Heilige Landstichting liggen in het noordelijke deel van het buitengebied. En de dorpskernen De Horst en Breedeweg liggen oostelijk respectievelijk zuidelijk in het buitengebied.

Geluidgevoelige gebouwen en terreinen

Verspreid in de gemeente liggen geluidgevoelige gebouwen zoals, scholen zorginstellingen (bron: Google en Google Maps). In de huidige situatie zijn geen problemen bekend ten aanzien van geluidbelasting.

Woningen

In het buitengebied van gemeente Groesbeek zijn in ruime mate woningen gelegen, zowel burgerwoningen als agrarische woningen. Naast solitaire woningen zijn er tevens bebouwingslinten en buurtschappen. Op de solitaire woningen, bebouwingslinten en buurtschappen kan van geluidhinder sprake zijn door de bedrijfsvoering en daarmee samengaande transportbewegingen van de veehouderij.

Stiltegebieden overige bos- en natuurgebieden

In aansluiting op het Gelders Milieuplan is in het Streekplan Gelderland 2005 een koppeling gemaakt van het beleid voor stilte aan het beleid voor de natuur. Dit gebeurt door de handhaving van de bestaande stiltegebieden en toevoeging van grote aaneengesloten delen van de Ecologische Hoofdstructuur van Gelderland. Met dit beleid speelt Gelderland in op de ingezette beleidsvernieuwing op Europees en nationaal niveau (de EU-richtlijn Omgevingslawaai)(bron: Streekplan Gelderland 2005). Zoals zichtbaar op Afbeelding 19 wordt middels dit streekplan een groot gedeelte van het buitengebied in het noordoosten en relatief kleinere gebieden in het zuiden en zuidoosten van de gemeente tot stiltegebied gekwalificeerd.

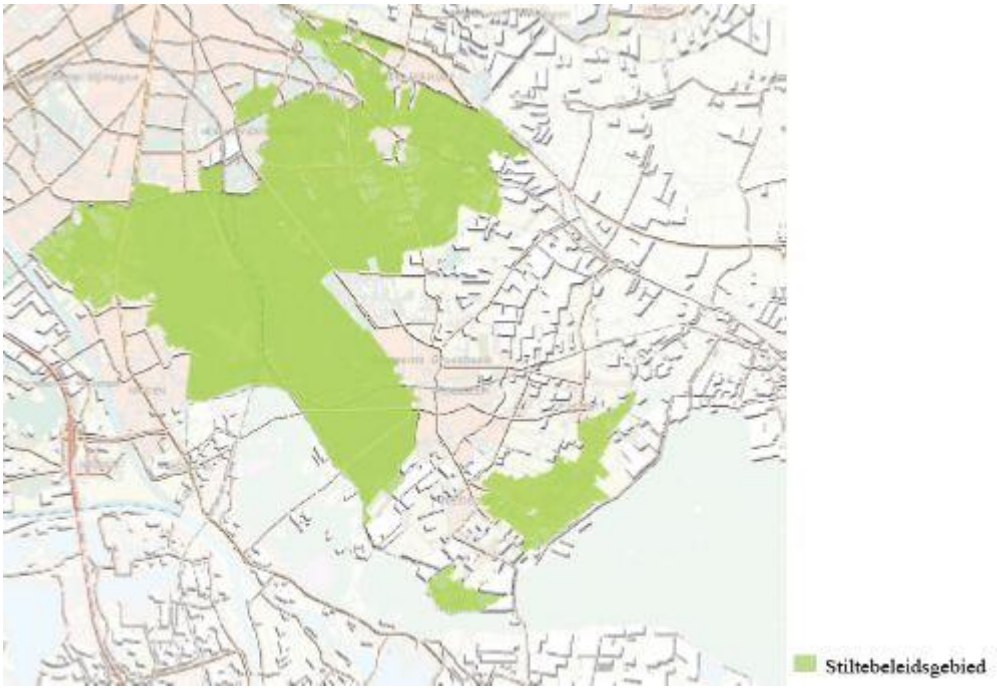

Afbeelding 19 Stiltebeleidsgebied in de gemeente Groesbeek (bron: ags.prvgld.nl).

Effecten en effectbeoordeling

Het voorkeursalternatief zorgt voor een toename van de omvang van de rundveehouderij. Daarmee vergroot het voorkeursalternatief de kans op een lokale toename van de geluidbelasting op woningen en geluidgevoelige gebouwen en terreinen door verkeer (zoals vrachtauto's). In de rundveehouderij is geen sprake van een toename aan geluidbelasting door ventilatoren verondersteld, omdat dergelijke stallen op natuurlijke wijze geventileerd worden. Vanwege de beperkte ontwikkeling (8 rundveehouderijen krijgen de mogelijkheid om te groeien tot 1,5 hectare staloppervlak en 12 veehouderijen krijgen de mogelijkheid om te groeien tot 1 hectare (zie paragraaf 5.2)) in het voorkeursalternatief scoort het voorkeursalternatief licht negatief (0/-) ten opzichte van de referentiesituatie.

Criterium	Voorkeursalternatief
Invloed op geluidhinder	0/-

Tabel 48 Totale effectscores geluid.

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende en compenserende maatregelen

Gezien de effectscore zijn er op het niveau van het bestemmingplan geen mitigerende maatregelen noodzakelijk. Directe geluidhinder kan echter nog worden beperkt door extra emissiebeperkende maatregelen (bijvoorbeeld laden en lossen inpandig of tijdsgebonden) via de vergunningverlening te eisen. Indirecte geluidhinder (wegverkeer) kan worden beperkt door de routing van het vrachtverkeer en locatie van inritten in relatie tot nabij gelegen geluidgevoelige functies te sturen.

Leemten in kennis en informatie

Er zijn geen leemten in kennis en informatie die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

6.7.8 VERKEER

Methodiek

Een toename van veehouderijen heeft invloed op de hoeveelheid (vracht-)verkeer op het wegennet in de gemeente Groesbeek. Ten behoeve van de MER is onderzocht wat de effecten zijn van de te verwachten toename aan verkeersbewegingen bij het voorkeursalternatief. De volgende criteria zijn daarbij gehanteerd:

- Gevolgen voor de verkeersafwikkeling.
- Beïnvloeding van de verkeersveiligheid.

VERKEERSBEWEGINGEN

Op basis van expert judgement zijn de volgende verkeersbewegingen[10] voor de veehouderij aangehouden.

- Gemiddelde verkeersbewegingen per intensieve veehouderij: 4 vrachtwagenbewegingen, 3,5 personenautobewegingen per werkdag voor een bedrijf met 364 nge (gesloten varkenshouderij van 500 zeugen).
- Gemiddelde verkeersbewegingen per grondgebonden melkveehouderij: 2 vrachtwagenbewegingen, 3,5 personenautobewegingen per werkdag voor een bedrijf met 364 nge (bedrijf met circa 270 melk- en kalfkoeien met bijbehorend jongvee).

Verkeersafwikkeling

De toename van (vracht)verkeer kan gevolgen hebben voor de verkeersafwikkeling in het buitengebied van de gemeente Groesbeek. Onder verkeersafwikkeling wordt verstaan hoe het verkeer over de wegen wordt afgewikkeld. De mate van verkeersafwikkeling is daarbij afhankelijk van de grootheden:

- Intensiteit (i): aantal voertuigen per uur.
- Dichtheid (k): aantal voertuigen per kilometer.
- Snelheid (v): km/uur.

De formule i = k * v beschrijft de mate van verkeersafwikkeling. De maximaal haalbare intensiteit op een bepaald wegvak of kruispunt is de wegcapaciteit (c).

Als door de toename van veehouderijen het aantal voertuigen (k) toeneemt, dan heeft dat enkel effect op de verkeersafwikkeling als de intensiteit de wegcapaciteit benaderd. In dat geval zal de snelheid (v) afnemen. Er is dan sprake van filevorming.

Verkeersveiligheid

Een wegvak of kruispunt wordt geacht verkeersonveilig te zijn als in een aaneengesloten periode van 5 jaar 4 of meer ongevallen met slachtoffers zijn gebeurd. Het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Gelderland (ROVG) houdt voor elke Gelderse gemeente het aantal onveilige locaties bij per gemeente en verzoekt de wegbeheerder om indien nodig actie te ondernemen.

Huidige situatie en autonome ontwikkeling

Belangrijke ontsluitingswegen in het noorden van de gemeente zijn de Nijmegensebaan (Groesbeek Nijmegen) en de Zevenheuvelenweg (Groesbeek-Berg en Dal). De gemeente wordt in het oosten met Duitsland ontsloten middels de Wylerbaan. In het zuiden is de gemeente ontsloten middels de Bredeweg en aansluitend de Grafwegen (Groesbeek-Breedeweg-Milsbeek).

[10] Dit is een bedrijfsmatige benadering. Voor bijbehorende woonhuizen gelden andere aantallen verkeersbewegingen.

Het westen is ontsloten middels de Mooksebaan en de Rijlaan, waarbij de laatste de kortste verbinding vormt met de snelweg A73 (zie Afbeelding 20). Naast deze regionale wegen is er ook een groot aantal plattelandswegen aanwezig in het buitengebied. Verder ligt in het gebied een spoorlijn, namelijk het voormalig traject Nijmegen – Kleef. Hier loopt geen trein meer maar het spoor wordt voor recreatieve doeleinden gebruikt.

Afbeelding 20 Het wegennet in het buitengebied van de gemeente Groesbeek (bron: maps.google.nl).

Verkeersafwikkeling

De gemeente beschikt over modelmatige informatie over de verhouding tussen capaciteit en intensiteit op haar wegen. Op de volgende twee locaties benaderd de intensiteit de capaciteit in de referentiesituatie:

- Nijmeegsebaan, voor rotonde Sionshof.
- Dorpsstraat, centrum Groesbeek.

Verkeersveiligheid

In Groesbeek waren er in de periode van 2006 tot en met 2010 twee verkeersonveilige locaties, te weten het kruispunt Nijmeegsebaan / D'Almarasweg en het wegvak van de Zevenheuvelenweg ten zuiden van de Meerwijkselaan. Beide locaties zijn niet in eigendom, beheer en onderhoud bij de gemeente, maar bij de gemeente Nijmegen respectievelijk de Provincie Gelderland. De Zevenheuvelenweg is in 2011 ter plaatse gereconstrueerd met het oog op een verbetering van de verkeersveiligheid.

Effecten en effectbeoordeling

Verkeersafwikkeling

Beide locaties waar in de referentiesituatie de intensiteit de capaciteit benaderd zijn niet voor de hand liggend als aan- en afvoerroute naar de veehouderijen. Zo vormt de Nijmeegsebaan vooral de verbinding met de stad Nijmegen en is de weg zelfs gelegen in bosgebied. De veehouderijen zijn niet in dit gebied gelegen en zullen vooral andere wegen gebruiken voor hun aan- en afvoer richting het landelijk hoofdwegennet.

Voor de route door het centrum van Groesbeek is een beter alternatief voorhanden over de Nieuwe Drulseweg – Hulsbroek. Daarbij heeft de raad in oktober 2011 besloten om een verbodszone in te willen stellen voor doorgaand vrachtverkeer in het centrum van Groesbeek. Het vrachtverkeer van en naar de veehouderijen zal daarom geen gebruik (hoeven te) maken van de Dorpsstraat.

De toename van verkeer als gevolg van de toename van veehouderijen zal gelet op de beperkte productie en attractie (zoals beschreven in het blauwe tekstkader onder methodiek) nauwelijks effect hebben op de i/c verhouding op de andere wegen. Het gaat daarbij immers om honderd- of zelf duizendtallen voertuigen per uur aan bestaande intensiteiten en capaciteiten, waardoor het zeker niet aannemelijk is dat door deze toename de snelheid van overig verkeer zal dalen.

In het voorkeursalternatief zal de toename van veehouderijen dan ook niet leiden tot een verslechtering van de verkeersafwikkeling. Het voorkeursalternatief scoort daarmee neutraal (0) ten opzichte van de referentiesituatie.

Verkeersveiligheid

De Nijmeegsebaan (verkeersonveilige locatie in de periode 2006-2010) is, zoals ook beschreven onder verkeersafwikkeling, geen voor de hand liggende route voor de aan- en afvoer van veehouderijen. Op de overige wegen is in de referentiesituatie geen sprake van verkeersonveiligheid.

Door de toename van veehouderijen zal er een toename zijn van de hoeveelheid verkeer. De kans op een verkeersongeval neemt daardoor toe. De Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid heeft de ongevalskans berekent op basis van de twee verschillende wegtypen gebiedsontsluitingsweg en erftoegangsweg: 0,13-0,16 respectievelijk 0,23-0,27 letselongevallen per miljoen voertuigkilometer. De kans op een ongeval door een toename van veehouderijen is dan ook zeer klein.

De kans op verkeersonveiligheid is daarmee nog kleiner, waarbij tevens de opmerking geldt, dat de wegbeheerder mogelijkheden heeft om de verkeersveiligheid gericht positief te beïnvloeden (zoals omschreven bij mitigerende en compenserende maatregelen).

In het voorkeursalternatief is dan ook niet te verwachten dat de toename van veehouderijen tot een verslechtering van de verkeersveiligheid leidt. Het voorkeursalternatief scoort daarmee neutraal (0) ten opzichte van de referentiesituatie.

Criterium	Voorkeursalternatief
Gevolgen voor de verkeersafwikkeling	0
Gevolgen voor de verkeersveiligheid	0

Tabel 49 Totale effectscores verkeer.

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief;

-= negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende en compenserende maatregelen
De aanleg van gescheiden fiets- en wandelpaden, grasbetontegels in de berm, passeerhavens, een verplichte routing voor vrachtverkeer, het verlagen van snelheden of reconstrueren van onduidelijke verkeersituaties zijn aanvullende maatregelen voor de verbetering van de verkeersonveiligheid op wegvlakken of kruisingen waar een knelpunt kan ontstaan. De aanleg van maatregelen heeft op projectniveau een grotere kans van slagen.

Leemten in kennis en informatie
Er zijn geen leemten in kennis en informatie geconstateerd die van invloed zijn op de oordeels- en besluitvorming.

6.7.9 GEZONDHEID

Methodiek
Het berekenen van de te verwachten effecten op de gezondheid op basis van "dosiseffect relaties" is niet zinvol omdat het bestemmingsplan een algemeen ontwikkelingskader biedt voor intensieve veehouderijen. In het voorkeursalternatief is dit ontwikkelingskader voor de intensieve veehouderij beperkt omdat de intensieve veehouderijen op de muur worden begrensd. Door de vele aannames waarop het voorkeursalternatief is gebaseerd wordt niet voldaan aan de voorwaarde dat er per bron (intensief veehouderij bedrijf) voldoende betrouwbare blootstellingsgegevens zijn. Door dit hiaat in kennis over intensieve veehouderij en gezondheidsrisico's wordt de effectbeoordeling van het voorkeursalternatief beperkt tot onderstaande algemene overzicht van de stand van de kennis over omgevingsgezondheid in relatie tot veehouderij.

In bijlage 5 is meer informatie opgenomen aangaande de lopende onderzoeken en huidige inzichten met betrekking tot de relatie tussen intensieve veehouderij en gezondheid en is een relatie gelegd met het milieuonderzoek in het kader van het MER. Omdat het beoordelen van de effecten van het voorkeursalternatief op de volksgezondheid vanwege genoemd hiaat in kennis geen onderdeel is van dit MER maar er maatschappelijk gezien wel veel aandacht is voor dit thema, is deze bijlage opgenomen.

Effecten en effectbeoordeling
Effecten van intensieve veehouderijen op de volksgezondheid kunnen op verschillende manieren tot stand komen. Bijvoorbeeld via direct diercontact, via de lucht, via mest en via voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong. Mogelijke risicogroepen zijn de veehouders, familie, personeel en bezoekers, omwonenden en consumenten van voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong. In de wetenschappelijke literatuur komen de volgende onderwerpen naar voren: gassen (zoals ammoniak) en geuren, fijn stof en bio-aerosolen (stofdeeltjes die bacteriën, virussen of schimmels kunnen bevatten). Hieronder worden deze thema's nader toegelicht.

Ammoniak
Intensieve veehouderij is een belangrijke bron van ammoniakemissie naar de lucht. De concentratie van ammoniak in Nederlandse stallen bedraagt gemiddeld enkele µg/m3.
De MAC (maximaal aanvaardbare concentratie) waarde in stallen (14 mg/m3 over 8 uur tijd gewogen gemiddelde) wordt soms kortdurend of op een enkele dag overschreden. De concentratie in de directe omgeving van intensieve veehouderijen is door de enorme verdunning 100-1000 keer lager dan in een stal. Deze verdunning neemt zeer sterk toe met de afstand vanaf de bron. De jaargemiddelde concentratie in Nederland is 8 µg/m3.

De gemiddelde concentratie in gebieden met veel intensieve veehouderijen is ca. 15-17 µg/m3 . De gemiddelde concentratie ligt ruim onder de advieswaarde voor chronische blootstelling, die 100 µg/m3 bedraagt. Enkele veldmetingen tonen aan dat tijdens het bemesten lokaal tijdelijke pieken kunnen optreden, die onder de advieswaarde liggen voor acute blootstelling.
De schadelijke effecten van ammoniak zijn vooral terug te vinden in de natuur. Effecten op de mens (anders dan geuroverlast) door ammoniak in gebieden met intensieve veehouderij zijn minder waarschijnlijk.

Aangegeven is dat de ammoniakemissie ten opzichte van de huidige situatie door de varianten zal toenemen. Gezien die effecten op de emissie en depositie van ammoniak en het feit dat de schadelijke effecten van ammoniak zeer beperkt zijn (concentraties liggen ver onder de advieswaarde), worden er geen negatieve effecten op de volksgezondheid v.w.b. het aspect ammoniak verwacht.

Geur
In hoeverre een geurwaarneming als hinderlijk wordt ervaren hangt af van diverse factoren, zoals de blootstellingskarakteristieken (concentratie, duur en frequentie van geurwaarneming), aard en karakter van de geur en persoonskenmerken van de waarnemer, zoals de sociaal-economische context. In het geval van geurhinder van de intensieve veehouderij, ervaren agrariërs geurhinder anders dan niet-agrariërs. In het beperkte aantal uitgevoerde praktijkonderzoeken is een algemene samenhang tussen geurhinder en ervaren gezondheidsklachten gevonden en blijkt geen sprake van een lineaire relatie tussen geurhinder en gezondheidsklachten. Voor veel stoffen met een sterke geurcomponent geldt dat de geur bij lagere concentraties ruikbaar is alvorens de stof tot toxische effecten aanleiding kan geven. Er is daarom geen relatie tussen geur en toxiciteit.

De GGD gebruikt bij de gezondheidsbeoordeling van geurbelasting veroorzaakt door intensieve veehouderijen een module uit de Gezondheidseffectscreening (GES). Deze hanteert een andere dosis-effectrelatie dan die voor de wetgeving (Wet geurhinder en veehouderij) is gebruikt. Met deze methodiek ligt de maximaal toelaatbare geurbelasting bij 6 odour units (Ou). Een hogere belasting aan geur geeft voor omwonenden volgens de GGD een ongewenste gezondheidsbelasting. De vaste wettelijke waarden zijn maximaal 2 Ou voor geurgevoelige objecten in de bebouwde kom en maximaal 8 Ou voor geurgevoelige objecten in het buitengebied. In dit MER hanteren we de normstelling zoals opgenomen in de geurverordening van de gemeente Groesbeek namelijk 2 OU/m³ / 50 meter voor stedelijke bebouwde kom, 3 OU/m³ / 50 meter voor landelijke bebouwde kom, 5 OU/m³ / 25 meter voor een gebied met hoofdzakelijk burger gebruik, 8 OU/m³ / 25 meter voor een gemengd gebied met burger en agrarisch gebruik en 11 OU/m³ / 25 meter voor een gebied met hoofdzakelijk agrarisch gebruik.

Hiervoor is aangegeven dat de geuremissie en achtergrondbelasting ten opzichte van de referentiesituatie in het voorkeursalternatief naar verwachting zal toenemen. Dit zal leiden tot een negatief effect op de gezondheidsbelasting. Ook is er sprake van een geurbelasting die hoger is dan aanbevolen waarden uit de GES-methodiek van de GGD en liggen ook de vaste wettelijke normen voor de maximale geurbelasting in het buitengebied en de normen die de gemeente heeft vastgesteld, boven de grenswaarde die de GGD hanteert. Daarbij komt dat de gehanteerde normen voor de maximale geurbelasting per veehouderij gelden en dat er cumulatief sprake kan zijn van meer geurbelasting bij een geurgevoelig object.

Fijn stof
Blootstelling aan fijn stof kan leiden tot een toename in luchtwegklachten, hoesten, benauwdheid, vermindering van de longfunctie en van een toename van ziekenhuisopname. Met elke 10 µg/m³ stijging in PM10 concentratie neemt bijvoorbeeld sterfte toe met 4,3% wanneer men chronisch is blootgesteld aan fijn stof.

Hoewel de Europese norm voor jaargemiddelde concentratie PM10 op 40 µg/m³ ligt, is de advieswaarde van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) 20 µg/m³. De achtergrondbelasting in Groesbeek ligt op een aantal plekken net iets boven die advieswaarde.

Infectieziekten
Zoönosen zijn infectieziekten die van dieren op mensen overdraagbaar zijn. Dit kan via direct diercontract, de lucht, mest en via voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong.
Aan een bio-aerosol zoals MRSA is voldoende onderzoek verricht om het gezondheidsriscico te kunnen benoemen. Van bio-aerosolen beladen met bijvoorbeeld endotoxinen, griepvirussen en Q-koorts bacillen is een inschatting van het gezondheidsrisico beperkt mogelijk. In dit kader is een landelijk onderzoek uitgevoerd.
In dit onderzoek zijn onder meer de aanwezigheid van fijn stof, bacteriën en virussen in de buurt van verschillende veehouderijbedrijven gemeten. Ook zijn de gezondheidsproblemen van omwonenden in kaart gebracht om die vervolgens te vergelijken met de gezondheidsproblemen van mensen in andere gebieden.

Het onderzoek (*Mogelijke effecten van intensieve veehouderij op de gezondheid van omwonenden,* juni 2011) is uitgevoerd door het IRAS (Institute for Risk Assessment Sciences, onderdeel van de Universiteit Utrecht) in samenwerking met het NIVEL en het RIVM. In een rapportage zijn de eerste resultaten op basis van de gegevens die zijn verzameld in 2010 weergegeven. In dit rapport is geconcludeerd dat op basis van deze resultaten de suggestie dat in gebieden met intensieve veehouderij meer klachten en aandoeningen in de luchtwegen worden gerapporteerd, niet kon worden bevestigd aan de hand van de verkregen ziektegegevens van de huisartsenpraktijken. Het onderzoek constateert dat in de buurt van varkens- en kippenbedrijven een verhoogde endotoxinewaarde (dode celmateriaal op fijn stof) in de lucht wordt gemeten. De aangetoonde waarden zijn flink hoger in vergelijking met stedelijke gebieden, maar zijn nog steeds laag. Bij de gemeten endotoxineniveaus zijn op basis van de huidige inzichten geen gezondheidseffecten te verwachten. Gericht op enkele aandoeningen, zoals Q-koorts, longontsteking en astma (indien met eenmaal astma heeft), zijn echter wel duidelijke verschillen gebleken.

Nieuw onderzoek en gedetailleerde analyses van bestaande en nieuwe meetresultaten moeten inzicht geven of er een samenhang bestaat tussen het voorkomen van bepaalde aandoeningen en specifieke blootstellingen. Er ligt dus nog geen eindoordeel en er is dus nog sprake van een belangrijke leemte in kennis over die samenhang. Harde cijfers over de 'veilige' afstand tot een intensieve veehouderij zijn op basis van de huidige kennis niet te geven.

In een brief aan de Tweede Kamer van 23 november 2011 schrijft staatssecretaris Bleker van het ministerie van EL&I het volgende: *"Ten aanzien van de gezondheidsrisico's voor de bevolking van de blootstelling aan schadelijke micro-organismen en endotoxinen afkomstig uit de veehouderij, heeft het kabinet de Gezondheidsraad gevraagd advies uit te brengen over een beoordelingskader en eventueel in te stellen normen en maatregelen. De Gezondheidsraad rondt dit advies in het derde kwartaal van 2012 af. Op basis van het advies van de Gezondheidsraad zal het kabinet met voorstellen komen."*

Rond met name geitenbedrijven kwam in 2009 duidelijk meer Q-koorts voor. In de nabijheid van pluimvee- en geitenbedrijven zijn bovendien meer gevallen van longontsteking vastgesteld dan elders in het land. Opmerkelijk genoeg komen astma, COPD, hooikoorts en infecties aan de bovenste luchtwegen in de omgeving van intensieve veehouderijen juist iets minder vaak voor dan elders. Bij mensen die eenmaal astma of COPD hebben, worden meer complicaties of infecties aan de bovenste luchtwegen gezien.

Omdat er weinig bekend is over de gezondheidseffecten op omwonenden van intensieve-veehouderijbedrijven, doen de onderzoekers meerdere aanbevelingen voor verder onderzoek. Het is onder andere nog niet bekend bij welke concentratie bedrijven er gezondheidseffecten optreden. De concentraties van endotoxinen en micro-organismen in de buurt van pluimvee- en varkensbedrijven zouden bijvoorbeeld gericht onderzocht moeten worden. Dat geldt ook voor het optreden van complicaties bij patiënten met astma of COPD die rondom veehouderijen wonen. Tenslotte zouden richtlijnen moeten worden opgesteld voor veilige concentraties micro-organismen en endotoxinen rond veehouderijbedrijven. Ook moet worden aangegeven welke risico´s op gezondheidseffecten als acceptabel worden gezien.

Mitigerende en compenserende maatregelen
De schaalvergroting in de intensieve veehouderij betekent niet per definitie een verslechtering van de gezondheidsrisico's. Bij nieuwbouw van veehouderijbedrijven kunnen maatregelen (luchtwassers) worden genomen die een aantal dreigingen voor de volksgezondheid kunnen beperken. Ook via de bedrijfsvoering kunnen risico's worden beperkt (bron: brief van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan de Tweede kamer; kenmerk: PG/ZP-2920705;d.d. 29 mei 2009).

In oktober 2011 heeft de GGD een informatieblad "Intensieve Veehouderij en Gezondheid Update 2011" gepubliceerd. De GGD adviseert in haar publicatie om uit voorzorg bij nieuwbouw en planontwikkeling geen intensieve veehouderij in een straal van 250 meter van gevoelige bestemmingen te bouwen en geen gevoelige bestemmingen binnen 250 meter van intensieve veehouderijen te bouwen.

Een motie in Provinciale Staten om dit advies over te nemen (Motie M15, PS 9 december 2011) heeft uiteindelijk geen meerderheid gekregen. GS hadden al eerder aangegeven het advies van de Gezondheidsraad te willen afwachten.

De GGD heeft verder geadviseerd dat binnen een zone van 250 – 1000 meter tussen een landbouwontwikkelingsgebied (LOG) of bedrijf tot een woonkern of lintbebouwing bij vergunningverlening een aanvullende gezondheidskundige risicobeoordeling moet worden uitgevoerd. In het daaruit voortvloeiende advies kunnen dan bedrijfsspecifieke kenmerken zoals diersoort, type bouw (open/gesloten stal), ligging, windrichting en andere ruimtelijke ordeningsaspecten worden meegewogen.

Andere partijen zoals het IRAS (betrokken bij het gezondheidsonderzoek) en de LTO hebben kritiek geuit op het advies van de GGD, omdat hiervoor de wetenschappelijke onderbouwing ontbreekt. Dat er sprake is van grote leemten in kennis over de relatie tussen intensieve veehouderij en gezondheid wordt door alle partijen onderschreven.

Het overnemen van het advies van de GGD of een soortgelijk advies van de Gezondheidsraad door de provincie of gemeenten in hun ruimtelijk beleid (zoals bestemmingsplannen buitengebied) kan grote gevolgen hebben voor de uitbreidingsmogelijkheden van intensieve veehouderijen.

De uitkomst van nader onderzoek kan leiden tot aanpassing of introductie van wettelijke normen. Daar waar locatiekeuze aan de orde is kunnen gezondheidsaspecten in de overweging worden betrokken.

Leemten in kennis
Er is nog een behoorlijk hiaat in de kennis over intensieve veehouderij en gezondheidsrisico's, vooral wat betreft de uitstoot van grotere bedrijven en concentraties
van bedrijven (bron: brief van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan de Tweede kamer; kenmerk: PG/ZP-2920705; d.d. 29 mei 2009). De relatie tussen intensieve veehouderij en gezondheidsproblemen van omwonenden is onderwerp van nader onderzoek volgens het Ministerie van VWS. Het RIVM heeft recent onderzoek
verricht naar de aanwezigheid van vee gerelateerde MRSA bij omwonenden van intensieve varkenshouderijen en kwam daarbij tot de conclusie dat er geen verhoogd risico is voor omwonenden (bron: RIVM briefrapport 2151011002. Volksgezondheidsaspecten van veehouderijbedrijven in Nederland: zoönosen en antibioticumresistentie). Echter huisartsen in gebieden met intensieve veehouderij geven aan meer symptomen van de luchtwegen en respiratoire aandoeningen te vermoeden in hun praktijken. Symptomen en aandoeningen die overigens wel zijn aangetoond bij werknemers in de veehouderij.

6.7.10 WATER EN BODEM

Methodiek
Zowel de bodemstructuur als de geomorfologische waarde kunnen invloed ondervinden door een toename aan veehouderij. Dit vanwege een toename aan verhard oppervlak.

Veehouderijen kunnen het grond- en oppervlaktewatersysteem beïnvloeden. Dit door grondwateronttrekkingen (bijvoorbeeld veedrenking, zodat geen leidingwater hoeft worden ingezet) en bodemenergiesystemen. De mate waarin deze systemen kunnen worden ingezet hangt af van de bodemopbouw, de grondwaterkwaliteit en van juridische beperkingen. De beoordeling daarvan past niet bij het niveau van dit MER en is van belang voor de individuele vergunningprocedure (en eventueel daaraan gekoppelde project-MER procedure). Vanuit het waterschap gelden voor ruimtelijke ontwikkelingen in de veehouderij dezelfde eisen als voor andere ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de uitbreidingen van dorpen. Deze maatregelen zijn dat er waterneutraal moet worden gebouwd en dat piekbelastingen op het oppervlaktewater moeten worden voorkomen. Voor het extra verhard oppervlak (daken van schuren, wegen, parkeren enz.) dient waterberging te worden gerealiseerd. Dit past binnen het beleid om zoveel mogelijk water vast te houden in het gebied alvorens het af te voeren.

Omdat als uitgangspunt geldt dat de veehouderijen waterneutraal opereren is het effect op grond- en oppervlaktewatersystemen neutraal.

In de veehouderij is er geen beïnvloeding van de bodemkwaliteit en grond- en oppervlaktewaterkwaliteit vanwege vergunningseisen als vloeistofdichte vloeren.

De volgende criteria worden voor water en bodem gehanteerd:
- Effect op de bodemstructuur en geomorfologie.
- Effect op het grond- en oppervlaktewatersysteem.
- Effect op de bodemkwaliteit en de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit.

Huidige situatie en autonome ontwikkeling

Bodem en Geomorfologie

Bodem

In de gemeente komen een veelheid aan bodemtypen voor (zie Afbeelding 21). De ondergrond bestaat uit de Nijmeegse stuwwal die overgaat in een noordelijk en zuidelijk hellinggebied, een plateau en zuidelijk daarvan tegen de Duitse grens het lage middengebied. Er zijn steilranden te vinden bij Klein Amerika, St. Jansberg en langs wegen op het noordelijk hellinggebied. Er kunnen drie gebieden gekenmerkt worden:

- De stuwwal.
- Het plateau.
- Het lage middengebied.

De stuwwal bestaat uit goed waterdoorlatende holtpodzolgronden met grind ondieper dan 40 cm. Het plateau bestaat uit met een dunne laag löss bedekte zandgronden, veelal met grind ondieper dan 40 cm. Op de hellingen zijn ook (zandige) leemlagen te vinden die minder waterdoorlatend zijn. In het lage middengebied is een veelheid aan bodemtypen te vinden. Het grootste deel bestaat uit natte, zandige leemgronden. Er zijn ook oude bouwlandgronden te vinden ten oosten en ten zuiden van de dorpskern van Groesbeek en rond Schildbroek. De stuwwal, plateau en de hellingen zijn zeer droog terwijl de natste gronden te vinden zijn in/rond De Bruuk en het lage middengebied.

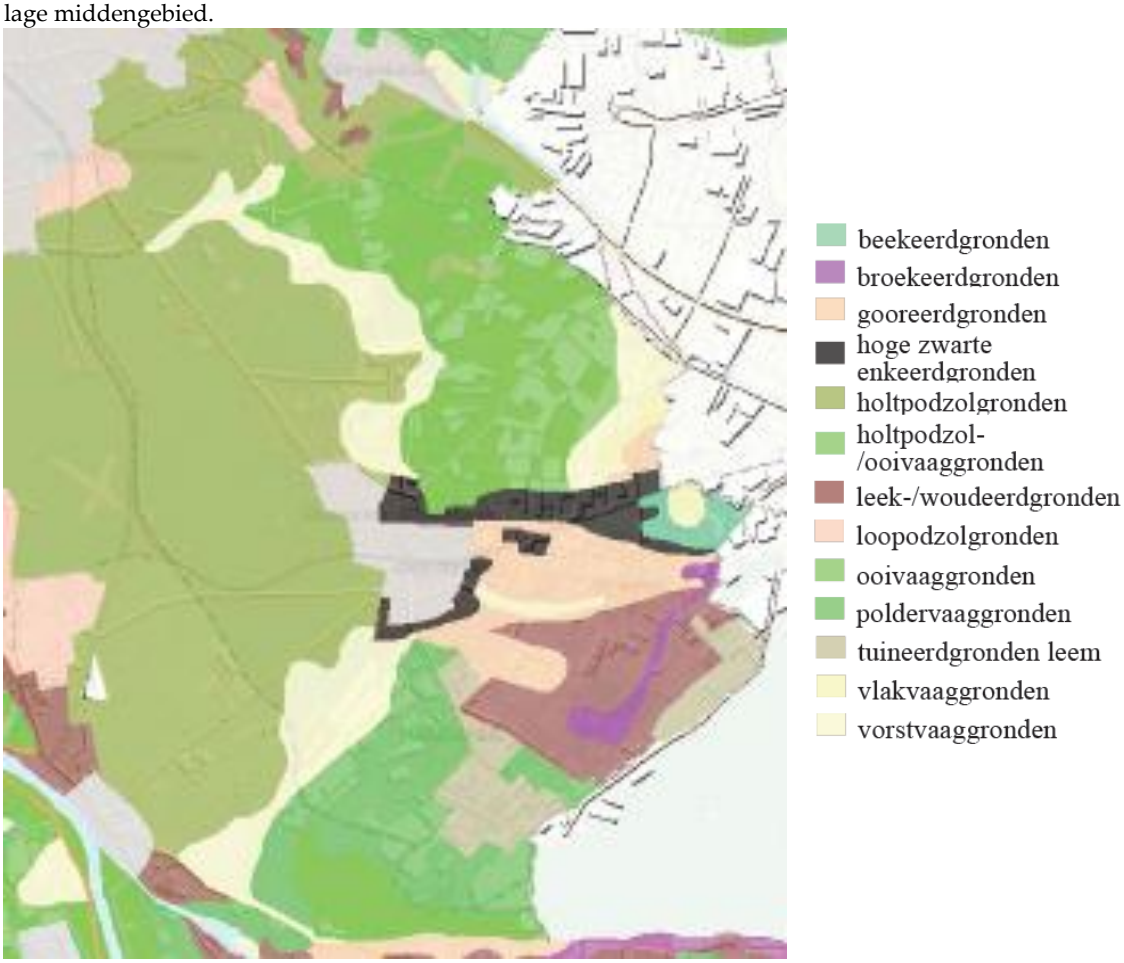

Afbeelding 21 Bodemkaart gemeente Groesbeek (bron: ags.prvgld.nl).

Geomorfologie

Gemeente Groesbeek ligt in een heuvelachtig en bosrijk landschap, dat in Duitsland in het uitgestrekte Reichswald wordt voortgezet. De oerrivieren, de gletsjers en toen opnieuw de rivieren vormden de basis voor het landschap in het Rijk van Nijmegen, waar Groesbeek deel van uitmaakt. Het Groesbeekse landschap heeft zijn ontstaan te danken aan een wal die in de voorlaatste tijd (het Saalien = ongeveer 200.000 jaar geleden) door gletsjerijs werd opgestuwd. Gemeente Groesbeek bestaat uit tongbekken met stuifzandruggen op de stuwwal. Tegen de ijsvrije westzijde van de stuwwallen deponeerden overvloedige smeltwaterstromen in de korte zomers grove sedimentpakketten in de vorm van brede spoelzandwaaiers. Er is na die tijd veel erosie opgetreden en afvlakking. De hoogste ruggen en toppen werden door wind en afstromend water verlaagd en de dalen en tongbekkens werden opgevuld met erosiemateriaal. Dit is terug te vinden in de geomorfologie structuur, zoals zichtbaar op Afbeelding 22 van het gebied met stuwwallen, stuwwalglooiingen.

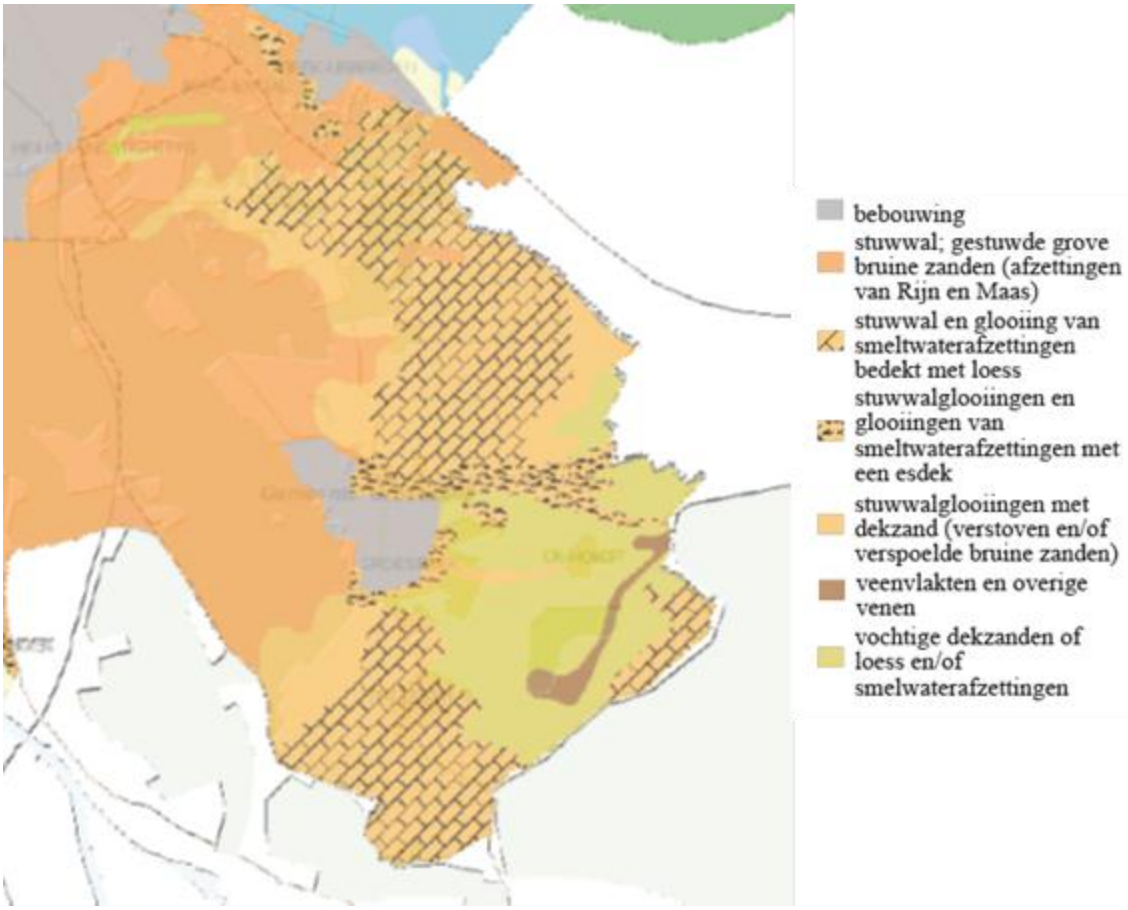

Afbeelding 22 Geomorfologische kaart gemeente Groesbeek (bron: ags.prvgld.nl).

Oppervlaktewater

Het meeste oppervlaktewater in het plangebied verzamelt zich in sloten en beken die verder worden gevoed met regenwater uit de omgeving. Ze zoeken hun weg naar beneden waar ze zich verenigen. Dit is het geval met diverse slootjes bij de Breedeweg en Grafwegen, die straalsgewijs bij elkaar komen bij de Bruuk. Samen met kwelwater dat daar uittreedt, vormen ze de Leigraaf.

Deze wordt wat verder noordelijk versterkt met de Drulse Beek en voorbij De Horst met het water van de Hulschbeek en de Groesbeek.

Grondwater

De grondwaterstand in het gebied is over het algemeen laag. Op de hoger gelegen noordelijke en westelijke delen komt grondwatertrap VII voor (zie Tabel 50). Ten oosten en zuidoosten van de dorpskern Groesbeek is de grondwaterstand hoger. Het watersysteem van de gemeente Groesbeek begint op de stuwwallen. Hier liggen de belangrijkste inzijggebieden. In sommige dalen raakt het grondwaterpeil het maaiveld en is er sprake van een bron of kwelgebied. Kwelgebieden liggen op enkele plaatsen aan de voet van de stuwwallen (De Bruuk en het Kranenburger Bruch). Een groot deel van het water blijft ook in kwelgebieden ondergronds.

Tabel 4.2 Grondwatertrappenindeling

Grondwatertrap(Gt)	I	II	III	IV	V	VI	VII
Gemiddeld hoogste grondwaterstand in cm beneden maaiveld (GHG)	<20	<40	<40	<40	>40	40-80	>80
Gemiddeld laagste grondwaterstand in cm beneden maaiveld (GLG)	<50	50-80	80-120	80-120	>120	>120	>160

De fluctuaties van het grondwater worden ingedeeld in zeven grondwatertrappen. Elke grondwatertrap wordt daarbij bepaald door de diepte van de gemiddelde hoogste grondwaterstand (GHG) en de gemiddelde laagste grondwaterstand (GLG).
Bron: Staring Centrum

Tabel 50 Grondwatertrappenindeling.

Een groot deel van het drinkwater van Nijmegen wordt uit het gebied achter de stuwwal in het Heumensoord gehaald. De waterwinningen beïnvloeden de stroming van het andere grondwater en kunnen zo verdroging veroorzaken in bronnen en kwelgebieden. Ten behoeve van deze waterwinning zijn grondwaterbeschermingsgebieden aangewezen (zie Afbeelding 23).

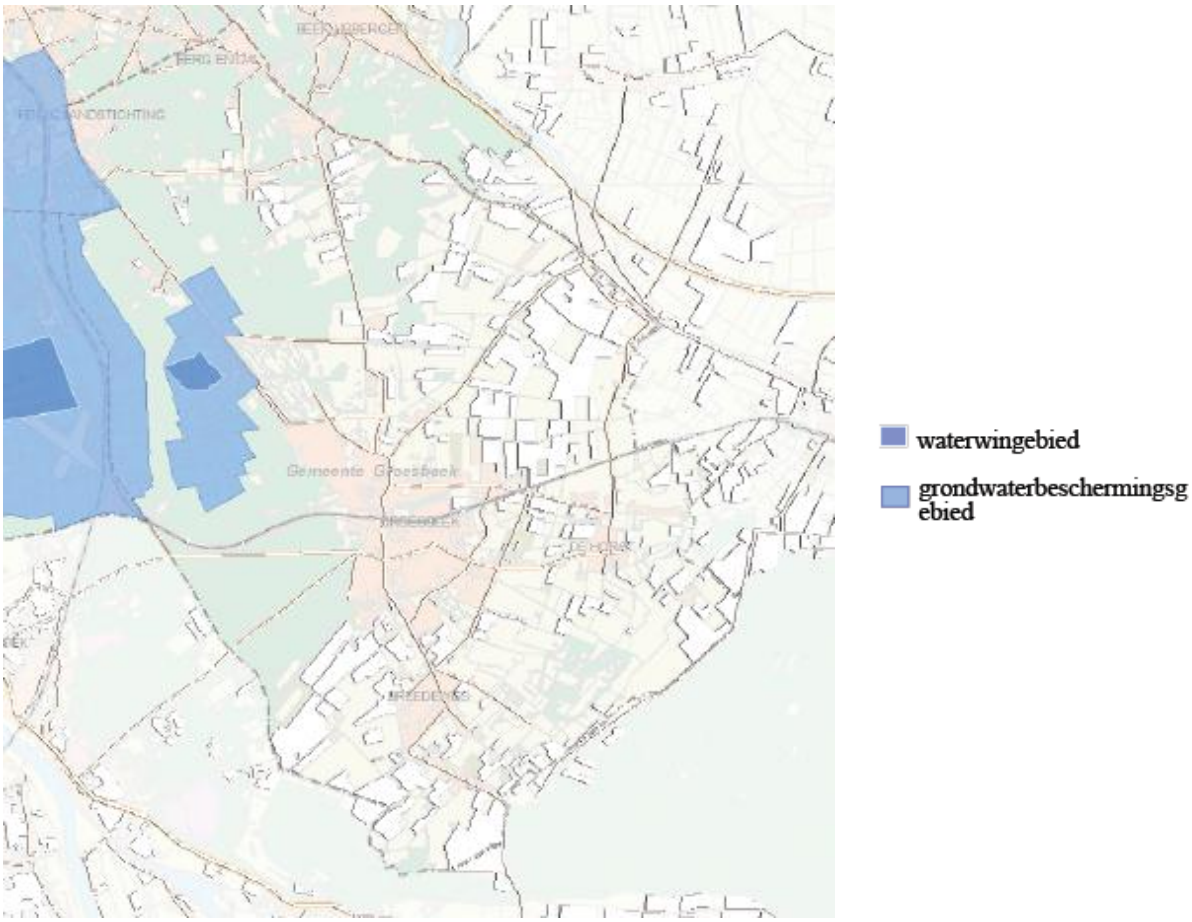

Afbeelding 23 Waterwingebied en grondwaterbeschermingsgebied gemeente Groesbeek (bron: ags.prvgld.nl).

Effecten en effectbeoordeling

Bodemstructuur en geomorfologie

In het voorkeursalternatief neemt het bouwblok van een 20-tal rundveehouderijen toe tot 1 hectare respectievelijke 1,5 hectare ten opzichte van de referentiesituatie (zie paragraaf 5.2). De toename van de oppervlakte aan bouwvlakken zorgt voor aantasting van de bodemstructuur en de geomorfologische waarde. Het voorkeursalternatief zorgt vanwege de toename van de oppervlakte aan bouwvlakken voor een licht negatieve (0/-) score.

Grond- en oppervlaktewatersysteem

Uitgangspunt is dat uitbreidingen aan veehouderij waterneutraal worden gerealiseerd.
Het effect van het voorkeursalternatief op het grond- en oppervlaktewatersysteem is derhalve neutraal (0) beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie.

Bodemkwaliteit en grond- en oppervlaktewaterkwaliteit
Uitgangspunt is dat de intensieve veehouderij en grondgebonden melkveehouderij door maatregelen (zoals vloeistofdichte vloeren) in het kader van vergunningen geen emissies naar het grond- en oppervlaktewater veroorzaken. Het effect van het voorkeursalternatief op de bodem-, grond en oppervlaktewaterkwaliteit is derhalve neutraal (0) beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie.

Criterium	Voorkeursalternatief
Invloed op bodemstructuur en geomorfologie	0/-
Invloed op grond- en oppervlaktewatersysteem	0
Invloed op bodem-, grond- en oppervlaktewaterkwaliteit	0

Tabel 51 Totale effectscores water en bodem.

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende en compenserende maatregelen
Uitgangspunt is dat nieuwe bebouwing en terreinverhardingen waterneutraal worden gerealiseerd, door het aanleggen van waterbergings- of infiltratievoorzieningen. Op het niveau van het bestemmingsplan zijn geen nadere mitigerende en compenserende maatregelen te nemen.

Leemten in kennis en informatie
Er zijn geen leemten in kennis en informatie geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming. De effectscores zijn bepaald op basis van expert judgement.

6.8 VERGELIJKING ALTERNATIEVEN VEEHOUDERIJ

In Tabel 52 zijn de effectscores per alternatief en per criterium weergegeven.

Aspect	Criterium	Alternatief A	Alternatief B	Voorkeursalternatief
Natuur	Stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden	- -	- -	-
	Stikstofdepositie op Wav-gebieden	- -	- -	-
	Stikstofdepositie overige EHS	0	0	0
	Soortenbescherming Flora- en faunawet	Niet beoordeeld		0/-
Geur	Geur: Leefklimaat binnen de bebouwde kom	- -	0/-	0/-
	Geur: Leefklimaat buiten de bebouwde kom	- -	0/-	0/-
Fijn stof	Bedrijfsvoering: fijn stof (PM10)	0	0	0
	Verkeer: fijn stof (PM10)	-	0/-	0/-
Landschap	Beïnvloeding regionale landschapsstructuur (variatie, herkenbaarheid en identiteit)	Niet beoordeeld		0
	Beïnvloeding openheid van de glooiende hellingen.			0/-
	Beïnvloeding contrast tussen grootschalige open karakter en natte besloten karakter.			0
	Beïnvloeding karakteristieke kleinschalige en afwisselende kring van lintdorpen.			-
Cultuurhistorie	Beïnvloeding cultuurhistorische waardevolle elementen en patronen.			Niet beoordeeld*
	Beïnvloeding karakteristieke boerderijcomplexen/gebouwensembles.			Niet beoordeeld*
	Beïnvloeding aardkundig waardevolle elementen en patronen.			Niet beoordeeld*
	Beïnvloeding oude linten en ontginningsassen.			Niet beoordeeld*
Archeologie	Beïnvloeding archeologische waarden			0/-
Geluid	Invloed op geluidhinder (bij gevoelige categorieën: bebouwde kom, geluidgevoelige gebouwen en terreinen, woningen en stiltegebieden en overige bos- en natuurgebieden)			0/-
Verkeer	Gevolgen voor de verkeersafwikkeling			0
	Gevolgen voor de verkeersveiligheid			0
Gezondheid	Invloed op gezondheid			p.m.
Water & Bodem	Invloed op bodemstructuur en geomorfologie			0/-
	Invloed op grond- en oppervlaktewatersysteem			0
	Invloed op bodem-, grond- en oppervlaktewaterkwaliteit			0

Tabel 52 Overzicht effecten alternatieven veehouderij.

** Vanwege de leemten in kennis en informatie is het effect van het voorkeursalternatief op het aspect cultuurhistorie niet beoordeeld.*

6.9 MILIEUBEOORDELING VOORKEURSALTERNATIEF RECREATIE

6.9.1 REFERENTIESITUATIE RECREATIE

De aanwezigheid van recreanten in en bij beschermde natuurgebieden kan leiden tot verstoring van diersoorten die daarvoor gevoelig zijn. Veel gebieden in Nederland worden reeds druk bezocht. Een toename van het aantal recreanten kan negatieve effecten hebben op de in de gebieden aanwezige soorten omdat deze (nog meer) worden gestoord bij bijvoorbeeld het foerageren, broeden of grootbrengen van jongen. Gevoelige soorten zijn voornamelijk vogels en zoogdieren. De effecten manifesteren zich doordat recreanten zich in of nabij de beschermde gebieden ophouden, er doorheen wandelen of fietsen.

Verblijfsrecreatie
Het nieuwe bestemmingsplan is ten opzichte van het vigerende bestemmingsplan en de huidige situatie grotendeels consoliderend wat betreft verblijfsrecreatie. Wel zijn er een aantal uitbreidingsmogelijkheen toegestaan voor verblijfsrecreatiebedrijven, zoals genoemd in paragraaf 2.2.2. Bij zes bedrijven is een oppervlakteuitbreiding mogelijk.Verder is net als in het oude bestemmingsplan nieuwvestiging van minicampings op agrarische bedrijven mogelijk. In het nieuwe bestemmingsplan wordt daarbij echter als maximum 25 plaatsen (met eventueel 50 plaatsen onder stricte voorwaarden) gehanteerd ten opzichte van 10 tot maximaal 15 in het vigerende bestemmingsplan.Voorts is de vestiging van bed&breakfastbedrijen mogelijk. Met het nieuwe bestemmingsplan wordt het aantal overnachtingen in het gebied dus iets uitgebreid.

Dagrecreatie en wandelpaden
In het bestemmingsplan worden de bestaande dagrecreatiebedrijven vastgelegd en zijn mogelijkheden opgenomen voor wandel- en fietspaden, ook in natuurgebieden. Deze mogelijkheid is echter niet nieuw ten opzichte van het vigerende bestemmingsplan. Nieuwe wandel- en fietsroutes, deels reeds gerealiseerd, zijn opgenomen in het 'Wandelpadenplan Groesbeek' (Centaurea 2003). In Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten zijn geen nieuwe routes voorzien. Wel liggen een aantal nieuwe routes in de EHS, voornamelijk in het nu deels voor publiek afgesloten noordwesten van de gemeente.

Momenteel zijn er zo'n 40 verblijfsrecreatiebedrijven in de gemeente, waarvan 7 campings en gemengde bedrijven, 5 minicampings/boerderijcampings en 5 terreinen met recreatiewoningen. Het overige aanbod bestaat uit hotels, B&B's en appartementen of kamers. Per jaar zijn er in de gemeente Groesbeek ruim meer dan 150.000 overnachtingen, vooral in het voorjaar en de zomer.
In de gemeente is een wandel- en fietspadennetwerk aanwezig. In de huidige situatie is er in de gemeente dus een behoorlijke recreatieve aanwezigheid. Niet alle terreindelen van de Natura 2000-gebieden zijn te betreden of toegankelijk.

6.9.2 EFFECTEN EN EFFECTBEOORDELING

Effectbeschrijving
Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten
De effecten en de methode voor de analyse van effecten op Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten zijn omschreven in de Passende Beoordeling (zie ◎). Er zijn vier gebieden waarvoor instandhoudingsdoelen zijn aangewezen die gevoelig kunnen zijn voor recreatie.

Het betreft de Natura 2000-gebieden Gelderse Poort, Uiterwaarden Waal en Maasduinen in Nederland en VSG Unterer Niederrhein in Duitsland alsmede het Beschermde Natuurmonument Bronnenbos De Refter. De mogelijke toename van de verblijfrecreatie heeft geen effect op voor verstoring gevoelige soorten in die vijf gebieden. Effecten van dagrecreatie treden niet op, daar er door het bestemmingsplan geen dagrecreatiemogelijkheden worden gecreëerd in of nabij de Natura 2000-gebieden met gevoelige soorten. Significant negatieve effecten als gevolg van recreatie op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten kunnen met zekerheid geheel worden uitgesloten. Omdat effecten van recreatie kunnen worden uitgesloten, is een analyse van cumulatie met veehouderij niet nodig.

EHS
Een groot deel van de gemeente, en daarmee het plangebied, maakt deel uit van de EHS. Dat geldt vooral voor het westelijke en noordelijke deel van de gemeente. Voor de gebieden zijn niet concrete doelsoorten aangewezen als voor Natura 2000-gebieden. Daarom wordt in deze milieueffectrapportage de EHS op soortgelijke wijze beoordeeld als effecten op Natura 2000-gebieden, ervan uitgaande dat verstoring voor broedvogels en evt. zoogdieren op een zelfde wijze werkt. De EHS bestaat vooral uit bossen; kenmerkende soorten die gevoelig kunnen zijn voor verstoring zijn daarom vogels en zoogdieren van bossen: diverse soorten zangvogels, roofvogels, spechten, boommarter, eekhoorn, das en vleermuizen.
In de huidige situatie zijn al veel recreanten in en bij de bossen van de EHS aanwezig; er is dus al een zekere mate van verstoring. Dit wordt zowel door dag- als verblijfsrecreatie veroorzaakt. De uitbreiding van de recreatiemogelijkheden (meer wandelpaden, vergroting van verblijfsrecreatiebedrijven in en nabij de EHS en nieuwvestiging in de directe nabijheid van de EHS) kan een vergrote verstoring tot gevolg hebben. Nieuwe wandelroutes betekent een vergroting van het verstoorde gebied in de EHS. Een uitbreiding van de verblijfsrecreatie nabij en in de EHS verhoogt de recreatiedruk in de EHS. Door het handhaven van stiltezones, inpassing van wandelroutes en goede geleiding van recreanten kunnen significant negatieve effecten op de EHS overigens worden voorkomen.

Beschermde soorten
In en om het plangebied kunnen beschermde soorten van de Flora- en faunawet voorkomen. Het detailniveau van het besluit en het daarvoor op te stellen MER is te laag; een volledige inventarisatie van het gebied is daarom niet zinvol. De mogelijke effecten van het bestemmingsplan op voor verstoring gevoelige beschermde soorten komen overeen met de effecten zoals omschreven bij Natura 2000-gebieden en de EHS. De verwachting is dat er geen wetsovertredingen zullen plaatsvinden buiten de recreatiebedrijven. Ingrepen binnen bestaande bedrijven of nieuwvestiging van minicampings zullen per activiteit moeten worden getoetst aan de Flora- en faunawet. Er wordt hier daarom vanuit gegaan dat uitsluitend wettelijk toegestane activiteiten zullen worden ondernomen, en dat er geen wetsartikelen van de Flora- en faunawet worden overtreden.

Effectbeoordeling
Het voorkeursalternatief voor recreatie heeft geen effect op Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten, waardoor de effectscore neutraal (0) is. Wel zal de recreatieve druk op de EHS door het voorkeursalternatief toenemen. Significant negatieve effecten kunnen echter door inpassing en geleiding van recreanten worden voorkomen. Daarom wordt het effect van het voorkeursalternatief op de EHS als licht negatief beoordeeld (0/-). Effecten van het voorkeursalternatief op beschermde soorten zijn als neutraal (0) beoordeeld omdat er vanuit wordt gegaan dat uitsluitend wettelijk toegestane activiteiten zullen worden ondernomen en dat er geen wetsartikelen van de Flora- en faunawet worden overtreden.

Criterium	Voorkeursalternatief
Effect recreatie op natura 2000-gebieden	0
Effect recreatie op Beschermde Natuurmonumenten	0
Effect recreatie op EHS	0/-
Effect recreatie op Beschermde soorten	0

Tabel 53 Beoordeling van effecten van recreatie op beschermde natuurwaarden.

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; - - = zeer negatief

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 CONCLUSIES

Verschillen tussen de alternatieven

Veehouderij

Ten aanzien van alternatief A en B valt te concluderen dat de alternatieven voor wat betreft stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden, Wav-gebieden en overige natuur in de EHS niet onderscheidend zijn. Dit omdat beide alternatieven in meer of mindere mate zorgen voor een toename aan stikstofdepositie. Beide alternatieven scoren zeer negatief (- -) voor wat betreft de effecten stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden, Wav-gebieden en overige natuur ten opzichte van de referentiesituatie.
Voor wat betreft het leefklimaat binnen en buiten de bebouwde kom zijn alternatief A en B wel onderscheidend. In alternatief A vindt er een grotere verslechtering van het leefklimaat binnen en buiten de bebouwde kom plaats dan in alternatief B. Alternatief A scoort zeer negatief (- -) voor wat betreft het leefklimaat binnen en buiten de bebouwde kom. Alternatief B scoort daarentegen licht negatief (0/-) voor wat betreft het leefklimaat binnen en buiten de bebouwde kom ten opzichte van de referentiesituatie.
Alternatief A en B zijn niet onderscheidend voor wat betreft het criterium bedrijfsvoering (fijn stof). Echter voor wat betreft het criterium verkeer (fijn stof) zijn alternatief A en B wel onderscheidend. Dit omdat in alternatief B er een minder grote toename is aan verkeer in het buitengebied en daarmee een minder grote toename aan fijn stof emissies. Alternatief A is voor het criterium verkeer (fijn stof) beoordeeld als negatief (-) en alternatief B is beoordeeld als licht negatief (0/-).

Het voorkeursalternatief zorgt voor wat betreft de criteria stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden, Wav-gebieden en overige natuur in de EHS voor een lichte verbetering ten opzichte van alternatief A en B. Dit omdat in tegenstelling tot de alternatief A en B in het voorkeursalternatief minder mogelijkheden geboden worden voor de veehouderij. Het voorkeursalternatief kan zorgen voor een toename aan stikstofdepositie en heeft daarmee mogelijk significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden. Een dergelijke ontwikkeling past niet binnen de randvoorwaarden van de Natuurbeschermingswet. Indien alle veehouderijen gebruik maken van de best beschikbare staltechnieken dan is het mogelijk om gebruik te maken van de geboden planologische ruimte, binnen de randvoorwaarden van de Natuurbeschermingswet. Het voorkeursalternatief een licht negatief effect op soorten beschermd via de Flora- en faunawet. Dit omdat boerderijen en/of schuren gesloopt kunnen worden, en er uitbreiding van bebouwing plaatsvindt. Door de gekozen effectbeoordeling in plussen en minnen komt de lichte verbetering ten opzichte van alternatief B voor de criteria leefklimaat binnen en buiten de bebouwde kom en verkeer (fijn stof) niet naar voren in de toegekende effectscores. In de effectbeoordeling van het voorkeursalternatief in paragraaf 6.7 is voor deze criteria echter wel kwantitatief (getalsmatig) navolgbaar hoe het voorkeursalternatief uitpakt.
Het voorkeursalternatief zorgt voor een neutraal effect op de beïnvloeding van de regionale landschapsstructuur en het contrast tussen het grootschalige open karakter en natte besloten karakter.

Wel vindt er door het voorkeursalternatief een licht negatieve beïnvloeding plaats op de openheid van de glooiende hellingen.
Het effect wordt daarom als negatief (-) beoordeeld Ook kan de schaalvergroting in het voorkeursalternatief effect hebben op de lintdorpenstructuren. Dit effect is daarom als negatief (-) beoordeeld.
Ondanks dat archeologische monumenten en archeologische verwachtingswaarden nadrukkelijk zijn beschermd in het bestemmingsplan Buitengebied kan er door het voorkeursalternatief sprake zijn van beïnvloeding van archeologische waarden, wanneer de waarden niet behouden kunnen worden en tot opgraving wordt besloten. Hierdoor moet het effect toch als licht negatief (0/-) worden beoordeeld.
Het voorkeursalternatief zorgt voor een toename van de omvang van de rundveehouderij. Daarmee vergroot het voorkeursalternatief de kans op een lokale toename van de geluidbelasting op woningen en geluidgevoelige gebouwen en terreinen door verkeer (zoals vrachtauto's). Hierdoor moet het effect toch als licht negatief (0/-) worden beoordeeld.
In het voorkeursalternatief zal de toename van veehouderijen niet leiden tot een verslechtering van de verkeersafwikkeling en de verkeersveiligheid. Het voorkeursalternatief scoort daarmee neutraal (0) ten opzichte van de referentiesituatie.
De toename van de oppervlakte aan bouwvlakken zorgt voor aantasting van de bodemstructuur en de geomorfologische waarde. Het voorkeursalternatief zorgt vanwege de toename van de oppervlakte aan bouwvlakken voor een licht negatieve (0/-) score. Uitgangspunt is dat uitbreidingen aan veehouderij waterneutraal worden gerealiseerd. Ook is als uitgangspunt gehanteerd dat dat de intensieve veehouderij en grondgebonden melkveehouderij door maatregelen (zoals vloeistofdichte vloeren) in het kader van vergunningen geen emissies naar het grond- en oppervlaktewater veroorzaken. Het effect van het voorkeursalternatief op het grond- en oppervlaktewatersysteem en op de bodem-, grond en oppervlaktewaterkwaliteit is derhalve als neutraal (0) beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie.

Vanwege de leemten in kennis en informatie is het effect van het voorkeursalternatief op het aspect cultuurhistorie niet beoordeeld.

Recreatie
Het voorkeursalternatief voor recreatie heeft geen effect op Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten, waardoor de effectscore neutraal (0) is. Wel zal de recreatieve druk op de EHS door het voorkeursalternatief toenemen. Significant negatieve effecten kunnen echter door inpassing en geleiding van recreanten worden voorkomen. Daarom wordt het effect van het voorkeursalternatief op de EHS als licht negatief beoordeeld (0/-). Effecten van het voorkeursalternatief op beschermde soorten zijn als neutraal (0) beoordeeld omdat er vanuit wordt gegaan dat uitsluitend wettelijk toegestane activiteiten zullen worden ondernomen en dat er geen wetsartikelen van de Flora- en faunawet worden overtreden.

Alternatieven ten opzichte van de doelen en ambities voor het buitengebied
Voor het bestemmingsplan hanteert de gemeente Groesbeek de volgende hoofddoelstelling:
Het bestemmingsplan Buitengebied Groesbeek richt zich op het behoud en waar mogelijk het versterken van de ruimtelijke en functionele kwaliteit van het plangebied. Het gaat hierbij met name om kwaliteit voor aan het buitengebiedgebonden functies (landbouw, bos, natuur, landschap, recreatie en water), mede in relatie tot de dynamiek ervan en aanwezige waarden.

De conclusie uit de effectbeoordeling is dat het risico op het aantasten van een aantal ruimtelijke en functionele kwaliteiten van het buitengebied, door de maximale ontwikkelingen die het bestemmingsplan Buitengebied mogelijk maakt, het kleinst is in het voorkeursalternatief. Dit geldt voor de aspecten natuur, geur en fijn stof.

Voor alle aspecten geldt dat de aantasting door het VKA over het algemeen beperkt is omdat het bestemmingsplan voorziet in beschermingsmaatregelen en actief beleid ten aanzien van het voorkomen van negatieve effecten onder andere door adequate gebiedsgerichte inpassingsmaatregelen. Daarnaast zijn er voor een aantal aspecten mitigerende en compenserende maatregelen te nemen die mogelijke effecten beperken. Het nemen van mitigerende en compenserende maatregelen is in onderstaande paragraaf uitgewerkt als aanbeveling voor de gemeente Groesbeek.

7.2 AANBEVELINGEN

Op basis van de resultaten van het MER zijn de volgende aanbevelingen aan de gemeente Groesbeek geformuleerd:

- Bij een aantal thema's is aangegeven hoe met mitigerende en compenserende maatregelen vermindering van milieueffecten is te bewerkstelligen. Wil een gemeente verder gaan dan de wettelijke normen, dan moet zij dit echter goed motiveren, o.a. vanwege een verhoogde milieubelasting. De juridische mogelijkheden voor verdergaande normstelling zijn echter beperkt.
- De gemeente wordt aanbevolen om bij concrete initiatieven de toetsing op soorten uit de Flora- en faunawet te betrekken. Hierbij gaat het om alle activiteiten waarbij ruimtelijke herinrichting (sloop, afgravingen, bouwen, enz.) is voorzien. Het is noodzakelijk om de effecten op beschermde soorten te toetsen. Aanbevolen wordt (in sommige gevallen zelfs verplicht voor een ontheffing) om maatregelen te laten nemen. Hierbij gaat het om fasering en specifieke manier van uitvoering, maar zonodig ook om het compenseren van ruimtebeslag op leefgebieden van beschermde soorten door activiteiten uit het bestemmingsplan Buitengebied. Vanuit dit oogpunt is het gunstig om zoveel mogelijk ruimtebeslag te beperken door mitigatie. Bijvoorbeeld door een toename aan veehouderij ook op lokaal niveau in te passen binnen bestaande natuurwaarden.
- In 2013 wordt door de gemeente Groesbeek een cultuurhistorische waardenkaart opgesteld. Aanbevolen wordt om na vaststelling van de cultuurhistorische waardenkaart het effect van het bestemmingsplan Buitengebied op de cultuurhistorische waarden in het buitengebied in beeld te brengen.
- Een actief gemeentelijk beleid gericht op het intrekken van niet benutte rechten, volgens de vigerende omgevingsvergunning. Dit heeft vooral effect in zones rondom de kernen, natuurgebieden en andere kwetsbare gebieden.
- Een actief verplaatsingsbeleid gericht op het verplaatsen van veehouderijen nabij Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten draagt bij aan positieve effecten ten aanzien van stikstofdepositie op deze beschermde natuurgebieden.
- Aangezien de Natura 2000-gebieden in en in de omgeving van het grondgebied van de gemeente Groesbeek liggen, wordt geadviseerd om bij nieuwe planologische procedures te toetsen aan de Natuurbeschermingswet en de uitwerking hiervan in de provinciale verordeningen voor stikstof en Natura 2000. Hierbij is raadzaam om de ontwikkelingen rond de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS; rijksbeleid) te volgen. Er moet voldoende juridische borging zijn dat voldaan wordt aan de Natuurbeschermingswet.
- Aanbevolen wordt om de kennisontwikkeling en adviezen op het gebied van gezondheid te volgen. Pas dit toe bij de vergunningverlening en het beoordelen van ruimtelijke initiatieven. Dit kan zeker nadat deze kennis is vastgelegd in beleid en/of wetgeving. Nieuwe kennis of regels kan worden vertaald naar planregels van het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.

Daarnaast dienen de monitoring en evaluatie van de feitelijk optredende milieueffecten en de ontwikkeling van de veehouderij bijzondere aandachtspunten voor de gemeente te zijn. Aandachtspunten daarbij zijn o.a.:

- De ontwikkeling van de veestapel, toegepaste stalsystemen en de emissies van geur, ammoniak en fijn stof uit de veehouderij in Groesbeek en de concentraties/belasting van die stoffen.

- Monitor dat de gerealiseerde bebouwing en inpassing ervan voldoen aan de kaders zoals gesteld in het bestemmingsplan Buitengebied en in omgevingsvergunningen.

Bijlage 1 Passende Beoordeling Natuurbeschermingswet 1998

PASSENDE BEOORDELING
BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED

GEMEENTE GROESBEEK

25 juli 2012
076487327:A - Definitief
B02047.000006.0100

Inhoud

1 Inleiding ... 5
1.1 Aanleiding ... 5
1.2 Afbakening ... 6
1.3 Leeswijzer ... 7

2 Planbeschrijving ... 9
2.1 Plangebied ... 9
2.2 Studiegebied ... 9
2.2.1 Natura 2000-gebieden binnen de invloedssfeer ... 9
2.2.2 Beschermde Natuurmonumenten binnen de invloedssfeer ... 11
2.3 Mogelijkheden oude bestemmingsplan Buitengebied ... 12
2.3.1 Veehouderij ... 12
2.3.2 Recreatie ... 12
2.4 Mogelijkheden nieuwe bestemmingsplan Buitengebied ... 15
2.4.1 Veehouderij ... 15
2.4.2 Recreatie ... 16
2.5 Effecten van het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied ... 19
2.5.1 Veehouderij: stikstofdepositie ... 19
2.5.2 Recreatiedruk ... 20
2.6 Uitgangspunten Passende Beoordeling ... 20

3 Wettelijk kader en toetsingskader ... 23
3.1 Natura 2000, Beschermde Natuurmonumenten en de Natuurbeschermingswet 1998 ... 23
3.2 Toetsingskader Natura 2000-gebieden ... 24
3.2.1 Algemeen ... 24
3.2.2 De Bruuk ... 25
3.2.3 Sint Jansberg ... 25
3.2.4 Gelderse Poort ... 26
3.2.5 Oeffelter Meent ... 29
3.2.6 Uiterwaarden Waal ... 30
3.2.7 Zeldersche Driessen ... 32
3.2.8 Maasduinen ... 32
3.2.9 Wyler meer ... 34
3.2.10 Kranenburger Bruch ... 35
3.2.11 Reichswald ... 35
3.2.12 Rhein-Fischschutzzonen zwischen Emmerich und Bad Honnef ... 36
3.2.13 Salmorth ... 36
3.2.14 Vogelschutzgebiet (VSG) Unterer Niederrhein ... 37
3.3 Toetsingskader Beschermde Natuurmonumenten ... 39
3.3.1 Terreinen Boswachterij Groesbeek ... 39
3.3.2 Bronnenbos De Refter ... 39

4 Effectbepaling en –beoordeling stikstofdepositie ... 42
4.1 Algemeen ... 42

4.1.1 De referentiesituatie ... 42
4.1.2 Het voorkeursalternatief ... 42
4.2 Beoordelingskader ... 43
4.2.1 Vermesting en verzuring door depositie van stikstof ... 43
4.2.2 Beoordelingswijze Nederland ... 45
4.2.3 Beoordelingswijze Duitsland ... 49
4.2.4 Kritische depositiewaarden ... 50
4.2.5 Achtergronddepositie ... 52
4.3 Effectbeschrijving en effectbeoordeling ... 53
4.3.1 Verandering stikstofdepositie door het voorkeursalternatief ... 53
4.3.2 Verandering ammoniakemissie door het variant op het voorkeursalternatief ... 56
4.3.3 Cumulatieve effecten ... 57

5 Effectbepaling en –beoordeling recreatie ... 59
5.1 Algemeen ... 59
5.2 Beoordelingskader ... 59
5.2.1 Huidige situatie ... 59
5.2.2 Werkwijze ... 60
5.3 Effectbeschrijving ... 61
5.4 Effectbeoordeling ... 63

6 Conclusies en aanbevelingen ... 65

Bijlage 1 Gebiedsbestemmingenkaart ... 67

Bijlage 2 Details rekenwijze alternatieven veehouderij ... 69

Bijlage 3 Resultaat stikstofdepositie ... 70

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING

De gemeente Groesbeek gaat een nieuw bestemmingplan voor het buitengebied opstellen[1]. De aanleiding voor het opstellen van het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Groesbeek is zowel juridisch als inhoudelijk.

Voor het buitengebied van de gemeente Groesbeek gelden op dit moment meerdere bestemmingsplannen:

- Bestemmingsplan 'Buitengebied herziening 2005' (correctieve herziening), vastgesteld op 15 juni 2006 door de gemeenteraad en op 30 januari 2007 door gedeputeerde staten (GS) goedgekeurd.
- 'Bestemmingsplan Fietspad Wylerbaan' vastgesteld op 26 augustus 2004 door de gemeenteraad en op 8 maart 2005 goedgekeurd door GS.
- 'Bestemmingsplan Omgeving De Linde' vastgesteld op 23 november 2000 en goedgekeurd door GS op 26 juni 2001.

Naast deze belangrijkste bestemmingsplannen zijn nog enkele (postzegel) bestemmingsplannen, ruimtelijke onderbouwingen en diverse wijzigingsplannen opgesteld die richting geven aan de bestemmingen in het buitengebied van de gemeente Groesbeek.

Het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied zal de hierboven genoemde bestemmingsplannen vervangen.

Inhoudelijk gezien zijn er diverse feitelijke en beleidsmatige ontwikkelingen, die vragen om herziening. Te noemen zijn ontwikkelingen op het terrein van landbouw (bedrijfsbeëindiging, nevenfuncties), recreatie ((kleinschalige) bedrijfsontwikkeling) en natuur en landschap (natuur- en landschapsontwikkeling). Het bestemmingsplan schenkt expliciet aandacht aan de harmonisatie en actualisatie van het bestaande plan, de uitwerking van lokale visies, de ruimtelijke structuur, de infrastructuur (wegen en waterlopen), de doorvertaling van nieuw provinciaal en lokaal beleid, omgevingsaspecten (natuur, water en milieu), de haalbaarheid en de nieuwe Wet ruimtelijke ordening.

Het doel van dit nieuwe bestemmingsplan is het bieden van een actueel, eenduidig, toegankelijk en uitvoerbaar/handhaafbaar planologisch-juridisch beleidskader voor het buitengebied van de gemeente Groesbeek. Dit kader is gericht op het beheer van bestaande kwaliteiten en functies en het faciliteren van nieuwe kwaliteiten en functies.

[1] Hierbij wordt aangesloten op de nieuwe IMRO 2006 normen voor digitalisering en DURP voor standaardisering van het bestemmingsplan.

1.2 AFBAKENING

In de Voortoets uitgevoerd in 2010 door de Grontmij is geconcludeerd dat voor de ontwikkelingen in het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Groesbeek significante effecten op voorhand niet zijn uit te sluiten en dat daarom een Passende Beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 noodzakelijk is.

In deze Passende Beoordeling draait het om de beantwoording van de volgende centrale vragen:
1. Tot welke (mogelijke) effecten leidt het plan?
2. Wat is de reikwijdte van mogelijke effecten?
3. Hoe beïnvloeden de effecten de kwalificerende natuurwaarden, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen?
4. Zijn mogelijke negatieve effecten significant?
5. Op welke wijze kunnen negatieve effecten voorkomen of verminderd worden?

Door de mogelijkheden voor de veehouderij in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied zijn op voorhand enkele effecten te verwachten op de Natura 2000-gebieden en het Beschermd Natuurmonument als gevolg van een verandering van de stikstofdepositie. Ook de verschillende mogelijkheden uit het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied voor recreatie kunnen tot problemen leiden in verband met de toetsing aan de Natuurbeschermingswet. Voor de mogelijkheden uit het bestemmingsplan Buitengebied zijn alle andere mogelijke effecten uit te sluiten (zie motivering in paragraaf 2.5 van deze Passende Beoordeling). Een toename van stikstofdepositie en recreatiedruk als gevolg van de mogelijkheden uit het bestemmingsplan Buitengebied leidt mogelijk tot significante negatieve effecten. In deze Passende Beoordeling wordt het voornemen daarom getoetst op mogelijke effecten van verandering van de stikstofdepositie en recreatiedruk op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten. Het volgende tekstkader beschrijft de rol van de Passende Beoordeling in het MER.

DE ROL VAN DE PASSENDE BEOORDELING IN HET MER

De Commissie voor de m.e.r. zegt het volgende over de rol van een Passende Beoordeling in het MER (website www.commissiemer.nl Tips en praktijkvoorbeelden planMER):
"De lijn die de Commissie hanteert is dat de Passende Beoordeling qua abstractieniveau kan aansluiten bij die van het plan en daarmee de concreetheid van de te nemen besluiten. Bij een meer strategisch plan heeft de Passende Beoordeling het karakter van een verkenning van de kans (het risico) dat het voorgenomen beleid binnen de randvoorwaarden van de natuurbeschermingswetgeving (niet) uitvoerbaar is. Door de onderdelen van het voorgenomen beleid te leggen naast de Natura 2000-gebieden in het plan- of studiegebied kunnen daarover uitspraken worden gedaan op basis van (gemotiveerd) deskundigenoordeel. De conclusies kunnen geformuleerd worden op grond van de 'stoplichtbenadering'."

De Passende Beoordeling richt zich op de gebiedsbescherming in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Om de gehele Natuurbeschermingswetprocedure te kunnen doorlopen, dienen nadere bepalingen plaats te vinden van de haalbaarheid van zowel natuurdoelen als voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling. Aan de hand van voorliggende Passende Beoordeling kan een goede gefundeerde keuze gemaakt worden tussen alternatieven. Indien een definitieve keuze gemaakt is voor een alternatief, zal mogelijk nog een ADC-toets uitgevoerd moeten worden. Dit is overigens alleen het geval als de gekozen alternatief mogelijk significant negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden en het Beschermd Natuurmonument heeft. In de ADC-toets worden de Alternatieven, Dwingende reden van groot openbaar belang en Compensatie uitgewerkt.

Compensatie is het sluitstuk van de toets en is dus alleen van toepassing als op bevredigende wijze de Alternatieven en Dwingende reden uitgewerkt zijn. In de lijn van wat de Commissie voor de m.e.r. zegt over de rol van een Passende Beoordeling (zie hierboven) moet onderhavige Passende Beoordeling in het kader van het bestemmingsplan Buitengebied gezien worden als een risico-inschatting.

Een toetsing aan de soortbescherming (Flora- en faunawet) vindt niet plaats in voorliggend rapport.

1.3 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 wordt kort ingegaan op het plan- en studiegebied, de mogelijkheden uit het oude en nieuwe bestemmingsplan Buitengebied, op de effecten van het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied en op de uitgangspunten voor de Passende Beoordeling. Hoofdstuk 3 beschrijft het wettelijk kader en het daaruit volgend toetsingskader. De effectbeschrijving en –beoordeling voor wat betreft stikstofdepositie, dus de feitelijke toetsing, vindt plaats in hoofdstuk 4. De effectbeschrijving en –beoordeling voor wat betreft recreatie, dus de feitelijke toetsing, vindt plaats in hoofdstuk 5.Tot slot worden in hoofdstuk 6 de conclusies en aanbevelingen gegeven.

2 Planbeschrijving

2.1 PLANGEBIED

Het plangebied bestaat uit het buitengebied van de gemeente Groesbeek (zie Afbeelding 1). Het ligt op de grens van de provincies Gelderland en Limburg en grenst in het oosten aan de Duitse deelstaat Noord-Rijnland –Westfalen. De maximale reikwijdte van de te verwachten effecten bepaalt het studiegebied (het gebied waar effecten te verwachten zijn). Het studiegebied voor voorliggende Passende Beoordeling is omschreven in paragraaf 2.2.

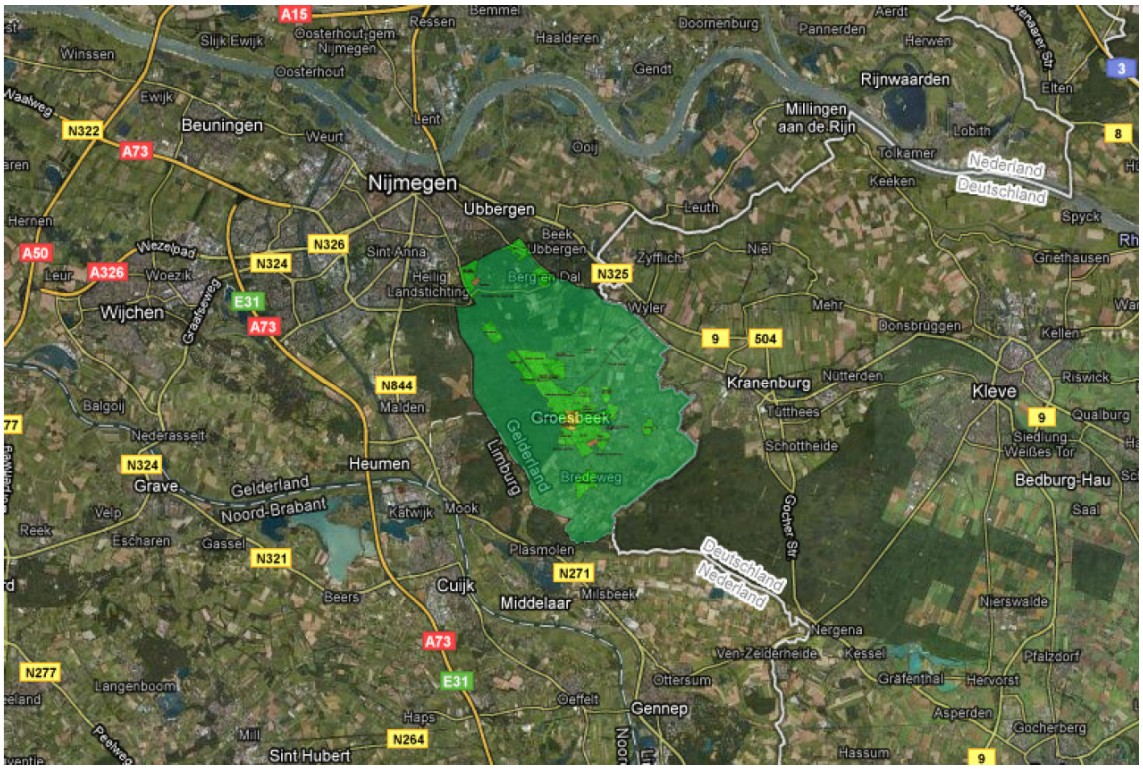

Afbeelding 1 Ligging van de gemeente Groesbeek.

2.2 STUDIEGEBIED

2.2.1 NATURA 2000-GEBIEDEN BINNEN DE INVLOEDSSFEER

Uit het Alterra-rapport *Ammoniakemissie en -depositie in en rondom de Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten in de provincie Gelderland (Alterra, 2009)* blijkt dat ammoniakdepositie met name invloed heeft op relatief korte afstanden (0-3 kilometer) van de bron.

Maar ook op grotere afstanden kan ammoniakdepositie nog invloed hebben op gevoelige natuurlijke habitats. In het Alterra-rapport wordt als maximum toetsingsafstand 10 kilometer aangehouden. Ook de commissie voor de m.e.r. geeft in haar advies *Natura 2000 en verzurende/vermestende deposities in m.e.r.* aan dat naar effecten van stikstofdepositie gekeken moet worden tot een afstand van 10 kilometer en zelfs nog verder wanneer daar aanleiding toe is. In de Voortoets is uitgegaan van een toetsingsafstand van maximaal 10 kilometer, waarbij 12 Natura 2000-gebieden/Beschermde Natuurmonumenten in aanmerking komen voor nadere toetsing in het kader van stikstofdepositie. De effectafstand voor recreatie is kleiner dan die voor stikstofdepositie. Daarmee is de selectie van gebieden voor stikstofdepositie ook voldoende om de effecten van recreatie in beeld te brengen. In voorliggende Passende Beoordeling wordt derhalve nader ingegaan op effecten van het nieuwe bestemmingsplan buitengebied Groesbeek op deze 12 beschermde gebieden (zie Afbeelding 2 en Tabel 1).

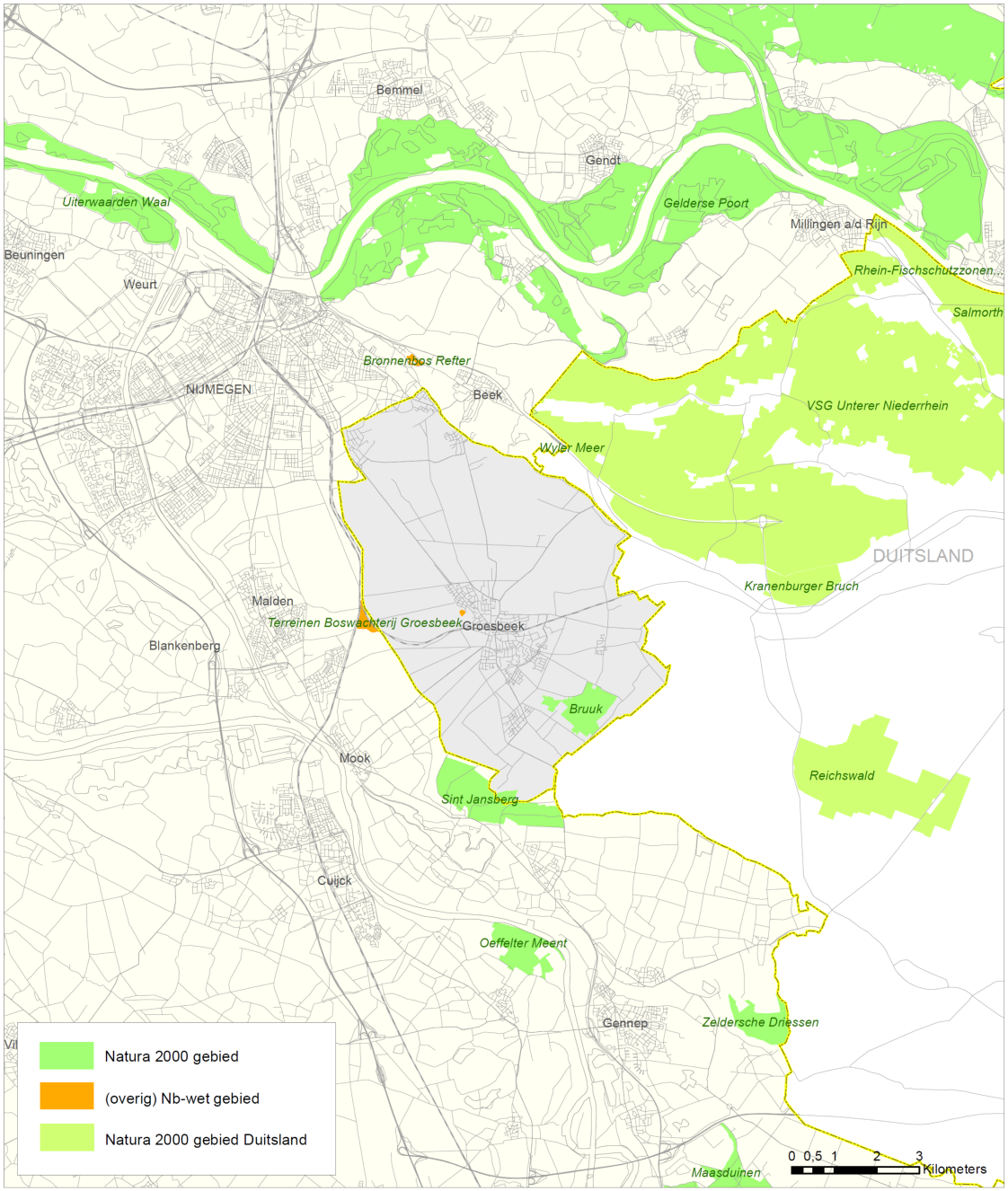

Afbeelding 2 Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten in en nabij de gemeente Groesbeek.

Natura 2000-gebied	Aangewezen als	Provincie / Deelstaat	Ligging ten opzichte van het bestemmingsplan buitengebied
Bruuk	Natura 2000 Habitatrichtlijngebied	Gelderland (Nederland)	Geheel erbinnen
Sint Jansberg	Natura 2000 Habitatrichtlijngebied	Gelderland / Limburg (Nederland)	Deels erbinnen
Gelderse Poort	Natura 2000 Vogel- en Habitatrichtlijngebied	Gelderland (Nederland)	± 2,5 km
Oeffelter Meent	Natura 2000 Habitatrichtlijngebied	Noord-Brabant (Nederland)	± 3 km
Uiterwaarden Waal	Natura 2000 Vogel- en Habitatrichtlijngebied	Gelderland (Nederland)	± 3,5 km
Zeldersche Driessen	Natura 2000 Habitatrichtlijngebied	Limburg (Nederland)	± 7 km
Maasduinen	Natura 2000 Vogel- en Habitatrichtlijngebied	Limburg (Nederland)	± 9 km
Wyler Meer	Natura 2000 Habitatrichtlijngebied	Nordrhein-Westfalen (Duitsland)	< 1 km
VSG Unterer Niederrhein	Natura 2000 Vogelrichtlijngebied	Nordrhein-Westfalen (Duitsland)	< 1 km
Reichswald	Natura 2000 Habitatrichtlijngebied	Nordrhein-Westfalen (Duitsland)	± 3,5 km
Kranenburger Bruch	Natura 2000 Vogel- en Habitatrichtlijngebied	Nordrhein-Westfalen (Duitsland)	± 3 km

Tabel 1 Natura 2000-gebieden binnen een straal van 10 km om het plangebied.

2.2.2 BESCHERMDE NATUURMONUMENTEN BINNEN DE INVLOEDSSFEER

In en nabij (< 10 kilometer afstand) het plangebied van de gemeente Groesbeek heeft Nederland de Terreinen Boswachterij Groesbeek en Bronnenbos De Refter als Beschermde Natuurmonumenten aangewezen (zie Afbeelding 2 en Tabel 2).

Beschermd Natuurmonument	Aangewezen als	Provincie	Ligging ten opzichte van het bestemmingsplan buitengebied
Terreinen Boswachterij Groesbeek (2 gebieden)	Beschermd Natuurmonument	Gelderland	“Genista Germanica” geheel erbinnen. “De Groesbeekse Heide” op < 1 km
Bronnenbos De Refter	Beschermd Natuurmonument	Gelderland	< 1 km

Tabel 2 Beschermde Natuurmonumenten binnen een straal van 10 km om het plangebied.

2.3 MOGELIJKHEDEN OUDE BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED

2.3.1 VEEHOUDERIJ

In het vigerende bestemmingsplan van de gemeente Groesbeek wordt geen onderscheid gemaakt tussen intensieve en grondgebonden veehouderijen. In het vigerende bestemmingsplan Buitengebied zijn verschillende uitbreidingsmogelijkheden weergegeven voor agrarische bedrijven. Agrarische bedrijven hebben de volgende uitbreidingsmogelijkheden.

- Het agrarisch bouwblok mag in het gehele plangebied maximaal 1 ha zijn (op 1 locatie na, waar 1,5 ha bij recht is toegestaan);
- Binnen het agrarisch gebied hebben burgemeester en wethouders de bevoegdheid via een afwijking uitbreiding van het bouwblok tot 1,5 ha mogelijk te maken;
- Via een planwijziging op grond van artikel 11 Wet Ruimtelijke Ordening hebben burgemeester en wethouders de mogelijkheid tot:
  - het vergroten van het bouwblok tot 2 ha is mogelijk in Agrarisch gebied (artikel 4);
  - het laten vestigen van een nieuw agrarisch bedrijf, op voorwaarde dat het gaat om een bedrijfsverplaatsing is mogelijk in Agrarisch gebied (artikel 4);
  - het omzetten van de bestemming agrarisch naar de bestemming niet-agrarisch.

Binnen het bestemmingsplan is er ruimte voor het omschakelen van een grondgebonden bedrijf naar intensieve veehouderij (of andersom). Een beperking op het aantal te houden dieren wordt gevormd door de voorwaarde dat agrarische bedrijfsgebouwen een maximale goothoogte mogen hebben van 6,5 meter en een gebouwhoogte van maximaal 11 meter.

2.3.2 RECREATIE

In het vigerende bestemmingsplan Buitengebied geldt als uitgangspunt dat een verdere recreatieve ontwikkeling van de hellingen en het zuidelijk deel van het lage middengebied wenselijk is. Daarnaast wil men meer samenhang in het recreatieve geheel aanbrengen en voorzieningen voor extensieve vormen van recreatie toe staan, waardoor de mogelijkheden voor recreatief (mede-) gebruik worden versterkt.

In het vigerende bestemmingsplan Buitengebied worden er bij verschillende bestemmingen mogelijkheden voor (verblijfs)recreatie geboden. Het betreft de bestemmingen agrarisch gebied, agrarisch gebied met landschappelijke ecologische en recreatieve potenties, bos- en natuurgebied, niet-agrarische bedrijven, bijzondere doeleinden en burgerwoningen.

Agrarisch gebied
Onder de bestemming agrarisch gebied wordt op gronden met de aanduiding “agrarisch bedrijf” kleinschalig kamperen toegestaan, waarbij geldt dat:

- Kamperen uitsluitend is toegestaan binnen de kampeerperiode van 15 maart t/m 31 oktober.
- Per agrarisch bedrijf maximaal 10 kampeermiddelen in de zin van de Wet op de Openluchtrecreatie mogen worden geplaatst en wel binnen een afstand van 100 meter uit de agrarische bedrijfsgebouwen.
- De sanitaire voorzieningen uitsluitend binnen de bestaande bedrijfsgebouwen zijn toegestaan.

Burgemeester en wethouders kunnen vrijstelling verlenen om het aantal kampeermiddelen te verhogen tot maximaal 15 en wel voor een termijn van ten hoogste 8 weken gedurende de perioden Hemelvaart/Pinksteren, de zomer- en herfstvakantie.

Daarbij is het voor burgemeester en wethouders mogelijk om agrarische bedrijven vrijstelling te verlenen voor het oprichten van boerenkamers in de bestaande agrarische bedrijfsgebouwen, mits:

- Het aantal boerenkamers op het betreffende bedrijf niet meer dan 5 bedraagt.
- De oppervlakte per boerenkamer niet meer dan 50 m^2 bedraagt.
- Het gebruik niet leidt tot extra belemmeringen voor de bedrijfsontwikkeling van de omliggende agrarische bedrijven voortvloeiende uit de milieuwetgeving.
- Voldaan wordt aan de eisen ingevolge de Wet geluidhinder.

Daarnaast is voor burgemeester en wethouders de mogelijkheid geboden de bestemming agrarisch bedrijf om te zetten naar de bestemming niet-agrarisch bedrijf. De mogelijkheden die deze bestemming biedt voor recreatie wordt weergegeven onder het kopje niet-agrarisch bedrijf.

Agrarisch gebied met landschappelijke ecologische en recreatieve potenties
Onder deze bestemming wordt kleinschalig kamperen bij een agrarisch bedrijf, verenigingskamperen en groepskamperen mogelijk gemaakt. Voor kleinschalig kamperen geldt dat:

- Kamperen uitsluitend is toegestaan binnen de kampeerperiode van 15 maart t/m 31 oktober.
- Per agrarisch bedrijf maximaal 10 kampeermiddelen in de zin van de Wet op de Openluchtrecreatie mogen worden geplaatst en wel binnen een afstand van 100 meter uit de bedrijfsgebouwen.
- De sanitaire voorzieningen uitsluitend binnen de bestaande bedrijfsgebouwen zijn toegestaan.

Burgemeester en wethouders kunnen vrijstelling verlenen om het aantal kampeermiddelen te verhogen tot maximaal 15 en wel voor een termijn van ten hoogste 8 weken gedurende de perioden Hemelvaart/Pinksteren, de zomer- en herfstvakantie.

Ook onder deze bestemming is het in het vigerende bestemmingsplan Buitengebied voor burgemeester en wethouders mogelijk vrijstelling te verlenen aan agrarische bedrijven voor het oprichten van boerenkamers, waarbij dezelfde eisen gelden zoals beschreven bij de bestemming agrarisch gebied.

Daarnaast is voor burgemeester en wethouders de mogelijkheid geboden de bestemming agrarisch bedrijf om te zetten naar de bestemming niet-agrarisch bedrijf. De mogelijkheden die deze bestemming biedt voor recreatie wordt weergegeven onder het kopje niet-agrarisch bedrijf.

Bos- en natuurgebied
Voor zover de gronden met bestemming bos- en natuurgebied zijn aangeduid als “natuurcamping” zijn de gronden tevens bestemd voor een natuurcamping met een oppervlakte van maximaal 1 ha en 40 standplaatsen. Zijn de gronden aangeduid als vakantiewoning dan zijn de gronden ook bestemd voor de bestaande vakantiewoning.

Burgemeester en wethouders zijn in staat het plan te wijzigen voor het aanleggen van parkeervoorzieningen voor het recreatieve verkeer. Dit is mogelijk mits er wordt voldaan aan de volgende voorwaarden.

- De parkeerhavens zijn enkel toegestaan direct grenzend aan de openbare weg.
- De parkeerhavens mogen enkel onverhard of semiverhard zijn.
- Per parkeerhaven is een oppervlakte van maximaal 100 m^2 toegestaan.
- Binnen de bestemming zijn in totaal maximaal 4 parkeerhavens toegestaan.

Niet-agrarische bedrijven
Het plaatsen van kampeermiddelen op gronden met de bestemming niet-agrarische bedrijven is mogelijk op gronden met de aanduiding “minicamping”, “camping” of “verblijfsrecreatie”. Het plaatsen van stacaravans is alleen mogelijk op gronden met de aanduiding “verblijfsrecreatie”.

In Tabel 3 zijn de locaties met één van deze aanduidingen in het vigerende bestemmingsplan aangegeven. Deze tabel geeft tevens de mogelijkheid tot uitbreiding van het bebouwd oppervlak aan.

Aanduiding adres	nr	Aanduiding	Bestaand bebouwd oppervlak (m^2)	Maximaal bebouwd oppervlak met omgevingsvergunning (m^2)
Biesseltse baan	-	Verblijfsrecreatie	n.v.t.	n.v.t.
Biesseltse baan	2	Horeca/recreatie	995	1145
Cranenburgsestraat	73a	Mini-camping	130	165
Cranenburgsestraat	178	Mini-camping	1300	1550
Hogewaldseweg	6	Mini-camping	230	290
Oude Kleefsebaan	134	Camping	720	825
Postweg	10	Camping	550	690
Zevenheuvelenweg	57	Camping, maximaal 40 kampeermiddelen	470	540

Tabel 3 Niet-agrarische bedrijven met een recreatieve aanduiding.

Voor de bedrijfsbebouwing zijn een aantal algemene eisen opgesteld, waaronder het maximale bebouwd oppervlak zoals wordt getoond in Tabel 3. Voor de aanduiding “verblijfsrecreatie” geldt echter een afwijking op deze eisen, waarbij een onderverdeling heeft plaatsgevonden in de zones I, II en III. Voor de eisen gesteld bij de zones I, II en III wordt verwezen naar het vigerende bestemmingsplan Buitengebied.

Bijzondere doeleinden

Onder de gronden met de bestemming bijzondere doeleinden zijn gronden met de aanduiding “museum”, “conferentiecentrum” en “conferentie- en recreatiecentrum” gelegen. De gronden met deze aanduiding zijn weergegeven in Tabel 4.

Aanduiding adres	nr	Aanduiding	Bestaand bebouwd oppervlak (m^2)	Maximaal bebouwd oppervlak met omgevingsvergunning (m^2)
Biesseltse baan	34	Conferentiecentrum	1950	2200
Meerwijkselaan	-	Museum	13500	13750
Oude Kleefsebaan	136	Conferentie- en recreatiecentrum	7850	8100
Wylerbaan	-	Museum	0	0
Postweg	6	Museum	4150	4400

Tabel 4 Bijzondere doeleinden met een recreatieve aanduiding.

Burgemeester en wethouders kunnen een vrijstelling verlenen om het bestaande bebouwde oppervlakte te vergroten tot ten hoogste de maximaal bebouwd oppervlak zoals in Tabel 4 wordt aangegeven. Het vergroten van de bebouwde oppervlakte van deze bestemmingen is uitsluitend toegestaan, indien voldaan wordt aan de volgende eisen:

- De uitbreiding mag niet dienen voor nieuwe activiteiten.
- De verkeer aantrekkende werking mag niet toenemen.
- Een tweede bedrijfswoning dienstwoning is niet toegestaan.
- Het gebruik mag voor de omliggende agrarische bedrijven niet leiden tot extra belemmeringen voor de bedrijfsontwikkeling voortvloeiende uit de milieuwetgeving.

Voor de gronden met de aanduiding "Museum" geldt als aanvulling dat voor zover het de nadere aanduiding "parkeerterrein" betreft, hier maximaal 300 parkeerplaatsen voor personenauto's en maximaal 15 parkeerplaatsen voor autobussen zijn toegestaan. Voor de gronden met de aanduiding "Conferentie- en recreatiecentrum" geldt als aanvulling dat een gezamenlijk oppervlak verhard terrein (zoals ontsluitingswegen en paden) is toegestaan van maximaal 4250 m^2, waarvan maximaal 1816 m^2 voor het stallen van ten hoogste 80 auto's.

Burgerwoningen
Ter plaatse van de bestemming burgerwoningen met de aanduiding "vakantiewoning" is een vakantiewoning toegestaan. Wat betekent dat de bestaande vakantiewoning behouden mag blijven op de bestaande locatie en in maximaal de bestaande omvang.

2.4 MOGELIJKHEDEN NIEUWE BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED

2.4.1 VEEHOUDERIJ

In het voorontwerp bestemmingsplan zijn onderstaande uitgangspunten voor veehouderijen beschreven waarbij is ingegaan op de thema's nieuwvestiging, uitbreiding bouwvlakken en omschakeling. Voor de gehanteerde gebiedsbestemmingen wordt verwezen naar bijlage 1.

Thema nieuwvestiging
Het bestemmingsplan biedt geen mogelijkheden voor nieuwvestiging en hervestiging. Nieuwvestiging en hervestiging is alleen toegestaan via een aparte bestemmingsplanprocedure (buitenplans).

Thema uitbreiding bouwvlakken
Tabel 5 geeft de mogelijkheden aan voor uitbreiding van bouwvlakken van veehouderijen zoals omschreven in het voorontwerp bestemmingsplan.

Gebiedstype **	Grondgebonden	Overig niet grondgebonden (incl intensieve veehouderij)
Bos en Natuur	Niet toegestaan	Niet toegestaan
ALN (agrarisch met landschappelijke- en natuurwaarden)	Maximaal 2 ha*	Niet toegestaan

Tabel 5 Mogelijkheden voor uitbreiding van bouwvlakken van veehouderijen in voorontwerp bestemmingsplan.

** waarbij 50% en voor sommige gevallen tot 75 % bij recht mag worden bebouwd. De 50 % en de 75 % wordt gemeten rondom de buitenste bebouwing, verhardingen en openingen tussen de gebouwen tellen mee. Er wordt in de regels aandacht besteed aan concentratie van de bebouwing bij de bestaande bedrijfswoning dan wel aan de openbare weg om zo versnippering binnen het bouwblok tegen te gaan.*
*** in het voorontwerp bestemmingsplan is er geen sprake meer van de aanduidingen AL (agrarisch met landschappelijke waarden) en A (Agrarisch) maar is er alleen sprake van de aanduiding ALN (agrarisch met landschappelijke- en natuurwaarden).*

Thema omschakeling
Tabel 6 geeft de mogelijkheden aan voor omschakeling naar veehouderijen zoals omschreven in het voorontwerp bestemmingsplan.

Gebiedstype	Grondgebonden	Overig niet grondgebonden (incl intensieve veehouderij)
Bos en Natuur	Niet toegestaan	Niet toegestaan
ALN (agrarisch met landschappelijke- en natuurwaarden)	Omschakeling naar een niet grondgebonden bedrijf is niet toegestaan.	Omschakeling naar een grondgebonden bedrijf is toegestaan.

Tabel 6 Mogelijkheden voor omschakeling naar veehouderijen in voorontwerp bestemmingsplan.

2.4.2 RECREATIE

In het voorontwerp bestemmingsplan Buitengebied hanteert de gemeente Groesbeek voor recreatie twee bestemmingen namelijk: Recreatie 1 en Recreatie 2.

De in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied aangewezen gronden met de bestemming Recreatie 1 zijn bestemd voor dag- en verblijfsrecreatie zoals opgenomen in Tabel 7. Het bestemmingsvlak met de bestemming Recreatie 1 mag tot de in Tabel 7onder 'bestaand bebouwd oppervlak' aangegeven oppervlakte worden bebouwd. Het bevoegd gezag kan een omgevingsvergunning verlenen voor het afwijken van deze eis, mits er aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- De vergroting dient noodzakelijk te zijn voor een doelmatige bedrijfsvoering en/of ontwikkeling van het bedrijf.
- De bestaande oppervlakte mag worden vergroot tot de in de 'Tabel 7' aangegeven oppervlakte onder 'maximum bebouwd oppervlak toegestaan met omgevingsvergunning'.
- De verkeersaantrekkende werking mag niet toenemen.
- Een tweede bedrijfswoning is niet toegestaan.
- De uitbreiding mag geen onevenredige beperking opleveren voor de bedrijfsvoering/ bedrijfsontwikkeling van omliggende agrarische bedrijven.
- De uitbreiding dient milieuhygiënisch inpasbaar te zijn.

Aanduiding adres	nr	Soort voorziening	Bestaand bebouwd oppervlak (m^2)	Maximaal bebouwd oppervlak met omgevingsvergunning (m^2)
'sr – 1' Bredeweg	118	Logiesverstrekkend bedrijf: recreatieappartementen	560	560
'sr – 2' Cranenburgsestraat	73a	mini-camping	130	165
'sr – 3' Cranenburgsestraat	178	mini-camping	1300	1550
'sr – 4' Hogewaldseweg	6	mini-camping	230	290
'sr – 5' Oude Kleefsebaan	132	Verblijfsrecreatieve groepsaccomodatie inclusief recreatieunits	550	550
'sr – 6' Oude Kleefsebaan	134	Verblijfsrecreatieve voorzieningen in de vorm van een groepsaccomodatie en 5 standplaatsen voor kampeermiddelen	950	1045
'sr – 7' Postweg	10	camping	550	690
'sr – 8' Wylerbaan	1a/1b	Verblijfsrecreatieve groepsaccommodatie	475	475

Aanduiding adres	nr	Soort voorziening	Bestaand bebouwd oppervlak (m^2)	Maximaal bebouwd oppervlak met omgevingsvergunning (m^2)
'sr – 9' Zevenheuvelenweg	47	Verblijfsrecreatieve voorziening in de vorm van een camping met maximaal 50 standplaatsen dagrecreatieve voorziening in de vorm van discgolfbaan ontvangstruimte met horecavoorziening agrarische nevenactiviteit	1390	1529
'sr – 10' Zevenheuvelenweg	57	camping	470	540

Tabel 7 Dag- en verblijfsrecreatieve voorzieningen met de bestemming 'Recreatie 1'.

Voor de bestemming Recreatie 1 is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen welke burgemeester en wethouders de bevoegdheid geeft om de bestemming te wijzigen voor het vestigen van andere recreatievoorzieningen dan op basis van Tabel 7 is toegestaan. Hierbij gelden echter wel de volgende voorwaarden:

- De oppervlakte aan bedrijfsbebouwing mag niet worden vergroot.
- Het toepassen van de wijziging mag geen onevenredige beperking opleveren van de bestaande bedrijfsvoering/bedrijfsontwikkeling van omliggende (agrarische) bedrijven.
- Er mag geen uitbreiding van bestaande detailhandel of nieuw vestiging van detailhandel plaatsvinden.
- Er is geen sprake van onevenredige aantasting van de landschappelijke kenmerken zoals genoemd in artikel 25.6.

De in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied opgenomen gronden met bestemming Recreatie 2 zijn bestemd voor verblijfsrecreatieve voorzieningen zoals opgenomen in Tabel 8.

Soort voorziening	Mogelijk bebouwd oppervlak	Bouwhoogte
Centrale voorzieningen in de vorm van een recreatiegebouw met groepsverblijfsruimte, kampwinkel, slechtweeraccommodatie, wasserette, telefoonvoorzieningen, kantine/ restaurant, tennis- en zwemaccommodatie, sanitaire ruimten en overige dienstruimten	Bestaand + 10%: = 860 m²	8 m
Recreatiewoningen	75 m² en 300 m³ inclusief bergingen en kelders	6 m
Stacaravans	55 m² inclusief bijgebouwen en overkappingen	4 m
Bergingen bij recreatiewoningen en stacaravans	10 m²	3 m
Trekkershutten	25 m²	5 m
Totaal aantal standplaatsen	maximaal 130 waarvan minimaal 20 beschikbaar moeten blijven voor trekkershutten, tenten en toercaravans	-

Tabel 8 Recreatieve voorzieningen en mogelijk bebouwd oppervlak bij de bestemming 'Recreatie 2'.

Daarnaast zijn er bij de bestemmingen 'Agrarisch met waarden – natuur- en landschapswaarden', 'Wonen' en 'Natuur' ook beperkte mogelijkheden tot recreatie mogelijk.

De voor 'Agrarisch met waarden – natuur- en landschapswaarden' aangewezen gronden zijn namelijk ook bestemd voor kleinschalig kamperen. Wat inhoudt dat kleinschalig kamperen als agrarische nevenactiviteit tot 15 kampeermiddelen rechtstreeks mogelijk is. Tot 25 kampeermiddelen (tenten, tentwagens, kampeerauto's en/of caravans, dus geen stacaravans) is dit via een afwijking van de regels toegestaan. Via een wijzigingsbevoegdheid zijn 50 kampeermiddelen mogelijk onder specifieke voorwaarden en niet in alle deelgebieden. Boerenkamers, ten behoeve van het bieden van recreatieve verblijfs- en overnachtingsmogelijkheden, zijn binnen agrarische bedrijfsgebouw mogelijk middels een afwijking. Hierbij gaat het om een maximum van 5 kamers, waarbij de oppervlakte per boerenkamer niet meer mag zijn dan 50 m². Kleinschalige logeren (appartementen) is mogelijk tot 350 m² via een ontheffing onder voorwaarden.

Daarnaast zijn de burgemeester en wethouders bevoegd het bouwvlak voor agrarische bedrijven in de bestemming 'Agrarisch met waarden – natuur- en landschapswaarden' te wijzigen naar de bestemming Recreatie 1, ten behoeve van de vestiging van niet agrarische functies. Hierbij gelden echter de volgende voorwaarden.

- Wijziging is uitsluitend toegestaan ter plaatse van het bouwvlak.
- Het bouwvlak wordt verkleind tot de voormalige agrarische bedrijfswoning met bijhorende tuinen, erven en verhardingen en resterende bedrijfsgebouwen.
- De agrarische bedrijvigheid dient te zijn beëindigd.
- De oppervlakte aan niet-agrarische activiteiten mag niet meer bedragen dan 50% van de bestaande bedrijfsgebouwen en/of bijbehorende bouwwerken met een maximum van 500 m².
- In uitzondering op het bepaalde in lid d is voor gebruiksgerichte paardenhouderijen een grotere oppervlakte toegestaan waarbij geldt dat gebruiksgerichte paardenhouderijen niet zijn toegestaan ter plaatse van de aanduiding "Plateau" en "Noordelijk deel lage middengebied".
- Uitsluitend zijn toegestaan bedrijven uit maximaal categorie 2 van de bijgevoegde Staat van bedrijfsactiviteiten dan wel bedrijven die daarmee naar aard en invloed vergelijkbaar zijn.
- Vervangende nieuwbouw is niet toegestaan.
- Overige bebouwing dient te worden gesloopt met uitzondering van de bedrijfswoning en bijbehorende bouwwerken van maximaal 80 m².
- Een extra bedrijfswoning bij een niet-agrarisch bedrijf wordt niet toegestaan.
- Buitenopslag is niet toegestaan.
- De niet-agrarische functie dient milieuhygiënisch inpasbaar te zijn.
- Het gebruik mag niet leiden tot extra belemmeringen voor de bedrijfsontwikkeling van de omliggende agrarische bedrijven voortvloeiende uit de milieuwetgeving.
- De verkeersaantrekkende werking dient te zijn afgestemd op de feitelijke ontsluitingssituatie en parkeren dient binnen het bestemmingsvlak plaats te vinden.
- Er is sprake van een zorgvuldige landschappelijke inpassing op basis van een erfbeplantingsplan, waarbij de landschappelijke kenmerken zoals genoemd in artikel 25.6 in acht worden genomen.

Binnen de bestemming 'Wonen' wordt in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied Bed & Breakfast aangemerkt als rechtstreekse toegestane vorm van gebruik wanneer:

- de woonfunctie in overwegende mate behouden blijft;
- er max. 2 logeereenheden per woning aanwezig zijn, met een totale oppervlakte aan logeereenheden van max 70 m2;

- en deze logeereenheden gelokaliseerd zijn in de woning of in een bijgebouw.

Een bijzondere (extensieve) vorm van kamperen is natuurkamperen. Deze activiteit wordt mogelijk gemaakt op gronden met de bestemming 'Natuur' welke de aanduiding "specifieke vorm van natuur – natuurkampeerterrein" hebben. Op deze bestemming mag het aantal kampeerplaatsen niet meer dan 40 bedragen.

2.5 EFFECTEN VAN HET NIEUWE BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED

In de Voortoets (Grontmij, 2010) is een beoordeling gemaakt van effecttypen die mogelijk aan de orde zijn op de Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten. Het betreft de effecttypen:

- Verzuring en/of vermesting.
- Verontreiniging.
- Verdroging.
- Verstoring door geluid, licht, trilling en recreatie.

Uit de Voortoets is naar voren gekomen dat alleen ten aanzien van verzuring en vermesting (ammoniakdepositie) significant negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten als gevolg van het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied. In deze Voortoets waren echter niet alle wijzigingsbevoegdheden ten aanzien van recreatie opgenomen, in voorliggende Passende Beoordeling is het aspect recreatie dan ook meegenomen.

In deze Passende Beoordeling wordt derhalve uitsluitend ingegaan op het effecttype verzuring en vermesting en recreatie. In de Voortoets is aanbevolen om de effecten van verzuring en vermesting zo goed mogelijk in kaart te brengen door kwantitatieve informatie te genereren (stikstofberekeningen). Dit om inzicht te krijgen in de verspreiding van stikstof (ammoniak) vanuit het plangebied in de gemeente Groesbeek en de gevolgen van deze verspreiding op de beschermde natuurgebieden in en in de omgeving van het plangebied. Effecten als gevolg van verontreiniging, verdroging en verstoring door geluid, licht en trillingen zijn in de Voortoets als niet significant beoordeeld en behoeven derhalve niet nader getoetst te worden in deze Passende Beoordeling.

2.5.1 VEEHOUDERIJ: STIKSTOFDEPOSITIE

De aanwezigheid van nutriënten (m.n. stikstof en fosfor) in lucht, bodem en water speelt direct (habitats) of indirect (soorten) een belangrijke rol in de kwaliteit van de ecosystemen. Met name ecosystemen die gekenmerkt worden door lage nutriëntenniveau zijn gevoelig voor aanvoer van nutriënten van buiten het systeem, maar ook voor processen die in het systeem zelf plaatsvinden. De instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied hebben betrekking op natte tot droge voedselarme ecosystemen, die sterk gevoelig zijn voor toename van het nutriëntenniveau, ook wel vermesting genoemd.

De toename van nutriënten in de betreffende gebieden kan plaatsvinden door mineralisatieprocessen in de bodem door verlaging van de grondwaterstand, door aanvoer via grond- en oppervlaktewater of door stikstofdepositie vanuit de lucht. Er is geen sprake van duidelijke kwelstromen vanuit het buitengebied naar de Natura 2000-gebieden of beschermde natuurmonumenten, waardoor nutriëntenverspreiding via het grondwater geen substantiële invloed heeft op de Natura 2000-gebieden of beschermde natuurmonumenten. Tevens vinden geen substantiële wijzigingen plaats van de grondwaterstand of de

waterhuishouding. Derhalve richt deze Passende Beoordeling zich op de stikstofdepositie vanuit de mogelijke landbouwkundige ontwikkelingen.

> Stikstof komt van nature voor in de lucht in de vorm van stikstofgas (N2). Dit wordt door denitrificatie in de bodem gevormd door stikstofbacteriën die nitraat (NO3 -) omzetten in stikstofgas. Het stikstofgas kan vervolgens weer door bacteriën in de bodem worden omgezet, zodat het beschikbaar komt voor planten. De aanvoer van N die op deze wijze beschikbaar komt voor planten is beperkt.
> Door onnatuurlijke processen is het aanbod van N via de lucht sterk toegenomen. Naast de natuurlijke aanvoer zijn er sinds de industrialisatie in Nederland namelijk belangrijke bronnen bijgekomen en wel : het verkeer, de industrie en de landbouw. De stikstofverbindingen slaan uiteindelijk neer op de bodem, zogenaamde depositie, en in de bodem worden de verbindingen omgezet waardoor de stikstof beschikbaar komt voor planten.

Toename van het nutriëntenniveau zal leiden tot verandering in de soortensamenstelling en structuur van de vegetatie, waarbij voedselminnende soorten gaan overheersen ten koste van de kenmerkende soorten van de habitats en soorten waarop de instandhoudingsdoelen zijn gericht.

2.5.2 RECREATIEDRUK

De aanwezigheid van recreanten in en bij beschermde natuurgebieden kan leiden tot verstoring van diersoorten die daarvoor gevoelig zijn. Veel gebieden in Nederland worden reeds druk bezocht. Een toename van het aantal recreanten kan negatieve effecten hebben op de in de gebieden aanwezige soorten omdat deze (nog meer) worden gestoord bij bijvoorbeeld het foerageren, broeden of grootbrengen van jongen. Gevoelige soorten zijn voornamelijk vogels en zoogdieren. De effecten manifesteren zich doordat recreanten zich in of nabij de beschermde gebieden ophouden, er doorheen wandelen of fietsen.

2.6 UITGANGSPUNTEN PASSENDE BEOORDELING

De volgende uitgangspunten zijn gehanteerd voor het opstellen van deze Passende Beoordeling:

- Veranderingen in de landbouwbedrijven kunnen leiden tot verschillende effecten op Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten. Mogelijke effecten zijn verzuring, vermesting, oppervlakteverlies door ruimtebeslag, versnippering van leefgebieden van beschermde soorten, verzoeting of verzilting, verdroging of vernatting van gebieden, verandering van stroomsnelheid, verandering van overstromingsfrequentie, verstoring door licht, geluid of trilling, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten. Deze Passende Beoordeling richt zich volledig op de effecten van stikstofdepositie en recreatiedruk. Gezien de aard van de voorziene veranderingen, worden veranderingen in populatiedynamiek en soortensamenstelling door andere effecttypen uitgesloten (zie paragraaf 2.4).
- Het studiegebied bestaat uit de Nederlandse Natura 2000-gebieden De Bruuk, Sint Jansberg, Gelderse Poort, Oeffelter Meent, Uiterwaarden Waal, Zeldersche Driessen, Maasduinen en Wyler meer. Ook de Duitse Natura 2000-gebieden Vogelschutzgebiet (VSG) Unterer Niederrhein Reichswald en Kranenburger Bruch.
- Ook bestaat het studiegebied uit de Beschermde Natuurmonumenten Terreinen Boswachterij Groesbeek en Bronnenbos De Refter.
- Voor de berekeningen en effectbeoordeling is uitgegaan van de Huidige situatie vergund + CBS-correctie. De Huidige situatie vergund + CBS-correctie vormt een benadering van de “werkelijke situatie” en is vooral van belang vanuit het juridisch kader.
- Voor achtergronddeposities zijn gegevens gebruikt uit jaren die zo dicht mogelijk lagen bij de jaartallen die in het MER zijn aangegeven als uitgangspunten voor huidige situatie en autonome ontwikkelingen.

- De berekeningen van de stikstofdeposities zijn uitgevoerd met OPS-Pro 4.2.
- De stikstofdepositie vanuit veehouderijen wordt vooral veroorzaakt door NH3. Bij de berekeningen zijn deze dan ook het meest belangrijk. De uitstoot van NOx van veehouderijen is zeer klein vergeleken met NH3. Voor veehouderijen zijn ook geen gegevens bekend van de uitstoot van NOx.

3 Wettelijk kader en toetsingskader

3.1 NATURA 2000, BESCHERMDE NATUURMONUMENTEN EN DE NATUURBESCHERMINGSWET 1998

Op 1 oktober 2005 is de Natuurbeschermingswet 1998 (NBwet) in werking getreden. Deze wet heeft als doel het beschermen en in stand houden van bijzondere gebieden (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) in Nederland. De Natura 2000- gebieden bestaan uit de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. De Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen voor de bescherming van bepaalde vogelsoorten (kwalificerende soorten). Kwalificerende soorten zijn soorten waarvan geregeld meer dan 1% van de biogeografische populatie in het gebied verblijft of waarvoor het gebied tot de vijf belangrijkste gebieden in Nederland behoort. De Habitatrichtlijngebieden zijn aangemeld voor het beschermen van andere diersoorten en habitattypen (natuurtypen) waarvoor Europa op wereldschaal een bijzondere verantwoordelijkheid draagt. Samen vormen deze gebieden het Europese Natura 2000 netwerk.

Natura 2000-gebieden
Voor de Natura 2000-gebieden zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd in de (concept) aanwijzingsbesluiten van de betreffende gebieden. In de besluiten staat omschreven wat de doelen zijn met betrekking tot de oppervlakte en de kwaliteit van de habitattypen. Voor sommige doelen betreft dat behoud van oppervlakte en kwaliteit. Maar ook uitbreiding van oppervlakte en verbetering van kwaliteit of een combinatie daarvan zijn mogelijkheden. Nieuwe ontwikkelingen mogen geen negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van de habitattypen en soorten. De voorgenomen planwijzigingen in het bestemmingsplan buitengebied moeten derhalve getoetst worden aan de instandhoudingsdoelstellingen.

Om de effecten van een ontwikkeling op een Natura 2000-gebied te toetsen wordt de Habitattoets uitgevoerd. De Habitattoets bestaat uit drie mogelijke onderzoekssituaties, die opeenvolgend doorlopen kunnen worden maar ook los van of in combinatie met elkaar. Deze drie onderzoekssituaties zijn:
- Oriëntatiefase (de Voortoets).
- Verslechteringstoets.
- Passende Beoordeling.

In de oriëntatiefase wordt aan de hand van een Voortoets gekeken of de ontwikkelingen waarin het plan voorziet mogelijk (significante) negatieve gevolgen kunnen hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied.

Van een negatief effect is sprake wanneer een verstoring optreedt van een kwalificerende soort of een verslechtering van een kwalificerend habitattype. Indien deze verstoring of verslechtering leidt tot een aantasting van de instandhoudingsdoelstellingen voor de betreffende soort of habitattype, dan is sprake van een significant negatief effect.

Indien uit de Voortoets blijkt dat het plan geen negatieve effecten met zich meebrengt is geen verder onderzoek noodzakelijk. Wanneer een significant negatief effect niet op voorhand uitgesloten kan worden moet een Passende Beoordeling worden uitgevoerd. Wanneer een significant negatief effect wel kan worden uitgesloten maar er mogelijk toch sprake is van verslechtering van een habitattype of een habitat van een soort, wordt aan de hand van een verslechteringstoets gekeken welke gevolgen deze negatieve effecten hebben op de betreffende soort of het habitattype.

Beschermde Natuurmonumenten
Sinds de inwerkingtreding van de (oude) Natuurbeschermingswet zijn 188 gebieden aangewezen als beschermd natuurmonument of staatsnatuurmonument. Door de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 verdwijnt het verschil tussen Beschermde en Staatsnatuurmonumenten. Deze gebieden vallen dan onder de noemer van Beschermde Natuurmonumenten. Een deel van de Beschermde Natuurmonumenten vallen samen met Natura 2000-gebieden. Hiervoor geldt bij definitieve aanwijzing van de Natura 2000-gebieden dat de effecten van ingrepen buiten het voormalig Beschermde Natuurmonument niet meer vergunningsplichtig zijn. Waar de gebieden niet samen vallen, blijven Beschermde Natuurmonumenten in stand en vallen onder het toetsingskader van artikel 16 van de Natuurbeschermingswet, dat hieronder wordt toegelicht.

BEOORDELINGSKADER VAN BESCHERMDE NATUURMONUMENTEN
De status Beschermd Natuurmonument betekent dat het zonder vergunning verboden is om handelingen te verrichten die schadelijk kunnen zijn voor dat natuurmonument. Het gaat om handelingen die significante gevolgen kunnen hebben voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied. Tenzij er zwaarwegende openbare belangen zijn ('dwingende reden van openbaar belang') die het verlenen van een vergunning 'noodzaken'. In tegenstelling tot de afweging bij een Natura 2000-gebied, hoeft hier geen alternatievenonderzoek plaats te vinden. Ook een Passende Beoordeling is niet verplicht.
Bij Beschermde Natuurmonumenten ontbreken de instandhoudingdoelen als toetsingskader voor mogelijke effecten, zoals bij de Natura 2000-gebieden. Het aanwijzingsbesluit van een Beschermd natuurmonument bevat echter een overzicht van de te behouden natuurwaarden. Het toetsingskader is vergelijkbaar met dat van de Natura 2000-gebieden. Voor handelingen buiten het beschermde natuurmonument (voor zover aangewezen voor de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998) die significante effecten kunnen hebben op het gebied is het begrip 'externe werking' van toepassing (art. 65 Nbwet[2]). Dit betekent dat de vergunningplicht ook van toepassing is op handelingen buiten een Beschermd natuurmonument die negatieve gevolgen kunnen hebben.

3.2 TOETSINGSKADER NATURA 2000-GEBIEDEN

3.2.1 ALGEMEEN

Voor alle gebieden zijn specifieke doelen gesteld, deze komen in de onderstaande paragrafen aan bod. De doelen voor Nederland zijn overgenomen uit de (concept) besluiten zoals gepubliceerd op de website van het ministerie van EL&I (www.natura2000.nl). De instandhoudingsdoelen voor de gebieden in Duitsland zijn afkomstig van de website van het federale Bundesamt für Naturschutz (www.bfn.de), de gebiedsbeschrijvingen van de website van het Landesamt für Natur, Umwelt und Verbraucherschutz van de deelstaat Noord-Rijnland-Westfalen (http://www.naturschutzinformationen-nrw.de).

[2] In artikel 16 staat dat externe werking alleen geldt voor in het aanwijzingsbesluit beschreven activiteiten. Uit art. 65 blijkt echter dat dit alleen geldt voor beschermde natuurmonumenten die na 1 oktober 2005 zijn aangewezen en die zijn er (nog) niet.

3.2.2 DE BRUUK

Gebiedsomschrijving

De Bruuk is een moerasgebied in het bekken van Groesbeek, dat wordt gevoed door kwelwater. Het is een voorbeeld van het zogenaamde meden- of madenlandschap, dat wordt gekenmerkt door een kleinschalige afwisseling van hooimoerassen, struwelen, houtwallen en natte bossen. De hooimoerassen zijn deels voorbeelden van het blauwgrasland, deels van het veldrusschraalland.

Instandhoudingsdoelstellingen

Tabel 9 geeft de instandhoudingsdoelstelling van de habitattypen waarvoor De Bruuk is aangewezen.

	SVI Landelijk (Landelijke Staat van instandhouding)	Doelstelling Oppervlakte	Doelstelling Kwaliteit
Habitattypen			
H6230 *Heischrale graslanden	- -	>	>
H6410 Blauwgraslanden	- -	>	>
H7230 Kalkmoerassen	- -	>	>

Tabel 9 Instandhoudingsdoelstellingen voor De Bruuk.

De Landelijke Staat van instandhouding is in de tabel weergegeven. + staat voor positief, - staan voor negatief en - - staat voor zeer negatief.

*De doelstelling voor oppervlakte en kwaliteit is in de tabel weergegeven. = staat voor behoud, > staat voor uitbreiding of verbetering, =(<) staat voor Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft "ten gunste van" formulering, * staat voor prioritair habitattype. Hier heeft Nederland speciale verantwoordelijkheid voor.*

3.2.3 SINT JANSBERG

Gebiedsomschrijving

De Sint Jansberg is een landgoed op het zuidelijk deel van de Nijmeegse stuwwal dat bestaat uit oude loofbossen, naaldbossen en bronnetjesbossen. Karakteristiek van de stuwwallen zijn de scheefgestelde lagen in de bodem. Bij de slechtdoorlatende lagen treedt het afstromende grondwater uit in de vorm van bron- en kwelzones. In het gebied liggen verschillende brongebieden en veenmoerassen. Aan de voet van het gebied, bij Plasmolen, ligt een moerassige laagte. Er zijn veelal steile hellingen en daardoor scherpe overgangen aanwezig van droog naar zeer nat.

Instandhoudingsdoelstellingen

Tabel 10 geeft de instandhoudingsdoelstelling van de habitattypen en soorten waarvoor de Sint Jansberg is aangewezen.

	SVI Landelijk (Landelijke Staat van instandhouding)	Doelstelling Oppervlakte	Doelstelling Kwaliteit	Doelstelling populatie
Habitattypen				
H7210 *Galigaanmoerassen	-	=	=	
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	-	=	>	
H9190 Oude eikenbossen	-	=	>	
H91E0C *Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-	=	>	
Habitatsoorten				
Zeggekorfslak	--	=	=	=
Vliegend hert	-	>	>	>

Tabel 10 Instandhoudingsdoelstellingen voor de Sint Jansberg.

De Landelijke Staat van instandhouding is in de tabel weergegeven. + staat voor positief, - staan voor negatief en - - staat voor zeer negatief.

*De doelstelling voor oppervlakte, kwaliteit en populatie is in de tabel weergegeven. = staat voor behoud, > staat voor uitbreiding of verbetering, =(<) staat voor Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft "ten gunste van" formulering, * staat voor prioritair habitattype. Hier heeft Nederland speciale verantwoordelijkheid voor.*

3.2.4 GELDERSE POORT

Gebiedsomschrijving

De Gelderse Poort is de naam van een meer dan 6.000 hectare groot rivierenlandschap tussen de Duitse grens en de steden Arnhem en Nijmegen. Het ligt ingeklemd tussen de stuwwallen van Nijmegen en Montferland en omvat de stroomgebieden van de Rijn tussen Tolkamer en Arnhem (Bijlands Kanaal en Pannerdens Kanaal), van de Waal tussen Millingen aan de Rijn en Nijmegen, alsmede van de Oude Rijn tussen Elten (in Duitsland) en het dorpje Loo ten zuidoosten van Arnhem. Het laatste gebied wordt vooral gekenmerkt door verlandende stroombeddingen en oude meanders, omgeven door graslanden, akkers en wilgenbos. Het buitendijkse gebied van Rijn en Waal is sterk vergraven voor klei- en zandwinning en bestaat grotendeels uit open water, moerassen, ruigten, wilgenbos en diverse typen grasland, waaronder stroomdalgrasland op hooggelegen stroomruggen, oeverwallen en dijken. Hier bevinden zich gevarieerde natuurgebieden als de Bemmelse Waard, de Gendtse Waard, de Oude Waal en de Millingerwaard (langs de Waal), en de Lobberdense Waard en de Huissense Waarden (langs de Rijn); in de splitsing van Rijn en Waal ligt de Klompenwaard. Het binnendijkse polderlandschap bestaat voornamelijk uit graslanden, akkers, kleine waterlopen, rietlanden en moerasbos; ook hier bevinden zich enkele oude rivierlopen en tichtelterreinen. Van oorsprong een zeer belangrijk broedgebied voor moerasvogels (roerdomp, blauwborst en grote karekiet) en vogels van natte uiterwaard-graslanden (porseleinhoen en kwartelkoning). De betekenis is het afgelopen decennium sterk teruggelopen tengevolge van verdroging in combinatie met vegetatiesuccessie.

Ook van grote betekenis als broedgebied voor broedvogels van waterrijke gebieden, al dan niet met opgaand bos (aalscholver, dodaars, zwarte stern, ijsvogel). Belangrijk rust- en foerageergebied voor aalscholver, wilde zwaan, kolgans, grauwe gans, slobeend, nonnetje, meerkoet en kievit. Daarnaast van enig belang voor fuut, kleine zwaan, rietgans, smient, krakeend, wintertaling, pijlstaart, tafeleend, visarend, slechtvalk, grutto en wulp. Eén van de belangrijkste gebieden voor kolgans en kievit.

Instandhoudingsdoelstellingen

Tabel 11 geeft de instandhoudingsdoelstelling van de habitattypen en soorten waarvoor de Gelderse Poort is aangewezen.

	SVI Landelijk (Landelijke Staat van instandhouding)	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren
Habitattypen						
H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	-	=	>			
H3270 Slikkige rivieroevers	-	>	>			
H6120 *Stroomdalgraslanden	--	>	>			
H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea)	+	=	=			
H6430C Ruigten en zomen (droge bosranden)	-	=	=			
H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	-	>	>			
H91E0A *Vochtige alluviale bossen (zachthoutooibossen)	-	>	>			
H91F0 Droge hardhoutooibossen	--	>	>			
Habitatsoorten						
Zeeprik	-	>	>	>		
Rivierprik	-	>	>	>		
Elft	--	=	=	>		
Zalm	--	=	=	>		
Bittervoorn	-	=	=	=		
Grote modderkruiper	-	>	>	>		
Kleine modderkruiper	+	=	=	=		
Rivierdonderpad	-	=	=	=		
Kamsalamander	-	=	=	=		
Meervleermuis	-	=	=	=		
Bever	-	=	=	>		
Broedvogels						
Dodaars	+	=	=			40
Aalscholver	+	=	=			230
Roerdomp	--	>	>			20
Woudaapje	--	>	>			20
Porseleinhoen	--	>	>			10
Kwartelkoning	-	>	>			40
Zwarte Stern	--	>	>			150
IJsvogel	+	=	=			10
Oeverzwaluw	+	=	=			420
Blauwborst	+	=	=			80
Grote karekiet	--	>	>			40
Niet-broedvogels						
Fuut	-	=	=		180	
Aalscholver	+	=	=		320	
Kleine Zwaan	-	=	=		3	
Wilde Zwaan	-	=	=		2	
Kolgans	+	= (<)	=		10600	

	SVI Landelijk (Landelijke Staat van instandhouding)	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren
Grauwe Gans	+	= (<)	=		2500	
Smient	+	= (<)	=		2600	
Krakeend	+	=	=		140	
Wintertaling	-	=	=		410	
Pijlstaart	-	=	=		40	
Slobeend	+	=	=		170	
Tafeleend	--	=	=		250	
Nonnetje	-	=	=		10	
Meerkoet	-	=	=		2000	
Kievit	-	=	=		2500	
Grutto	--	=	=		70	
Wulp	+	=	=		360	

Tabel 11 Instandhoudingsdoelstellingen voor de Gelderse Poort.

De Landelijke Staat van instandhouding is in de tabel weergegeven. + staat voor positief, - staan voor negatief en - - staat voor zeer negatief.

*De doelstelling voor oppervlakte, kwaliteit en populatie is in de tabel weergegeven. = staat voor behoud, > staat voor uitbreiding of verbetering, =(<) staat voor Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft "ten gunste van" formulering, * staat voor prioritair habitattype. Hier heeft Nederland speciale verantwoordelijkheid voor.*

3.2.5 OEFFELTER MEENT

Gebiedsomschrijving

De Oeffelter Meent is gelegen op een grofzandige oeverwal van een vroegere rivierloop in de uiterwaard van de Maas. Het gebied wordt doorsneden door een gekanaliseerde beek, de Oeffeltsche Raam, die ter plaatse in de Maas uitmondt. Het omvat een aantal hobbelige graslandpercelen. Het ontstane microreliëf en de overgangen naar meer kleihoudende bodems naar de randen toe hebben een gevarieerde vegetatie doen ontstaan. Op de zomerdijken komt een aan kalkarme bodem gebonden vorm van stroomdalgrasland voor, die in Nederland slechts een beperkte verspreiding heeft. Op voedselrijkere en mogelijk iets vaker overstroomde delen komen glanshaverhooilanden voor. Op de laagste delen en op de voormalige puinstortplaats zijn overstromingsgraslanden en ruigtevegetaties aanwezig.

Instandhoudingsdoelstellingen

Tabel 12 geeft de instandhoudingsdoelstelling van de habitattypen en soorten waarvoor de Oeffelter Meent is aangewezen.

	SVI Landelijk (Landelijke Staat van instandhouding)	Doelstelling Oppervlakte	Doelstelling Kwaliteit	Doelstelling populatie
Habitattypen				
H6120 *Stroomdalgras-landen	--	>	>	
H6510A Glanshaver- en vossenstaart-hooilanden (glanshaver)	-	>	>	
Habitatsoorten				
Kleine modderkruiper	+	=	=	=
Kamsalamander	-	=	=	=

Tabel 12 Instandhoudingsdoelstellingen voor de Oeffelter Meent.

De Landelijke Staat van instandhouding is in de tabel weergegeven. + staat voor positief, - staan voor negatief en - - staat voor zeer negatief.

*De doelstelling voor oppervlakte, kwaliteit en populatie is in de tabel weergegeven. = staat voor behoud, > staat voor uitbreiding of verbetering, =(<) staat voor Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft "ten gunste van" formulering, * staat voor prioritair habitattype. Hier heeft Nederland speciale verantwoordelijkheid voor.*

3.2.6 UITERWAARDEN WAAL

Gebiedsomschrijving

De uiterwaarden Waal bevatten relatief hooggelegen uiterwaarden van de Rijswaard en de Kil van Hurwenen. Het gaat hier om oude meanders en hun oeverlanden waar de rivier dwars doorheen is gegraven; deze uiterwaarden bevatten soortenrijke glanshaverhooilanden stroomdalgraslanden en open water. De uiterwaarden Waal zijn een belangrijk broedgebied voor soorten van natte, ruige graslanden (porseleinhoen, kwartelkoning). Het is daarnaast ook een belangrijk rust- en foerageergebied voor kleine zilverreiger, kleine zwaan, kolgans, grauwe gans, smient, tafeleend, kievit en grutto en daarnaast van enig belang voor fuut, aalscholver, brandgans, krakeend, pijlstaart, slobeend, kuifeend, nonnetje, slechtvalk, meerkoet en wulp.

Instandhoudingsdoelstellingen

Tabel 13 geeft de instandhoudingsdoelstelling van de habitattypen en soorten waarvoor Uiterwaarden Waal is aangewezen.

	SVI Landelijk (Landelijke Staat van instandhouding)	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren
Habitattypen						
H3270 Slikkige rivieroevers	-	>	>			
H6120 *Stroomdalgraslanden	--	>	>			
H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	-	>	>			
H91E0A *Vochtige alluviale bossen (zachthoutooibossen)	-	>	>			
Habitatsoorten						
Zeeprik	-	>	>	>		
Rivierprik	-	>	>	>		
Elft	--	=	=	>		
Zalm	--	=	=	>		
Grote modderkruiper	-	=	=	=		
Kamsalamander	-	>	>	=		
Bever	-	=	=	>		
Broedvogels						
Porseleinhoen	--	>	>			10
Kwartelkoning	-	>	>			30
Zwarte Stern	--	>	>			20
Niet-broedvogels						
Fuut	-	=	=		90	
Aalscholver	+	=	=		260	
Kleine Zwaan	-	=	=		9	
Kolgans	+	= (<)	=		5500	
Grauwe Gans	+	= (<)	=		2400	
Brandgans	+	=	=		610	
Smient	+	= (<)	=		4700	
Krakeend	+	=	=		50	
Pijlstaart	-	=	=		30	
Slobeend	+	=	=		90	
Tafeleend	--	=	=		190	
Kuifeend	-	=	=		530	
Nonnetje	-	=	=		6	
Meerkoet	-	=	=		780	
Kievit	-	=	=		790	
Grutto	--	=	=		70	
Wulp	+	=	=		160	

Tabel 13 Instandhoudingsdoelstellingen voor de Uiterwaarden Waal.

De Landelijke Staat van instandhouding is in de tabel weergegeven. + staat voor positief, - staan voor negatief en - - staat voor zeer negatief.

*De doelstelling voor oppervlakte, kwaliteit en populatie is in de tabel weergegeven. = staat voor behoud, > staat voor uitbreiding of verbetering, =(<) staat voor Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft "ten gunste van" formulering, * staat voor prioritair habitattype. Hier heeft Nederland speciale verantwoordelijkheid voor.*

3.2.7 ZELDERSCHE DRIESSEN

Gebiedsomschrijving

De Zeldersche Driessen is gelegen in een binnenbocht van het riviertje de Niers. Het gebied bestaat voor een groot deel uit bos. Het is één van de weinige plaatsen in Nederland waar op rivierduinen, loofbos met in hoge mate natuurlijke samenstelling wordt aangetroffen. Ook zijn een tweetal kleine heideperceeltjes aanwezig. Het zuidelijk deel van het gebied, direct grenzend aan de Niers, bestaat voornamelijk uit soortenrijk stroomdalgrasland met plantengemeenschappen die karakteristiek zijn voor rivierduinen.

Instandhoudingsdoelstellingen

Tabel 14 geeft de instandhoudingsdoelstelling van de habitattypen waarvoor Zeldersche Driessen is aangewezen.

	SVI Landelijk (Landelijke Staat van instandhouding)	Doelstelling Oppervlakte	Doelstelling Kwaliteit
Habitattypen			
H6120 *Stroomdalgraslanden	--	>	>
H6430C Ruigten en zomen (droge bosranden)	-	=	=
H9190 Oude eikenbossen	-	>	>
H91F0 Droge hardhoutooibossen	--	=	=

Tabel 14 Instandhoudingsdoelstellingen voor Zeldersche Driessen.

De Landelijke Staat van instandhouding is in de tabel weergegeven. + staat voor positief, - staan voor negatief en - - staat voor zeer negatief.

*De doelstelling voor oppervlakte en kwaliteit is in de tabel weergegeven. = staat voor behoud, > staat voor uitbreiding of verbetering, =(<) staat voor Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft "ten gunste van" formulering, * staat voor prioritair habitattype. Hier heeft Nederland speciale verantwoordelijkheid voor.*

3.2.8 MAASDUINEN

Gebiedsomschrijving

Door de werking van de Maas en de Rijn zijn er terrassen ontstaan, die nu nog zichtbaar zijn in het landschap. Extra reliëf is ontstaan door de werking van de wind. In de laag gelegen delen heeft zich veen gevormd, al dan niet bedekt met een dunne laag dekzand. Vennen zijn ontstaan in de laagtes boven ondoorlatende leemlagen. De paraboolduinen, ontstaan uit stuifzand uit de rivierdalen, vormen het karakteristieke landschap van de Hamert en de rest van de Maasduinen. In het begin van deze eeuw zijn er op grote delen van deze 'Looierheide' eenvormige bossen aangelegd die mijnhout moesten leveren. Door de geïsoleerde ligging van de Maasduinen tussen de Maas en de Duitse grens is het gebied niet intensief ontwikkeld. Mede hierdoor is de ecologisch belangrijke overgang van hoog- naar laagterras in het stroomdal in stand gebleven.

Her en der bleven grotere en kleine stukken heide en stuifzand gespaard, waarvan de Berger Heide en de Hamert de grootste gebieden zijn. In de open heide liggen veel vennen, waarin deels hoogveenvegetaties aanwezig zijn. De overgangen van vennen naar natte heide zijn geleidelijk. Langs de Eckelsche Beek liggen hoge steilranden. Ten zuiden van Nieuw-Bergen ligt een restant van een oud kampenlandschap. In de Hamert ligt tevens een hoogveenrestant, het Pikmeeuwenwater. Het zandgebied grensde aan de oostkant in het verleden aan een uitgestrekt veengebied, delen hiervan worden nu hersteld in het natuurontwikkelingsplan Heerenveen. Aan de westkant van de Hamert is in het Maasdal stroomdalgrasland aanwezig. Het meest zuidelijke deelgebied herbergt een Maasmeander met berkenbroekbos.

Instandhoudingsdoelstellingen

Tabel 15 geeft de instandhoudingsdoelstelling van de habitattypen en soorten waarvoor Maasduinen is aangewezen.

	SVI Landelijk (Landelijke Staat van instandhouding)	Doelst. Opp.vl.	Doelst. Kwal.	Doelst. Pop.	Draagkracht aantal vogels	Draagkracht aantal paren
Habitattypen						
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	--	>	>			
H2330 Zandverstuivingen	--	>	>			
H3130 Zwakgebufferde vennen	-	=	=			
H3160 Zure vennen	-	>	>			
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	>	=			
H6120 *Stroomdalgraslanden	--	=	=			
H7110B *Actieve hoogvenen (heideveentjes)	--	>	>			
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	=	=			
H91D0 *Hoogveenbossen	-	=	>			
H91E0C *Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-	=	=			
Habitatsoorten						
Pimpernelblauwtje	--	>	>	>		
Donker pimpernelblauwtje	--	>	>	>		
Bever	-	=	=	>		
Drijvende waterweegbree	-	=	=	=		
Broedvogels						
Dodaars	+	=	=			50
Geoorde fuut	+	=	=			5
Nachtzwaluw	-	=	=			30
Zwarte Specht	+	=	=			30
Boomleeuwerik	+	=	=			100
Oeverzwaluw	+	=	=			120
Roodborsttapuit	+	=	=			85
Grauwe Klauwier	--	>	>			3

Tabel 15 Instandhoudingsdoelstellingen voor Maasduinen.

De Landelijke Staat van instandhouding is in de tabel weergegeven. + staat voor positief, - staan voor negatief en - - staat voor zeer negatief.

*De doelstelling voor oppervlakte, kwaliteit en populatie is in de tabel weergegeven. = staat voor behoud, > staat voor uitbreiding of verbetering, =(<) staat voor Ontwerp-aanwijzingsbesluit heeft "ten gunste van" formulering, * staat voor prioritair habitattype. Hier heeft Nederland speciale verantwoordelijkheid voor.*

3.2.9 WYLER MEER

Gebiedsomschrijving

Het Wyler Meer bestaat uit een oude rivierarm van de Rijn aan de westelijke punt van de revier de Düffel, direct aan de Nederlandse grens. Aan de noordkant sluit het gebied aan op intensieve agrarische weide- en graslanden aan.

Instandhoudingsdoelstellingen
Tabel 16 geeft de instandhoudingsdoelstelling waarvoor Wyler Meer is aangewezen.

Habitattypen
H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden
H91E0 *Vochtige alluviale bossen

Tabel 16 Instandhoudingsdoelstellingen voor Wyler Meer.

3.2.10 KRANENBURGER BRUCH

Gebiedsomschrijving
De Kranenburger Bruch is een groot laagveengebied in een oude nevengeul van de Rijn bij Kranenburg. Het gebied wordt gebruikt voor extensief grasland. Naast diverse natte tot vochtige graslandvegetaties hebben zich riet- en zeggenvegetaties alsmede kruidenrijke ruigtes en wilgenstruweel ontwikkeld. In het midden van het gebied bevindt zich een gegraven plas.

Instandhoudingsdoelstellingen
Tabel 17 geeft de instandhoudingsdoelstelling waarvoor Kranenburger Bruch is aangewezen.

Habitattypen
H6510 Glanshaver- en vossenstaarthooilanden
Habitatsoorten
Kamsalamander

Tabel 17 Instandhoudingsdoelstellingen voor Kranenburger Bruch.

3.2.11 REICHSWALD

Gebiedsomschrijving
De Reichswald is een loofbosreservaat, gelegen ten zuidwesten van Kleef op in de hoger gelegen delen van het benedenstroomse deel van de Rijn. De ondergrond bestaat uit een stuwwal van glaciale oorsprong met grinden en zand, afgedekt met zandlöss. De bosbestanden zijn van verschillende leeftijden en worden gedomineerd door (bloed)beuken, gedeeltelijk met eiken en kleine naaldbospercelen. Het centrale en noordelijke deel bestaat uit oude eiken-beukenbossen, gedeeltelijk tot 25 à 30 m hoog. Het gaat veelal om gemengde bosbestanden met een leeftijd van 100 tot 200 jaar. De kruidlaag is over het algemeen slechts matig ontwikkeld en heeft alleen op open plekken in beukenpercelen of in de op zich meer licht doorlatende eikenbestanden een hogere bedekking. Daar wordt de vegetatie gedomineerd door zuurminnende soorten als ruwe smele, adelaarsvaren of, op plaatsen met pseudogley, door pijpenstrootje. In het gebied zijn enkele aangelegde poelen aanwezig die door verschillende amfibieën worden gebruikt als voortplantingswater.

Instandhoudingsdoelstellingen
Tabel 18 geeft de instandhoudingsdoelstelling waarvoor Reichswald is aangewezen.

Habitattypen
H9110 Veldbies-beukenbossen
Habitatsoorten
Vliegend hert

Tabel 18 Instandhoudingsdoelstellingen voor Reichswald.

3.2.12 RHEIN-FISCHSCHUTZZONEN ZWISCHEN EMMERICH UND BAD HONNEF

Gebiedsomschrijving

Het gebied bestaat uit delen van de Rijn, die worden gekenmerkt door ondiep water en stroom-gereduceerde gebieden, met name tussen de kribben. De bodem bestaat voornamelijk uit grind en zand. Het gebied heeft een speciale betekenis als paaigrond, voor jonge vis, voeding en rust habitats, vooral in de bijlage II van de Habitatrichtlijn-genoemde richtlijn trekkende vis (zalm, elft, zeeprik, enz.), maar ook voor niet-trekkende vis zoals meerval. Het gebied is van cruciaal belang voor de visfauna in de rivier systemen Ruhr, Lippe, Wuppertal.

Instandhoudingsdoelstellingen

Tabel 18 geeft de instandhoudingsdoelstelling waarvoor Rhein-Fischschutzzonen zwischen Emmerich und Bad Honnef is aangewezen.

Habitattypen
H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden
H3270 Slikkige rivieroevers
H6210 Kalkgraslanden
H6430 Ruigten en zomen
H6510 Glanshaver- en vossenstaarthooilanden
H91E0 *Vochtige alluviale bossen

Tabel 19 Instandhoudingsdoelstellingen voor Rhein-Fischschutzzonen zwischen Emmerich und Bad Honnef.

3.2.13 SALMORTH

Gebiedsomschrijving

Salmorth is een natuurgebied in de Duffelt en ortsteil in de Duitse gemeente Kleef. Salmorth is een schiereiland tussen het Bijlandsch Kanaal en de Griethauser Altrhein en is ontstaan na het Saale-glaciaal. Het gebied is 1088 hectare groot. Ook de voormalige versterking en huidig ortsteil Schenkenschanz ligt op het schiereiland. Het natuurgebied maakt deel uit van het grensoverschrijdende Natura 2000-gebied Gelderse Poort.

Instandhoudingsdoelstellingen

Tabel 18 geeft de instandhoudingsdoelstelling waarvoor Salmorth is aangewezen.

Habitattypen
H3130 Zwakgebufferde vennen
H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden
H3270 Slikkige rivieroevers
H6510 Glanshaver- en vossenstaarthooilanden
H91E0 *Vochtige alluviale bossen
H91F0 Droge hardhoutooibossen

Tabel 20 Instandhoudingsdoelstellingen voor Salmorth.

3.2.14 VOGELSCHUTZGEBIET (VSG) UNTERER NIEDERRHEIN

Gebiedsomschrijving

Het gebied is het op een na grootste vogelbeschermingsgebied in Noordrijn-Westfalen en strekt zich uit van het Binsheimer Feld in het zuiden tot aan de grens met Nederland in het noorden. Het bevat zowel binnendijkse als buitendijkse gebieden, waaronder de Düffel. Het is een typisch, historisch gegroeid stroomdal-cultuurlandschap. De Rijn is ook nu nog het belangrijkste vormende element, met in de zomer droogvallende zand- en slikoevers, uitgebreide en periodiek overstromende uiterwaarden, afgesloten rivierarmen, kolken en oude stroomgeulen. Kenmerkend zijn verder verlandingsvegetaties, wilgenstruwelen, gegraven grind- en zandplassen en de kleinschalige elementen als heggen en knotwilgen.

Instandhoudingsdoelstellingen

Tabel 21 geeft de instandhoudingsdoelstelling waarvoor Vogelschutzgebiet (VSG) Unterer Niederrhein is aangewezen.

Vogels bijlage I VR
IJsvogel
Dwerggans
Roerdomp
Brandgans
Zwarte stern
Ooievaar
Bruine kiekendief
Kwartelkoning
Kleine zwaan
Wilde zwaan
Grote zilverreiger
Slechtvalk
Blauwborst
Nonnetje
Zwarte wouw
Kemphaan
Goudplevier
Porseleinhoen
Visdief
Bosruiter
Trekvogels
Kleine karekiet
Veldleeuwerik
Pijlstaart
Slobeend
Wintertaling
Smient
Zomertaling
Krakeend
Kolgans
Taigarietgans
Graspieper
Tafeleend
Brilduiker
Kleine plevier
Holenduif
Roek
Kauw
Boomvalk
Meerkoet
Watersnip
Scholekster
Stormmeeuw
Grutto

Nachtegaal
Bokje
Grote zaagbek
Wulp
Wielewaal
Waterral
Oeverzwaluw
Roodborsttapuit
Dodaars
Zwarte ruiter
Groenpootruiter
Witgat
Tureluur
Kievit

Tabel 21 Instandhoudingsdoelstellingen voor Vogelschutzsgebiet (VSG) Unterer Niederrhein.

3.3 TOETSINGSKADER BESCHERMDE NATUURMONUMENTEN

3.3.1 TERREINEN BOSWACHTERIJ GROESBEEK

Gebiedsomschrijving

Het beschermde natuurmonument De Terreinen Boswachterij Groesbeek bestaat uit 'De Groesbeekse Heide' (ruimt 11 ha) en het 'Genista germanica terrein' (ruim 1 ha). De Groesbeekse heide is een heidegebied waarin een rijke schakering wordt aangetroffen van overgangen van droge naar natte heidevegetaties. Het 'Genista germanica terrein' bestaat uit een eikenhakhoutbos waarin een leemkuil en open heide- en bremvegetaties voorkomen.

Instandhoudingsdoelstellingen

Het gebied is aangewezen om de botanische waarden. De betekenis die 'De Groesbeekse Heide' in botanisch opzicht op grond van de aanwezigheid van droge naar natte heidevegetaties heeft, wordt nog vergroot door het feit dat het de meest noordelijke vindplaats langs het Maasdal is van de rode dopheide. Het 'Genista germanica terrein' is van grote betekenis omdat er verscheidene weinig algemene plantensoorten voorkomen, waaronder de Duitse brem, die in Nederland van geen andere locatie bekend is. Andere soorten zijn zaagblad, knollathyrus, bochtige klaver en smalbladig kruiskruid.
(*bron: website Ministerie van EL&I over beschermde natuur in Nederland (http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)).*

3.3.2 BRONNENBOS DE REFTER

Gebiedsomschrijving

Het gebied omvat een gedeelte van de steile, naar het noorden gelegen helling van de stuwwal van Nijmegen. Het bronnenbos bestaat uit vijvers, moeras en bronwaterbeken met water afkomstig uit de stuwwal. Het gebied is gelegen in de gemeente Ubbergen en ca. 4 ha groot. Binnen het terrein is ook een kasteeltuin gelegen.

Instandhoudingsdoelstellingen

Het Bronnenbos De Refter is primair aangewezen vanwege de bijzondere waarde die het ontleent aan het voorkomen van een aantal bronnen en bronbeken. Het water in de bronnen en beken is van zeer hoge kwaliteit daar het wordt gevoed met grondwater uit dieper gelegen lagen. Door de abiotische variatie en reliëf in het terrein vertoont de vegetatie in het beschermde natuurmonument een grote variatie en bestaat uit, grofweg van boven naar beneden, droge bossen, bronvegetaties en moerasvegetaties. In de kasteeltuin en onderaan de helling bevinden zich verscheidene soorten stinseplanten. Het gebied is van belang voor verschillende diersoorten van droge en natte bossen, waaronder boomkruiper, boomklever, fluiter, glanskopmees, staartmees, tuinfluiter, zwartkop, steenmarter, eekhoorn, vleermuizen en de alpenwatersalamander.
(*Bron: website Ministerie van EL&I over beschermde natuur in Nederland (http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)).*

4 Effectbepaling en –beoordeling stikstofdepositie

4.1 ALGEMEEN

In deze Passende Beoordeling wordt de stikstofdepositie vanuit het voorkeursalternatief (het voornemen uit het bestemmingsplan Buitengebied) vergeleken met de referentiesituatie (Huidige situatie + CBS-correctie veestapel).

4.1.1 DE REFERENTIESITUATIE

Er zijn verschillende mogelijkheden om de huidige situatie in beeld te brengen, ten behoeve van de referentie:

- Aan de hand van de Huidige situatie vergund wordt een beeld gevormd van de vergunde situatie.
- De Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting brengt de huidige vergunde situatie in beeld voor de veehouderij. Voor de intensieve veehouderij gecorrigeerd met de lagere stalemissies voortkomend uit de AMvB-Huisvesting. Deze worden voor deze situatie als autonome ontwikkeling gezien.
- De Natuurbeschermingswet schrijft voor dat het effect op Natura 2000-gebieden moet worden vergeleken met de bestaande situatie op 7 december 2004[3]. Omdat de huidige situatie niet meer overeenkomt met deze peildatum is de Huidige situatie vergund + CBS-correctie als inschatting genomen voor de situatie op 7 december 2004 (referentiesituatie voor voorliggende Passende Beoordeling).
- De Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel brengt de huidige situatie in beeld voor de veehouderij. Echter voldoen alle veehouderijstallen aan de emissie-eisen uit de AMvB-Huisvesting en voor de veehouderij is gecorrigeerd voor het verschil tussen CBS-tellingen en de vergunde veestapel.

4.1.2 HET VOORKEURSALTERNATIEF

Het voorkeursalternatief (de mogelijkheden uit het bestemmingsplan Buitengebied) staat omschreven in Tabel 22 en is nader uitgewerkt in bijlage 2.

---

[3] Uit recente jurisprudentie blijkt dat voor gebieden die beschermd zijn op basis van de Natuurbeschermingswet de situatie op 7 december 2004 of eerder wanneer gebieden daarvoor al zijn aangewezen, geldt als toetsingskader (referentiesituatie) in het kader van een Natuurbeschermingswetvergunning. Voor deze Passende Beoordeling op het niveau van het bestemmingsplan Buitengebied is de referentiesituatie bepaald door de vergunde situatie anno 2011 op basis van het Bestand Veehouderij Bedrijven (BVB) te corrigeren met het werkelijk gehouden aantal dieren op basis van CBS-statline. Overigens is het beleid omtrent de Natuurbeschermingswet op dit moment nog volop in ontwikkeling.

Voorkeursalternatief
In het voorkeursalternatief is er geen mogelijkheid tot nieuwvestiging, omschakeling of hervestiging van veehouderijbedrijven. Daarnaast is er in het voorkeursalternatief geen sprake van uitbreiding van IV-bedrijven. In het voorkeursalternatief krijgen een 8-tal rundveebedrijven de mogelijkheid om te groeien tot 2 hectare bouwblok met maximaal 1,5 hectare aan bebouwing. De overige 12 rundveebedrijven (agrarische bouwblokken met een vergunning*) met meer dan 40 nge krijgen ook de mogelijkheid om te groeien tot 2 hectare aan bouwblok** maar met maximaal 1 hectare aan bebouwing. Met uitzondering van deze 20 rundveebedrijven*** worden alle veehouderijlocaties op de muur begrensd. Alle bedrijven voldaan aan AMvB-Huisvesting.

Tabel 22 Voorkeursalternatief.

**Alle agrarische bouwblokken op de bestemmingsplankaart zonder milieuvergunning zijn niet meegenomen.*
*** Alle locaties met minder dan 40 nge aan vee, gaan niet mee in de schaalvergroting en behouden de omvang zoals aanwezig in de huidige vergunde situatie.*
**** In het voorkeursalternatief is er vanuit gegaan dat 20 rundveebedrijven een Natuurbeschermingswet vergunning aanvragen en daarbij de ruimte ten aanzien van de ammoniakdepositie en de bouwblokafmetingen maximaal benutten. Het is niet waarschijnlijk dat alle bedrijven ook werkelijk gaan uitbreiden noch dat alle bedrijven tot het maximum zullen gaan. Daarnaast gaat het voorkeursalternatief uit van de vergunde emissies, zonder Cbs-correctie. Bij de vergelijking met de referentie is de aanname inherent dat in het voorkeursalternatief alle latente ruimte opgevuld wordt. Ook dit is, hoewel mogelijk, zeer onwaarschijnlijk. De effecten van het voorkeursalternatief die in deze Passende Beoordeling in beeld zijn gebracht zijn dus te beoordelen als een worst-case scenario/effect van het voorkeursalternatief.*

De effecten op stikstofdepositie van het voorkeursalternatief staan omschreven in paragraaf 4.3.1.

Varianten op het voorkeursalternatief
Als variant op het voorkeursalternatief is het alternatief middels varianten doorgerekend met de minimale ammoniakemissies van de best beschikbare staltechnieken. De effecten op ammoniakemissie van deze varianten op het voorkeursalternatief staan omschreven in paragraaf 4.3.2. De variant op het voorkeursalternatief is nader uitgewerkt in bijlage 2.

4.2 BEOORDELINGSKADER

4.2.1 VERMESTING EN VERZURING DOOR DEPOSITIE VAN STIKSTOF

Bij de beoordeling van de effecten van de landbouwkundige ontwikkeling in het kader van het bestemmingsplan buitengebied zijn de volgende gegevens van belang:
- De kritische depositiewaarde van kwalificerende habitattypen.
- De achtergronddepositie.
- De bijdrage van de landbouwkundige ontwikkelingen aan de uitstoot van stikstofdepositie.

Kritische depositiewaarde
De kritische depositiewaarde is de grens waarboven het niet kan worden uitgesloten dat de kwaliteit van een habitattype significant wordt aangetast door stikstofdepositie(verzuring/vermesting). Aangezien depositie van invloed kan zijn op de vegetatie en habitattypen (en daarmee op instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden), is er een studie uitgevoerd om kritische depositiewaarden van habitattypen in Nederland te bepalen (Dobben & Hinsberg, 2008).

Achtergronddepositie

De N-depositie in Nederland bestaat uit ammoniak (NHx) en stikstofoxiden (NOx). De uitstoot van N-verbindingen bestaat bij verkeer en industrie voornamelijk uit stikstofoxiden (NOx) en bij de landbouw uit ammoniak (NH3). De landbouw krijgt veel aandacht bij de stikstofproblematiek. Deze sector veroorzaakt ook een groot gedeelte van de stikstofdepositie in Nederland. Echter, ook andere sectoren veroorzaken stikstofdepositie. De stikstofdepositie op natuurgebieden is voor de helft afkomstig uit de Nederlandse landbouw, in de vorm van ammoniak. Een kleiner deel van de stikstofdepositie is, in de vorm van stikstofoxides, afkomstig van verkeer en industrie. Ongeveer een kwart van de stikstofdepositie is afkomstig uit het buitenland (zie Afbeelding 3).

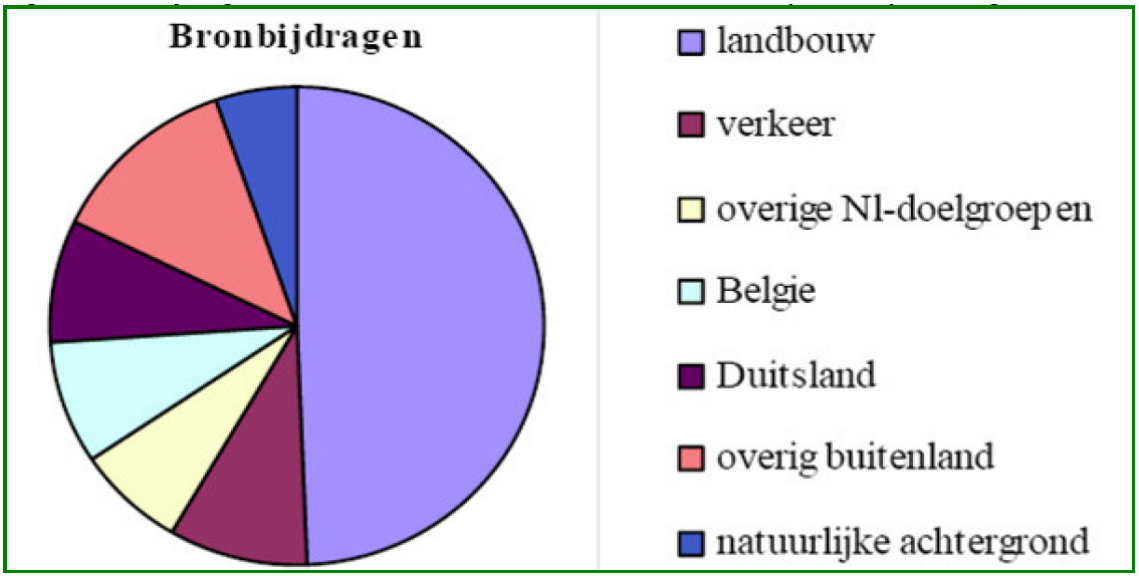

Afbeelding 3 Bijdragen van verschillende bronnen aan de stikstofdepositie op natuurgebieden (bron: Milieu en Natuurplanbureau, taskforce ovv hr C. Trojan, 2008).

De huidige stikstofdepositie in het plangebied wordt in deze studie onderscheiden in de depositie van de landbouw in het plangebied zelf en de depositie vanuit het totaal aan bronnen, de zogenaamde achtergronddepositie. De bijdrage van de landbouw in het plangebied wordt gemodelleerd. De totale depositie wordt ontleend aan de grootschalige milieukaarten van het PBL.

Bijdrage landbouwkundige ontwikkelingen aan de stikstofdepositie

In het bestemmingsplan zijn uitbreidingsmogelijkheden opgenomen voor verschillende agrarische bedrijven. Dit kan leiden tot een toename van de ammoniakuitstoot wat extra stikstofdepositie kan veroorzaken op de beschermde habitattypen in de Natura 2000-gebieden en op Beschermde Natuurmonumenten. Tevens kunnen de ontwikkelingen die mogelijk worden gemaakt in het bestemmingsplan zorgen voor een toename van het verkeer in het gebied. Deze toename kan ook zorgen voor extra stikstofdepositie. De toename van het verkeer zal beperkt zijn. Aangezien er niets aan de wegenstructuur verandert vinden er in relatie tot wegen geen nieuwe ontwikkelingen plaats en worden de effecten van deze depositie buiten beschouwing gelaten. De bijdrage van de landbouw aan de stikstofdepositie wordt voor de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en het voorkeursalternatief gemodelleerd.

4.2.2 BEOORDELINGSWIJZE NEDERLAND

Beschouwing kritische depositiewaarde

Voor een kwantitatieve beoordeling van het effect van stikstofdepositie op de kwalificerende habitats wordt gebruik gemaakt van de kritische depositiewaarde. Dit is de grens waarboven niet kan worden uitgesloten dat de kwaliteit van het habitattype significant wordt aangetast als gevolg van de verzurende en/of vermestende invloed van de atmosferische stikstofdepositie. Als de stikstofdepositie hoger is dan de kritische depositiewaarde, dan zijn significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen niet uit te sluiten.

De term 'critical load' wordt in de milieuwetenschappen gedefinieerd als: "een kwantitatieve schatting op basis van de best beschikbare kennis van de belasting door één of meer verontreinigingen waar beneden geen significante schadelijke effecten optreden bij specifieke gevoelige elementen van het milieu" (Langan & Hornung, 1992).

Van Dobben en Van Hinsberg (2008) geven de meest recente gegevens van kritische depositiewaarden voor de Nederlandse Natura 2000-gebieden. De kritische depositiewaarden voor stikstof zijn op een zodanige manier bepaald dat verzuring en vermesting hierin zijn verdisconteerd. Het effect van stikstofdepositie omvat daarom zowel de effecten van verzuring als vermesting. Het rapport is vastgesteld na beoordeling door een internationale reviewcommissie..
Van Dobben en Van Hinsberg (2008) geven aan dat de beschikbaarheid van habitatspecifieke drempelwaarden (in plaats van gebiedspecifieke) de mogelijkheid opent ruimtelijk te differentiëren naar effecten op verschillende habitats. In de begeleidende brief van het ministerie van LNV (nu EL&I), bij het vrijgeven van het bovengenoemde rapport, wordt het volgende gesteld over het gebruik van kritische depositiewaarden voor stikstof:
"Het gebruik van kritische depositiewaarden voor stikstof bij vergunningverlening moet aanzienlijk worden genuanceerd. Beschouw deze waarden veeleer als hulpmiddel op basis waarvan de uiteindelijk te behalen doelstelling mede is gebaseerd". Dit komt overeen met een conclusie uit het rapport "Stikstof/ammoniak in relatie tot Natura 2000" van de door de Minister van LNV (nu EL&I) ingestelde Taskforce Ammoniak (Commissie Trojan, 2008). Volgens de Taskforce zijn kritische depositiewaarden niet meer dan een nuttig wetenschappelijk hulpmiddel bij het beoordelen van milieubelasting op natuurgebieden. Deze waarden kunnen niet strikt worden toegepast bij het beantwoorden van de vraag of een vergunning voor uitbreiding kan worden verleend.

Bij een vergunningaanvraag moet worden getoetst in hoeverre een initiatief een belemmering vormt voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied. Voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen zijn meer factoren van belang dan alleen depositie. De Minister van LNV (nu EL&I) heeft dit standpunt ingenomen in de brief waarbij het rapport van Van Dobben en Van Hinsberg (2008) openbaar is gemaakt. In deze brief van het Ministerie van LNV van 16 juli 2008 wordt een lijst van factoren gegeven die, naast stikstofdepositie, eveneens van belang zijn. Dit wordt bevestigd in de "Handreiking beoordeling activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden" dat het ministerie van LNV (2008a) heeft opgesteld.

De conclusie is dat bij de toetsing van mogelijk schadelijke initiatieven, aan de kritische depositiewaarden geen absolute betekenis kan worden gehecht. Een significant negatief effect op de staat van instandhouding kan niet worden afgeleid van alleen het overschrijden van de kritische depositiewaarde. Voor een dergelijke conclusie dienen meer factoren te worden bekeken. De kritische depositiewaarden moeten worden gezien als een wetenschappelijk hulpmiddel bij het beoordelen van de milieubelasting van Natura 2000-gebieden.

Toetsingskader stikstofdepositie
Voor het beoordelen van effecten van stikstofdepositie op gevoelige Natura 2000-gebieden bestaat op het moment van het opstellen van voorliggend rapport geen toetsingskader. Het oorspronkelijke Toetsingskader Ammoniak is door de Raad van State vernietigd.
Naar aanleiding daarvan deed de Commissie Trojan (2008) aanbevelingen voor een meer op maatwerk gebaseerde aanpak.
Mede op basis van deze aanbevelingen stelde het Ministerie van LNV (2008a) de "Handreiking beoordeling activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden" op.

In juni 2009 adviseerde de Adviesgroep Huys (2009) aan de Minister van LNV over de problematiek. In een brief van de Minister van LNV (2009a) aan de Tweede Kamer d.d. 30 juni 2009 over Natura 2000, reageert zij op het advies van de Adviesgroep Huys d.d. 19 juni 2009 ('Meer dynamiek bij de uitvoering van nationale en Europese natuurwetgeving'). De Adviesgroep Huys geeft aan dat de kritische depositiewaarde in het Nederlandse beleid een te grote aandacht heeft gekregen en dat die waarde te strikt is geformuleerd en toegepast. Dit doet geen recht aan de werkelijkheid dat depositie slechts één van de elementen is, die eraan bijdragen dat geen gunstige staat van instandhouding kan worden bereikt of behouden.

De adviesgroep beveelt aan het belang van de kritische depositiewaarde te relativeren en verwacht dat daardoor de nadruk bij toetsing door de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State zal verminderen.
Deze aanbeveling is in lijn met het advies van de Commissie Trojan (2008). Het ministerie gaf aan dat zij van mening is dat de kritische depositiewaarde niet in absolute termen moet worden gebruikt. Deze waarde is richtinggevend voor de langere termijn, maar niet noodzakelijkerwijs een realistisch streven voor de korte termijn. Dat geldt zeker in gebieden waar de feitelijke depositie al vele malen hoger is dan de kritische depositiewaarde.
De minister onderschrijft, zoals genoemd door de adviesgroep, het belang van het inzichtelijk maken van de gevolgen van een initiatief voor de instandhoudingsdoelstellingen door middel van een Passende Beoordeling.

Aankondiging nieuw beleid
De minister bereidt een voorstel voor, dat voorziet in een specifiek beoordelingsregime voor stikstof. In de situatie dat een activiteit per saldo niet leidt tot een toename van de stikstofdepositie in een gebied, heeft deze activiteit geen invloed op de stikstofdepositie en is er feitelijk sprake van een 'standstill-situatie'. In een dergelijke situatie is geen sprake van een project met mogelijk significante effecten, die verband houden met de stikstofemissie. Dergelijke activiteiten zouden volgens het ministerie doorgang moeten vinden. In dat geval wordt de stikstofdepositie bij de vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 buiten beschouwing gelaten. Of dit ten aanzien van dit plan zo is, kan worden beoordeeld op grond van een analyse van de historische ontwikkeling van de stikstofdepositie door de tijd heen, in relatie tot de op die momenten geldende wetgeving. Wettelijk moet worden verzekerd dat bij gelijkblijvende depositie een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 niet kan worden geweigerd.

Rijk en provincies hebben begin november 2009 overeenstemming bereikt over de hoofdlijnen van een effectieve aanpak van de stikstofproblemen in en nabij Natura 2000-gebieden. Een zogenoemde Programmatische Aanpak Stikstof wordt op hoofdlijnen zo snel mogelijk in het kabinet vastgesteld, maar is thans nog niet beschikbaar.

Provinciale Verordening stikstof en Natura 2000
Vooruitlopend op de PAS hebben de provincies Gelderland en Noord-Brabant een provinciale stikstofverordening vastgesteld. De provincie Limburg heeft geen interim beleid voor stikstof

Verordening Stikstof en Natura 2000 Gelderland
De Verordening Stikstof en Natura 2000 Gelderland heeft als doel de vastgelopen vergunningverlening aan veehouderijbedrijven weer vlot te trekken. Bedrijven die willen uitbreiden kunnen alleen een vergunning krijgen als ook de stikstofbelasting op de Natura 2000-gebieden daalt. De verordening bereikt deze twee doelen met behulp van een salderingssysteem. Het salderingssysteem, dat wordt beheerd door de provincie, registreert de stikstofuitstoot door veehouderijbedrijven, ook wel depositieruimte genoemd, en houdt de ontwikkeling daarvan bij. Als de depositieruimte van een bedrijf afneemt door het geheel of gedeeltelijk beëindigen van de activiteiten, kan een ander bedrijf deze depositieruimte voor een deel overnemen. Het salderingssysteem is gemeentegrens overstijgend.

Als de stikstofuitstoot door de uitbreiding een bepaalde drempelwaarde overschrijdt, is het bedrijf dat de vergunning aanvraagt verplicht om gebruik te maken van het salderingssysteem. De drempelwaarde is gerelateerd aan de stikstofgevoeligheid van het nabijgelegen Natura 2000-gebied en is 0,5% van de kritische depositiewaarde van een stikstofgevoelig habitat, met uitzondering van de Natura 2000-gebieden Rijntakken, waarvoor een waarde van 1% van de kritische depositiewaarde geldt. Beneden deze drempelwaarde hoeft er niet gesaldeerd te worden en krijgt het bedrijf de Nb-wetvergunning zonder extra voorwaarden ten aanzien van de stikstofuitstoot. Boven deze drempelwaarde treedt het salderingssysteem in werking. Met dit systeem is de kans op een afname aan stikstofdepositie op de nabijgelegen Natura 2000-gebieden groot.

Verordening Stikstof en Natura 2000 Noord-Brabant
De Verordening Stikstof en Natura 2000 Noord-Brabant beoogt:
- Het beschermen van natuur en landschap, waaronder het terugdringen van de achteruitgang van biodiversiteit door reductie van de stikstofdepositie.
- Ruimte geven aan agrarische bedrijfsontwikkeling door het reduceren van vergunningenprocedures in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.
- Het terugdringen van de regeldruk en administratieve lasten door facilitering van saldering via de depositiebank.

Eisen maximale emissie
De verordening stelt (extra) technische eisen aan stallen die qua emissiereductie verder gaan dan de vereisten uit de AMvB-Huisvesting. Nieuwe stallen worden vanaf juli 2010 getoetst aan de streefwaarden die in de bijlagen bij de verordening zijn genoemd en de toepassing van stallen/technieken met een ammoniakemissie per dier die ligt onder die streefwaarden. Voor bijvoorbeeld varkensstallen geldt een streefwaarde van 85% reductie t.o.v. traditionele stallen en zijn er ook voldoende technieken beschikbaar die voldoen aan die streefwaarden. Voor een aantal diercategorieën zoals melkkoeien, geiten en legkippen in scharrelsysteem zijn er nog geen stallen/technieken beschikbaar die aan de streefwaarden voldoen. Voor die diersoorten geldt dat gebruik moet worden gemaakt van die technieken die het meest in de buurt van de streefwaarden komen en praktisch toepasbaar zijn. Dit wordt beoordeeld door een commissie van deskundigen die de streefwaarden periodiek bijstelt, naar gelang de beschikbaarheid van nieuwe technieken of een te hoog regionaal depositieniveau.

Deze eisen gelden voor nieuwe stallen, niet voor bestaande stallen. Uiterlijk op 1 januari 2028 (na drie beheerplanperioden) dient het bedrijf als geheel gemiddeld te voldoen aan de vereisten uit de provinciale verordening.

Gecorrigeerd emissieplafond als referentieniveau

Aanvragen voor een Natuurbeschermingswetvergunning c.q. meldingen worden ook getoetst aan het gecorrigeerd emissieplafond. Dit is de emissie van ammoniak volgens de op 7 december 2004 geldende vergunning, gecorrigeerd voor de vereisten uit de AMvB-Huisvesting[4]. Voor bedrijven die al eerder een Natuurbeschermingswetvergunning hebben gekregen is dat de daarin vergunde situatie, gecorrigeerd voor de vereisten uit de AMvB-Huisvesting. Is de emissie in de nieuwe, aangevraagde situatie hoger dan dit gecorrigeerd emissieplafond, dan dient er gesaldeerd te worden via de depositiebank (zie hierna). Is er onvoldoende saldo beschikbaar, dan kan de vergunning niet verleend worden. Is er voldoende saldo beschikbaar of is de emissie in de nieuwe, aangevraagde situatie lager dan het gecorrigeerd emissieplafond (en wordt voldaan aan de hiervoor beschreven eisen m.b.t. maximale emissie per dierplaats), dan is er vanuit de verordening geen belemmering voor vergunningverlening.

Depositiebank Provincie Noord-Brabant

De depositiebank is een registratie- en monitoringssysteem dat de ontwikkelingen van de stikstofdepositie (N-depositie) op de gevoelige habitats binnen de Natura 2000-gebieden van veehouderijbedrijven registreert en via saldering de mogelijkheid biedt voor agrarische bedrijfsontwikkeling. Salderingen verlopen (verplicht) via de depositiebank. De depositiebank wordt door de provincie beheerd. Door te salderen wordt een door een bedrijf veroorzaakte toename (van emissie van ammoniak, boven het gecorrigeerd emissieplafond) van de N-depositie op een N-gevoelig habitat verevend met de (eerdere) afname van de N-depositie op hetzelfde habitat als gevolg van het geheel of gedeeltelijk beëindigen van de bedrijfsvoering door (een of meer) andere bedrijven. Als er onvoldoende saldo op de bank beschikbaar is, is saldering niet mogelijk en wordt de aanvraag geweigerd.

De depositiebank wordt gevuld[5] met:

- Depositierechten van veehouderijbedrijven die gestopt zijn na 7 december 2004 en op die datum nog aantoonbaar actief waren.
- Depositierechten van bedrijven die sinds 7 december 2004 zowel in emissie (en daarmee in depositie) als ook in aantallen dieren, ingekrompen zijn.

Uitgifte van depositierechten vindt plaats ten behoeve van initiatiefnemers, die een nieuwe stal bouwen dan wel een stal geheel of gedeeltelijk renoveren na 25 mei 2010 waarvoor een bouwvergunning krachtens de Woningwet noodzakelijk is (met de komst van de Wabo (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) per 1 oktober 2010 vervangen door een omgevingsvergunning voor de activiteit bouwen). Dit in het geval dat de nieuwe situatie leidt tot een depositietoename ten opzichte van de gecorrigeerde depositie van de uitgangssituatie op 7 december 2004 of, bij het in bezit hebben van een geldende Natuurbeschermingswetvergunning, ten opzichte van de gecorrigeerde depositie van de uitgangssituatie in die vergunning.

---

[4] Uit recente jurisprudentie blijkt dat voor gebieden die beschermd zijn op basis van de Natuurbeschermingswet de situatie op 7 december 2004 of eerder wanneer gebieden daarvoor al zijn aangewezen, geldt als toetsingskader (referentiesituatie) in het kader van een Natuurbeschermingswetvergunning. Voor dit MER op het niveau van het Bestemmingsplan Buitengebied is de referentiesituatie bepaald door de vergunde situatie anno 2011 op basis van het Bestand Veehouderij Bedrijven (BVB) te corrigeren met het werkelijk gehouden aantal dieren op basis van CBS-statline. Overigens is het beleid omtrent de Natuurbeschermingswet op dit moment nog volop in ontwikkeling.

[5] Reeds vóór inwerkingtreding van de Verordening bij saldering gebruikte deposities (ten behoeve van eerdere aanvragen van Nb-wetvergunningen of ten behoeve van saldering in het kader van de Crisis- en herstelwet, worden niet opnieuw in de depositiebank opgenomen.

BEREKENINGEN TBV DE DEPOSITIEBANK

In het kader van de depositiebank wordt de depositie berekend als de depositie op alle habitats in een Natura 2000-gebied, welke geheel of gedeeltelijk gelegen zijn binnen 25 km van een door te rekenen bedrijf. De berekende depositie wordt per habitattype gesommeerd voor zowel de inkomende deposities als de uitgaande deposities. Op basis van de depositiepiek valt een bedrijf in een bank voor bedrijven tot 5 mol depositiepiek of daarboven. Bedrijven met een depositiepiek die lager is dan 5 mol, mogen saldo's uit beide deelbanken voor saldering benutten. Bedrijven met een depositiepiek van 5 mol of meer alleen maar uit de deelbank voor bedrijven > 5 mol. Op deze wijze wordt een afwaartse beweging t.o.v. de Natura 2000-gebieden gestimuleerd. Saldering is niet mogelijk voor bedrijven met een depositiepiek van 50 mol of meer. Het streven is om zoveel mogelijk bedrijven met een hoge piekdepositie te saneren.

Door de eis van saldering bij emissies boven het gecorrigeerd emissieplafond (vergunning december 2004) en dat er voldoende saldo beschikbaar moet zijn dankzij stoppers en inkrimpers voor er gesaldeerd kan worden, is verzekerd dat de depositie van stikstof door veehouderijen op de gevoelige habitats, niet hoger kan worden dan de depositie op basis van de vergunde emissies per 7 december 2004, gecorrigeerd voor de vereisten uit de AMvB-Huisvesting.

Het gebruik van de planologische ontwikkelruimte voor veehouderijen die in het bestemmingsplan Buitengebied wordt geboden, kan dus niet gepaard gaan met een toename van de depositie van stikstof boven het niveau van december 2004, gecorrigeerd voor de AMvB-Huisvesting (dus lager dan op basis van de vergunde rechten in december 2004). Daar waar een veehouderijbedrijf gebruik wil maken van de geboden planologische ontwikkelruimte, zal dit gepaard moeten gaan met een emissieniveau dat ligt onder het gecorrigeerd plafond op bedrijfsniveau of, bij een toename, bij een minstens even zo grote gebleken afname van depositie op elk gevoelig habitatgebied door stoppers en krimpers. Deze administratie verloopt via de Depositiebank bij de Provincie Noord-Brabant.

De Provincie Noord-Brabant heeft in december 2010 een beleidsregel vastgesteld die ingaat op de bescherming van de zogenaamde natuurmonumenten. Die beleidsregel lijkt op de verordening voor de Natura 2000-gebieden, maar hanteert een andere referentie om te beoordelen of er sprake is van een noodzaak voor saldering. Anders dan voor de Natura 2000-gebieden wordt de vergunde emissie bij de toetsing van de Beschermde Natuurmonumenten niet gecorrigeerd met de emissie-eisen uit het Besluit Huisvesting.

4.2.3 BEOORDELINGSWIJZE DUITSLAND

In een uitspraak (BVerwG 9 A 5.08, 14 april 2010) heeft het Duitse Bundesverwaltungsgericht, de hoogste federale administratieve rechtbank, de methode volgens KIfL (2008)[6] goedgekeurd. Deze methode gaat er van uit dat een extra stikstofdepositie van 3% van de kritische depositiewaarde (KDW) als verwaarloosbaar te beschouwen is, waarbij het onderzoeksgebied is begrensd tot het gebied waar de toename van stikstofdepositie 100 gram (7,14 mol) N/ha/aar of meer is. Bij de toetsing in Duitsland worden de volgende stappen doorlopen wanneer de achtergronddepositie hoger is dan de KDW van een habitattype:

1. Het onderzoek wordt beperkt tot de gebieden waar de depositie van stikstof meer dan 100 g of 7,14 mol N/ha/aar bedraagt. Beneden deze waarde zijn de berekeningen van de depositie niet meer (betrouwbaar) uit te voeren en kunnen effecten derhalve niet meer worden bepaald.

[6] KIfL (Kieler Institut für Landschaftsökologie) 2008. Bewertung von Stickstoffeinträgen in FFH-Verträglichkeitsstudien.

2. Op grond van de Habitatrichtlijn wordt de inbedding van de belangen van Natura 2000 in een maatschappelijke context erkend. Daarom is het gerechtvaardigd dat er ondanks een overschrijding van de KDW een extra, projectgerelateerde stikstofdepositie tot een bepaalde drempelwaarde mogelijk is, totdat maatregelen van algemeen (landelijk of internationaal) stikstofreductiebeleid effect hebben. Een extra stikstofdepositie van 3% van de KDW is op grond van wetenschappelijke onderbouwde drempelwaarde verwaarloosbaar; deze waarde is lager dan grootte van de afvoer van stikstofverbindingen uit de bodem die diverse natuurlijke processen (zoals uitspoeling van stikstofverbindingen) bewerkstelligen. Voorwaarde daarbij is dat de habitattypen binnen een gebied de instandhoudingstoestand A of B hebben en dat de achtergronddepositie de kritische depositiewaarde meer dan twee maal overschrijdt.
3. Tussen de 3% en 5% van de KDW kunnen significante effecten op habitattypen worden uitgesloten wanneer het beïnvloede oppervlakte van een habitattype binnen een Natura 2000-gebied kleiner is dan 1% van de totale oppervlakte van het habitattype. Boven 1% van het oppervlak kunnen significante effecten niet worden uitgesloten.
4. Na deze selectiestappen moet op grond van systeemeigenschappen en lokale omstandigheden (vegetatie, beheer, dynamiek, begrazing, bodemgesteldheid etc.) worden beredeneerd waarom een toename van de stikstofdepositie wel of niet tot een significant effect leidt op de instandhoudingsdoelstellingen.

4.2.4 KRITISCHE DEPOSITIEWAARDEN

Bij stikstofdepositie gaat het om vermestende en verzurende depositie. Met de huidige gegevens is het niet mogelijk een onderscheid te maken tussen vermestende en verzurende depositie. In de bepaling van de kritische depositiewaarden zijn zowel verzuring als vermesting verdisconteerd. Van Dobben & Van Hinsberg (2008) hebben een overzicht gemaakt van kritische depositiewaarden toegepast op de Nederlandse Natura 2000-gebieden. Uit dit overzicht is per habitattype de gevoeligheidsklasse voor stikstof overgenomen. In Tabel 23zijn de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden weergegeven. Tevens zijn de kritische depositiewaarden (KDW) van de habitattypen opgenomen en is weergegeven of de achtergronddepositie van stikstof de KDW in de huidige situatie al overschrijdt. Bij alle voor verzuring en vermesting gevoelige habitattypen wordt de kritische depositiewaarde overschreden. De aangewezen natuurwaarden van de Beschermde Natuurmonumenten Bronnenbos Refter en Terreinen Boswachterij Groesbeek zijn te vertalen naar Natura 2000-habitattypen. Hier voorkomende typen vallen onder vochtige en droge heide, vochtige alluviale bossen (en mogelijk beukeneikenbossen met hulst). Deze typen zijn niet apart in de tabel opgenomen.

Habitattype	KDW (mol N/ha/jaar)	De Bruuk	Sint Jansberg	Oeffelter Meent	Gelderse Poort	Zeldersche Driessen	Uiterwaarden Waal	Maasduinen
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	**1100**							x
H2330 Zandverstuivingen	**740**							x
H3130 Zwakgebufferde vennen	**410**							x
H3160 Zure vennen	**410**							x
H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	**2100**				x			
H3270 Slikkige rivieroevers	>2400				x		x	
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	**1300**							x
H6120 *Stroomdalgraslanden	**1250**			x	x	x	x	x
H6230 *Heischrale graslanden	**830**	x						
H6410 Blauwgraslanden	**1100**	x						
H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea)	>2400				x			
H6430C Ruigten en zomen (droge bosranden)	**1870**				x	x		
H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	**1400**			x	x		x	
H7110B *Actieve hoogvenen (heideveentjes)	**400**							x
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	**1600**							x
H7210 *Galigaanmoerassen	**1100**		x					
H7230 Kalkmoerassen	**1100**	x						
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	**1400**		x					
H9190 Oude eikenbossen	**1100**		x			x		
H91D0 *Hoogveenbossen	**1800**							x
H91E0A *Vochtige alluviale bossen (zachthoutooibossen)	2410				x		x	
H91E0C *Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	**1860**		x					x
H91F0 Droge hardhoutooibossen	**2080**				x	x		

Tabel 23 Natura 2000-gebieden in Nederland met instandhoudingsdoelstellingen (habitattypen). Voor de habitattypen is de kritische depositiewaarde (KDW) weergegeven. Habitattypen die vet zijn weergegeven, zijn gevoelig tot zeer gevoelig voor stikstofdepositie (vermesting en verzuring). De habitattypen zijn oranje gemarkeerd wanneer de achtergronddepositie (zie Tabel 23) de KDW overschrijdt.

Habitattype	KDW (mol N/ha/jaar)	Wyler Meer	Kranenburger Bruch	Reichswald	Rhein-Fischschutzzonen zwischen Emmerich und Bad Honnef	Salmorth
H3130 Zwakgebufferde vennen	**410**					x
H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	**2100**	x			x	x
H3270 Slikkige rivieroevers	>2400				x	x
H6210 Kalkgraslanden	**1510**				x	
H6430 Ruigten en zomen	**1870**				x	
H6510 Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	**1400**		x		x	x
H9110 Veldbies-beukenbossen	**1400**			x		
H91E0 *Vochtige alluviale bossen	**1860**	x			x	x
H91F0 Droge hardhoutooibossen	**2080**					x

Tabel 24 Natura 2000-gebieden in Duitsland met instandhoudingsdoelstellingen (habitattypen). Voor de habitattypen is de kritische depositiewaarde (KDW) weergegeven. Habitattypen die vet zijn weergegeven, zijn gevoelig tot zeer gevoelig voor stikstofdepositie (vermesting en verzuring). De habitattypen zijn oranje gemarkeerd wanneer de achtergronddepositie (zie Tabel 23) de KDW overschrijdt. Het gebied VSG Unterer Niederrhein is uitsluitend Vogelrichtlijngebied; er zijn geen habitattypen aangewezen.

4.2.5 ACHTERGRONDDEPOSITIE

De achtergronddeposities in Nederland en Duitsland zijn weergegeven in Tabel 25 en Afbeelding 4. De achtergronddepositie in Duitsland wordt volgens een ander model berekend dan in Nederland. De waarden wijken daardoor af. Hier wordt ervan uitgegaan dat de waarden vergelijkbaar zijn met de waarden in Nederland. Daarom is hierboven geconcludeerd dat ook de KDW in Duitsland in de huidige situatie reeds worden overschreden. Verder is er de verwachting dat ook in de toekomst (2020) nog steeds een overschrijding van de kritische depositiewaarden plaatsvindt op deze stikstofgevoelig habitattypen.

Natura 2000-gebied	Minimaal	Gemiddeld	Maximaal
Bruuk	1750	1750	1750
Sint Jansberg	2140	2140	2140
Oeffelter Meent	1540	1540	1540
Gelderse Poort	1410	1671	3010
Uiterwaarden Waal	1460	1697	2320
Zeldersche Driessen	1660	2095	2670
Maasduinen	1480	2046	2610

Tabel 25 Achtergronddepositiewaarden (in mol N/ha/jr.) in de Natura 2000-gebieden in Nederland (berekening uit 2011).

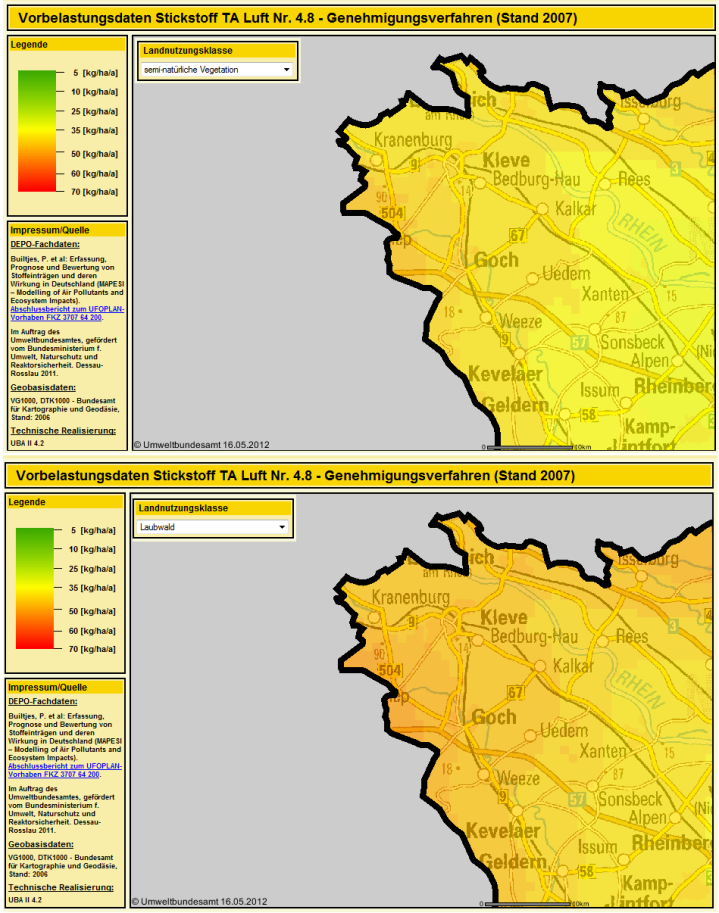

Afbeelding 4 Achtergronddepositiewaarden in Duitsland voor de landschapstypen semi-natuurlijke vegetatie (boven) en loofbos (onder). De deposities liggen in de orde van grootte van 40– 50 kg N/ha/jaar, overeenkomend met 2857 -3571 mol N/ha/jaar. De achtergronddepositie in Duitsland wordt volgens een ander model berekend dan in Nederland en wijkt daardoor af. (bron: Umweltbundesamt, www.uba.de.).

4.3 EFFECTBESCHRIJVING EN EFFECTBEOORDELING

4.3.1 VERANDERING STIKSTOFDEPOSITIE DOOR HET VOORKEURSALTERNATIEF

Tabel 26 geeft voor de referentiesituatie en het voorkeursalternatief de minimale, maximale en gemiddelde waardes van stikstofdeposities per Natura 2000-gebied weer. De stikstofdepositie in de huidige situatie vergund, huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting en de huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel staat weergegeven in bijlage 3.

	Totale depositie (mol N/ha/jaar)		
Situatie	Minimaal	Maximaal	Gemiddelde
Huidige situatie + CBS-correctie veestapel (referentiesituatie)			
Natura 2000-gebied			
Bruuk (oost)	35	156	65
Bruuk (west)	35	59	43
Sint Jansberg	7	65	30
Oeffelter Meent	2	4	2
Gelderse Poort	1	20	2

	Totale depositie (mol N/ha/jaar)		
Situatie	Minimaal	Maximaal	Gemiddelde
Zeldersche Driessen	1	5	3
Uiterwaarden Waal	0	4	1
Maasduinen	1	3	2
Wyler Meer	7	52	31
Kranenburger Bruch	8	12	10
Reichswald	4	8	5
VSG Unterer Niederrhein	1	104	9
Beschermde Natuurmonumenten			
Terreinen Boswachterij Groesbeek (oost)	35	35	35
Terreinen Boswachterij Groesbeek (west)	4	14	10
Bronnenbos Refter	5	15	10
Voorkeursalternatief			
Natura 2000-gebied			
Bruuk (oost)	32	200	71
Bruuk (west)	38	71	50
Sint Jansberg	8	88	37
Oeffelter Meent	2	5	3
Gelderse Poort	1	27	3
Zeldersche Driessen	1	6	4
Uiterwaarden Waal	0	6	1
Maasduinen	1	4	3
Wyler Meer	9	60	39
Kranenburger Bruch	10	16	12
Reichswald	5	10	7
VSG Unterer Niederrhein	1	92	11
Beschermde Natuurmonumenten			
Terreinen Boswachterij Groesbeek (oost)	50	50	50
Terreinen Boswachterij Groesbeek (west)	6	19	13
Bronnenbos Refter	6	20	13

Tabel 26 De stikstofdeposities voor de referentiesituatie en het voorkeursalternatief op de verschillende Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten.

Minimaal; de waarde van de cel die de laagste waarde heeft binnen het rekenkundige grid.
Maximaal; de waarde van de cel die de hoogste waarde heeft binnen het rekenkundige grid.
Gemiddeld; het gemiddelde van de waarden van alle cellen binnen het rekenkundige grid.

Tabel 27 geeft het verschil van de gemiddelde stikstofdepositie weer per onderzochte Natura 2000-gebieden ten opzichte van de Huidige situatie + CBS-correctie veestapel (referentiesituatie).

	Voorkeursalternatief
Natura 2000-gebied	
Bruuk (oost)	+6
Bruuk (west)	+7
Sint Jansberg	+7
Oeffelter Meent	+1
Gelderse Poort	+1
Zeldersche Driessen	+1
Uiterwaarden Waal	0
Maasduinen	+1
Wyler Meer	+8
Kranenburger Bruch	+2
Reichswald	+2
VSG Unterer Niederrhein	+2
Beschermde Natuurmonumenten	
Terreinen Boswachterij Groesbeek (oost)	+15
Terreinen Boswachterij Groesbeek (west)	+3
Bronnenbos Refter	+3

Tabel 27 Verandering van de stikstofdepositie (mol N/ha/jr) van het voorkeursalternatief vergeleken met de Huidige situatie + CBS-correctie veestapel (referentiesituatie).

Uit Tabel 27 volgen de volgende zaken:

- Als gevolg van het voorkeursalternatief zijn met uitzondering van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal stijgingen van de stikstofdepositie voorzien voor alle omliggende Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten .
- Voor alle Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten is sprake van een overbelaste situatie (dat geldt voor de meeste habitattypen). Hierdoor zijn voor het voorkeursalternatief significante effecten op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden en aangewezen waarden van Beschermde Natuurmonumenten niet bij voorbaat uit te sluiten.
- Volgens de Duitse beoordelingsmethode is een toename van 3% van de kritische depositiewaarde als verwaarloosbaar te beschouwen. De gemiddelde toenames op de Duitse Natura 2000-gebieden liggen tussen de 2 en 8 mol N/ha/jr. Dat is minder dan 3% van de kritische depositiewaarde van het meest gevoelige habitattype (zwakgebufferde vennen, KDW 410 mol N/ha/jr). Er is bij de berekeningen wel uitgegaan van gemiddelde waardes en er is geen onderscheid gemaakt van de toenames per habitattype. Onduidelijk is of lokaal hogere toenames dan 3% van de kritische depositiewaarde zijn te verwachten.

- Wanneer Tabel 27 met Tabel 25 en Afbeelding 4 wordt vergeleken valt te concluderen dat:
  - Vergeleken met de achtergronddeposities (Tabel 25 en Afbeelding 4) is de toename aan stikstofdepositie in het voorkeursalternatief voor de meeste gebieden gering.

4.3.2 VERANDERING AMMONIAKEMISSIE DOOR HET VARIANT OP HET VOORKEURSALTERNATIEF

In Tabel 28 is het resultaat op de ammoniakemissie opgenomen bij verschillende varianten op het voorkeursalternatief. In relatie tot de berekende stikstofdepositie bij het voorkeursalternatief zijn de volgende conclusies af te leiden:

- Het voorkeursalternatief kan zorgen voor een toename aan stikstofbelasting en heeft daarmee mogelijk significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden. Een dergelijke ontwikkeling past niet binnen de randvoorwaarden van de Natuurbeschermingswet. Het benutten van de planologische mogelijk die geboden worden in het bestemmingsplan, is dus niet mogelijk bij een dergelijke “ontwikkeling”.
- Indien er gebruik wordt gemaakt van de inzet van de best beschikbare staltechnieken voor de potentiele groeiers in het voorkeursalternatief is er nog steeds sprake van een toename aan stikstofbelasting op Natura 2000-gebieden in vergelijking met het referentieniveau van de Natuurbeschermingswet (Vergunde situatie gecorrigeerd voor de feitelijke bezetting via de CBS-correctie).
- Indien in het voorkeursalternatief alle veehouderijen gebruik maken van de inzet van de best beschikbare staltechnieken dan is er sprake van een afname aan stikstofbelasting op Natura 2000-gebieden in vergelijking met het referentieniveau van de Natuurbeschermingswet (Vergunde situatie gecorrigeerd voor de feitelijke bezetting via de CBS-correctie). Uitgaande van de inzet van dergelijke technieken bij nieuwe maar ook bestaande bedrijven, is het dus mogelijk om gebruik te maken van de geboden planologische ruimte, binnen de randvoorwaarden van de Natuurbeschermingswet.

	NH3 emissie (kg/jr)	Procentueel (vergunde emissie = 100%)
Huidige situatie vergund	87968	100%
Huidige situatie + CBS-correctie veestapel	57179	65%
Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting	69087	79%
Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel	44907	51%
Huidige situatie vergund + minimale emissies	36384	41%
Huidige situatie vergund + minimale emissies + CBS-correctie veestapel	23650	27%
Voorkeursalternatief	73513	84%
Voorkeursalternatief waarbij potentiele groeiers op minimale emissies	62994	72%
Voorkeursalternatief waarbij alle veehouderijen op minimale emissies	49687	56%
Voorkeursalternatief waarbij alle veehouderijen op minimale emissies + CBS-correctie veestapel	39400	45%

Tabel 28 Ammoniakemissies bij varianten op het voorkeursalternatief.

4.3.3 CUMULATIEVE EFFECTEN

In een Passende Beoordeling is het nodig om een beschouwing te geven van de cumulatie van effecten. Immers als een plan op zichzelf slechts geringe effecten heeft, kan het effect aanzienlijk zijn in combinatie met een aantal andere projecten met geringe effecten. In dit geval gaat het om cumulatie van effecten als gevolg van stikstofdeposities.

In de gemeente Groesbeek en de omringende gemeentes zijn geen (grootschalige) ontwikkelingen voorzien, die leiden tot een toename van stikstofdepositie in de omgeving (informatie van gemeente Groesbeek). Vooralsnog zijn geen projecten voorzien waarvoor sprake is van cumulatie van effecten. Wanneer nieuwe initiatieven in de omgeving ontwikkeld worden, is het noodzakelijk om in nadere toetsingen aandacht te besteden aan mogelijke cumulatie van stikstof in Natura 2000-gebieden. Indien maatregelen genomen worden (effect- of brongericht) zijn effecten mogelijk uit te sluiten, maar dit moet per project beoordeeld worden door middel van een toetsing waarin cumulatie wordt meegenomen.

5 Effectbepaling en –beoordeling recreatie

5.1 ALGEMEEN

In deze Passende Beoordeling wordt de huidige situatie voor verblijfsrecreatie vergeleken met de toekomstige situatie die wordt mogelijk gemaakt door het nieuwe bestemmingsplan.

Verblijfsrecreatie
Het nieuwe bestemmingsplan is ten opzichte van het vigerende bestemmingsplan en de huidige situatie grotendeels consoliderend wat betreft verblijfsrecreatie. Wel zijn er een aantal uitbreidingsmogelijkheden toegestaan voor verblijfsrecreatiebedrijven, zoals genoemd in paragraaf 2.4. Bij zes bedrijven is een oppervlakteuitbreiding mogelijk.Verder is net als in het oude bestemmingsplan nieuwvestiging van minicampings op agrarische bedrijven mogelijk. In het nieuwe bestemmingsplan wordt daarbij echter als maximum 25 plaatsen (met eventueel 50 plaatsen onder stricte voorwaarden) gehanteerd ten opzichte van 10 tot maximaal 15 in het vigerende bestemmingsplan.Voorts is de vestiging van bed&breakfastbedrijen mogelijk. Met het nieuwe bestemmingsplan wordt het aantal overnachtingen in het gebied dus iets uitgebreid.

Dagrecreatie en wandelpaden
In het nieuwe bestemmingsplan worden de bestaande dagrecreatiebedrijven vastgelegd en zijn mogelijkheden opgenomen voor wandel- en fietspaden, ook in natuurgebieden. Deze mogelijkheid is echter niet nieuw ten opzichte van het vigerende bestemmingsplan. Nieuwe wandel- en fietsroutes, deels reeds gerealiseerd, zijn opgenomen in het 'Wandelpadenplan Groesbeek' (Centaurea 2003). In Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten zijn geen nieuwe routes voorzien.

5.2 BEOORDELINGSKADER

5.2.1 HUIDIGE SITUATIE

Momenteel zijn er zo'n 40 verblijfsrecreatiebedrijven in de gemeente, waarvan 7 campings en gemengde bedrijven, 5 minicampings/boerderijcampings en 5 terreinen met recreatiewoningen. Het overige aanbod bestaat uit hotels, B&B's en appartementen of kamers. Per jaar zijn er in de gemeente Groesbeek ruim meer dan 150.000 overnachtingen, vooral in het voorjaar en de zomer. In de gemeente is een wandel- en fietspadennetwerk aanwezig. In de huidige situatie is er in de gemeente dus een behoorlijke recreatieve aanwezigheid. Niet alle terreindelen van de Natura 2000-gebieden zijn te betreden of toegankelijk. Voor het overige is de huidige situatie beschreven in paragraaf 2.3.

5.2.2 WERKWIJZE

Bij de werkwijze van deze Passende Beoordeling worden de methode en enkele parameters uit het rapport "Groei en krimp verblijfsrecreatie Veluwe Natuureffectenboekhouding" (ARCADIS, 2007) als leidraad gebruikt. In de Natuureffectenboekhouding wordt het verstorende effect beoordeeld van recreanten die vanuit de verblijfsplaatsen naar en vervolgens in de Natura 2000-gebieden wandelen. Niet alle Natura 2000-gebieden in het gebied zijn echter vergelijkbaar met de Veluwe, waardoor ook een andere benadering nodig is.In deze Passende Beoordeling worden een aantal stappen doorlopen om te beoordelen of er door de mogelijkheden uit het nieuwe bestemmingsplan voor recreatie negatieve gevolgen kunnen optreden op de Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten. Bij iedere stap worden criteria gebruikt op grond waarvan effecten wel en niet zijn uit te sluiten. Een opvolgende stap wordt alleen gezet wanneer in een eerdere stap negatieve gevolgen niet konden worden uitgesloten.

Stappen

1 Selectie van Natura 2000-gebieden met gevoelige soorten (instandhoudingsdoelen)

In het rapport over de Natuureffectboekhouding op de Veluwe is geconcludeerd dat van de kwalificerende soorten op de Veluwe alleen broedvogels gevoelig zijn voor verstoring door (verblijfs)recreatie. Er zijn echter voor verschillende gebieden meer en andere soorten aangewezen die mogelijk gevoelig zijn voor verstoring (zie de instandhoudingsdoelstellingen in § 3.2 en 3.3); dit betreft zoogdieren. In deze Passende Beoordeling worden de volgende aangewezen soorten en soortgroepen als gevoelig voor verstoring beschouwd:

- Vogels.
- Vleermuizen.
- Bever.

Als eerste stap worden dus de gebieden geselcteerd met voor verstoring gevoelige instandhoudingsdoelen (soorten).

2 Afstand van gebieden ten opzichte van het plangebied en recreatiemogelijkheden

In de Natuureffectenboekhouding is de gemiddelde actieradius berekend voor recreanten die zich vanaf een recreatieterrein voornamelijk wandelend verplaatsen. Deze actieradius is min of meer de effectgrens; daarbuiten worden de effecten van verblijfsrecreatie te diffuus om nog een meetbaar effect te hebben op gevoelige soorten. De gemiddelde actieradius van recreanten vanaf hun verblijfsplaats is 2500 m voor grotere bedrijven met meer dan 2000 slaapplaatsen en 1900 m voor kleinere bedrijven. Als tweede stap worden de gebieden geselecteerd die op minder dan 2500 m vanaf het plangebied zijn gelegen. Omdat in principe in het agrarische gebied nieuwvestiging van minicampings mogelijk is, wordt de grens van het plangebied gehanteerd. De effecten van dagrecreatie manifesteren zich anders: deze treden alleen direct op de locatie van het dagrecreatiebedrijf of de nieuwe wandel- en fietspaden.

3 Bepaling van het effect van de toename van recreatiemogelijkheden op gevoelige soorten

Voor de in stap 1 en 2 geselecteerde gebieden wordt onderzocht of de toename van recreatie een effect kan hebben op de gevoelige soorten. Daarbij wordt gekeken of er een sterke toename te verwachten is van de verstoringsintensiteit ten opzichte van de huidige situatie. . Er zal voor deze toetsing een kwalitatief oordeel worden gegeven op basis van het verwachte recreatiegedrag van de recreanten.
Er wordt geen analyse gemaakt van welke individuele bedrijven potentieel het grootste negatieve effect kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen (de grootste verstoring veroorzaken). Er wordt op hoofdlijnen beoordeeld of er een negatief effect is.

5.3 EFFECTBESCHRIJVING

Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten met gevoelige soorten (instandhoudingsdoelen)
Er zijn vijf gebieden waarvoor instandhoudingsdoelen zijn aangewezen die gevoelig kunnen zijn voor recreatie (zie Tabel 29). Het betreft de gebieden Gelderse Poort, Uiterwaarden Waal, Maasduinen, VSG Unterer Niederrhein en het Beschermde Natuurmonument Bronnenbos De Refter.

Natura 2000-gebied /Beschermd Natuurmonument	Gevoelige soorten aangewezen?	Afstand ten opzichte van plangebied	Onderzoeken op effecten?
Bruuk	nee	0 km	nee
Sint Jansberg	nee	0 km	nee
Oeffelter Meent	nee	3 km	nee
Gelderse Poort	ja	2.5 km	nee
Zeldersche Driessen	nee	7 km	nee
Uiterwaarden Waal	ja	3.5 km	nee
Maasduinen	ja	9 km	nee
Wyler Meer	nee	< 1 km	nee
Kranenburger Bruch	nee	3 km	nee
Reichswald	nee	3.5 km	nee
VSG Unterer Niederrhein	ja	< 1 km	ja
Terreinen Boswachterij Groesbeek (2 gebieden)	nee	"Genista Germanica" 0 km "De Groesbeekse Heide' < 1 km	nee
Bronnenbos De Refter	ja	< 1 km	nee

Tabel 29 Selectiestappen 1 en 2 van gebieden die mogelijk effecten kunnen ondervinden van recreatie.

Afstand van gebieden
Van de vijf gebieden met gevoelige soorten blijken er drie buiten de actieradius van recreanten te liggen en kunnen effecten daardoor worden uitgesloten (zie Tabel 29). Mogelijke effecten worden wel nader onderzocht op het Duitse Natura 2000-gebied VSG Unterer Niederrhein en het Beschermde Natuurmonument Bronnenbos De Refter. Er zijn geen nieuwe dagrecreatieactiviteiten in of direct nabij de beschermde gebieden mogelijk. Effecten van dagrecreatie kunnen daarom worden uitgesloten, de effecten van verblijfsrecreatie worden hieronder besproken.

Mogelijke effecten op het Natura 2000-gebied VSG Unterer Niederrhein
Het bestemmingsplan maakt uitbreiding van de verblijfsrecreatie mogelijk, onder andere nieuwvestiging van minicampings met 25 plaatsen op agrarische bedrijven. Verblijfsrecreatie die binnen de effectafstand van 1900 – 2500 m ligt, is aangegeven in Afbeelding 5. Binnen dit gebied zijn ca. 14 agrarische bedrijven gelegen die potentieel een minicamping zouden kunnen beginnen. Een realistische verwachting is echter dat dit maar enkele bedrijven zullen doen. Dit leidt tot een beperkt aantal extra recreanten boven op de reeds aanwezige meer dan 150.000 overnachtingen per jaar in de gemeente.
Het deel van het Natura 2000-gebied dat door recreanten potentieel kan worden verstoord, is eveneens aangegeven in Afbeelding 5. Het gebied is merendeels niet toegankelijk en bestaat voor het overgrote deel uit agrarisch gebied (akkers en weilanden). Het gebied is daardoor minder aantrekkelijk voor recreanten. De potentiële, geringe toename van het aantal recreanten ten opzichte van het huidige reeds grote aantal recreanten zal zich daarom nauwelijks in het Natura 2000-gebied VSG Unterer Niederrhein manifesteren. Effecten van extra recreatie zijn daardoor zeer beperkt en zullen geen effect hebben op aan agrarisch gebied gebonden broedvogels.

Eventuele trekvogels (ganzen en zwanen) zijn voornamelijk in de winter aanwezig; dit valt echter buiten het recreatieve hoofdseizoen. De toename van de recreatieve mogelijkheden heeft daardoor geen effect op deze soorten. Het deelgebied is (nog) niet geschikt voor de bever; er zijn daarom ook geen effecten op dit zoogdier. Voor het Natura 2000-gebied worden overigens als voornaamste beschermings- en kwaliteitsverbeteringsmaatregelen genoemd: tegengaan en voorkoming van verdere versnippering, behoud van weilanden en graslanden (niet scheuren), geen windenergie in het gebied en maatregelen tegen verdroging. Voor de verschillende soorten worden vooral het ontwikkelen van broed- en rustgebieden genoemd ter bescherming tegen jacht en landbouwactiviteiten. Recreatie hoort daardoor niet tot de belangrijkste factoren die het behalen van de instandhoudingsdoelen van het gebied belemmeren. (*bron: Schutzziele und Maßnahmen zu NATURA 2000 Gebieten, Landesanstalt für Ökologie, Bodenordnung und Forsten NRW (specifieke gebiedswebsite: www.naturschutzinformationen-nrw.de/natura2000-meldedok/de/fachinfo/listen/meldedok/DE-4203-401)*).

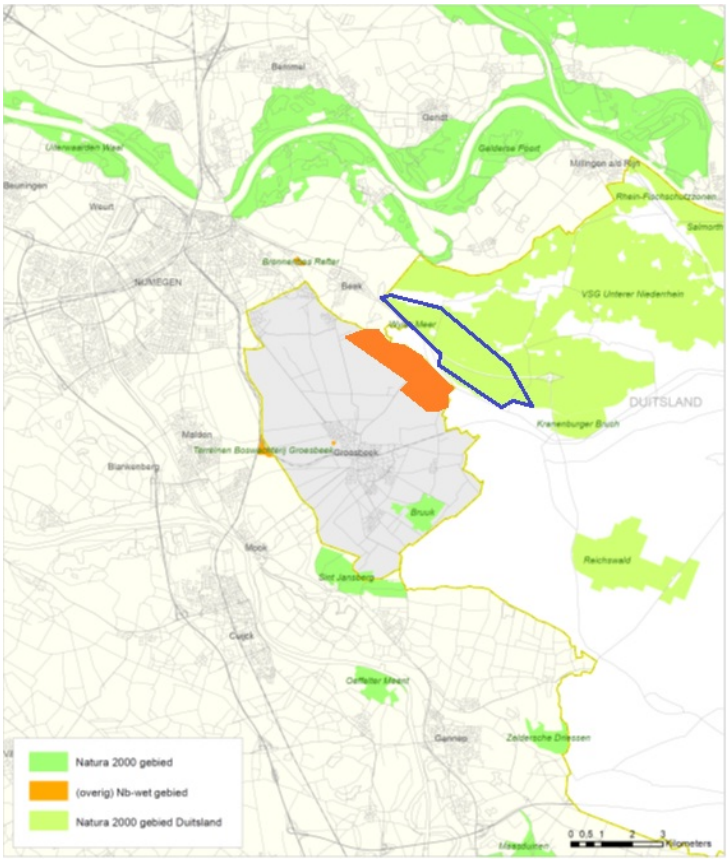

Afbeelding 5 Deel van het plangebied binnen de effectafstand van het Natura 2000-gebied VSG Unterer Niederrhein waar nieuwvestiging van recreatiebedrijven mogelijk is (grote rode vlek) en deel van dat Natura 2000-gebied waar effecten mogelijk kunnen optreden (blauw omkaderd, op basis van actieradius recreanten).

Effecten van recreatie op voor verstoring gevoelige soorten kunnen zodoende in alle Natura 2000-gebieden worden uitgesloten.

Mogelijke effecten op het Beschermde Natuurmonument Bronnenbos De Refter
Net als bij het Natura 2000-gebied VSG Unterer Niederrhein kan nieuwvestiging van minicampings leiden tot een lichte toename van recreatie. Het gebied wordt echter in de huidige situatie ook al (gedeeltelijk) bezocht door recreanten; de aanwezige bossoorten zijn daardoor al aan menselijke aanwezigheid gewend. De relatieve recreatiedruk neemt door de het bestemmingsplan niet merkbaar toe ten opzichte van de huidige situatie.

Bovendien is het hoofdzakelijke instandhoudingsdoel van het gebied de bronnen en de bijbehorende vegetatie. Effecten van recreatie als gevolg van het bestemmingsplan op de waarden in het gebied treden daardoor niet op.

5.4 EFFECTBEOORDELING

Er zijn vijf beschermde gebieden met instandhoudingsdoelen die gevoelig zijn voor recreatie. De geringe toename van de verblijfrecreatie heeft echter geen effect op voor verstoring gevoelige soorten in de vier Natura 2000-gebieden en het Beschermde Natuurmonument De Refter. Effecten van dagrecreatie treden niet op, daar er door het bestemmingsplan geen dagrecreatiemogelijkheden worden gecreëerd in of nabij de Natura 2000-gebieden met gevoelige soorten. Significant negatieve effecten als gevolg van recreatie op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten kunnen met zekerheid geheel worden uitgesloten.

6 Conclusies en aanbevelingen

Effecten van stikstofdepositie

- In de huidige situatie leidt de achtergronddepositie voor alle omliggende Natura 2000-gebieden (en Beschermde Natuurmonumenten) tot een overschrijding van de kritische stikstofdepositie van verschillende stikstofgevoelige habitattypen. De verwachting is dat ook in de toekomst (2020) nog steeds een overschrijding van de kritische depositiewaarden plaatsvindt voor deze stikstofgevoelig habitattypen.
- Tabel 30 geeft voor het voorkeursalternatief een overzicht van de te verwachten verschillen in stikstofdepositie in de onderzochte Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten. Als gevolg van het voorkeursalternatief wordt een stijging van de stikstofdepositie voorzien voor de omringende Natura 2000-gebieden, op het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal na, ten opzichte van de huidige situatie + CBS-correctie (referentiesituatie).
- Volgens de Duitse beoordelingsmethode is een toename van 3% van de kritische depositiewaarde als verwaarloosbaar te beschouwen. De gemiddelde toenames op de Duitse Natura 2000-gebieden liggen tussen de 2 en 8 mol N/ha/jr. Dat is minder dan 3% van de kritische depositiewaarde van het meest gevoelige habitattype (zwakgebufferde vennen, KDW 410 mol N/ha/jr). Er is bij de berekeningen wel uitgegaan van gemiddelde waardes en er is geen onderscheid gemaakt van de toenames per habitattype. Onduidelijk is of lokaal hogere toenames dan 3% van de kritische depositiewaarde zijn te verwachten.

	Voorkeursalternatief
Natura 2000-gebied	
Bruuk (oost)	+6
Bruuk (west)	+7
Sint Jansberg	+7
Oeffelter Meent	+1
Gelderse Poort	+1
Zeldersche Driessen	+1
Uiterwaarden Waal	0
Maasduinen	+1
Wyler Meer	+8
Kranenburger Bruch	+2
Reichswald	+2
VSG Unterer Niederrhein	+2
Beschermde Natuurmonumenten	
Terreinen Boswachterij Groesbeek (oost)	+15
Terreinen Boswachterij Groesbeek (west)	+3
Bronnenbos Refter	+3

Tabel 30 Verandering van de stikstofdepositie (mol N/ha/jr) van het voorkeursalternatief vergeleken met de Huidige situatie + CBS-correctie veestapel (referentiesituatie).

- Het voorkeursalternatief zorgt voor een toename, op het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal na, aan stikstofbelasting en heeft daarmee mogelijk significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden en aangewezen natuurwaarden van Beschermde Natuurmonumenten. Een dergelijke ontwikkeling past niet binnen de randvoorwaarden van de Natuurbeschermingswet. Het benutten van de planologische mogelijkheden die geboden worden in het bestemmingsplan, is dus niet mogelijk bij een dergelijke “ontwikkeling”.
- Indien in het voorkeursalternatief alle veehouderijen gebruik maken van de inzet van de best beschikbare staltechnieken dan is er sprake van een afname aan stikstofbelasting op Natura 2000-gebieden in vergelijking met de huidige situatie + CBS-correctie (referentiesituatie). Uitgaande van de inzet van dergelijke technieken bij nieuwe maar ook bestaande bedrijven, is het dus mogelijk om gebruik te maken van de geboden planologische ruimte, binnen de randvoorwaarden van de Natuurbeschermingswet. Significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden zijn bij deze variant op het voorkeursalternatief uit te sluiten.

Effecten van recreatie

Significant negatieve effecten als gevolg van recreatie op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten kunnen met zekerheid geheel worden uitgesloten.

Bijlage 1 Gebiedsbestemmingenkaart

Bijlage 2 Details rekenwijze alternatieven veehouderij

Huidige situatie vergund
De situatie conform de vergunningen.

Huidige situatie vergund + CBS-correctie veestapel
De vergelijking van vergunde rechten met de meitellingen 2011 laat een geschat verschil zien van 43% (Nh3) en 39% (ou). 5-10% hiervan is verdisconteerd in de emissiefactoren in de Rav. Er is daarom om een integrale correctie toegepast van 35% voor de emissie van ammoniak en geur.

Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting
Alle bedrijven voldoen aan AMvB-Huisvesting.

Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel
Alle bedrijven voldoen aan AMvB-huisvesting en er is op basis van de vergelijking met de gegevens uit de meitelling een integrale correctie toegepast van 35% voor de emissie van ammoniak en geur.

Voorkeursalternatief
In het voorkeursalternatief worden alle bouwblokken van iv-bedrijven worden begrensd op de muur. Deze bedrijven krijgen geen ruimte meer om te groeien en worden scenario-matig als blijvers geclassificeerd. Er blijven dan nog 20 potentiele melkrundvee-groeiers over. Met deze bedrijven wordt overleg gevoerd over de bedrijfsplannen en ze worden geacht voor uitbreidingsplannen een Nb-wet vergunning bij de provincie Gelderland aan te vragen. Uitgangspunt voor de worst-case effectberekening van het voorkeursalternatief is dat beneden een grenswaarde van een maximale bijdrage van 0,5% van de kritische depositie op habitats van Natura2000 gebieden in Gelderland deze vergunning i.h.a. verleend zal kunnen worden. Boven die grenswaarde zal gesaldeerd moeten worden waardoor (inclusief afroming van emissies en deposities) een netto positief effect zal ontstaan. Het maximale effect van het voorkeursalternatief zal optreden als alle 20 bedrijven een vergunning aanvragen die net onder de 0,5% grens blijft. Dit is gemodelleerd in het worst-case scenario op het voorkeursalternatief. Voor de 20 bedrijven is indicatief bepaald wat de maximale emissie dan zou mogen zijn bij een depositie van maximaal 0,5% van de kritische depositie op habitats in Natura2000 gebieden. Hierbij zijn de Natura2000 gebieden buiten Gelderland op dezelfde wijze meegemodelleerd als die in Gelderland. Bedrijven groeien vervolgens tot aan die emissiewaarde.

De totale veestapel groeit in dit alternatief maximaal 10% t.o.v. vergund.

Voorkeursalternatief minimale emissies
In het voorkeursalternatief is uitgegaan van AMvB-huisvesting voor zowel de bestaande veebezetting als voor de groei. Voor de meeste diersoorten zijn er stallen mogelijk met veel lagere NH3-emissie waarden dan die welke gelden voor AMvB-huisvesting, met name voor iv-bedrijven, in mindere mate ook voor melkrundvee. Als verkenning is daarom een extra alternatief doorgerekend welke er vanuit gaat dat de maximale groei in het VKA gerealiseerd wordt met de, voor wat betreft de emissie van ammoniak, meest gunstige stallen uit de Rav. De totale veestapel groeit in dit scenario met 33% t.o.v. vergund. Daarnaast is berekend wat het effect op de emissie van ammoniak zou zijn indien niet alleen de groei maar de gehele veestapel van Groesbeek over zou schakelen op stallen met de laagste emissies.

Bijlage 3 Resultaat stikstofdepositie

Situatie	Totale depositie (mol N/ha/jaar) Minimaal	Maximaal	Gemiddelde
Huidige situatie vergund			
Natura 2000-gebied			
Bruuk (oost)	54	240	100
Bruuk (west)	53	91	67
Sint Jansberg	10	100	46
Oeffelter Meent	3	6	4
Gelderse Poort	1	31	3
Zeldersche Driessen	2	8	5
Uiterwaarden Waal	1	7	1
Maasduinen	1	5	3
Wyler Meer	10	80	47
Kranenburger Bruch	12	19	15
Reichswald	6	13	8
VSG Unterer Niederrhein	2	160	14
Beschermde Natuurmonumenten			
Terreinen Boswachterij Groesbeek (oost)	54	54	54
Terreinen Boswachterij Groesbeek (west)	7	21	15
Bronnenbos Refter	7	23	15
Huidige situatie + CBS-correctie veestapel (referentiesituatie)			
Natura 2000-gebied			
Bruuk (oost)	35	156	65
Bruuk (west)	35	59	43
Sint Jansberg	7	65	30
Oeffelter Meent	2	4	2
Gelderse Poort	1	20	2
Zeldersche Driessen	1	5	3
Uiterwaarden Waal	0	4	1
Maasduinen	1	3	2
Wyler Meer	7	52	31
Kranenburger Bruch	8	12	10
Reichswald	4	8	5
VSG Unterer Niederrhein	1	104	9
Beschermde Natuurmonumenten			
Terreinen Boswachterij Groesbeek (oost)	35	35	35
Terreinen Boswachterij Groesbeek (west)	4	14	10
Bronnenbos Refter	5	15	10
Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting			
Natura 2000-gebied			

	Totale depositie (mol N/ha/jaar)		
Situatie	Minimaal	Maximaal	Gemiddelde
Bruuk (oost)	43	215	82
Bruuk (west)	45	78	57
Sint Jansberg	9	92	39
Oeffelter Meent	2	5	3
Gelderse Poort	1	24	3
Zeldersche Driessen	1	6	4
Uiterwaarden Waal	0	5	1
Maasduinen	1	4	3
Wyler Meer	8	60	37
Kranenburger Bruch	9	15	12
Reichswald	5	10	7
VSG Unterer Niederrhein	1	86	11
Beschermde Natuurmonumenten			
Terreinen Boswachterij Groesbeek (oost)	42	42	42
Terreinen Boswachterij Groesbeek (west)	5	17	12
Bronnenbos Refter	6	18	12
Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel			
Natura 2000-gebied			
Bruuk (oost)	28	140	53
Bruuk (west)	29	51	37
Sint Jansberg	6	60	25
Oeffelter Meent	2	3	2
Gelderse Poort	1	16	2
Zeldersche Driessen	1	4	2
Uiterwaarden Waal	0	3	1
Maasduinen	1	3	2
Wyler Meer	5	39	24
Kranenburger Bruch	6	10	8
Reichswald	3	7	4
VSG Unterer Niederrhein	1	56	7
Beschermde Natuurmonumenten			
Terreinen Boswachterij Groesbeek (oost)	27	27	27
Terreinen Boswachterij Groesbeek (west)	4	11	8
Bronnenbos Refter	4	12	8
Voorkeursalternatief			
Natura 2000-gebied			
Bruuk (oost)	32	200	71
Bruuk (west)	38	71	50
Sint Jansberg	8	88	37
Oeffelter Meent	2	5	3
Gelderse Poort	1	27	3

	Totale depositie (mol N/ha/jaar)		
Situatie	Minimaal	Maximaal	Gemiddelde
Zeldersche Driessen	1	6	4
Uiterwaarden Waal	0	6	1
Maasduinen	1	4	3
Wyler Meer	9	60	39
Kranenburger Bruch	10	16	12
Reichswald	5	10	7
VSG Unterer Niederrhein	1	92	11
Beschermde Natuurmonumenten			
Terreinen Boswachterij Groesbeek (oost)	50	50	50
Terreinen Boswachterij Groesbeek (west)	6	19	13
Bronnenbos Refter	6	20	13

Tabel 31 De stikstofdeposities voor de huidige situaties, referentiesituatie en voorkeursalternatief op de verschillende Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten.

Bijlage 2 Gebiedskaart

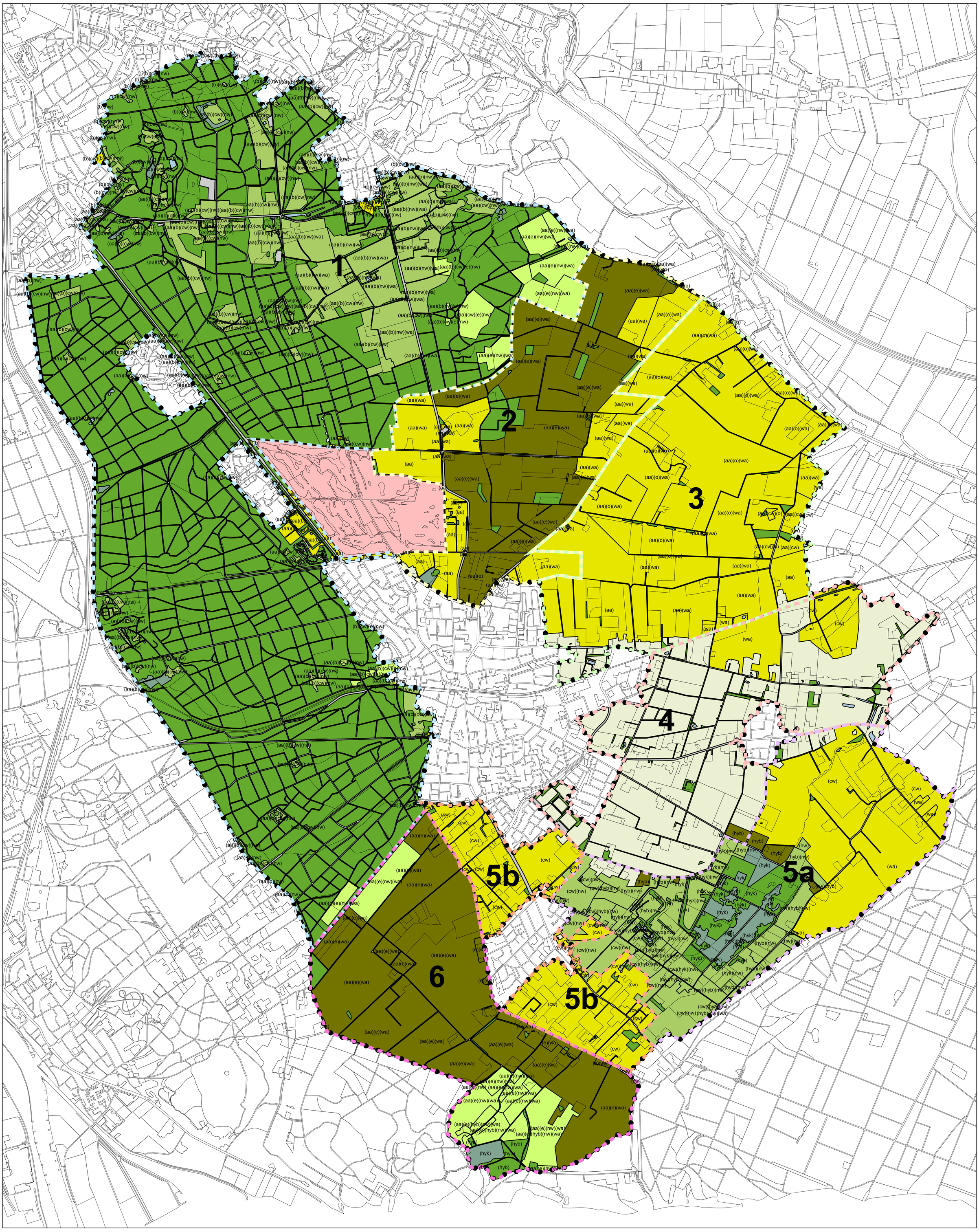

ENKELBESTEMMINGEN

- Agrarisch
- Agrarisch met waarden - landschapswaarden 1
- Agrarisch met waarden - landschapswaarden 2
- Agrarisch met waarden - landschaps- en natuurwaarden 1
- Agrarisch met waarden - landschaps- en natuurwaarden 2
- Bos
- Golfbaan
- Natuur
- Verkeer - primair
- Verkeer - secundair
- Water
- Plangrens

AANDUIDINGEN

(aa)	aardkundig waardevol
(b)	besloten gebied
(cw)	cultuurhistorisch waardevol
(e)	erosiedal
(hyb)	hydrologisch waardevol buffer
(hyk)	hydrologisch waardevol kern
(nw)	natuurwaarden
(o)	open gebied
(wa)	waardevolle akker

DEELGEBIEDEN

- 1 Stuwwal
- 2 Noordelijk hellinggebied
- 3 Plateau
- 4 Noordelijk deel lage middengebied
- 5a Zuidelijk deel lage middengebied A
- 5b Zuidelijk deel lage middengebied B
- 6 Zuidelijk hellinggebied

Bestemmingsplan Buitengebied
Gemeente Groesbeek

product: Gebiedskaart - aanzet bestemmingen
projectcode: GIS-GRS00019-01E
datum: 25 november 2008

CROONEN ADVISEURS

0 250 500 1.000 Meters

N

Bijlage 3 Beleid en wetgeving

Bijlage 3.1 Europees niveau

Kader	Doel	Positie gemeente Groesbeek
Kaderrichtlijn Water (KRW)	Kwaliteitsverbetering oppervlakte- en grondwater gericht op goede chemische en ecologische toestand.	In dit MER zijn de effecten op water beschreven. Waar relevant wordt een relatie gelegd met de waterfuncties zoals geformuleerd door het waterschap en vastgesteld door de Provincie Gelderland o.b.v. de KRW.
Verdrag van Malta	Bescherming van archeologisch erfgoed.	Vergravingen kunnen invloed hebben op het bodemarchief. Ook bij bouwwerkzaamheden dient rekening te worden gehouden met archeologie. In dit MER komt dit globaal aan de orde, bij concrete activiteiten verdient het aandacht. Daarbij zal getoetst worden aan het door de gemeenteraad vastgestelde archeologische beleid.
IPPC-richtlijn	De IPPC-richtlijn (Integrated Pollution Prevention Control) is een Europese richtlijn inzake de geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreinigingen.	Een gedeelte van de veehouderijbedrijven valt onder de werkingssfeer van de richtlijn.
Vogel- en Habitatrichtlijn	Op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn beschermde gebieden deels definitief, deels in ontwerp aangewezen, de zogenaamde Natura 2000-gebieden. De gebieden zijn van grote betekenis voor de bescherming van de Europese biodiversiteit en dienen gezamenlijk met alle andere aangewezen gebieden in Europa een ecologisch netwerk te vormen.	Zie onder Natuurbeschermingswet 1998 in Tabel 55.

Tabel 54 Europees beleid en wetgeving.

Bijlage 3.2 Landelijk niveau

Kader	Doel	Positie gemeente Groesbeek
Natuurbeschermingswet 1998	De Natuurbeschermingswet 1998 geeft uitvoering aan Europese richtlijnen: de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992).	De Natura 2000-gebieden die mogelijk beïnvloed worden door de mogelijkheden die het bestemmingsplan biedt en beschermd zijn op grond van de Natuurbeschermingswet zijn de volgende Natura 2000-gebieden in Nederland en Duitsland: De Bruuk, Sint Jansberg, Gelderse Poort, Oeffelter Meent, Uiterwaarden Waal, Zeldersche Driessen, Maasduinen, VSG Unterer Niederrhein, Reichswald en Kranenburger Bruch.
Crisis- en herstelwet	Het doel van de Crisis- en herstelwet is het bestrijden van de gevolgen van de economische crisis waarin de mondiale en de Nederlandse economie zich sinds het najaar van 2008 bevinden. De Nederlandse economie zal nog zeker tot 2014 de gevolgen van de recessie ondervinden, met name op het gebied van werkgelegenheid. Door middel van de nieuwe wet moet de economische structuur worden versterkt, zodat Nederland sneller en sterker uit de recessie tevoorschijn komt.	De Crisis- en herstelwet geldt vanaf 1 april 2010 en zorgt voor wijzigingen in de Natuurbeschermingswet 1998.
Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)	De PAS, van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, is erop gericht de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden omlaag te brengen. Doel van de PAS is de vergunningverlening weer vlot trekken: zeker stellen van de Natura 2000-doelen en tegelijk weer ruimte maken voor nieuwe economische activiteiten.	Deze wetgeving is van toepassing in Groesbeek.
Wet ruimtelijke ordening	De Wet ruimtelijke ordening (Wro) draagt bij aan vereenvoudiging en versnelling van procedures en beroepsprocedures. Ook zal er een scherpere handhaving zijn.	In de opzet van de Wro legt de gemeente haar beleid vast in een structuurvisie en worden de planologische mogelijkheden concreet beschreven in de bestemmingsplannen.
Flora- en faunawet	Nederlandse implementatie van de soortenbescherming uit Vogel- en Habitatrichtlijn.	Aangezien op het niveau van MER de detailinformatie niet voorhanden is er in voorliggend MER op globaal niveau getoetst aan de Flora- en faunawet.
Nota Ruimte	De Nota Ruimte stelt ruimte voor ontwikkeling centraal en gaat uit van het motto ‘decentraal wat kan, centraal wat moet’.	De vitaliteit van het platteland wordt versterkt door ruimte te geven aan hergebruik van bebouwing en nieuwbouw in het ‘Landelijk Gebied’, vergroting en aanpassing van de toeristisch-recreatieve mogelijkheden en door ruimte te bieden aan een duurzame en vitale landbouw en overige economische activiteiten die zich verdragen met

		de kwaliteit van het landschap.
Ontwerp Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte	De Ontwerp Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte hanteert het volgende motto “Nederland concurrerender, bereikbaar, leefbaar en veilig”.	Deze structuurvisie geeft een nieuw, integraal kader voor het ruimtelijk- en mobiliteitsbeleid op rijksniveau en is de ‘kapstok’ voor bestaand en nieuw rijksbeleid met ruimtelijke consequenties.
Monumentenwet 1998	In de Monumentenwet 1998 is geregeld hoe gebouwde of archeologische monumenten aangewezen kunnen worden als wettelijk beschermd monument.	Deze wet is van toepassing op de aanwezige monumenten in het buitengebied van de gemeente Groesbeek.
Waterwet	De Waterwet heeft acht bestaande waterbeheerwetten samengevoegd. Daarnaast is vanuit de Wet Bodembescherming de regeling voor waterbodems ondergebracht bij de Waterwet.	Initiatieven op het gebied van veehouderij hebben mogelijk te maken met de Waterwet, waarbij voorheen een andere vergunning nodig was, zoals de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo).
Wetgeving op het gebied van dierenwelzijn zoals het Varkensbesluit en het Legkippenbesluit 2003	Er is diverse regelgeving die betrekking heeft op dierenwelzijn.	Deze wetgeving is van toepassing in Groesbeek.
Wet milieubeheer, waaronder de luchtkwaliteitseisen	De Wet milieubeheer bepaalt welk gereedschap kan worden ingezet om het milieu te beschermen. Daarnaast dient er geen overschrijding te zijn van grenswaarden voor stoffen die in deze wet zijn benoemd.	Toetsing aan wettelijke normen voor fijn stof is relevant en wordt in dit MER behandeld.
Wet geluidhinder	Doel is het voorkomen of beperken van geluidhinder.	Geluidstoe- of -afname zal in het MER gerelateerd worden aan de geluidgevoelige categorieën: bebouwde kom, geluidgevoelige gebouwen en terreinen, woningen en stiltegebieden.
Wet geurhinder en veehouderij (Wgv)	Deze wet vormt het toetsingskader voor geur veroorzaakt door het houden van dieren. Er wordt gerekend met “odour units” (Ou) en geurgevoelige objecten krijgen een beschermingsfactor toegewezen.	De Wgv biedt de gemeenten de mogelijkheid om bij verordening gebiedsgericht geurbeleid vast te stellen en hiermee af te wijken van de standaardnorm voor geur. De gemeente Groesbeek heeft een eigen geurverordening opgesteld, zie gemeentelijke geurbeleid.
Wet ammoniak en veehouderij (Wav)	De Wet ammoniak en veehouderij (Wav) bevat regels met betrekking tot de ammoniakemissie uit dierverblijven. Dit ter bescherming van de zogeheten zeer kwetsbare gebieden.	Deze regels moeten worden toegepast bij de verlening van milieuvergunningen voor veehouderijen.
Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderijen (AMvB)	Met dit Besluit wordt invulling gegeven aan het algemene emissiebeleid voor heel Nederland. Het besluit bepaalt dat dierenverblijven, waar emissiearme huisvestingssystemen voor beschikbaar zijn, op den duur emissiearm moeten zijn uitgevoerd. Hiertoe bevat het besluit zogenaamde maximale emissiewaarden. Op grond van het besluit mogen alleen nog huisvestingssystemen met een	Dit besluit moet worden toegepast bij bestaande veehouderijen en nieuwvestiging van veehouderijen. In het MER is uitgegaan van toepassing van emissiearme stallen in de autonome ontwikkeling, die als referentie dient.

	emissiefactor die lager is dan of gelijk is aan de maximale emissiewaarde, toegepast worden.	
Wet op publieke gezondheid	Deze wet regelt de organisatie van de openbare gezondheidszorg, de bestrijding van infectieziektecrises en de isolatie van personen / vervoermiddelen die internationaal gezondheidsgevaren kunnen opleveren.	De gemeenteraad draagt zorg voor het bewaken van gezondheidsaspecten in bestuurlijke beslissingen.

Tabel 55 Landelijk beleid en wetgeving.

Bijlage 3.3 Provinciaal, regionaal en gemeentelijk niveau

Kader	Doel	Positie gemeente Groesbeek
Algemene Structuurvisie Ruimtelijke Ordening (Kansen voor de regio, Streekplan Gelderland 2005)	Hierin is het omgevingsbeleid van de provincie Gelderland opgenomen. Het plan geeft de kaders weer voor ruimtelijke ontwikkelingen tot ongeveer 2015. Momenteel is de provincie Gelderland bezig met het opstellen van een Structuurvisie Ruimtelijke Ordening (SVRO).	Het beleid is doorvertaald in diverse reconstructieplannen. Daarnaast dienen de nieuwe bestemmingsplannen te voldoen aan de gestelde kaders uit het Streekplan. In het streekplan is onder meer de begrenzing en ruimtelijke bescherming van de ecologische hoofdstructuur (EHS) geregeld.
Ruimtelijke verordening Gelderland	Met een ruimtelijke verordening stelt de provincie regels aan bestemmingsplannen van gemeenten. De provincie richt zich hierbij op onderwerpen die van provinciaal belang zijn, zoals verstedelijking, natuur, nationale landschappen, water en glastuinbouw. Gemeente krijgen op sommige terreinen meer beleidsvrijheid, terwijl ze op andere gebieden te maken krijgen met strikte provinciale richtlijnen.	De regels in de verordening kunnen betrekking hebben op het hele provinciale grondgebied, delen of gebiedsgerichte thema's. De gemeente Groesbeek past het bestemmingsplan op deze regels aan.
Reconstructieplan Veluwe	In Gelderland zijn in 2005 reconstructieplannen opgesteld die de toekomst van het platteland vormgegeven. Dat is gebeurd in drie reconstructiegebieden. Eén van deze gebieden is de Veluwe.	Een belangrijk onderdeel van het reconstructieplan is de gehanteerde zonering. De volgende zonering is gehanteerd: - landbouwontwikkelingsgebied; gebieden waar landbouw voorrang krijgt. - extensiveringsgebied; gebieden waar de natuur voorrang krijgt. - verwevingsgebied; gebieden waar verschillende functies naar elkaar bestaan.
Natuurbeheerplan Gelderland	Het Natuurbeheerplan heeft als doel om gebieden te begrenzen waar subsidiëring van beheer en inrichting van natuur, agrarische natuur en landschapselementen plaats kan vinden. Daarnaast beschrijft het welke natuur- en landschapsdoelen van toepassing zijn en stelt het zo nodig aanvullende eisen ten aanzien van het uitvoeren van bepaalde beheermaatregelen	Het Natuurbeheerplan is voornamelijk een subsidiekader en daarom niet voor dit MER van toepassing. Natuurdoelen in het Natuurbeheerplan kunnen wel worden gebruikt bij de toetsing van effecten op de EHS.
Watertoets	In vroegtijdig stadium wateraspecten volwaardig mee laten wegen in ruimtelijke plannen	De Watertoets biedt richtlijnen waardoor de functies rood (wonen en werken), groen (natuur, landschap en recreatie) en blauw (water) optimaal in balans zijn. Het speelt een rol bij de ontwikkeling van functies en waterschapsbelangen zoals ruimteclaims voor waterberging, ecologische verbindingszones, beekherstel, waterkeringen.

Cultuurhistorische waardenkaart Noord-Brabant	Op deze kaart worden alle archeologische en cultuurhistorisch waardevolle elementen in beeld gebracht die voor bescherming in aanmerking komen. Naast de bestaande waarden wordt op deze kaart ook de archeologische verwachtingswaarde weergegeven.	Deze informatie geeft inzicht in de cultuurhistorische waarden en een indicatie van de kans om daadwerkelijk archeologische vondsten te doen in de gemeente Groesbeek.
Gemeentelijk archeologische beleidsadvieskaart	De gemeente Groesbeek heeft haar archeologische beleidskaart. De archeologische beleidsadvieskaart geeft een vlakdekkend beeld van de verschillende archeologische verwachtingen in de gemeente Groesbeek.	Deze informatie geeft inzicht in de archeologische waarden en een indicatie van de kans om daadwerkelijk archeologische vondsten te doen in de gemeente Groesbeek.
Gemeentelijk geurbeleid	Gemeenten kunnen op grond van de Wet geurhinder en veehouderij eigen normen stellen.	De gemeente Groesbeek heeft een eigen geurverordening met gemeentelijke geurnormering opgesteld. Zie paragraaf 4.1.2.
Verkeersveiligheidsplan gemeente Groesbeek	De gemeente Groesbeek heeft een verkeersveiligheidsplan opgesteld (31 maart 2000) om duidelijkheid te scheppen over de functies en veiligheid van de wegen en tegelijkertijd om een aantal problemen aan te pakken op het gebied van verkeersbereikbaarheid, verkeersveiligheid en verkeershinder. Verder is er een wegcategorisering opgenomen.	In dit MER wordt een beoordeling gegeven omtrent onveilige situaties Verder wordt er een wensbeeld gegeven van de wegcategorisering (inclusief de effecten) en worden de knelpunten in het wegennet aangeduid.
Regionaal Landschapsontwikkelingsplan (LOP)	Voor de gemeenten Groesbeek, Millingen aan de Rijn, Ubbergen is een landschapsontwikkelingsplan opgesteld inclusief meerjarig uitvoeringsprogramma, ‘Omarm die veelkleurigheid! Ontwikkel en herstel de verbanden in het landelijk gebied’.	Het LOP zal vertaald worden in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.
Kadernota Toersime	Het doel van de nota (vastgesteld op 22 mei 2008) is een strategisch beleid voor meerdere jaren te ontwikkelen waardoor het mogelijk wordt deze rollen in te vullen en de kansen te benutten. De kadernota is geschreven vanuit een dualistische gedachte. Er moet duidelijk blijken wat er bereikt wil worden, wat er voor gedaan moet worden, wie het uit zal voeren en wat het mag kosten.	De nota is kaderstellend voor tal van ruimtelijke en toeristische recreatieve ontwikkelingen (o.a. locaties aanwijzen ten behoeve van het herstellen van oude zichtlijnen) en zal een vertaalslag moeten krijgen in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.
Waterplan Groesbeek 2008	Het doel van het waterplan Groesbeek is te komen tot een gezond en veerkrachtig watersysteem binnen de gemeentegrenzen met een concreet uitvoeringsprogramma als eindresultaat.	In het bestemmingsplan Buitengebied wordt rekening gehouden met dit waterplan.
Visie op Wonen en Werken	In de nota wordt de strategische planning van de gemeente Groesbeek met betrekking tot de woningvoorraad en bedrijventerrein beschreven. Uitgangspunt is het kunnen blijven voorzien in een passend woningaanbod afgestemd	In het buitengebied is een locatie opgenomen (ten oosten van de kern Groesbeek) die in de toekomst als uitbreiding voor het bedrijventerrein is aangewezen (nu agrarische bestemming). Hiervoor wordt een apart bestemmingsplan opgesteld.

	op de vraag.	
Welstandnota gemeente Groesbeek, gebiedsuitwerking buitengebied	In dit beleidsstuk zijn de welstandsaspecten van het buitengebied beschreven. Hierbij zijn de bebouwingstypen van het buitengebied en de specifieke objecten en ensembles aangegeven.	In het bestemmingsplan Buitengebied wordt rekening gehouden met deze welstandnota.

Tabel 56 Provinciaal, regionaal en gemeentelijk beleid en wetgeving.

Bijlage 4 Details rekenwijze alternatieven veehouderij

Huidige situatie vergund
De situatie conform de vergunningen.

Huidige situatie vergund + CBS-correctie veestapel
De vergelijking van vergunde rechten met de meitellingen 2011 laat een geschat verschil zien van 43% (Nh3) en 39% (ou). 5-10% hiervan is verdisconteerd in de emissiefactoren in de Rav. Er is daarom om een integrale correctie toegepast van 35% voor de emissie van ammoniak en geur.

Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting
Alle bedrijven voldoen aan AMvB-Huisvesting.

Huidige situatie vergund + AMvB-Huisvesting + CBS-correctie veestapel
Alle bedrijven voldoen aan AMvB-huisvesting en er is op basis van de vergelijking met de gegevens uit de meitelling een integrale correctie toegepast van 35% voor de emissie van ammoniak en geur.

Alternatief A
Uitgangspunt is dat bestaande iv-bedrijven en melkrundveebedrijven een bouwblok krijgen van 2 hectare met maximaal 1 of 1,5 hectare aan bebouwing. Onderzocht wordt wat de maximale effecten (worst-case) zijn van dit alternatief.

Er zijn 87 bedrijven met een vergunning of melding voor veehouderij. Hiervan hebben 17 bedrijven geen agrarisch bouwblok. 16 bedrijven hebben nu geen (of nauwelijks) iv of melkrundvee. Eén varkenshouderij ligt in de Wav-zone. Bovenstaande bedrijven zijn in dit alternatief als blijvers geclassificeerd. De overige 53 bedrijven zijn potentiele groeiers.

10 bedrijven groeien tot 2 hectare bouwblok met maximaal 1,5 hectare aan bebouwing en de overige 43 bedrijven krijgen ook 2 hectare aan bouwblok maar met maximaal 1 hectare aan bebouwing.

Bedrijven groeien in de diersoort die nu de hoofdtak uitmaakt. 32 bedrijven zijn als potentiele melkrundvee-groeier geclassificeerd en 21 als potentiele iv-groeier. Op deze bedrijven wordt een worst-case scenario losgelaten waarbij alle bedrijven maximaal gebruik maken van de mogelijkheden die het bestemmingsplan in dit alternatief biedt. De volgende voorwaarden worden hierbij in acht genomen:

- Alle bedrijven voldoen aan Amvb-huisvesting.
- Iv-bedrijven groeien voor zover de individuele milieuruimte ten aanzien van geurhinder het toelaat.
- Bedrijven groeien tot maximaal ongeveer 300 nge op een bouwblok van 2 ha met 1 ha bebouwing en 400 nge op een bouwblok van 2 ha met 1,5 ha bebouwing. Bedrijven met kleinere of grotere bouwblokken groeien naar verhouding.
- Bedrijven die nu al groter zijn dan het alternatief aangeeft houden wat ze hebben.
- Groeiers groeien op basis verhoudingen (nge-nh3-ou) standaard bedrijven.
- De blijvers houden wat ze hebben.

De totale veestapel in Groesbeek wordt in dit alternatief maximaal ruim twee keer zo groot (116% groei t.o.v. vergund).

Alternatief B
Uitgangspunt is net als in Alternatief A dat bestaande iv-bedrijven en melkrundveebedrijven een bouwblok krijgen van 2 hectare met maximaal 1 of 1,5 hectare aan bebouwing. Echter, het aantal bedrijven waarop dit van toepassing is wordt beperkt. Een aantal bedrijven krijgen niet langer een agrarisch bouwblok en de vergunning wordt ingetrokken. Dit worden stoppers in dit alternatief. Daarnaast krijgen alleen bedrijven met minimaal 40 nge aan vee de mogelijkheid om op te schalen naar een 2 hectare bouwblok. Onderzocht wordt wat de maximale effecten (worst-case) zijn van dit alternatief.

Van de 53 bedrijven zijn potentiele groeiers uit Alternatief A blijven er 35 over. Daarnaast zijn er 13 bedrijven als stopper geclassificeerd en 39 als blijver.

10 bedrijven groeien tot 2 hectare bouwblok met maximaal 1,5 hectare aan bebouwing en de overige 25 bedrijven krijgen ook 2 hectare aan bouwblok maar met maximaal 1 hectare aan bebouwing.

Wederom groeien bedrijven in de diersoort die nu de hoofdtak uitmaakt. 20 bedrijven zijn als potentiele melkrundvee-groeier geclassificeerd en 15 als potentiele iv-groeier. Op deze bedrijven wordt een worst-case scenario losgelaten waarbij alle bedrijven maximaal gebruik maken van de mogelijkheden die het bestemmingsplan in dit alternatief biedt, volgens dezelfde voorwaarden als in Alternatief A.

De totale veestapel in de gemeente Groesbeek groeit in dit alternatief maximaal met 51% ten opzichte van vergund.

Voorkeursalternatief
In het voorkeursalternatief wordt de ruimte die in alternatief B nog geboden werd verder ingeperkt. Alle bouwblokken van iv-bedrijven worden begrensd op de muur. Deze bedrijven krijgen geen ruimte meer om te groeien en worden scenario-matig als blijvers geclassificeerd. Er blijven dan nog 20 potentiele melkrundvee-groeiers over. Met deze bedrijven wordt overleg gevoerd over de bedrijfsplannen en ze worden geacht voor uitbreidingsplannen een Nb-wet vergunning bij de provincie Gelderland aan te vragen. Uitgangspunt voor de worst-case effectberekening van het voorkeursalternatief is dat beneden een grenswaarde van een maximale bijdrage van 0,5% van de kritische depositie op habitats van Natura2000 gebieden in Gelderland deze vergunning i.h.a. verleend zal kunnen worden. Boven die grenswaarde zal gesaldeerd moeten worden waardoor (inclusief afroming van emissies en deposities) een netto positief effect zal ontstaan. Het maximale effect van het voorkeursalternatief zal optreden als alle 20 bedrijven een vergunning aanvragen die net onder de 0,5% grens blijft. Dit is gemodelleerd in het worst-case scenario op het voorkeursalternatief. Voor de 20 bedrijven is indicatief bepaald wat de maximale emissie dan zou mogen zijn bij een depositie van maximaal 0,5% van de kritische depositie op habitats in Natura2000 gebieden. Hierbij zijn de Natura2000 gebieden buiten Gelderland op dezelfde wijze meegemodelleerd als die in Gelderland. Bedrijven groeien vervolgens tot aan die emissiewaarde.

De totale veestapel groeit in dit alternatief maximaal 10% t.o.v. vergund.

Voorkeursalternatief minimale emissies
In de bovenstaande alternatieven is steeds uitgegaan van AMvB-huisvesting voor zowel de bestaande veebezetting als voor de groei. Voor de meeste diersoorten zijn er stallen mogelijk met veel lagere NH3-emissie waarden dan die welke gelden voor AMvB-huisvesting, met name voor iv-bedrijven, in mindere mate ook voor melkrundvee. Als verkenning is daarom een extra alternatief doorgerekend welke er vanuit gaat dat de maximale groei in het VKA gerealiseerd wordt met de, voor wat betreft de emissie van ammoniak, meest gunstige stallen uit de Rav.

De totale veestapel groeit in dit scenario met 33% t.o.v. vergund. Daarnaast is berekend wat het effect op de emissie van ammoniak zou zijn indien niet alleen de groei maar de gehele veestapel van Groesbeek over zou schakelen op stallen met de laagste emissies.

Bijlage 5 Kaartmateriaal ammoniak en geur

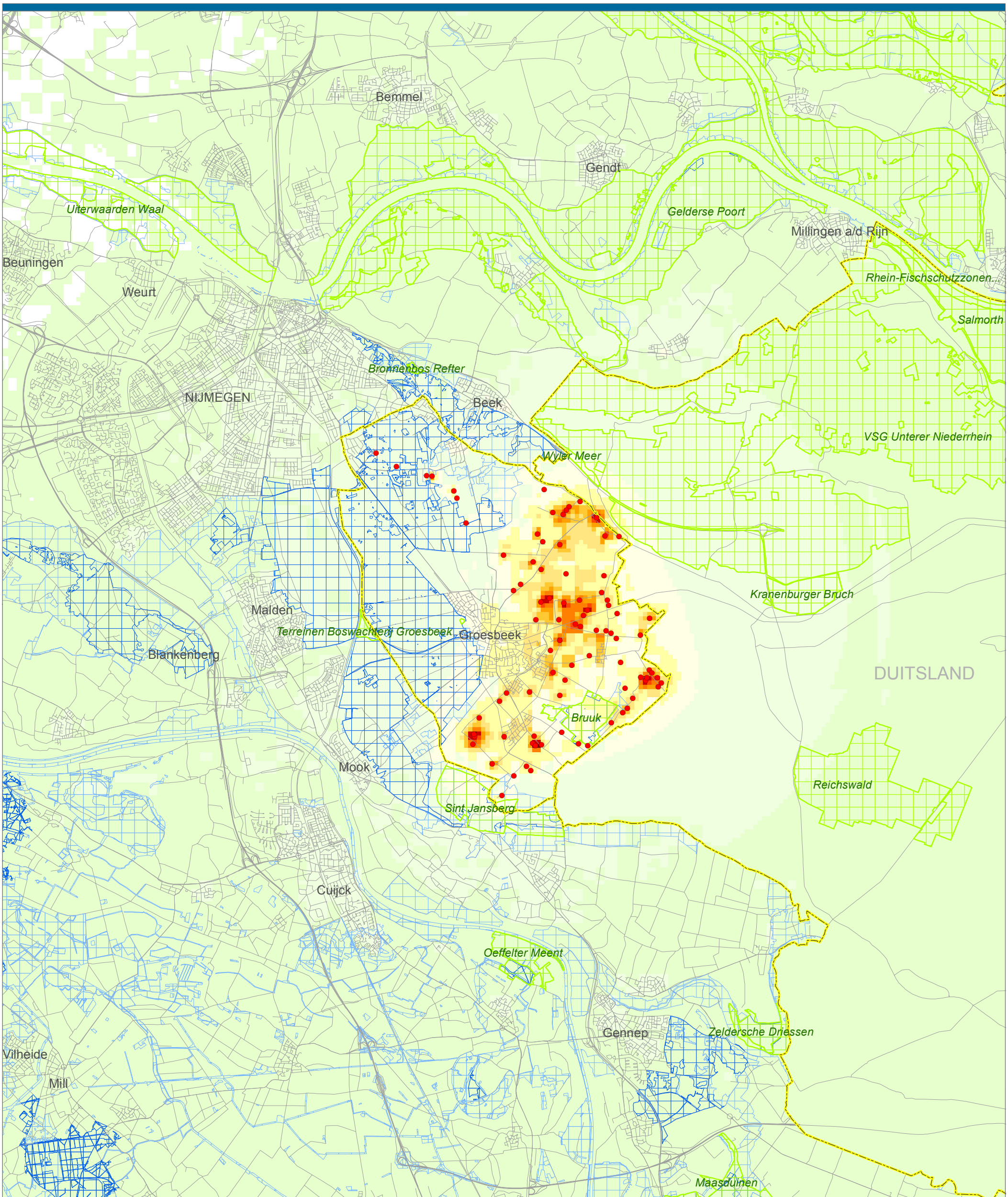

Legenda

- veehouderij
- Natura 2000 / Nb-wet gebied
- zeer kwetsbaar gebied WAV
- (overig) EHS

depositie van ammoniak uit stalemissies van veehouderijbedrijven in Groesbeek (mol/ha/jr)

- 0 - 1
- 1 - 10
- 10 - 50
- 50 - 100
- 100 - 200
- 200 - 300
- 300 - 400
- 400 - 500
- 500 - 750
- 750 - 1.000
- 1.000 - 2.000
- 2.000 - 5.000
- >5.000

Plan MER
Bestemmingsplan buitengebied gemeente Groesbeek

Depositie van ammoniak uit stalemissies

- huidige situatie

opdrachtgever: gemeente Groesbeek

uitvoering: ARCADIS Infrastructuur · Water · Milieu · Gebouwen

schaal: 0 500 1.000 2.000 3.000 Meters

B02047.000006
7 mei 2012

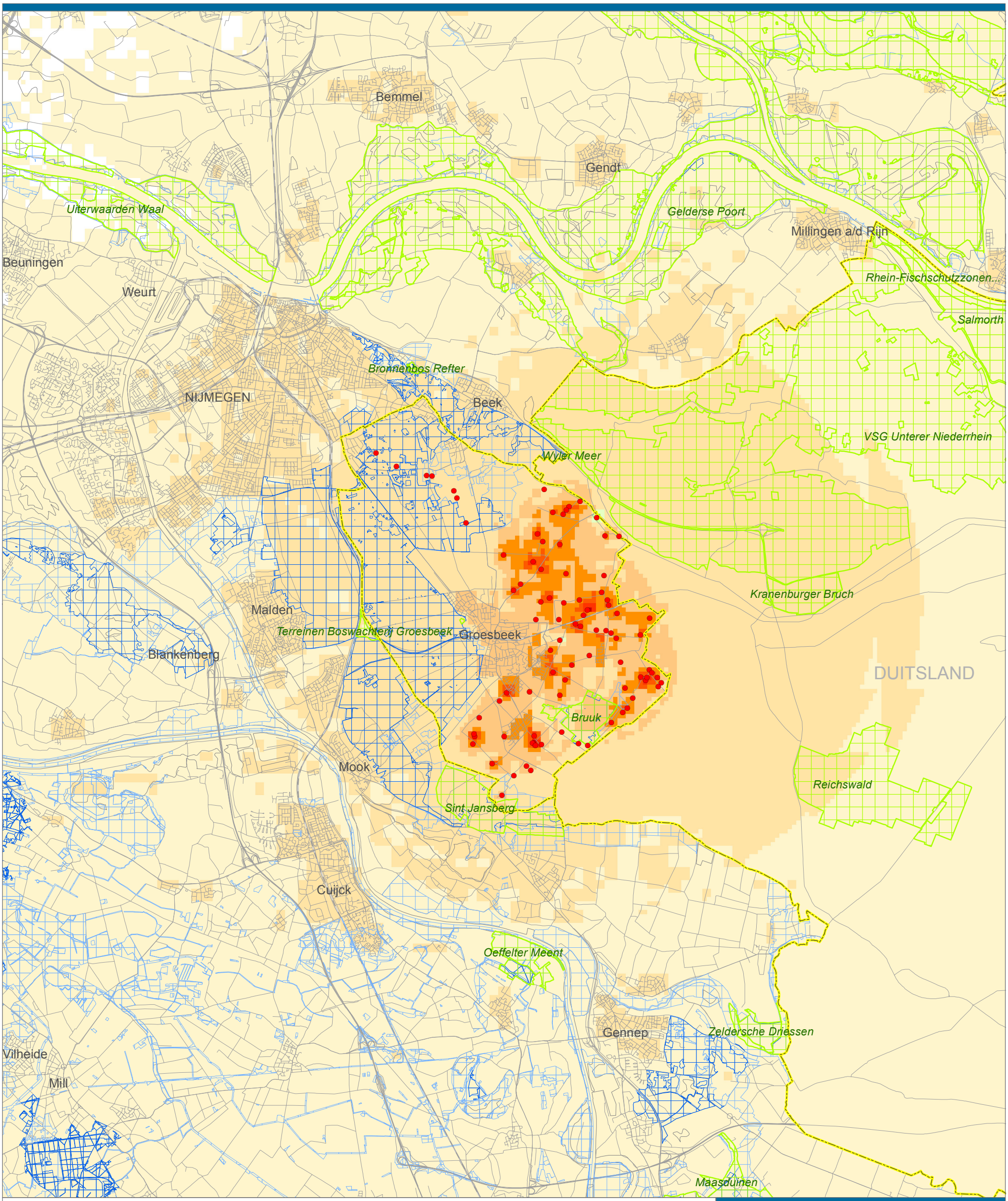

Legenda

- veehouderij
- Natura 2000 / Nb-wet gebied
- zeer kwetsbaar gebied WAV
- (overig) EHS

verschil in depositie van ammoniak uit stalemissies (mol/ha/jr)

- <-5000
- -5000 - -2500
- -2500 - -1000
- -1000 - -500
- -500 - -250
- -250 - -100
- -100 - -10
- -10 - 0
- 0 - 1
- 1 - 10
- 10 - 100
- 100 - 250
- 250 - 500
- 500 - 1000
- 1000 - 2500
- 2500 - 5000
- >=5000

Plan MER
Bestemmingsplan buitengebied gemeente Groesbeek

Verschil in depositie van ammoniak uit stalemissies

- alternatief A ten opzichte van de huidige situatie met Cbs-correctie

opdrachtgever: gemeente Groesbeek

uitvoering: ARCADIS Infrastructuur · Water · Milieu · Gebouwen

schaal: 0 500 1.000 2.000 3.000 Meters

B02047.000006

9 mei 2012

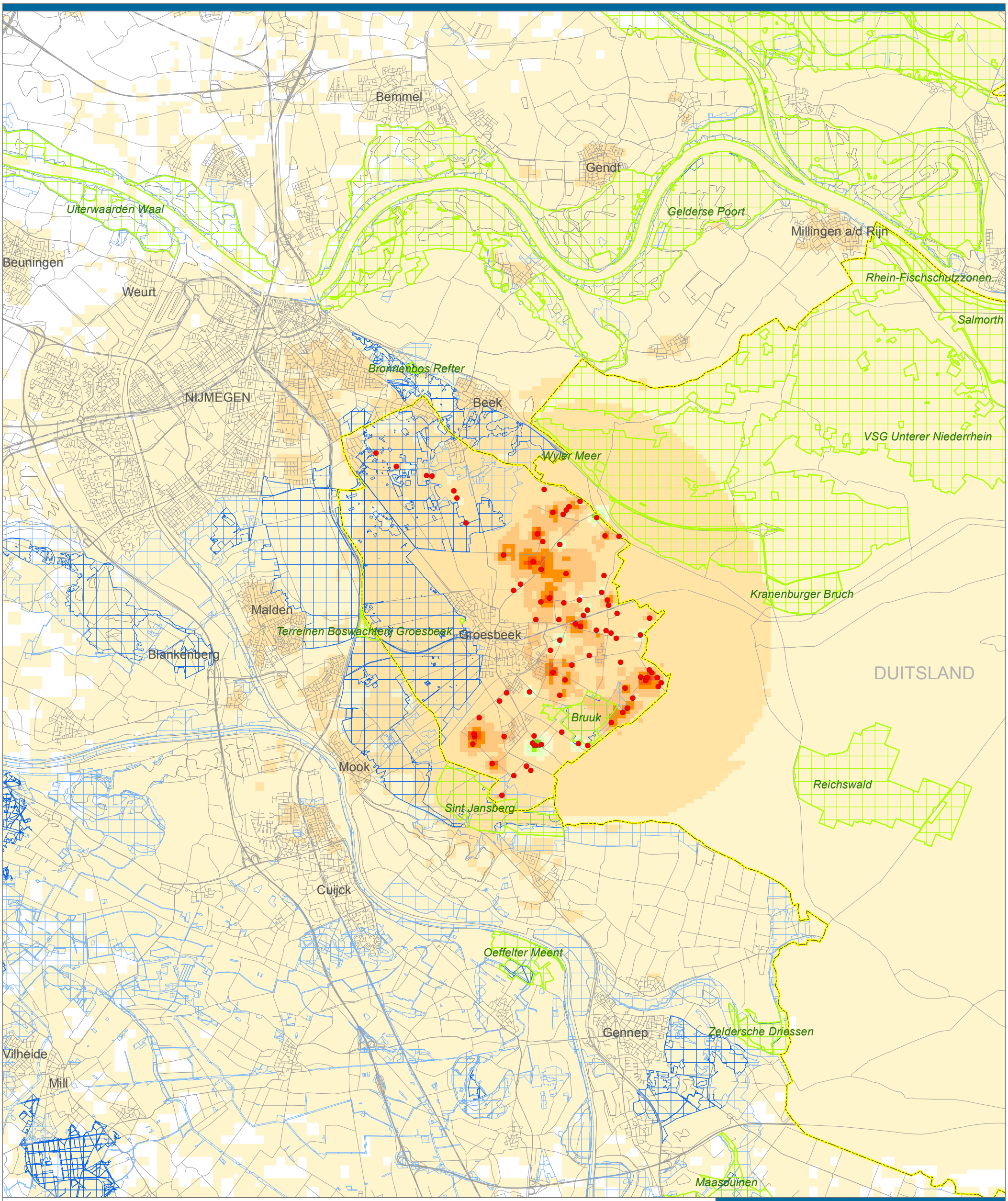

Legenda

- veehouderij
- Natura 2000 / Nb-wet gebied
- zeer kwetsbaar gebied WAV
- (overig) EHS

verschil in depositie van ammoniak uit stalemissies (mol/ha/jr)

- <-5000
- -5000 - -2500
- -2500 - -1000
- -1000 - -500
- -500 - -250
- -250 - -100
- -100 - -10
- -10 - 0
- 0 - 1
- 1 - 10
- 10 - 100
- 100 - 250
- 250 - 500
- 500 - 1000
- 1000 - 2500
- 2500 - 5000
- >=5000

Plan MER
Bestemmingsplan buitengebied gemeente Groesbeek

Verschil in depositie van ammoniak uit stalemissies

- alternatief B ten opzichte van de huidige situatie met Cbs-correctie

opdrachtgever: gemeente Groesbeek

uitvoering: ARCADIS Infrastructuur · Water · Milieu · Gebouwen

schaal: 0 500 1.000 2.000 3.000 Meters

B02047.000006
9 mei 2012

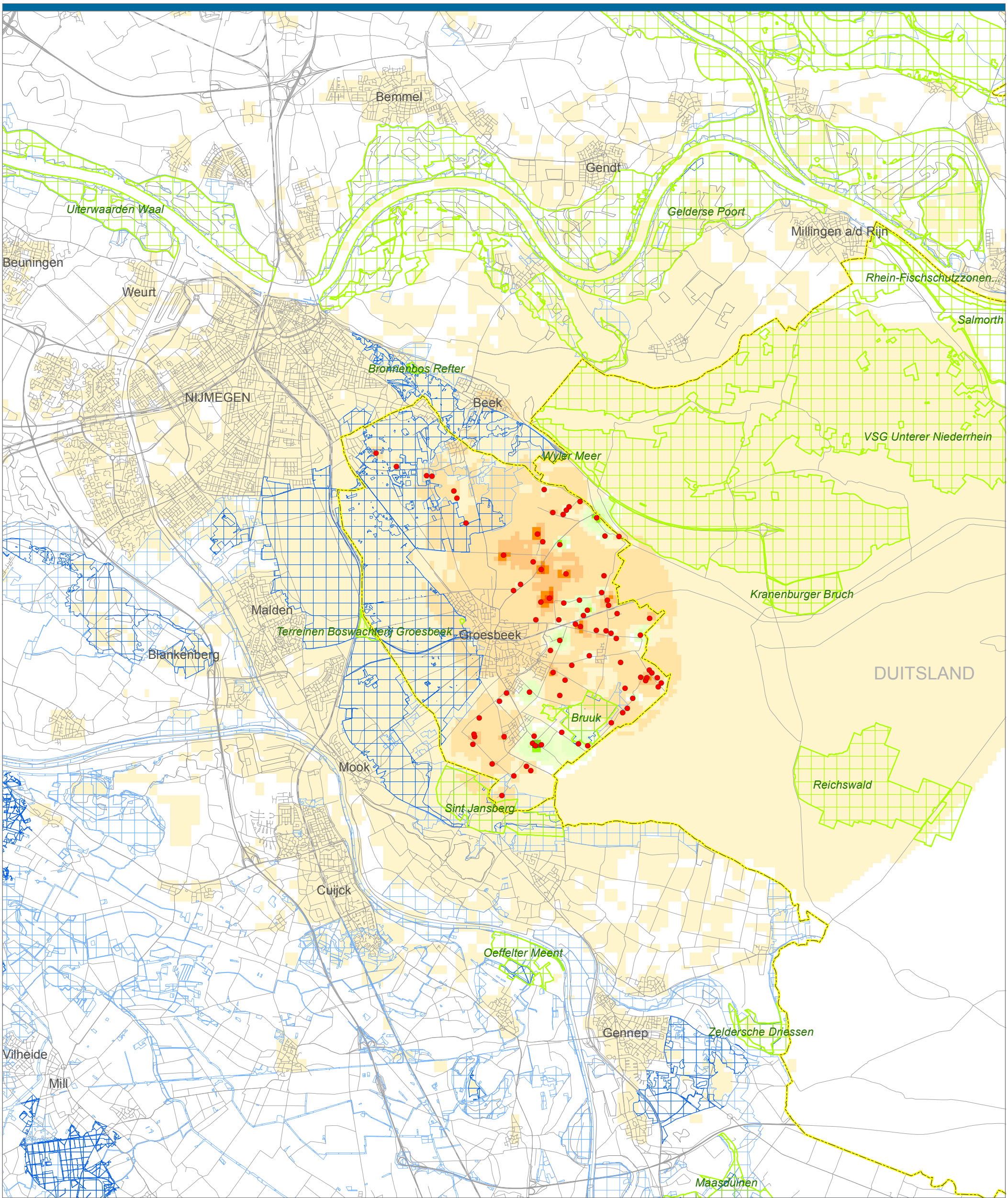

Legenda

- veehouderij
- Natura 2000 / Nb-wet gebied
- zeer kwetsbaar gebied WAV
- (overig) EHS

verschil in depositie van ammoniak uit stalemissies (mol/ha/jr)

- <-5000
- -5000 - -2500
- -2500 - -1000
- -1000 - -500
- -500 - -250
- -250 - -100
- -100 - -10
- -10 - 0
- 0 - 1
- 1 - 10
- 10 - 100
- 100 - 250
- 250 - 500
- 500 - 1000
- 1000 - 2500
- 2500 - 5000
- >=5000

Plan MER
Bestemmingsplan buitengebied gemeente Groesbeek

Verschil in depositie van ammoniak uit stalemissies

- voorkeursalternatief ten opzichte van de huidige situatie met Cbs-correctie

opdrachtgever: gemeente Groesbeek

uitvoering: ARCADIS Infrastructuur · Water · Milieu · Gebouwen

schaal: 0 500 1.000 2.000 3.000 Meters

B02047.000006
12 juni 2012

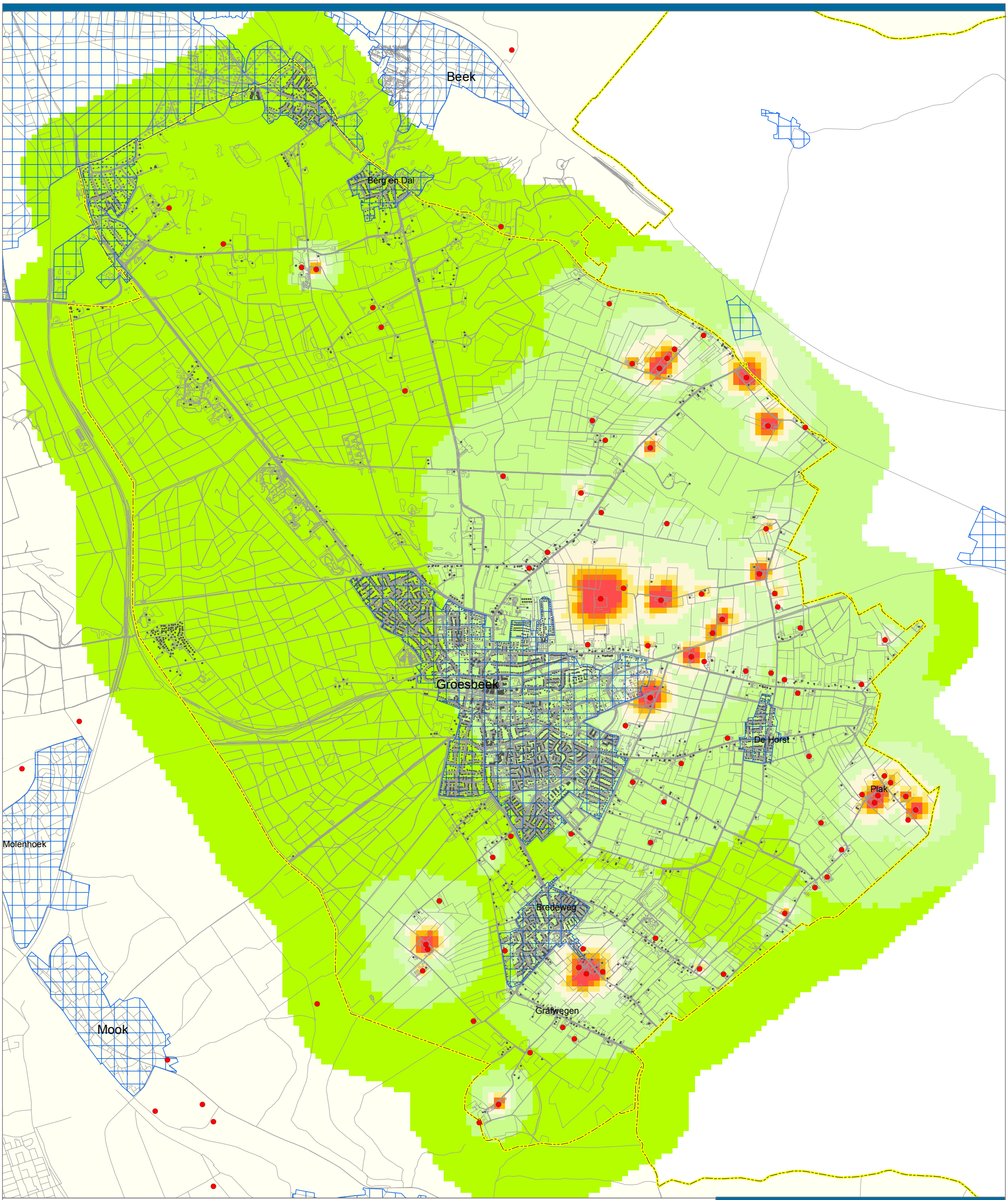

Legenda

veehouderij

- veehouderijbedrijf

voor geurhinder gevoelige objecten

- object
- bebouwde kom

beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting t.a.v. geurhinder

- zeer goed
- goed
- redelijk goed
- matig
- tamelijk slecht
- slecht
- zeer slecht
- extreem slecht

gebaseerd op default Vstacks parameters voor staluitvoering en een ruwheid van 0.20

Plan MER
Bestemmingsplan buitengebied gemeente Groesbeek

Beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting ten aanzien van geurhinder

- huidige situatie

opdrachtgever: gemeente Groesbeek

uitvoering: ARCADIS Infrastructuur · Water · Milieu · Gebouwen

schaal: 0 250 500 1.000 Meters

B02047.000006

7 mei 2012

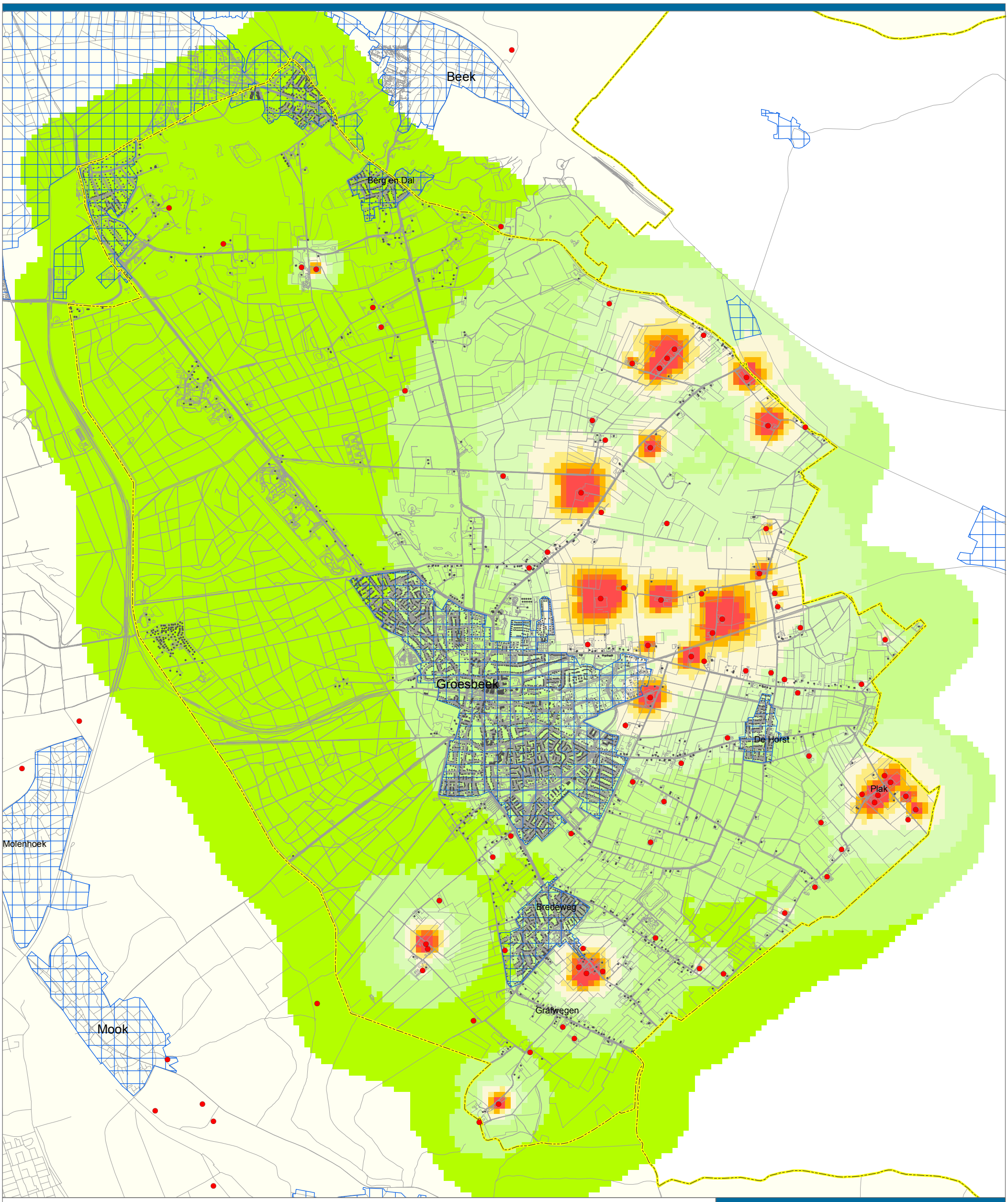

Legenda

veehouderij

- veehouderijbedrijf

voor geurhinder gevoelige objecten

- object
- bebouwde kom

beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting t.a.v. geurhinder

- zeer goed
- goed
- redelijk goed
- matig
- tamelijk slecht
- slecht
- zeer slecht
- extreem slecht

gebaseerd op default Vstacks parameters voor staluitvoering en een ruwheid van 0.20

Plan MER
Bestemmingsplan buitengebied gemeente Groesbeek

Beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting ten aanzien van geurhinder

- alternatief A

opdrachtgever:
gemeente Groesbeek

uitvoering:
ARCADIS
Infrastructuur · Water · Milieu · Gebouwen

schaal: 0 250 500 1.000 Meters

B02047.000006
7 mei 2012

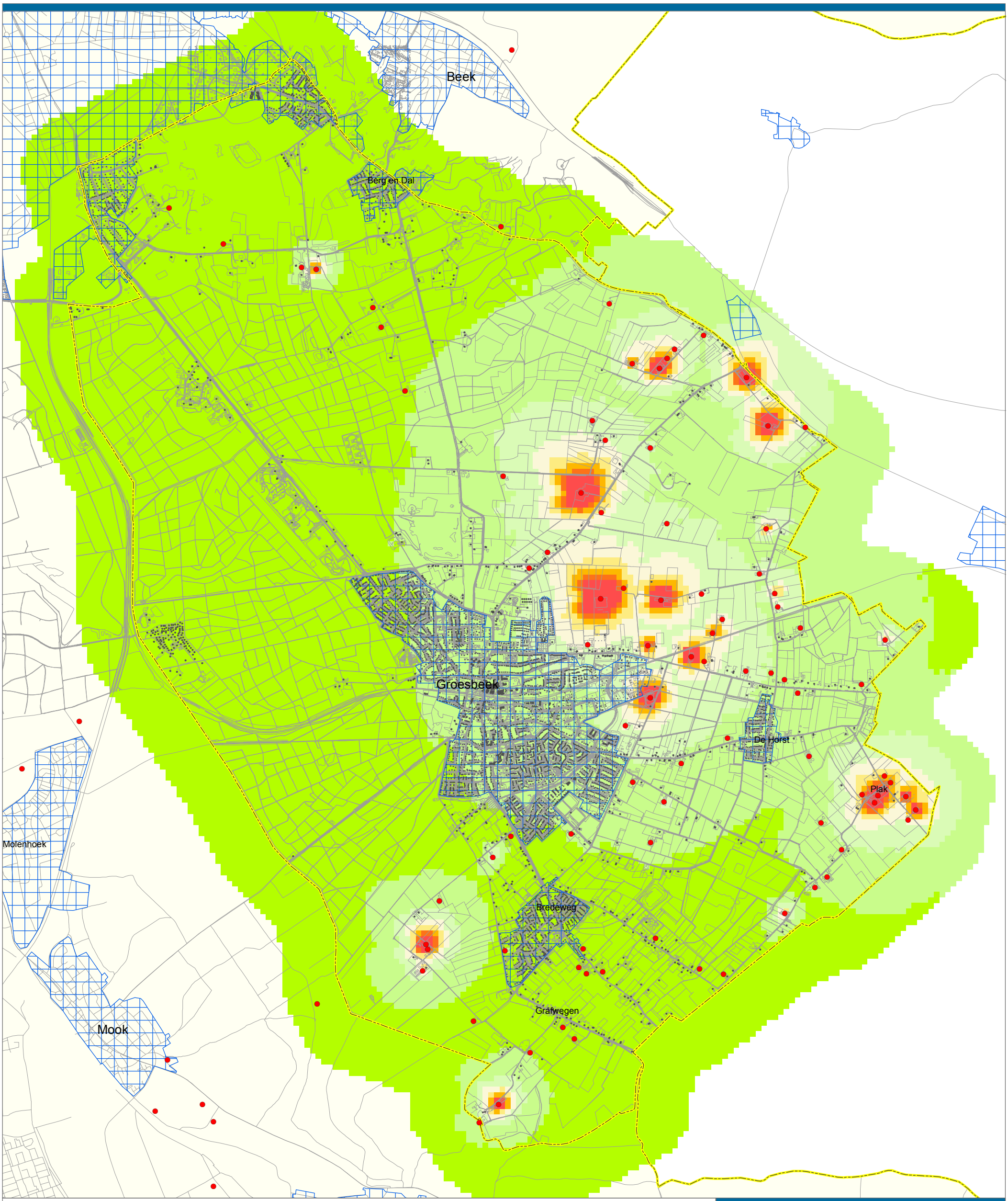

Legenda

veehouderij

- veehouderijbedrijf

voor geurhinder gevoelige objecten

- object
- bebouwde kom

beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting t.a.v. geurhinder

- zeer goed
- goed
- redelijk goed
- matig
- tamelijk slecht
- slecht
- zeer slecht
- extreem slecht

gebaseerd op default Vstacks parameters voor staluitvoering en een ruwheid van 0.20

Plan MER
Bestemmingsplan buitengebied gemeente Groesbeek

Beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting ten aanzien van geurhinder

- alternatief B

opdrachtgever: gemeente Groesbeek

uitvoering: ARCADIS Infrastructuur · Water · Milieu · Gebouwen

schaal: 0 250 500 1.000 Meters

B02047.000006

7 mei 2012

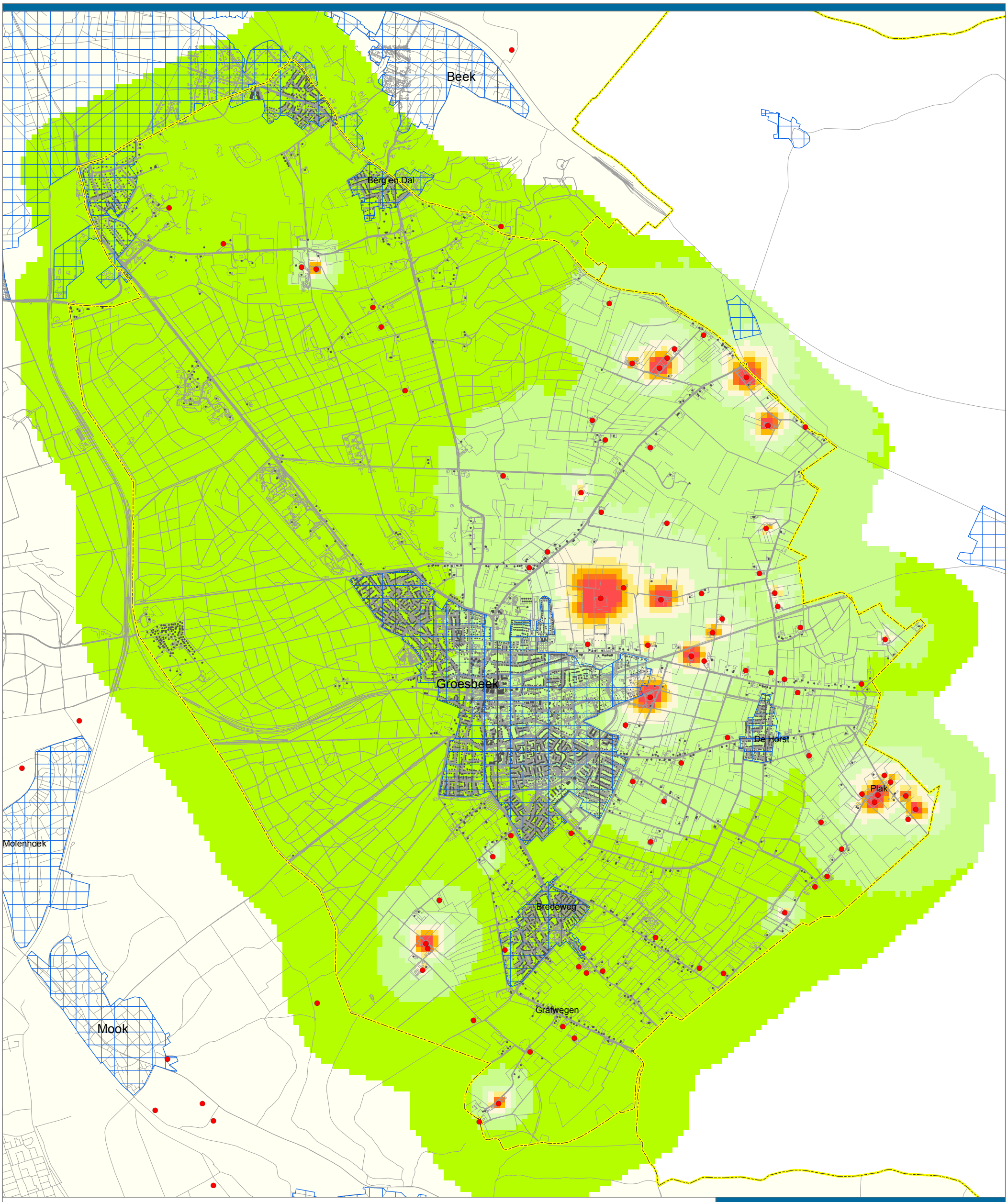

Legenda

veehouderij

- veehouderijbedrijf

voor geurhinder gevoelige objecten

- object
- bebouwde kom

beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting t.a.v. geurhinder

- zeer goed
- goed
- redelijk goed
- matig
- tamelijk slecht
- slecht
- zeer slecht
- extreem slecht

gebaseerd op default Vstacks parameters voor staluitvoering en een ruwheid van 0.20

Plan MER
Bestemmingsplan buitengebied gemeente Groesbeek

Beoordeling leefklimaat op basis van de indicatieve achtergrondbelasting ten aanzien van geurhinder

- voorkeursalternatief

opdrachtgever: gemeente Groesbeek

uitvoering: ARCADIS Infrastructuur · Water · Milieu · Gebouwen

schaal: 0 250 500 1.000 Meters

B02047.000006

12 juni 2012

Bijlage 6 Gezondheid

Deze bijlage bevat hoofdlijnen van gezondheid in relatie tot de intensieve veehouderij op basis van de bestaande kennis en beleidsstandpunten.

Uitkomsten van het onderzoek "Mogelijke effecten van intensieve veehouderij op de gezondheid van omwonenden" van juni 2011.

Wonen op korte afstand van bedrijven met intensieve veehouderij kan nadelige gevolgen voor de gezondheid hebben, vooral voor de luchtwegen. Megastallen blijken qua mogelijke schadelijke gevolgen echter niet of nauwelijks te verschillen van gangbare intensieve veehouderijen. Dat blijkt uit een rapport van het Institute for Risk Assessment Sciences (IRAS) van de Universiteit Utrecht, het Nederlands Instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg (NIVEL) en het RIVM. Het rapport is geschreven in opdracht van de ministeries van VWS en EL&I.

Het rapport betreft een eerste inventariserende studie van een dergelijke omvang en onderzoeksopzet die uniek is voor de wereld. Harde cijfers over de 'veilige' afstand tot een intensieve veehouderij zijn niet te geven.

Blootstelling en gezondheid

Rond intensieve veehouderijbedrijven is de lucht anders van samenstelling dan elders. De onderzoekers vonden er een verhoogde concentratie fijnstof, met daarin vooral bepaalde micro-organismen en endotoxinen (stoffen die voorkomen in de celwand van sommige bacteriën). Deze blootstelling werd gerelateerd aan de gezondheid van direct omwonenden zoals die bij hun huisarts bekend is. Er bleken weinig verschillen te zijn tussen hun algemene gezondheid en die van plattelandsbevolking die beduidend minder intensieve veehouderij in de buurt heeft. Wat betreft enkele aandoeningen, zoals Q-koorts, longontsteking en astma, zijn echter wel duidelijke verschillen.

Luchtwegaandoeningen

Rond bedrijven met intensieve veehouderij, met name geitenbedrijven, kwam in 2009 duidelijk meer Q-koorts voor. In de nabijheid van pluimvee- en geitenbedrijven zijn bovendien meer gevallen van longontsteking vastgesteld dan elders in het land. Opmerkelijk genoeg komen astma, COPD, hooikoorts en infecties aan de bovenste luchtwegen in de omgeving van intensieve veehouderijen juist iets minder vaak voor dan elders. Bij mensen die eenmaal astma of COPD hebben, worden meer complicaties of infecties aan de bovenste luchtwegen gezien.

Aanbevelingen

Omdat er weinig bekend is over de gezondheidseffecten op omwonenden van intensieve-veehouderijbedrijven, doen de onderzoekers meerdere aanbevelingen voor verder onderzoek. Het is onder andere nog niet bekend bij welke concentratie bedrijven er gezondheidseffecten optreden. De concentraties van endotoxinen en micro-organismen in de buurt van pluimvee- en varkensbedrijven zou bijvoorbeeld gericht onderzocht moeten worden. Dat geldt ook voor het optreden van complicaties bij patiënten met astma of COPD die rondom veehouderijen wonen. Tenslotte zouden richtlijnen moeten worden opgesteld voor veilige concentraties micro-organismen en endotoxinen rond veehouderijbedrijven. Ook moet worden aangegeven welke risico´s op gezondheidseffecten als acceptabel worden gezien.

Geur en fijn stof
Uit het informatieblad "Intensieve veehouderij en gezondheid" van de GGD'en Brabant en Zeeland (januari 2009) blijkt dat voor de componenten geur, fijn stof en Q-koorts een effect op het gezondheidsrisico te verwachten is in de algemene leefomgeving. Onder omwonenden van intensieve veehouderijen is minder onderzoek gedaan dan onder werknemers. Uit het beschikbare onderzoek blijkt dat omwonenden vaak meer symptomen rapporteren dan vergelijkingsgroepen. Het gaat vooral om klachten van de luchtwegen en verminderde kwaliteit van leven. Het is duidelijk dat rondom intensieve veehouderij vaak geurhinder optreedt. Omdat blootstellingsschattingen in vrijwel alle studies ontbreken, is op grond van de beschikbare gegevens geen relatie te leggen tussen blootstelling aan specifieke componenten uit de intensieve veehouderij en de gezondheidsklachten.
Verspreidingsberekeningen en/of blootstellingsmetingen kunnen meer inzicht geven in de verspreiding van stoffen vanuit de grote intensieve veehouderijen (megastallen). Voor bedrijven van een dergelijke omvang zijn namelijk nog helemaal geen gegevens beschikbaar.

Biologische agentia
Er zijn vele studies gedaan naar de gezondheidseffecten van werknemers van de intensieve veehouderij. Onder werknemers wordt vooral een hoge prevalentie van luchtwegklachten gevonden waaronder hoesten, slijm opgeven, kortademigheid en benauwdheid.
Daarnaast heeft een deel van de werknemers systemische klachten zoals rillingen, transpireren, koorts en gewrichtspijnen. Allergie voor allergenen buiten de werksituatie, zoals graspollen (hooikoorts), huisstofmijt en huisdieren (katten en honden) komt echter juist minder voor bij agrariërs en hun kinderen. Als oorzaak van de werkgerelateerde klachten komt uit de literatuur voornamelijk de blootstelling aan endotoxinen naar voren. Het is mogelijk dat ook andere agentia afkomstig van micro-organismen samen met endotoxine deze effecten veroorzaken. Een veehouderij emitteert stoffen naar de omgeving afhankelijk van onder andere staltype, bedrijfsvoering en aantal en type dieren. De bijdrage van deze emissies aan de concentraties op leefniveau lijkt gering en leidt in elk geval niet tot overschrijding van normen of gezondheidkundige advieswaarden. De blootstelling van omwonenden van de intensieve veehouderij aan diverse stoffen is een ordegrootte 100-1000 lager dan van werknemers. Dit is één van de redenen waardoor uit de bij werknemers gevonden effecten niet direct conclusies kunnen worden getrokken aangaande het risico voor omwonenden. Verder is de concentratie endotoxine in huisstof verhoogd in woningen van agrariërs, maar niet in andere plattelandswoningen. Deze gegevens ondersteunen de conclusie dat blootstelling van omwonenden (niet-agrariërs) waarschijnlijk laag is en alleen in de directe nabijheid van agrarische activiteit is terug te vinden. Het is onduidelijk of de licht verhoogde concentraties rond agrarische bedrijven kunnen leiden tot effecten op de gezondheid.

Influenzavirus
Een virus dat verband houdt met de intensieve veehouderij, is het influenzavirus (griep), maar dit komt zelden voor. Infectie met het influenzavirus kan leiden tot acute klachten van de luchtwegen. Door praten, hoesten of niezen wordt het virus verspreid. Mensen kunnen besmet raken met varkensinfluenzavirus door beroepsmatig in contact te komen met varkens. Verder kunnen mensen geïnfecteerd raken met influenzavirussen door direct contact met geïnfecteerd pluimvee.

Salmonella
Salmonella bij de mens is een belangrijke verwekker van voedselgerelateerde darminfecties bij de mens. Dieren zijn vaak de drager van de Salmonella bacterie zonder er zelf ziek van te worden; door mest besmetten zij elkaar. Door controle programma's is het aantal besmettingen in de pluimveesector afgenomen, onder rundvee en varkens echter niet. Infecties bij de mens treden op door eten van besmet vlees en eieren of producten, die door vlees of eieren zijn besmet.

Toxoplasmose
Ten slotte is toxoplasmose een van de meest voorkomende parasitaire infectieziekten. Mensen kunnen besmet raken door contact met eitjes besmette aarde (die via katten uitgescheiden worden, welke het weer van muizen hebben of varkens en kippen die tussengastheren zijn) of door het eten van met eitjes besmette groente of het eten van niet (goed) doorbakken vlees. Mensen kunnen het niet overdragen op andere mensen en de meeste infecties verlopen zonder verschijnselen.

MRSA
Op het gebied van bacteriën is vooral MRSA een probleem. Circa 40 % van Nederlandse slachtvarkens is drager van MRSA. Van deze bacterie worden mensen in de algemene bevolking gewoonlijk niet ziek. Een risico ontstaat wanneer deze bacterie wordt geïntroduceerd in ziekenhuizen of verpleeghuizen. Patiënten met een MRSA-besmetting zijn moeilijker met antibiotica te behandelen, en vooral bij mensen met verminderde weerstand vormt dit een gezondheidsrisico. In de algemene bevolking is minder dan 0,1 % drager van de bacterie.
Op grond van de huidige inzichten wordt de kans dat de bacterie via het milieu wordt overgedragen aan omwonenden gering geacht omdat in de buitenlucht een sterke verdunning plaatsvindt.

Antibioticumresistemtie
Met name antibioticumresistentie is een probleem. In de afgelopen 10 jaar is de antibioticum resistentie met 50% toegenomen. De verspreiding van resistente micro-organismen wordt vergemakkelijkt door een hoge dichtheid van dieren met nauw contact al dan niet in combinatie met slechte hygiënische omstandigheden

Introductie micro-organismen
Voor de meeste micro-organismen is de insleep via introductie van nieuwe dieren een van de belangrijkste factoren. In een gesloten bedrijf komt insleep minder voor. Schaalvergroting maakt meer gesloten bedrijven mogelijk en ook het integreren van een deel of de gehele productieketen op één bedrijf. De introductie van micro-organismen kan hierdoor gereduceerd worden. Verder kan er in een nieuwe stal gebruik worden gemaakt van de nieuwste technologieën zoals luchtwassers. Vermindering van het risico bij open bedrijven kan door middel van desinfectie, tussentijdse reiniging en leegstand.

Nieuwe (grote) stallen dienen te voldoen aan de laatste stand der techniek (nieuwste voorzieningen /innovatieve technieken). Bijvoorbeeld door het toepassen van luchtwassers en door in het stalontwerp risico's voor introductie en verspreiding van micro-organismen mee te nemen. Verder dient personeel goed geschoold te zijn zodat ziektes snel worden ontdekt en dient het antibioticumgebruik af te nemen. Het verdient aanbeveling personeel op varkens- en pluimveebedrijven te vaccineren tegen influenza. Daarnaast dient zoveel mogelijk een gesloten bedrijfsvoering plaats te vinden, dienen bedrijven op tenminste 1-2 km van elkaar te liggen en moet het combineren van varkens en kippen op 1 bedrijf vermeden worden.

Q-Koorts
Q-koorts wordt veroorzaakt door de bacterie Coxiella burnetii. Deze bacterie komt voor bij vrijwel alle diersoorten. De twee grootste kringlopen waarbinnen deze bacterie circuleert zijn wilde knaagdieren en gedomesticeerde dieren, zoals rund, schaap en geit. Tussen de landbouwhuisdieren kan besmetting voornamelijk optreden door het inademen van stofdeeltjes met daarin bacteriën. Het inademen van besmette stofdeeltjes is ook de voornaamste oorzaak van besmetting bij de mens, afkomstig van de landbouwhuisdieren. In Nederland zijn in de periode 1998-2004 jaarlijks tussen de 11 en de 41 humane gevallen gemeld van Q-koorts.

Waarschijnlijk is het ware aantal gevallen hoger doordat een deel van de infecties symptoomloos verloopt en doordat er door de vage klachten vaak niet aan Q-koorts gedacht wordt. In 2007 was er een uitbraak van Q-koorts in de provincie Brabant, waarbij ongeveer 140 mensen ziek geweest zijn.
Het lijkt erop dat het uitzonderlijk droge en warme weer gezorgd heeft voor verspreiding door de lucht van de bacterie afkomstig van geitenbedrijven met abortusproblemen. In 2008 zijn, in meerdere regio's, ook al relatief veel gevallen van Q-koorts gemeld. (bron: RIVM).

Literatuur

- RIVM-report 50029001/2005 Trens in the environmental burden of disease in the Netherlands 1980-2020. AB Knol, BAM Staatsen.
- GGD-Richtlijn Gezondheidsaspecten Besluit Luchtkwaliteit. Landelijk Centrum Medische Milieukunde. 8-12-2005.
- GGD-Richtlijn Geurhinder. GGD Nederland. 2002.
- Gezondheidseffectscreening Stad& Milieu 2006: Handboek voor een gezonde inrichting van de woonomgeving. GGD Nederland. Oktober 2006.
- RIVM briefrapport 60930006/2008. Intensieve Veehouderij en gezondheid: overzicht van kennis over werknemers en omwonenden. RIVM, Universiteit Utrecht en Institute for Risk Assessment Studies. Nationale MAC-lijst 2007". Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Sdu Uitgevers:2007.
- RIVM briefrapport 2151011002. Volksgezondheidsaspecten van veehouderijbedrijven in Nederland: zoönosen en antibioticumresistentie.
- IRAS i.s.m. NIVEL en RIVM, tussenrapportage onderzoek, gezondheidseffecten van intensieve veehouderij voor omwonenden, 21 januari 2011 (zie ook www.iras.uu.nl).
- Institute for Risk Assessment Sciences (IRAS) van de Universiteit Utrecht, het Nederlands Instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg (NIVEL) en het RIVM: Mogelijke effecten van intensieve veehouderij op de gezondheid van omwonenden, juni 2011.

Bijlage 7 Verklarende woordenlijst

Achtergronddepositie	Dit is de depositiewaarde die er is zonder de ontwikkelingen uit het plan. Het gaat hierbij om de hoeveelheid stikstof veroorzaakt door onder meer landbouw, industrie en autoverkeer.
Alternatief	Eén van de mogelijke oplossingen om de doelstellingen te bereiken.
Archeologie	Wetenschap die een bepaalde cultuur of samenlevingsvorm in een bepaalde periode in het verleden tracht te doorgronden via bodemvondsten en andere (stoffelijke) overblijfselen.
Archeologische verwachting	Dit zijn gebieden met potentiële archeologische waarden (op basis van archeologische verwachtingskaart).
Autonome ontwikkeling	De ontwikkeling van het milieu en andere factoren als de voorgenomen activiteit niet wordt uitgevoerd; het betreft alleen die ontwikkelingen die kunnen worden afgeleid uit vastgesteld beleid.
Bestemmingsplan	Gemeentelijk plan met voorschriften, betreffende de bestemming van een bepaald terrein.
Bevoegd Gezag	De overheidsinstantie die bevoegd is (het m.e.r.-plichtige) besluit te nemen (en die de m.e.r.-procedure organiseert).
Commissie voor de m.e.r. / Cmer	Onafhankelijke commissie die het Bevoegd Gezag adviseert over richtlijnen voor de inhoud van het MER en de beoordeling van de kwaliteit van het MER.
Cultuurhistorie	De geschiedenis van de beschaving. In drie wetenschappelijke velden; historische geografie, bouwhistorie en archeologie.
Cumulatief effect	Optelsom van effecten.
Decibel (dB(A))	Eenheid van geluiddrukniveau. De toevoeging A duidt erop dat een frequentie-afhankelijke correctie is toegepast in verband met gevoeligheid van het menselijk gehoor.
Ecologische verbindingszone (EVZ)	Groenzones die een netwerk vormen ter bevordering van de migratie van bepaalde doelsoorten.
EHS	Ecologische hoofdstructuur (EHS) is een stelsel van natuurgebieden, natuurontwikkelingsgebieden en verbindende zones in Nederland om de duurzaamheid van ecologische waarden te versterken zoals dat is

	vastgelegd in het Structuurschema Groene Ruimte (SGR, kabinetsstandpunt 1993) en later in de Nota Ruimte.
Emissie	Hoeveelheden stoffen of geluid die door bronnen in het milieu worden gebracht.
Fauna	Verzameling van plantensoorten die in een gebied wordt aangetroffen.
Flora	Verzameling van diersoorten die in een gebied wordt aangetroffen .
Geomorfologie	Wetenschap die de natuurlijke vorm van het landschap bestudeert, zoals die ontstaan is door geologische processen en eventueel beïnvloed is door menselijk handelen.
Gevoelige bestemming	Bestemmingen waaraan getoetst wordt in het kader van zonering; bestemmingen waar hinder kan worden ervaren bij het oprichten van nieuwe inrichtingen en dergelijke.
Grondgebonden veehouderij	Alle veehouderijen niet zijnde de intensieve veehouderijen. Het gaat bijvoorbeeld om paarden- en melkveehouderij.
Initiatiefnemer	De rechtspersoon die (de m.e.r.-plichtige activiteit) wil ondernemen.
Instandhoudingsdoelstellingen	Instandhoudingsdoelstellingen moeten vastgesteld worden in de aanwijzingsbesluiten van de Vogelrichtlijngebieden en Habitatrichtlijngebieden. Deze doelen geven aan voor welke natuurwaarden het gebied belangrijk is en voor hoeveel natuurwaarden er geschikt habitat beschikbaar moet zijn in dat gebied.
Intensieve veehouderijen (of niet grond gebonden veehouderij)	Het hebben van veehouderijen waar het voedsel niet direct van het land komt. Het gaat voornamelijk om de pluimvee-, kalveren- en varkenshouderij. Men is niet gebonden aan het land voor de voedselvoorziening (door bijvoorbeeld toedienen van aangevoerd veevoer).
Kritische depositiewaarde	Dit is de hoeveelheid (ammoniak)depositie die een ecosysteem nog kan verdragen zonder schade te ondervinden.
m.e.r.	Milieueffectrapportage, de procedure.
MER	Milieueffectrapport, het document.
Mitigeren	Verzachten, matigen of verlichten van de negatieve gevolgen (milieueffecten) van een ingreep.
Natura 2000	Europees Netwerk van beschermde natuurgebieden.
Notitie Reikwijdte en	Dient als bekendmaking van het voornemen tot het opstellen van het

Detailniveau (NRD)	Millieueffectrapport en beschrijft de kaders/detailniveau voor de verkenning.
NO_x	Stikstofoxiden.
NO_2	Stikstofdioxide.
Passende Beoordeling	Een beoordeling die moet worden opgesteld, t.b.v. de vergunningverlening binnen de Natuurbeschermingswet 1998, indien significante effecten niet uitgesloten kunnen worden.
Plangebied	Het gebied waarin de voorgenomen activiteit wordt ondernomen.
PM_{10}	Fijn stof deeltjes met een aerodynamische diameter kleiner dan 10 micrometer.
$PM_{2,5}$	Fijn stof deeltjes met een aerodynamische diameter kleiner dan 2,5 micrometer.
Referentiesituatie	De situatie in het plangebied wanneer enkel de autonome ontwikkelingen en niet de voorgenomen activiteit plaatsvindt. Ten opzichte van deze situatie worden de effecten van de activiteit beoordeeld (ook wel nulalternatief).
Significant (negatief) effect	Effecten die als gevolg hebben dat instandhoudingsdoelstellingen van Natura2000-gebieden niet worden gehaald.
(Stikstof)depositie	Hoeveelheid emissie die terecht komt in de grond.
Studiegebied	Gebied waarbinnen relevante effecten op kunnen treden veroorzaakt door de ingreep.
Toetsingsadvies	Advies van de Commissie voor de m.e.r. waarin deze het MER beoordeelt op de aanwezigheid van essentiële informatie. De vastgestelde richtlijnen vormen hierbij het toetsingskader.
$\mu g/m^3$	Microgram per kubieke meter.
Verkeersafwikkeling	Doorstroming en verwerking van verkeersstromen.
Waterkwaliteit	Chemische samenstelling van water.
Waterkwantiteit	De hoeveelheid water.
Watersysteem	Waterkringloop inclusief opgenomen stoffen vanaf het moment dat neerslag valt tot op het moment dat water uit het gebied wordt afgevoerd.

WAV-gebied Gebieden die op grond van de Wet ammoniak en veehouderij zijn aangewezen als zeer kwetsbare natuur.

Bijlage 8 Literatuurlijst

Alterra, 2007: *Megastallen in beeld*

Baac BV, 2006: *Groesbeek Hoflaan Definitief Archeologisch Onderzoek*

Buro Schokland en Buro Hemmen, 2005: *Omarm de veelkleurigheid; ontwikkel en herstel de verbanden in het landelijk gebied, Landschapsontwikkelingsplan voor de Gemeenten Groesbeek, Millingen a/d Rijn en Ubbergen*

Cie c. Trojan, 2008: *Commissie Trojan, Stikstof/ammoniak in relatie tot Natura 2000, Een verkenning van oplossingsrichtingen. Rapport van een taskforce onder voorzitterschap van de heer C. Trojan in opdracht van de Minister van Landbouw, natuur en voedselkwaliteit*

CROW, 2002: *Handboek Wegontwerp – Erftoegangswegen*

Gemeente Groesbeek, 2007: *Bestemmingsplan 'Buitengebied herziening 2005' (correctieve herziening*

Gemeente Groesbeek, 2005: *Bestemmingsplan Fietspad Wylerbaan*

Gemeente Groesbeek, 2001: *Bestemmingsplan Omgeving De Linde*

Gemeente Groesbeek, 2007: *Hogere waarde beleid wet geluidhinder*

GGD Noord-Brabant: Informatieblad intensieve veehouderij en gezondheid
www.ggdgelre-ijssel.nl/scripts/download.asp?ID=3314

G&O Consult De Rips, 2009: *Geurgebiedsvisie gemeente Groesbeek*

Infomil, 2008: *Nederlandse emissierichtlijn lucht*

Ministerie van LNV, 1998: *Natuurbeschermingswet 1998 (Nbwet 98)*

Ministerie van LNV, 2002: *Reconstructiewet concentratiegebieden*

Ministerie van VROM, 2007: *Wet Luchtkwaliteit*

Ministerie van VROM , 2007: *Wet geurhinder en veehouderij*

Ministerie van VROM: *Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL),*
http://www.saneringstool.nl

Ministerie van Volksgezondheid, d.d. 29 mei 2009: *Brief Welzijn en Sport aan de Tweede Kamer; kenmerk: PG/ZP-2920705*

Ministeries van VWS en VROM, 1998: *Handreiking externe veiligheid vervoer gevaarlijke stoffen*

MNP, Grootschalige Concentratiekaarten Nederland

Nelen & Schuurmans, 2008: *Waterplan Groesbeek*

Powderoyen Compagnons, 2004: *Visie op Wonen en Werken*

Provincie Gelderland, 2005: *Streekplan Gelderland*

Provincie Gelderland, diverse thema kaarten (www.gelderland.nl)

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2004: *Gemeente Groesbeek Een archeologische beleidsadvieskaart*

RIVM, 2008: *Briefrapport 609300006, Intensieve veehouderij en gezondheid, Overzicht van kennis over werknemers en omwonenden*

RIVM: Themapagina Q-koorts http://www.rivm.nl/cib/themas/Q-koorts/q-koorts-publiek.jsp

VNG, 2009: *VNG-handboek Bedrijven en Milieuzonering*

Workum, 2008: Kadernota Toerisme; *Van een Samen naar Samen een!*

Met een interactieve tool zijn selecties te maken van de landbouwgegevens www.statline.cbs.nl

Colofon

MER BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED

OPDRACHTGEVER:

Gemeente Groesbeek

STATUS:

Definitief

AUTEUR:

ing. J.T.H. Houkes

GECONTROLEERD DOOR:

ing. P. Hartskeerl

VRIJGEGEVEN DOOR:

drs. B.P.W. Schlangen

10 augustus 2012
076487586:A

ARCADIS NEDERLAND BV
Utopialaan 40-48
Postbus 1018
5200 BA 's-Hertogenbosch
Tel 073 6809 211
Fax 073 6144 606
www.arcadis.nl
Handelsregister 9036504

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.